

BEGROTING 2023

EINDHOVEN

Inhoudsopgave

1. Hoofdpijn	4
2. Programma's	7
Leeswijzer.....	7
Programma 1 Veiligheid.....	8
Programma 2 Openbare ruimte	13
Programma 3 Economie	29
Programma 4 Onderwijs	42
Programma 5 Sport en cultuur	49
Programma 6 Sociaal domein	65
Programma 7 Volksgezondheid en milieu	101
Programma 8 Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	110
Programma 0 Bestuur en ondersteuning.....	117
3. Paragrafen	131
3a. Lokale heffingen.....	131
3b. Weerstandsvermogen en risicobeheersing	136
3c. Onderhoud kapitaalgoederen	145
3d. Financiering	150
3e. Bedrijfsvoering	153
3f. Verbonden partijen.....	158
3g. Grondbeleid	164
3h. Toelichting financiële begroting.....	168
Bijlagen	176
Bijlage 1. Samenstelling van bestuur	176
Bijlage 2. Gebiedsgericht werken.....	179
Bijlage 3. Brede Welvaart.....	181
Bijlage 4. Duurzaamheid	182
Bijlage 5. Investerings.....	185
Bijlage 6. Kerngegevens	193
Bijlage 7. Financieel overzicht.....	196
Bijlage 8. Incidentele posten en structurele mutaties reserves	200
Bijlage 9. Meerjarenraming 2023-2026	205
Bijlage 10. Reserves en voorzieningen	209
Bijlage 11. Subsidies.....	214
Bijlage 12. EMU saldo.....	216
Bijlage 13. Afkortingen	217

1. Hoofdlijn

“Eindhoven is een stad om trots op te zijn. Die trots wordt door velen gevoeld en willen we vasthouden en doorgeven aan volgende generaties. Dat betekent dat we urgente maatschappelijke opgaven moeten aanpakken. We nemen hiervoor lokaal onze verantwoordelijkheid. Met onze keuzes bestrijden we de klimaatcrisis, maken we de lucht gezonder, onze stad groener en leefbaarder, versterken we onze welvaart en verdelen die eerlijker.”

Zo begint ons bestuursakkoord ‘Samen morgen mooier maken’, waarin we volop verder bouwen aan de potentie in onze stad en regio, voor iedereen die hier woont, werkt of studeert. In de financiële vertaling daarvan in deze begroting voor 2023 kunnen en willen we onze ogen niet sluiten voor de gevolgen van de oorlog in de Oekraïne en de naweën van het coronavirus. We leven in onzekere tijden: energieprijzen schieten alle kanten op en de inflatie is hoog. Veel Eindhovenaren, bedrijven en organisaties merken dit direct in hun portemonnee. Groei en vooruitzichten voor inwoners, bedrijven en instellingen worden bemoeilijkt door de woningnood en krapte op de arbeidsmarkt. We kunnen niet alles oplossen, maar we staan naast onze inwoners en ondersteunen waar mogelijk. Gelukkig hebben we een reserve voor slechte tijden door ons opgebouwde weerstandsvermogen en het niet vooruitlopen op mogelijke overschotten in 2024 en 2025. In deze begroting kijken we dus niet alleen naar de korte termijn, maar blijven we ook investeren om de ambities ons bestuursakkoord waar te maken. We betalen dit met name uit de extra inkomsten van het gemeentefonds.

1a. Urgente opgaven

Op Europees en nationaal niveau komt men in actie: de Europese Centrale Bank heeft de rente historisch verhoogd, de Europese Commissie grijpt in op de energiemarkt en het kabinet zet miljarden in voor koopkracht en energiearmoede. Wat dit betekent voor Eindhovenaren kunnen we op dit moment niet inschatten. We gebruiken daarom drie uitgangspunten. Voor een structurele oplossing is het rijk hard nodig, maar we willen er zijn voor inwoners die moeilijk kunnen rondkomen en zetten in op het overeind houden van de maatschappelijke infrastructuur (zoals we ook tijdens de coronacrisis hebben gedaan). We doen dat door goed de effecten in de gaten te houden bij onze inwoners, bedrijven en instellingen. Na analyse van de effecten van het koopkrachtpakket dat is gepresenteerd op Prinsjesdag zullen we bepalen of en hoe we in 2022 en 2023 hierop moeten aanvullen. Onafhankelijk van de landelijke ontwikkelingen nemen we zelf de volgende maatregelen:

Bestaanszekerheid inwoners

- In 2022 heeft Eindhoven bovenop de energievergoeding van het rijk € 2,2 miljoen vrij gemaakt voor de energietoeslag. Armoedegelden van zowel rijk als gemeente, die we in 2022 nog niet hebben ingezet, houden we achter de hand voor 2023.
- Daarbovenop bestaat de mogelijkheid om in 2023 € 1,8 miljoen te besteden aan armoede als er meer inwoners een beroep moeten doen op armoederegelingen.
- We blijven inzetten op een maximaal bereik van inwoners voor wie onze minimaregelingen bedoeld zijn. Denk aan de Meedoenbijdrage en de Individuele Bijzondere Bijstand. Ook versterken we onze aanpak op Vroegtijdig Schulden Signaleren en onze ‘er-op-af-aanpak’. Daarnaast wordt de Klusbus in samenwerking met woningbouwcorporaties ingezet voor de 14.000 huishoudens met lage energielabels.
- Samen met partners in de stad (bijv. woningbouwcorporaties en het bedrijfsleven) zoeken we naast concrete korte termijn oplossingen ook naar duurzame bestaanszekerheid perspectieven.

Vluchtelingen

- We zorgen dat alle nieuwkomers (waaronder asielzoekers, statushouders en ontheemden uit Oekraïne) vanaf dag één kunnen meedoen. We zetten een gespecialiseerd team op (start met € 0,2 miljoen incidenteel) dat zorg draagt voor begeleiding naar actieve deelname aan de maatschappij (voor opvang, huisvesting, onderwijs, begeleiding en participatie).

Huiseigenaren en MKB

- We verhogen woonlasten niet met de volledige inflatie (5,3%), maar met minder dan de helft (2,4%). Voor woningen zit deze stijging in de rioolheffing, de OZB blijft gelijk. We doen een beroep op (sociale) verhuurders om huurstijgingen te matigen.
- We gebruiken de extra inkomsten uit woonlasten van € 3,0 miljoen voor een subsidiefonds voor eigenaren van woningen en niet-woningen (het MKB) om te verduurzamen en zo structureel (energie)kosten te besparen.

Maatschappelijke en culturele instellingen

- We compenseren €1,2 miljoen energielasten van subsidiepartners in het sociaal domein voor 2023 (bovenop de € 0,9 miljoen uit 2022 voor subsidiepartners, buurthuizen en culturele instellingen).
- Organisaties die ons maatschappelijk vastgoed huren (zoals sportclubs), krijgen geen 9% huurverhoging doorgevoerd in 2023 (kosten € 1 miljoen).
- Additioneel op de bestuursakkoordmiddelen zetten we € 0,7 miljoen in om incidenteel voor een oplossing te zorgen bij de programmasubsidies in de culturele sector.

1b. Ambities middellange termijn

In de begroting zijn de financiële intensiveringen voor 2023-2026 uit het bestuursakkoord verwerkt van €11,4 miljoen structureel en €43,8 miljoen incidenteel. Hier nemen we nu ook de middelen op die in het bestuursakkoord zijn aangekondigd voor living in, bio-energiecentrale, leerlingenvervoer, het Eindhoven Airport leefbaarheidsfonds en het gezonder maken van de organisatie (o.a. opvolging peilstok-onderzoek). Om de schaa sprong te financieren investeren we extra in strategische capaciteit en zetten we € 1 miljoen extra opzij voor de strategische investeringen die voortvloeien uit de verschillende overleggen (BO Leefomgeving, BO Brainport en BO MIRT). De financiële vertaling van het bestuursakkoord staat in de programma's en wordt inhoudelijk uitgewerkt in het collegeprogramma. Een selectie van de acties (in het verlengde van de hoofdstukken van het bestuursakkoord) is:

Klimaat en weersverandering (groen en water)

- Met de klimaatgelden kiezen we voor uitvoering van het E-besparingsprogramma, het doorleggen van klimaat- en duurzaamheidsdoelstellingen naar andere domeinen in de organisatie, de versnellingsopgave in het kader van de Missie Europa en om werk te maken van circulariteit en verduurzaming van het vastgoed.
- Voor vergroening gaan we voor uitwerking van het Groenplan Centrum, de versterking van de biodiversiteit, gevelgroen, uitvoering plan van aanpak groenarme wijken en de versterking van onze Groene Wiggen.

Ondernemende en sociale stad, iedereen mee

- We willen naast onze inwoners staan. We zetten in op ondersteuning van inwoners alsook op duurzame perspectieven. Daartoe herijken we de sociale basis visie in relatie tot het transformatie programma, vereenvoudigen we het sociaal domein en zetten samen met partners gezien de krapte op de arbeidsmarkt nóg actiever in op duurzaam werk.
- We gaan in 2023 aan de slag met het nieuwe uitvoeringsprogramma diversiteit en inclusie, geven (verdere) uitvoering aan de vier ontwikkellijnen van het Deltaplan Jeugd en zetten in op de vereenvoudiging van het Sociaal Domein.
- We nemen in 2023 de intensivering rondom de Rijke schooldag mee in de Lokaal Educatieve Agenda (LEA).
- Het MKB loket wordt ingesteld. Vanuit hier worden voorbereidingen voor het programma 'snappen of schrappen' (minder regels) opgezet.
- We richten ons op de versterking van de verschillende geprioriteerde centrumgebieden door het verbinden van partijen en we brengen in beeld met welke instrumenten we de transformatie van deze gebieden kunnen continueren en kunnen versnellen.
- In 2023 wordt gewerkt aan een Brainport Sociale Agenda in samenwerking met bedrijven, maatschappelijke organisaties en inwoners. We maken bindende en concreet geformuleerde afspraken over doelen, mijlpalen en in te zetten capaciteit en middelen vanuit de verschillende partners.
- We zetten stappen voor een gezamenlijk (bedrijven, onderwijs, maatschappelijke organisaties en overheden) gemeenschappelijk fonds of een ander instrument, waaruit de programma's en projecten kunnen worden gefinancierd. Ook kijken we naar mogelijkheden van cofinanciering vanuit de EU, het rijk en/of de provincie.

Woningbouw, bereikbaarheid

- We werken aan versnelling van de woningbouw door inzet van middelen en capaciteit en langlopende samenwerkingen.
- We beginnen met de uitwerking van het masterplan om de mobiliteitstransitie in de stad vorm te geven en de verkeerscirculatie in de komende jaren in goede banen te leiden.

Fijne en veilige wijken:

- We laten bewoners zien dat we werken vanuit de behoeften van de stad om wijken schoon, heel en veilig te maken.
- We creëren buurtontmoetingsplekken zoals de stadsdeel bibliotheekfuncties.

Levendige stad (cultuur, sport, evenementen)

- Cultuur biedt ontspanning, verbindt en zet mensen aan tot reflectie en ontwikkeling. In 2023 ontwikkelen we het cultuurbeleid voor de komende vier jaar (cultuurbrief 25-28), versterken de ateliers/makerspaces, stimuleren we initiatieven in wijken en voor andere doelgroepen, en vertalen de designvisie naar onze stad waaronder de betrokkenheid van creatieven bij maatschappelijke opgaven. Cultuur en design is van en voor iedereen.
- We koesteren en faciliteren onze grote evenementen zoals Glow en de DDW met meer aandacht voor duurzaamheid. Dat geldt ook voor onze traditionele evenementen zoals Carnaval en de 18 september herdenking. Nieuwe Eindhovenaren willen we meer bij onze traditionele evenementen gaan betrekken.
- We gaan stappen zetten naar een 24/7 bruisend Eindhoven door actualisering van ons horeca-, nachtleven en terrassenbeleid.
- We gaan de eerste stappen zetten om te komen tot een Design District om design en techniek meer zichtbaar te maken in de openbare ruimte.
- Op sportgebied hebben we stevige ambities: o.a. het verder stimuleren van buurten met lage sport- en beweegparticipatie en het hosten van de Champions League finale voor dames.

Organisatie

- In 2023 investeren we extra in de uitwerking van het peilstokonderzoek en de rekenkamerbevindingen.
- We geven de aanzet tot een eenduidige lange termijn koers met een stadsvisie voor de stad (regio) in samenwerking met partners.

Naast de inzet vanuit het bestuursakkoord is het aanvullende financiële overzicht op hoofdlijnen als volgt. Op basis van de huidige inzichten kunnen we maximaal het saldo van de jaarschijf 2026 (€ 9,2 miljoen) structureel inzetten. De saldo's in de jaren daarvoor moeten we vooralsnog als incidenteel beschouwen. Daarvan zetten we in deze begroting nu alleen de jaarschijf 2023 in (€ 14,6 miljoen).

x €1 miljoen	incidenteel	2023	2024	2025	2026
Beschikbare middelen (meicirculaire, actualisatie)		23,9	46,7	62,0	9,2
Waarvan in te zetten (incidenteel 2023: 23,9 - 9,2)	14,6	9,2	9,2	9,2	9,2
Noodzakelijke correcties (indexatie, aanvulling bestuursakkoord)	-14,6	-7,8	-7,8	-7,8	-7,8
Inzet op strategische investeringen incl. strategische fte's		-1,4	-1,4	-1,4	-1,4
Saldo begroting 2023	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Programma overzicht

De gemeente Eindhoven zet alle inkomsten (€ 1,1 miljard) in voor de stad, burgers, instellingen en bedrijven. Een bedrag van € 463 miljoen gaat naar het sociaal domein, denk aan de uitbetaling van uitkeringen, WIJeindhoven, jeugdzorg en de maatschappelijke opvang. Voor het ontwikkelen van de openbare ruimte en leefomgeving is € 191 miljoen beschikbaar. Aan sport en cultuur besteden we € 72 miljoen. De rest van de middelen is voor volksgezondheid en milieu (€ 57 miljoen), onderwijs (€ 48 miljoen), veiligheid (€ 37 miljoen) en economie (€ 21 miljoen).

(x € 1.000)

Programma	Lasten		Baten	
	2022	2023	2022	2023
1 Veiligheid	35	37	-2	-2
2 Openbare ruimte	89	97	-29	-32
3 Economie	16	21	-11	-16
4 Onderwijs	50	48	-15	-9
5 Sport en cultuur	69	72	-16	-16
6 Sociaal domein	445	463	-129	-133
7 Volksgezondheid en milieu	51	57	-44	-36
8 Volkshuisvesting, leefomgeving	103	94	-87	-66
0 Bestuur en ondersteuning	115	127	-637	-692
Mutatie reserves	32	73	-36	-87
Saldo	1.005	1.089	-1.005	-1.089

2. Programma's

Leeswijzer

De indeling per programma is als volgt:

Inleiding	Hierin staat per thema een toelichting en een doelenboom. Vervolgens wordt per taakveld ingegaan op de drie sturingsvragen (de drie w's).
	Wat willen we bereiken? (eerste W-vraag) Hier staan de doelen beschreven.
	Wat gaan we hiervoor doen? (tweede W-vraag) Hier staan de prestaties behorend bij het doel beschreven.
Indicatoren	De doelen en prestaties zijn meetbaar gemaakt met effect- en prestatie-indicatoren. Ook zijn de belangrijkste speerpunten van 2023 opgenomen. De achtergrondinformatie is via de webversie raadpleegbaar; dit betreft een nadere inhoudelijke toelichting, de motivatie van de keuze voor deze indicator, bron en toelichting op de begrote waarde en bijbehorende beleidsdocumenten. Bij nieuwe indicatoren waarvoor voorgaande jaren geen cijfers beschikbaar zijn staat een "-". Niet bij alle taakvelden zijn indicatoren geformuleerd. Dit is het geval bij taakvelden met een financieel-technisch karakter (bijv. taakveld 0.5 Treasury).
	Wat mag het kosten? (derde W-vraag) Financiën en toelichting: we presenteren de meerjarige lasten, baten, mutaties reserves en het saldo (+ betekent meer lasten dan baten). Ook zijn de belangrijkste vaste taken en financiële mutaties toegelicht. De intensiveringen uit het bestuursakkoord en de mutaties tussen de jaren groter dan € 1 miljoen zijn zichtbaar gemaakt met een sterretje (*). Gemeentebrede ontwikkelingen die meerdere programma's raken (kapitaallasten, personeelslasten en mutatie reserves) lichten we toe in paragraaf 3h .
	BBV-indicatoren: deze zijn wettelijk verplicht en gelden voor alle gemeenten. Voor de BBV-indicatoren maken we de vergelijking met gemeenten in Nederland en met gemeenten van 100.000 tot 300.000 inwoners. Op www.waarstaatjegemeente.nl kunnen ook andere vergelijkingen worden gemaakt.
	Verbonden partijen: de bijdrage die de verbonden partij levert aan onze programma's/taakvelden (extra informatie is terug te vinden in de paragraaf verbonden partijen).

Opgetelde bedragen kunnen afwijken i.v.m. afrondingsverschillen.

De financiële hoofdlijn staat in paragraaf 3h Toelichting financiële begroting.

Het overzicht algemene dekkingsmiddelen treft u aan in bijlage 6 Kerngegevens.

Programma 1 Veiligheid

Dit programma omvat twee taakvelden: taakveld 1.1 Crisisbeheersing en brandweer betreft reguliere taken van de brandweer en de taken voor het beperken en bestrijden van rampen en zware ongevallen. Voor dit taakveld zijn op gemeentelijk niveau geen afzonderlijke doelen, prestaties en daarbij behorende effect- en prestatie-indicatoren opgenomen. Resultaten worden op regionaal of landelijk niveau bereikt en/of gemonitord en zijn ook in de begroting van de Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO) opgenomen.

Taakveld 1.2 Openbare orde en veiligheid heeft betrekking op alle gemeentelijke taken op het gebied van de openbare orde en veiligheid, waaronder een veilige woon- en leefomgeving en toezicht en handhaving van de openbare orde.

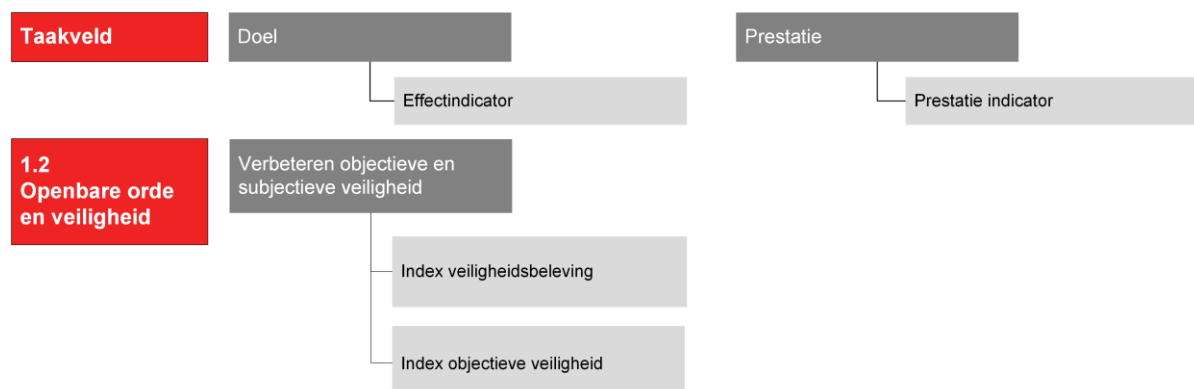
1.1 Crisisbeheersing en brandweer

1.2 Openbare orde en veiligheid.

Eindhoven moet een stad zijn waarin de mensen die er wonen, werken en verblijven, zich veilig voelen en veilig zijn. Dat is een basisvoorwaarde voor brede welvaart. Het succes van de stad en de regio zorgt ervoor dat Eindhoven steeds grootstedelijker en internationaler wordt. Deze ontwikkeling brengt ook met zich mee dat we te maken hebben met een toename van complexe veiligheidsvraagstukken. Daarnaast heeft de afgelopen periode ook laten zien dat er onvoorziene omstandigheden met veel impact kunnen plaatsvinden. Zo heeft de coronacrisis diepe sporen nagelaten in onze samenleving en ook vanuit veiligheid veel inzet gevraagd.

Maatschappelijke ontwikkelingen kunnen leiden tot tussentijdse herprioritering en zijn daarmee van invloed op de te realiseren veiligheidsdoelstellingen. Het huidige door de raad vastgestelde beleidskader veiligheid, dat de basis vormt voor onze veiligheidsaanpak, loopt tot en met 2022. Inmiddels zijn we gestart met het opstellen van het nieuwe beleidskader veiligheid.

In het nieuwe beleidskader dient met de raad gekozen te worden wat de veiligheidsthema's voor de komende jaren zijn. Veiligheidsthema's die goed aansluiten op de ontwikkelingen op het gebied van kwetsbare groepen, verschuivingen in delicten, aanpassingen in werkwijzen van criminelen, veranderingen in de verwevenheid van criminele netwerken, verscherping van maatschappelijke tegenstellingen, maar ook veranderingen in zorgen en behoeften van inwoners en ondernemers. Daarbij is het belangrijk dat de nader te bepalen veiligheidsthema's goed aansluiten op de landelijke veiligheidsagenda, het Regionaal Veiligheidsplan en het bestuursakkoord Samen morgen mooier maken.

1.1 Crisisbeheersing en brandweer

De Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO) werkt aan veiligheid voor en samen met de 21 gemeenten in Zuidoost-Brabant. Op basis van een Gemeenschappelijke Regeling zijn taken op het gebied van brandweertzorg, geneeskundige hulpverlening, rampenbestrijding en crisisbeheersing daarbij ondergebracht bij de VRBZO.

VRBZO zorgt voor: het instellen en in stand houden van een brandweerorganisatie; het instellen en in stand houden van een Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie (GHOR); het organiseren van de gemeenschappelijke meldkamer; het adviseren over het voorkomen van branden, rampen en crises; het opstellen van een risicoprofiel: een overzicht van de rampen en crises die een reële bedreiging zijn voor onze regio; het organiseren van de rampenbestrijding en crisisbeheersing; en het aanschaffen en onderhouden van gemeenschappelijk materieel, zoals brandweerwagens. Hiermee kan snel en effectief worden opgetreden bij diverse crisissituaties, branden, calamiteiten en andere (natuur)rampen.

Daarnaast geven we vanuit de gemeente Eindhoven ook uitvoering aan de gemeentelijke rampen- en crisisorganisatie, zodat we voldoen aan de wettelijke taken op het gebied van bevolkingszorg. Dit betreft het: geven van voorlichting aan de bevolking; voorzien in opvang en verzorging van de bevolking; verzorgen van nazorg voor de bevolking; registreren van de slachtoffers; registreren van schadegevallen; en adviseren van het regionaal operationeel team. De gemeentelijke crisisorganisatie zorgt voor schadebeperkende maatregelen en een zo snel als mogelijke terugkeer naar de dagelijkse situatie.

In 2023 richten we ons vooral op:

- Opleiden Trainen en Oefenen (OTO): we geven uitvoering aan het opleiden van (nieuwe) medewerkers voor de gemeentelijke rampen- en crisisorganisatie en het trainen/oefenen van de medewerkers die actief zijn in de rampen- en crisisorganisatie.

 x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	15.609	15.592	16.271	16.261	16.033	16.036
Baten	-658	-407	-407	-407	-407	-407
Mutatie reserves	-79	0	-17	-17	-17	-17
Saldo	14.871	15.185	15.847	15.837	15.609	15.612

<i>Toelichting taken</i>	Lasten	Baten	Reserve
Gemeentelijke bijdrage Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO)	15.942		
Brandweerkazernes: beheer- en instandhouding en inkomsten	87	-407	-17
Opleidingsbudgetten gemeentelijke rampen en crisisorganisatie.	61		
Doorbelaste apparaatskosten (met name personeelskosten, zie paragraaf 3h).	101		
Kapitaallasten (zie paragraaf 3h)	80		
Totaal	16.271	-407	-17

1.2 Openbare orde en veiligheid

Verbeteren objectieve en subjectieve veiligheid

In Eindhoven werken we samen aan een stad waar mensen veilig zijn en zich veilig voelen. Daarom willen we een stad met minder overlast en criminaliteit.

In lijn met landelijke, regionale veiligheidsprioriteiten, het bestuursakkoord en in lijn met het huidige beleidskader veiligheid hanteren we voor dit taakveld onderstaande uitgangspunten. Daarbij opgemerkt dat voor de verdere precisering van de veiligheidsthema's het beleidskader veiligheid 2023-2026 wordt opgesteld. Dit neemt niet weg dat voor een aantal onderwerpen te voorzien is dat deze ook na de afloop van deze beleidsperiode gecontinueerd moeten worden.

In de aanpak Jeugd en Veiligheid richten we ons op het tegengaan van jeugdoverlast en jeugdcriminaliteit. We zetten in op de aanpak van geëscaleerde jeugdgroepen, het voorkomen van jonge aanwas en verdere doorgroei in de criminaliteit (Preventie met Gezag) en 'veiligheid in en om de school'. Eindhoven kent een groeiende groep hulpbehoevenden die te maken hebben met een opeenstapeling van complexe persoonlijke problemen, met als gevolg dat er sprake is van overlast en onveiligheid in onze wijken. Onze aanpak continueert de inzet op het beperken van overlast door onbegrepen gedrag, het beperken van geweld in afhankelijkheidsrelaties en het vroegtijdig interveniëren in complexe, ernstige casuïstiek.

Via de integrale gebiedsgerichte aanpak, pakken we ondermijning lokaal (in de buurten en wijken) aan. Daarbij proberen we de voedingsbodem voor ondermijnende criminaliteit, via de samenhangende langdurige netwerkaanpak, zoveel als mogelijk weg te halen.

In onze aanpak zetten we in op het tegengaan van maatschappelijke onrust, waaronder polarisatie en problematisch en gewelddadig gedrag dat vanuit een ideologie gedreven wordt. Dit doen we om te voorkomen dat de samenleving, op welk niveau dan ook, kan worden ontwricht en de democratische rechtsorde kan worden verstoord. We maken inwoners, ondernemers en partners weerbaarder tegen spanningen, onrust of de roep tot radicalisering en zetten in op vroegsignalering en het bevorderen van kennis en vakmanschap.

Effectindicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Index veiligheidsbeleving	101,6	>100,8	> 101,6	> 101,7	> 101,8	> 101,9
Index objectieve veiligheid	105,2	>103,1	> 105,2	> 105,3	> 105,4	> 105,5

In 2023 richten we ons vooral op:

- Tegengaan jeugdoverlast en jeugdcriminaliteit: onze inzet richt zich op vroegsignalering, preventie en begrenzing. Bij de aanpak van geëscaleerde jeugdgroepen maken we gebruik van de zogenaamde BeGrip aanpak. Vanuit de incidenteel vanuit het Rijk beschikbaar gestelde BOTOE middelen (Brede Offensief Tegen georganiseerde Criminaliteit) zetten we, in aansluiting op het bestuursakkoord, in op het voorkomen van jonge aanwas in de criminaliteit. In navolging hiervan worden nieuwe rijksmiddelen aangevraagd voor Preventie met Gezag. Ook zetten we in op 'Veiligheid in en om de school' waarbij ketenpartners en scholen samenwerken rondom veiligheidsvraagstukken.
- Zorg en Veiligheid: we richten ons, in aansluiting op het bestuursakkoord, op het beter verbinden van de zorg- en veiligheidspartners en het verder verankeren van de gemeentelijke escalatieketen. Wanneer de veiligheid van een persoon of omgeving in het gedrang komt maken we effectief gebruik van onze bevoegdheden (Wet verplichte GGZ, Wet tijdelijk huisverbod).
- Tegengaan van ondermijnende criminaliteit: in de aanpak ondermijning treden we zichtbaar (repressief) op met het bestuurlijk interventieteam (BITE) en met onze in- en externe (veiligheids)partners. In 2023 willen we ons richten op de georganiseerde criminaliteit omtrent drugs, mensenhandel en zorgfraude. We maken daarbij gebruik van de Wet Bibob en andere bestuurlijke maatregelen zoals het Damocles-beleid.
- Tegengaan van Maatschappelijke onrust: binnen dit onderwerp werken we vanuit 3 pijlers; te weten: signaleren, voorkomen en interveniëren/terugdringen. Met de ontwikkelde aanpak van polarisatie

(Samenleven in Verscheidenheid) bevorderen we inclusie en gaan we polarisatie tegen. Binnen de radicaliseringsproblematiek zetten we in op 5 preventieve pijlers, namelijk: effectieve netwerken, vroegsignaleren en bevordering van vakmanschap, het kanaliseren en opvolgen van signalen uit de stad, het versterken van de weerbaarheid en de persoonsgerichte aanpak (PGA) radicalisering. Dit stevige, preventieve fundament breiden we uit met inzet op betere nazorg. In de aanpak van problematisch gedrag richten we ons op interactie en dialoog waar mogelijk en aanspreken en confrontatie waar nodig. Tot slot nemen we regie bij manifestaties met gevoelige thema's, die kunnen leiden tot polarisatie en radicalisering.

- Toezicht en Handhaving: op basis van het uitvoeringsprogramma Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH) geven we uitvoering aan de VTH-taken. Met onze inzet dragen we bij aan de leefbaarheid en veiligheid van de stad en het tegengaan van overlast en verloedering in onze wijken.
- Gebiedsgericht werken: om de veiligheid en leefbaarheid in de Eindhovense wijken te versterken wordt verder gewerkt aan een effectieve integrale gebiedsgerichte aanpak. Binnen het gebiedsgericht werken pakken we de veiligheidsvraagstukken, in relatie met sociale en ruimtelijke opgaven, integraal op met als doel om de veel voorkomende criminaliteit een halt toe te roepen en de (woon)overlast tegen te gaan.

€ x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	25.424	19.768	20.878	20.443	20.444	20.281
Baten	-8.184	-1.399	-1.410	-1.410	-1.410	-1.410
Mutatie reserves	-797	0	0	0	0	0
Saldo	16.444	18.369	19.468	19.033	19.034	18.871

<i>Toelichting taken</i>	Lasten	Baten	Reserve
Openbare orde en veiligheid regulier: realisatie veiligheidsdoelstellingen beleidskader veiligheid. Betreft (veiligheids)budgetten algemeen, cameratoezicht, informatiegestuurd werken, veiligheidsmaatregelen, gebiedsgericht werken en leges evenementen.	1.824	-186	
Externe samenwerkingsverbanden veiligheid: gemeentelijke bijdragen (Veiligheidsfonds (incl. financieel beheer gemeente Eindhoven), Veiligheidshuis en Taskforce-RIEC).	1.673	-510	
Bestuursakkoord: Uitvoeringskracht Veiligheid (Veiligheid en Preventie)	500		*
Toezicht en handhaving leefbaarheid: onderdeel van het jaarlijkse uitvoeringsprogramma toezicht en handhaving	489	-106	
Vergunningverlening. drank- en horecawet en prostitutievergunning	65	-285	
Dierenbescherming	621	-272	
Doorbelaste apparaatskosten (met name personeelskosten, zie paragraaf 3h).	15.272		
Kapitaallasten (zie paragraaf 3h)	353		
Huisuitzettingen	81	-51	
Totaal	20.878	-1.410	0

BBV-indicatoren en verbonden partijen

BBV-indicatoren zijn wettelijk bepaald en worden verzameld door de VNG. Voor programma 1 Veiligheid zijn de volgende indicatoren voorgeschreven:

Indicator	peiljaar	NL	100.000-300.000	Eindhoven
Verwijzingen Halt (per 1.000 jongeren)	2021	8	8	10
Winkeldiefstallen (per 1.000 inwoners)	2021	1,8	2,4	3
Geweldsmisdrijven (per 1.000 inwoners)	2021	4,3	4,9	6,5
Diefstallen uit woning (per 1.000 inwoners)	2021	1,3	1,4	1,5
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte) (1.000 inwoners)	2021	6,1	7,1	9,2

Verbonden partijen dragen bij aan de te bereiken doelstellingen. Voor programma 1 Veiligheid zijn dat de volgende:

Taakveld 1.1: GR Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO)

Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO) is een organisatie waarin de brandweer en de geneeskundige hulpverleningsorganisatie in de regio (GHOR) samenwerken om incidenten en rampen te voorkomen, te beperken en te bestrijden. VRBZO is een samenwerkingsverband tussen 21 gemeenten in de regio Zuidoost-Brabant.

Programma 2 Openbare ruimte

Dit programma bestaat uit zeven taakvelden en valt uiteen in drie thema's:

- Verkeer, vervoer en waterstaat: taakveld 2.1 Verkeer en Vervoer omvat niet alleen taken voor verkeer en vervoer maar ook de bijbehorende infrastructuur en het onderhoud. De taakvelden 2.2 Parkeren en 2.5 Openbaar vervoer dragen bij aan de doelstellingen van taakveld 2.1. De taakvelden 2.3 en 2.4 kennen een zeer beknopte toelichting omdat hier geen specifiek beleid op is.
- Groen en recreatie: tot taakveld 5.7 behoren openbaar groen, natuur en recreatie. Dit betreft onder meer aanleg en onderhoud van openbaar groen en water (vijvers en kleine watergangen) en de aanleg en onderhoud van speel- en recreatievoorzieningen.
- Riolering: tot taakveld 7.2 Riolering behoren taken ten aanzien van afvalwater en de waterhuishouding.
- Met ingang van deze begroting zijn twee taakvelden die betrekking hebben op de openbare ruimte (taakveld 5.7 Groen en recreatie en taakveld 7.2 Riolering) verplaatst naar dit programma. Dit bevordert de sturing, verantwoording en integrale programmering.

Verkeer, vervoer en waterstaat

- 2.1 Verkeer en vervoer
- 2.2 Parkeren
- 2.3 Recreatieve havens
- 2.4 Economische havens en waterwegen
- 2.5 Openbaar vervoer

Groen en recreatie

5.7 Openbaar groen en recreatie

7.2 Riolering

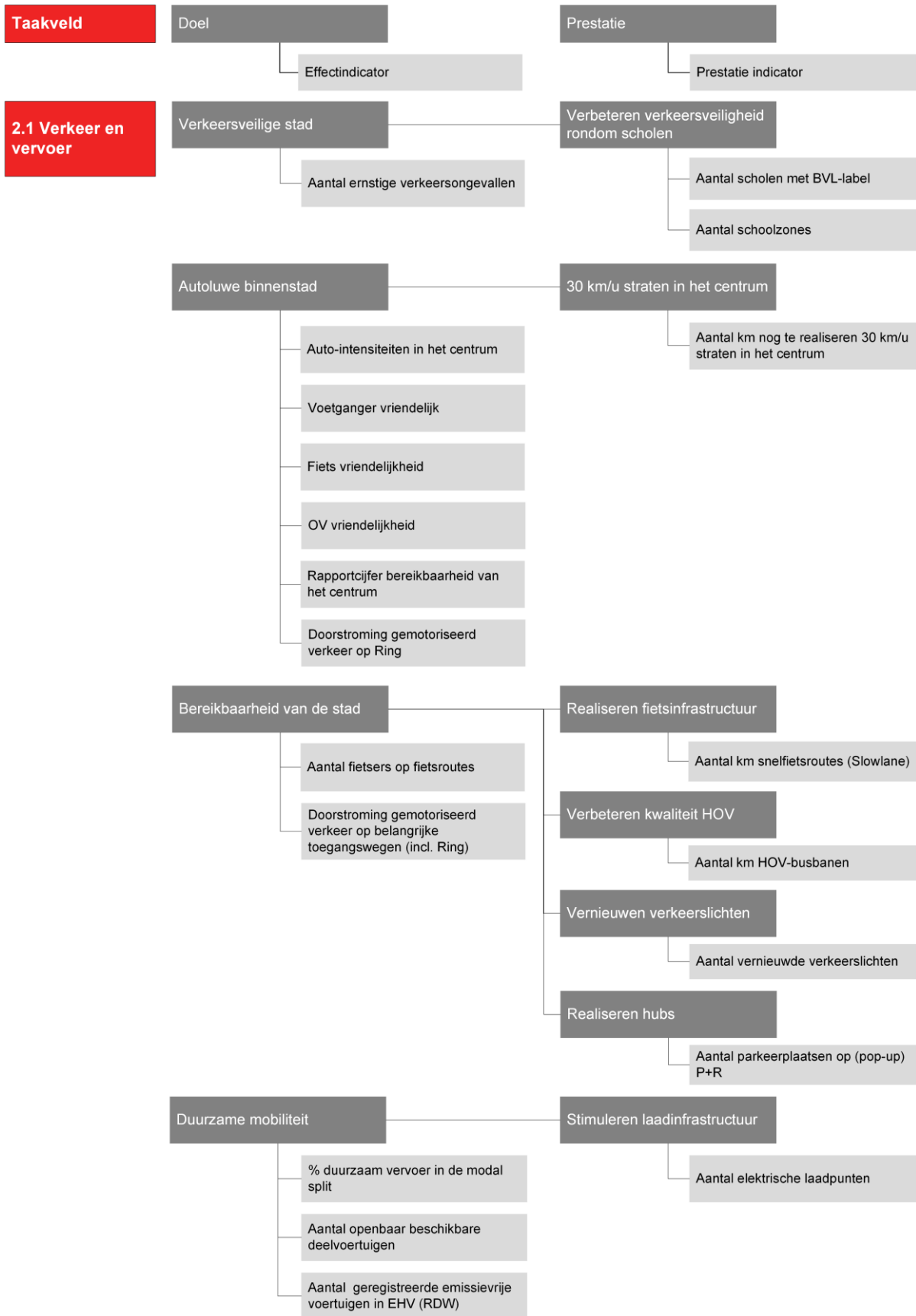
Verkeer, vervoer en waterstaat

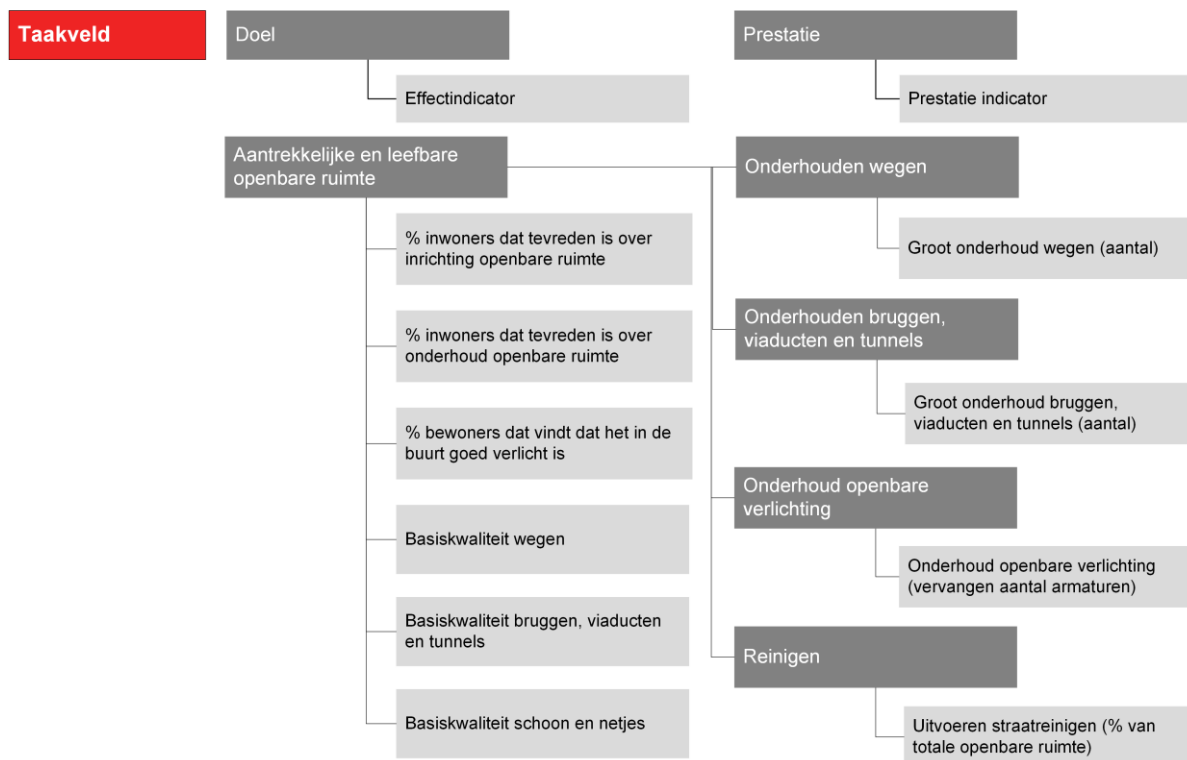
De komende jaren staan we voor een grote opgave. We gaan flink verdichten. Binnen het Stedelijk Gebied Eindhoven komen er tot 2040 62.000 woningen en 72.000 arbeidsplaatsen bij, waarvan zo'n 40.000 woningen binnen de gemeentegrenzen en zo'n 21.000 daarvan binnen de Ring. Voor de periode 2022-2025 is de ambitie om 12.000 woningen toe te voegen. Meer woningen betekent meer inwoners. Deze mensen gaan gebruik maken van de Eindhovense stedelijke voorzieningen. De druk op de openbare ruimte neemt daardoor toe. Het is van belang dat de leefomgeving leefbaar en aantrekkelijk blijft. We willen een aantrekkelijke, gezonde, groene en veilige stad zijn, met ruimte om fijn te wonen, te werken en te recreëren en met voorzieningen die goed bereikbaar zijn. We hebben oog voor duurzaamheid en een goed onderhouden en ingerichte openbare ruimte die ruimte biedt voor verblijven en bewegen. Daarnaast staan onze inspanningen in het teken van klimaatdoelstellingen, schonere lucht, ondernemen, innoveren en meer ruimte voor prettig ontmoeten. Zo zorgen we ervoor dat Eindhoven een fijne plek blijft om te wonen en te werken.

Om invulling te geven aan onze ambities kiezen we ten aanzien van mobiliteit dan ook voor een vergaande mobiliteitstransitie en daarmee een verschuiving van autogebruik naar meer OV-gebruik, duurzame deelmobiliteit en verplaatsingen met de fiets en te voet. We zetten de fiets op 1! Door in te zetten op de mobiliteitstransitie en het realiseren van een goede doorstroming op de Ring werken we aan een 'autoluwe binnenstad' en zorgen we

dat elke bewoner of bezoeker zich in Eindhoven uiteindelijk veilig, vlot en schoon kan verplaatsen. Essentieel daarbij is de schaa sprong van het totale mobiliteitssysteem op stedelijk en regionaal niveau en verbetering van de internationale verbindingen. De bereikbaarheid van Eindhoven heeft niet alleen een lokaal, maar ook regionaal en (inter)nationaal belang. De snelwegen rondom Eindhoven, de robuuste rand, zijn essentieel voor de (inter)nationale bereikbaarheid voor gemotoriseerd verkeer en daarom blijven we hier samen met onze lokale, regionale en nationale partners actief op inzetten.

Ook het onderhoud en beheer van de openbare ruimte moet bijdragen aan een gezonde, economische en aantrekkelijke stad. De openbare ruimte wordt steeds intensiever gebruikt. Dit geeft een grote druk op het onderhoud van de openbare ruimte. Het is daarom belangrijk dat het onderhoudsniveau van de openbare ruimte aan de vastgestelde (basis)kwaliteit voldoet. Bewoners, ondernemers en bezoekers moeten prettig wonen in een schone, veilige en voor iedereen toegankelijke buurt, met voldoende plekken om elkaar te ontmoeten. Met de uitvoering van het jaarlijks onderhoudsprogramma en het uitvoeren van het dagelijks beheer en onderhoud willen we dit doel bereiken. Onderhoud aan de openbare ruimte is niet alleen een doel om de buitenruimte veilig en netjes te houden, maar ook een middel om de openbare ruimte toekomstbestendig te maken. Duurzaamheid en klimaat worden hierin steeds belangrijker. Daarom wordt bij (her)inrichting van de boven- en ondergrondse infrastructuur waar mogelijk bijgedragen aan klimaat- en circulaire doelstellingen. Ook wordt gekeken in hoeverre er vanuit de energietransitie meegelift kan worden in nieuwe projecten. In projecten ontharden en vergroenen we zoveel mogelijk en zorgen we voor een klimaatadaptieve inrichting. Dit doen we op een duurzame manier, bijvoorbeeld door het vervangen van verlichting door LED en het hergebruik van materialen. De inrichting is zodanig dat het bewegen en ontmoeten in de openbare ruimte stimuleert en we houden rekening met toegankelijkheid. De projecten die we in de openbare ruimte uitvoeren, pakken we integraal aan met de thema's groen, water en verkeer om invulling te geven aan bovenstaande ambities. Dit geldt ook andersom vanuit de andere programma's.

2.1 Verkeer en vervoer

Verkeersveilige stad

We zetten in op een betere verkeersveiligheid in de stad. Zowel op het gebied van het aantal ongelukken als de verkeersveiligheidsbeleving. We focussen op een veilige infrastructuur door het verbeteren van de verkeersveiligheid op aandachtslocaties (hotspots) en het stimuleren van verkeersveilig gedrag, waar mogelijk zetten we in op extra handhavingscapaciteit.

Verbeteren verkeersveiligheid rondom scholen

We zetten in op verkeersveiligheidseducatie en het verbeteren van verkeersveiligheid rondom scholen. Dit doen we onder andere door het verder uitrollen van het Brabants Verkeersveiligheids Label (BVL) en het realiseren van schoolzones.

Autoluwe binnenstad

We werken aan een gezonde, leefbare en aantrekkelijke stad. Onder meer bij nieuwe ontwikkelingen zoals woningbouw zetten we in op een mobiliteitstransitie naar meer lopen, fietsen en het gebruik van OV. We streven daarom in het centrum naar een plek waar deze modaliteiten de prioriteit hebben en werken we toe naar een autoluwe binnenstad. We faciliteren dit door meer mogelijkheden voor fiets, te voet en OV te creëren in balans met een betere doorstroming op de Ring om de stad bereikbaar te houden.

30 km/u straten in het centrum

Door het snelheidsregime naar beneden te brengen, wordt het mogelijk om meer ruimte voor voetgangers, fietsers en het openbaar vervoer te creëren. Ook wordt het daardoor aantrekkelijker om via de Ring te rijden. Daarnaast levert het terugbrengen van de snelheid een positieve bijdrage aan de verkeersveiligheid en leefbaarheid in het centrum. Doel is om uiterlijk in 2025 het centrum ingericht te hebben conform 30 km/u regime.

Bereikbaarheid van de stad

De Brainport regio is een van de economische mainports van Nederland. Het economisch succes geeft ook druk op de (regionale) bereikbaarheid. Als gevolg daarvan staat de bereikbaarheid van de stad en haar economische toplocaties onder druk. Het duurzaam bereikbaar houden van Eindhoven is een belangrijke voorwaarde voor de leefbaarheid, duurzaamheid en economische ontwikkeling. Om dit te bereiken is een brede mobiliteitstransitie noodzakelijk. Dit doen we onder andere door middel van het realiseren van (regionale) fietsinfrastructuur, verbeteren van de kwaliteit van HOV, vernieuwen van verkeerslichten en het realiseren van mobiliteitshubs. Daar waar het nodig is, wordt met een brede aanpak ingezet op verbeterde doorstroming voor de auto.

Realiseren fietsinfrastructuur

Veilige en hoogwaardige fietsinfrastructuur is belangrijk om fietsgebruik te stimuleren. Binnen Eindhoven, maar vooral ook tussen Eindhoven, de economische toplocatie en de omliggende gemeenten. We willen het gebruik van de fiets stimuleren door het verbeteren van de fiets infrastructuur en fietsparkeer faciliteiten. Daarnaast zetten we in op slimme innovatieve toepassingen (bijvoorbeeld Schwung, een app die de fietser stimuleert door ervoor te zorgen dat fietsers sneller op hun bestemming zijn met minder stops bij verkeerslichten op hun route). Om de fiets ook op langere afstanden (tot 20-25 km) een aantrekkelijk alternatief te maken voor de auto zetten we in op het verbeteren en uitbreiden van de regionale fietsinfrastructuur.

Verbeteren kwaliteit HOV

Om het openbaar vervoer aantrekkelijker te maken zetten we in op een veilig, betrouwbaar en comfortabel (H)OV-netwerk. Door het uitbreiden van dit HOV-netwerk dragen we bij aan de mobiliteitstransitie en de bereikbaarheid van de stad en een betere OV-bereikbaarheid van economische toplocaties in de regio.

Vernieuwen verkeerslichten

Door het vervangen van verouderde verkeerslichten in de stad ontstaat een betere verkeersveiligheid en een betere verkeersdoorstroming (en daarmee ook betere luchtkwaliteit). Jaarlijks worden er 11 verkeerslichten vernieuwd, echter er verouderen elk jaar ook weer verkeerslichten. Met de inzet van de intensiveringsmiddelen liggen er kansen om een inhaalslag te maken op het areaal vernieuwde verkeerslichten

Realiseren hubs

Om een alternatief te bieden aan bezoekers van evenementen, de binnenstad en andere economische toplocaties zetten we in op de uitbreiding van (tijdelijke) hubs. Dit zijn plekken waar snel en comfortabel overstapt kan worden tussen (duurzame) vervoersmiddelen, zoals op P+R's. Daarnaast werken we aan de realisatie van een bouwhub.

Duurzame mobiliteit

Naast de inzet op meer lopen, fietsen en het OV, zetten we ook in op het verschonen van de Eindhovense mobiliteit. Dit doen we door emissievrije (deel)mobiliteit te stimuleren, door het faciliteren van voldoende laadinfrastructuur en het doorontwikkelen van de huidige milieuzone naar een nul-emissiezone.

Stimuleren laadinfrastructuur

De aanwezigheid van laadinfrastructuur is een belangrijke overweging bij de aanschaf van een elektrische auto. Om schone mobiliteit zo veel mogelijk te stimuleren zetten we in op een stadsbreed (snel)laadnetwerk.

Aantrekkelijke en leefbare openbare ruimte

We willen een openbare ruimte die schoon, heel, veilig en toegankelijk is en die mensen stimuleert tot bewegen en ontmoeten. Dit doen we conform een vastgesteld kwaliteitsniveau.

Onderhouden wegen

We geven uitvoering aan het onderhoudsprogramma wegen.

 Onderhouden bruggen, viaducten en tunnels

We voeren het uitvoeringsprogramma bruggen, tunnels en viaducten uit.

 Onderhoud openbare verlichting

We geven uitvoering aan het onderhoudsplan openbare verlichting

 Reinigen

We houden stad schoon en netjes door onder andere vegen van wegen, verwijderen van onkruid en verwijderen van zwerfvuil.

Effectindicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Aantal ernstige verkeersongevallen	107	94	85	76	68	63
Auto-intensiteiten in het centrum	98	97	96	95	94	93
Voetganger vriendelijk	7,4	7,6	7,7	7,8	7,9	8
Fiets vriendelijkheid	7,4	7,6	7,7	7,8	7,9	8.0
OV vriendelijkheid	7,2	7,4	7,5	7,6	7,7	7,8
Rapportcijfer bereikbaarheid van het centrum	7,4	7,5	7,6	7,7	7,8	7,9
Doorstroming gemotoriseerd verkeer op Ring	126	103	104	105	106	107
Aantal fietsers op fietsroutes	99	106	108	110	112	113
Doorstroming gemotoriseerd verkeer op belangrijke toegangswegen (incl. Ring)	113	103	104	105	106	107
% duurzaam vervoer in de modal split	62%	≥61%	≥61%	≥61%	≥61%	≥61%
Aantal openbaar beschikbare deelvoertuigen	1.107	1.350	2.650	2.650	2650	2650
Aantal geregistreerde emissievrije voertuigen in EHV (RDW)	3.845	3.174	3.491	3.840	4.224	4.646
% inwoners dat tevreden is over inrichting openbare ruimte	66%	>75%	≥75%	≥75%	≥75%	≥75%
% inwoners dat tevreden is over onderhoud openbare ruimte	68%	>75%	≥75%	≥75%	≥75%	≥75%
% bewoners dat vindt dat het in de buurt goed verlicht is	78%	-	≥75%	≥75%	≥75%	≥75%
Basiskwaliteit wegen	87%	90%	≥90%	≥90%	≥90%	≥90%
Basiskwaliteit bruggen, viaducten en tunnels	94%	90%	≥90%	≥90%	≥90%	≥90%
Basiskwaliteit schoon en netjes	95%	90%	≥90%	≥90%	≥90%	≥90%
Prestatie-indicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Aantal scholen met BVL-label	38	53	55	55	55	55
Aantal schoolzones	53	56	56	56	56	56
Aantal km nog te realiseren 30 km/u straten in het centrum	-	1,4	0,9	0,6	0	0

Prestatie-indicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Aantal km snelfietsroutes (Slowlane)	30,5	32	32	33,5	33,5	33,5
Aantal km HOV-busbanen	24	29	30	32	32	33
Aantal vernieuwde verkeerslichten	140	153	162	172	169	173
Aantal parkeerplaatsen op (pop-up) P+R	910	975	1.000	1.025	3500	3500
Aantal elektrische laadpunten	1.313	1273	1400	1540	1694	1863
Groot onderhoud wegen (aantal)	9	11	11	9	10	9
Groot onderhoud bruggen, viaducten en tunnels (aantal)	3	6	15	9	10	9
Onderhoud openbare verlichting (vervangen aantal armaturen)	-		1000	2360	2360	2360
Uitvoeren straatreinigen (% van totale openbare ruimte)			100%	100%	100%	100%

In 2023 richten we ons vooral op:

- Autoluw centrum en Masterplan: we beginnen met de uitwerking van het gedegen netwerkanalyse en het in het bestuursakkoord benoemde masterplan om de mobiliteitstransitie in de stad vorm te geven en de verkeerscirculatie in de komende jaren in goede banen te leiden. We richten ons op het voorkomen van doorgaand autoverkeer, een versnelling van de mobiliteitstransitie en een autoluw, groener en leefbaarder centrum; afgestemd op doorstromingsmaatregelen op de Ring en een gewenst gebruik van de radiale routes. Belangrijk onderdeel hiervan is het nemen van vervolgstappen naar een Nieuwe Fuutlaan.
- Invulling geven aan gemaakte (MIRT) afspraken: we geven verdere invulling en uitwerking aan de afspraken die gemaakt zijn met onze (MIRT) partners: Rijk, provincie, regio en privaat. Het gaat dan onder andere om afspraken op het gebied van fietsinfrastructuur, werkgeversaanpak, hubs, en versterken van het HOV netwerk.
- Fiets op 1: we geven invulling aan de Fiets op 1 met actualisatie van Agenda Fiets, uitvoering geven aan de fietsparkeerstrategie en vervolgstappen (naar realisatie) voor belangrijke doorfietsroutes tussen de omliggende kernen en economische toplocaties (HTCE – De Run, Eindhoven – Helmond, Eindhoven – Best – Den Bosch).
- Brainport Bereikbaar: we zetten verder in op uitvoeringskracht van gedragsveranderingsaanpak met behulp van de regionale organisatie van Brainport Bereikbaar.
- Elektrische (deel)mobilititeit: besluitvorming nieuw beleid op gebied van MaaS/deelmobiliteit en elektrisch laden. De actualisatie van het bestaande beleid omvat naast een goede evaluatie van de bestaande aanpak ook een integrale afstemming, het leren van ervaringen elders in het land en het ophalen van de mening van de inwoners.
- Een aantrekkelijke en toekomstbestendige openbare ruimte: de openbare ruimte wordt klimaatadaptief en toegankelijk ingericht (conform het handboek openbare ruimte dat rekening houdt met het VN-verdrag Handicap). Groen en water worden zichtbaar versterkt door te ontharden (vergroenen). Dit draagt bij aan een leefbare en aantrekkelijke openbare ruimte. Dit doen we onder andere door uitvoering te geven aan groot- onderhoudsprojecten zoals de herinrichting van de Amazonelaan, Florencelaan en Robbenstraat. We dragen hiermee ook bij aan de ambitie om (ook vanuit andere thema's) de komende vier jaar 50 straten te vergroenen. In 2023 vergroenen we vanuit onderhoud openbare ruimte 5 straten. Vanuit toegankelijkheid openbare ruimte leveren we een bijdrage aan het op te stellen inclusiebeleid.
- Duurzame openbare ruimte: we richten de openbare ruimte zo in dat deze uitnodigt tot bewegen en ontmoeten en het gebruik van duurzamer vervoer (fietsen en lopen) stimuleert. Dit doen we door het vergroenen van de openbare ruimte en het onderhouden van goede loop- en fietsverbindingen. We kijken samen met andere domeinen hoe we een vervolg kunnen geven aan de ommetjes. Ter verbetering van de fietsverbinding Eindhoven CS - De Run bereiden we in 2023 het project Jozef Eiiasstraat voor in

combinatie met groot onderhoud aan deze weg. Daarnaast vormen we in het kader van het wegenbeheerplan 2021-2024 minimaal 2 fietspaden om van tegels naar asfalt. We passen circulariteit toe, door zoveel mogelijk hergebruik van materialen en duurzaam asfalt. Verlichting die vervangen wordt, wordt uitgevoerd in LED.

- Herinrichting Boschdijk: één van de grotere onderhoudsprojecten is de herinrichting van de Boschdijk. Naast het plegen van de noodzakelijke onderhoudswerkzaamheden willen we (met mede dekking uit het Fonds Bovenwijks) komen tot een groene, klimaat adaptieve, aantrekkelijke en verkeersveilige inrichting. Het ontwerp dat samen met belanghebbenden tot stand gekomen is, wordt in 2023 uitgevoerd.
- Afstemming onderhoud op de omgeving: in 2023 starten we met de realisatie van sensoren op lichtmasten conform het Programma Stedelijke Verlichting. Met die sensoren kunnen we licht op maat leveren, hiermee kunnen we onder andere de natuurlijke leefomgeving meer beschermen. In 2023 vervolgen we de pilot bladkorven. In 2023 en 2024 evalueren we deze pilot om in 2024 te bepalen of en hoe bladkorven opnieuw geïntroduceerd kunnen worden. We sluiten aan op minimaal twee initiatieven op het gebied van zwerfafval. We investeren in ons straatmeubilair door banken te (ver)plaatsen en vervangen, waarmee we ontmoeting stimuleren en jong en oud prettig buiten in de wijk kunnen verblijven. We geven extra aandacht aan het gebruik van de Buiten Beter App als oren en ogen van de bewoners.

 x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	31.438	38.712	42.097	41.290	44.420	44.581
Baten	-4.855	-3.001	-3.513	-2.506	-2.506	-2.506
Mutatie reserves	6.067	-198	1.638	1.793	-95	-80
Saldo	32.650	35.513	40.222	40.577	41.819	41.995

<i>Toelichting taken</i>	Lasten	Baten	Reserve
Groot onderhoud en vervanging van wegen, bruggen en tunnels. N.a.v. het raadsvoorstel 'Wegenbeheerplan 2021-2024' is € 2 miljoen gestort in de reserve Eigen Kapitaal (loopt door t/m 2024).	5.525		2.000 *
Dagelijks onderhoud van de openbare ruimte: repareren plaatselijke bestrating, vervanging borden, vernieuwen markeringen, onderhoud straatmeubilair, preventief onderhoud aan bruggen, tunnels en viaducten, etc.	7.239		
Dagelijks beheer van de openbare ruimte(reinigen): het verwijderen van zwerfafval, onkruid bestrijding, vegen van straten, etc. In 2022 en 2023 intensivering voor reinigingsbestek (Kadernota 2022) van € 0,8 miljoen	6.922		*
Bestuursakkoord: vanaf 2023 structureel € 0,2 miljoen voor kwaliteitsverbetering openbare ruimte.	200		*
Openbare verlichting (onderhoud en reparatie van lampen, masten en armaturen, inclusief elektriciteitskosten).	2.971		
Onderhoud van verkeerslichten (inclusief elektriciteitskosten)	1.066		
Bestrijden van gladheid (waarvan € 0,2 miljoen kapitaallasten)	1.175		
Gebruik openbare ruimte (o.a. voor graafwerkzaamheden)	565	-1.015	
Exploitatie projecten openbare ruimte en verkeer	1.248	-1.007	-241
Kapitaallasten van investeringen in openbare ruimte en verkeer, in 2023 stijging met € 1,2 miljoen (zie paragraaf 3h).	3.984		*
Verkeersveiligheid, smart mobility en doorstroming verkeer	1.261	-150	
Bereikbaarheidsagenda Zuidoost Brabant	1.240		
Verkeersbeleid	314		
Heffing verkooppunten motorbrandstoffen	15	-1.106	
Bestuursakkoord: structurele middelen voor ontvlechting stedelijke en regionale bereikbaarheid	300		*

<i>Toelichting taken</i>	Lasten	Baten	Reserve
Bestuursakkoord: structurele middelen voor mobiliteit, fiets op één, verkeersveiligheid en ring	500		*
Doorbelaste apparaatskosten (met name personeelskosten, zie paragraaf 3h).	5.795	0	
Stelposten voor strategische investeringen, indexering investeringen, vervangingsinvesteringen en voorbereidingskosten	1.436	0	
Overig	341	-235	-121
Totaal	42.097	-3.513	1.638

2.2 Parkeren

In 2023 richten we ons vooral op:

- Scanauto en P&R locaties: komende jaren werken we verder aan de implementatie van de scanauto en werken samen met onze partners aan het uitbreiden van het aantal P&R locaties.

€ x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	5.321	9.608	8.796	12.585	11.275	8.589
Baten	-1.745	-2.992	-1.899	-1.899	-1.945	-3.670
Mutatie reserves	165	-2.825	-2.889	-6.701	-5.031	-551
Saldo	3.741	3.791	4.008	3.985	4.299	4.368

<i>Toelichting taken</i>	Lasten	Baten	Reserve
Parkeerbeleid	74		
Exploitatie fietsenstallingen	824		
Exploitatie parkeergarages (waarvan € 703.000 kapitaallasten)	824	-1.225	
Exploitatie P+R Meerhoven en P+R Genneper parken (waarvan € 110.000 kapitaallasten)	840	-548	18
Gehandicaptenparkeren	71	-124	
Kosten betaald parkeren (waarvan €346.000 kapitaallasten)	1.569		
Exploitatie projecten: met name bijdragen aan ProRail voor de realisatie van de fietsenstallingen aan de Noord- en Zuidzijde van het station. In 2024 en 2025 zijn hogere bijdragen geraamd die worden verrekend met de reserve.	3.207		-3.207 *
Doorbelaste apparaatskosten (met name personeelskosten, zie paragraaf 3h)	1.245		
Overige kapitaallasten	124		
Overig	18	-2	300
Totaal	8.796	-1.899	-2.889

2.3 Recreatieve havens

In Eindhoven is er de EJV Beatrix (Eindhovense Jachten Vereniging Beatrix) aan het Beatrixkanaal, Welschapsedijk. Hier zijn circa 80 ligplaatsen in het water en 350 plaatsen op het droge voor winteropslag. De vereniging doet het beheer en onderhoud van de gehele locatie met opstallen. Hiervoor is een pachtvereenkomst afgesloten. Daarnaast is er de EKV Beatrix (Eindhovense Kanovereniging Beatrix) aan het Beatrixkanaal, nabij de haven De Hurk. Deze vereniging heeft het terrein en de opstallen in eigen beheer en betaalt erfpacht.

2.4 Economische havens en waterwegen

In Eindhoven kennen we een economische haven op de Hurk. Momenteel is er sprake van vier havengebonden bedrijven, gericht op overslag van onder andere cement, zand, grind en diervoeder. Het beheer en onderhoud van het Beatrixkanaal en de kade is de verantwoordelijkheid van de gemeente. De schepen betalen daarbij kanaalrechten. Voor de aanvraag van het gebruik van het kanaal en de betaling is een app ontwikkeld.

€ x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	185	264	267	266	265	264
Baten	-77	-118	-118	-118	-118	-118
Saldo	109	146	149	148	147	146
<i>Toelichting taken</i>				Lasten	Baten	Reserve
Kanaalrechten					-60	
Opbrengst overige goederen/diensten					-58	
Onderhoud Beatrixkanaal				98		
Kapitaallasten				135		
Overig				34		
Totaal				267	-118	0

2.5 Openbaar vervoer

In 2023 richten we ons vooral op:

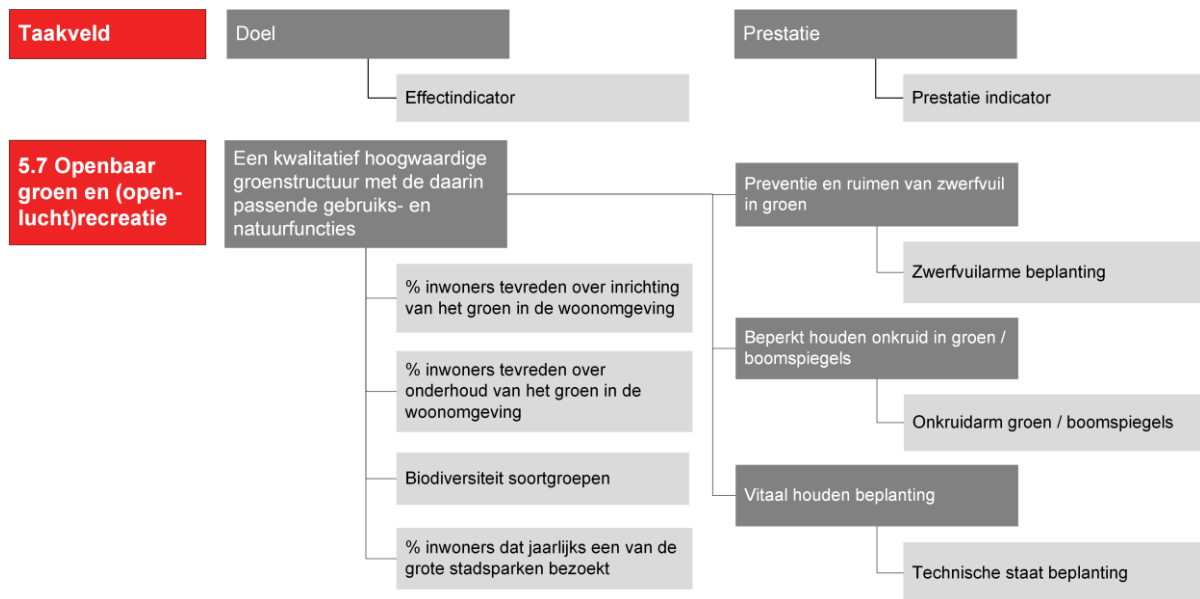
- Schaalsprong OV: komende jaren werken we verder aan het verbeteren van ons OV-netwerk onder andere door het verder uitbreiden van het HOV netwerk.

€ x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	2.272	1.456	1.804	1.475	2.959	1.691
Baten	-126	-12	-12	-12	-12	-12
Mutatie reserves	-834	0	-344	0	-1.330	0
Saldo	1.312	1.444	1.448	1.463	1.617	1.679
<i>Toelichting taken</i>				Lasten	Baten	Reserve
Gemeentelijk openbaar vervoer minima, inclusief incidentele middelen uit bestuursakkoord (€ 344.000, onttrokken aan reserve SMMM)				1.020		-344 *
Doorbelaste apparaatskosten (met name personeelskosten, zie paragraaf 3h)				435		
Kapitaallasten bushaltes				49		
Bestuursakkoord: structurele middelen voor strategische investeringen in versterking openbaar vervoer				300		*
Exploitatie projecten: in 2025 is een bijdrage geraamd van € 13 miljoen voor het traject Eindhoven - Düsseldorf.				0	0	0 *
Overig					-12	
Totaal				1.804	-12	-344

Groen en Recreatie

Het thema Groen en Recreatie richt zich op de ontwikkeling en het beheer van de groene inrichting van de stad als (speel)gazons, kruidenrijke grasstroken, plantsoenen, bomen, speelvoorzieningen, parken en natuurgebieden op een biodiverse, gezonde en leefbare stad. En versterkt daarmee de ruimtelijke structuur, de aantrekkelijkheid en het vestigingsklimaat van de stad. Qua beheer wordt vanuit thema Groen nauw samengewerkt met de thema's Openbare Ruimte en Water. Gedrieën dekken deze drie thema's samen het beheer van de gehele openbare ruimte. Bij de ontwikkeling van de stad speelt het thema Groen in toenemende mate een rol in samenhang met een breed scala aan andere thema's (naast de twee eerder genoemde thema's) als Wonen, Economie, Verkeer, Milieu en Duurzaamheid die ook invloed hebben op leefbaarheid, klimaatrobustheid en gezondheid van de stad.

5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie

Een kwalitatief hoogwaardige groenstructuur met de daarin passende gebruiks- en natuurfuncties

We zetten in op een gezonde en evenwichtige stad door een robuuste stedelijke groenstructuur, die zich vanuit het buitengebied fijnmazig vertakt tot diep in de wijken. Een groenstructuur die ontspanningsmogelijkheden biedt, frisse lucht en verkoeling brengt tot in het centrum en hittestress vermindert. Met gericht beheer en investeringen in de groene ruimte versterken we het verblijfskarakter van de openbare ruimte voor mensen alsmede de leefomgeving voor planten en dieren. Op de eerste plaats zetten we bij gebiedsgerichte opgaven in en rond de groene wiggen in op versterking van het groene karakter, de klimaatrobustheid, de biodiversiteit en de mogelijkheden tot recreatief (mede)gebruik. We breiden het Natuur Netwerk Brabant geleidelijk verder uit in aansluiting op de regionale structuren. In de stad richten we ons op het gezamenlijk verder vergroenen van de binnenstad en het stapsgewijs uitbreiden van groen in groenarme buurten. We stimuleren natuur-inclusief bouwen. Door het duurzaam onderhouden van stads-, wijk- en buurtparken nodigen we uit tot bewegen, ontspannen, verblijven en ontmoeten en dragen we bij aan sociale- en gezondheidsdoelstellingen.

Voor extra maatregelen rondom groen en recreatie is gedurende deze bestuursperiode incidenteel een bedrag van €1,5 miljoen beschikbaar en structureel €0,5 miljoen. De incidentele middelen worden de komende vier jaar ingezet op drie onderdelen:

- planvorming, onderzoeks- en voorbereidingskosten voor het Groenplan Centrum en de borging ervan
- impuls biodiversiteit
- impuls gevelgroen

De structurele middelen dienen na realisatie voornamelijk als kapitaallasten en zullen tot die tijd ingezet worden voor incidentele opgave rondom onderhoud in vergroeningsprojecten in het Centrum.

Preventie en ruimen van zwerfvuil in groen

We houden de stad schoon, heel en netjes. Het zwerfvuil in beplanting wordt periodiek (op beeldnorm) verwijderd. Dit gebeurt in samenhang met het verwijderen van zwerfvuil op verharding en het beheersen van onkruid.

Beperkt houden onkruid in groen / boomspiegels

We beheersen het onkruid in het groen (voornamelijk streefbeeld basiskwaliteit) zodat het gewenste groen zich goed kan blijven ontwikkelen en doen dit veelal efficiënt in één werkgang met zwerfvuilverwijdering.

Vitaal houden beplanting

Met doelgericht cyclisch beheer en het uitvoeren van inboet houden we beplanting vitaal. We doen investeringen in het groen en voeren groenrenovaties uit in afstemming met omwonenden. Daarbij spelen we zoveel mogelijk in op frequenter voorkomende drogere en nattere perioden. Ook breiden we groen uit door het verwijderen van verharding ten gunste van de aanleg van groen.

Effectindicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
% inwoners tevreden over inrichting van het groen in de woonomgeving	68%	>75%	>75%	>75%	>75%	>75%
% inwoners tevreden over onderhoud van het groen in de woonomgeving	68%	>75%	>75%	>75%	>75%	>75%
Biodiversiteit soortgroepen	+/-	kl.: +/-	kl.: +/-	kl.: +/-	kl.: +/-	kl.: +/-
% inwoners dat jaarlijks een van de grote stadsparken bezoekt	92%	≥ 90%	≥ 90%	≥ 90%	≥ 90%	>90%

Prestatie-indicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Zwerfvuilarme beplanting	98%	>90%	>90%	>90%	>90%	>90%
Onkruidarm groen / boomspiegels	86%	>90%	>90%	>90%	>90%	>90%
Technische staat beplanting	91%	>90%	>90%	>90%	>90%	>90%

In 2023 richten we ons vooral op:

- Vergroenen Binnenstad: we gaan verder met de vergroening van het Kernwinkelgebied / centrum Zo wordt de vergroening van het Stratumseind opgeleverd en starten we met de vergroening van de Demer. Enerzijds maken we een inhaalslag op het achterstallig onderhoud binnen de ring, maar werken tegelijkertijd verder aan de plannen voor een aantal groenplekken uit het Groenplan Centrum binnen de ring voor thema's zoals gevelgroen en biodiversiteit, en op locaties zoals Wilhelminaplein, Stadhuisplein, Victoriapark en Stationsplein. De aanvullende middelen uit het Bestuursakkoord zijn essentieel om (een deel van het onderhoud in het Centrum én de juiste onderzoeks- en voorbereidingskosten voor concrete initiatieven uit Groenplan Centrum van de benodigde dekking te voorzien.
- Vergroenen Wijken: we gaan door met vergroenen van de groenarme wijken en zetten in op het realiseren van ca. 5000m² (in de periode tot en met plantseizoen 2024/ 2025) groen erbij. We breiden het kruidenrijk gras dieper in de wijken uit, ook op kleinschaliger niveau. Wij doen dit voor onder meer biodiversiteitsdoelen (naast dat dit aantrekkelijk is, profiteren onder andere insecten en vogels hiervan), beleving en klimaatadaptatie.
- Versterken Groene Wiggen: we bereiden het (deels) openstellen van landgoed De Wielewaal (in 2025) verder voor. De verschillende projecten onder het uitvoeringsprogramma Genneper Parken worden gefaseerd voorbereid. Afhankelijk van beschikbare personele capaciteit kan gestart worden met de uitvoering van de vergroening van P4 en de Wim van Tuijllaan. We werken door aan de verdere realisatie van Natuurnetwerk Brabant. Zo wordt de uitvoering van de percelen die vallen onder de 1e subsidieaanvraag voor het Bod-B5 gerealiseerd in het veld. En wordt de uitvoering van de 2e subsidieaanvraag verder voorbereid voor uitvoering vanaf 2023. Ook worden nieuwe subsidieaanvragen ingediend (Het Bod-B5 loopt door tot en met 2027).
- Speelplaatsen: we maken speelvoorzieningenbeleid. We maken de openbare speelvoorzieningen verder toegankelijk, in lijn met het VN verdrag en zoals verwoord in de RIB van 8 maart 2022. Waar vervanging van de toestellen kansrijk is, zetten we (in overleg met omwonenden) de beweging door naar 'natuurlijk spelen', waardoor we meer groene speelplaatsen creëren. Ook stimuleren we de vergroening van schoolpleinen.
- Onderhoudsprogramma: we voeren het jaarlijks integraal onderhoudsprogramma uit waarbij we waar mogelijk het groen uitbreiden. We werken een beheerplan uit waarmee beter inzichtelijk gemaakt wordt wat nodig is om het huidig groen te beheren en onderhouden. We streven naar ontharding waar mogelijk.
- Versterken partnerships: in de context van de schaa sprong én klimaatverandering is de vergroeningsopgave groot. Omdat we die niet alleen kunnen invullen zoeken we hierin niet alleen de samenwerking met lokale partners (zoals inwoners en ontwikkelaars) maar ook met landelijke/regionale partners (zoals Provincie en Rijk) om noodzakelijke aanpassing in wet- en regelgeving en/of aanvullende financiering te bewerkstelligen.

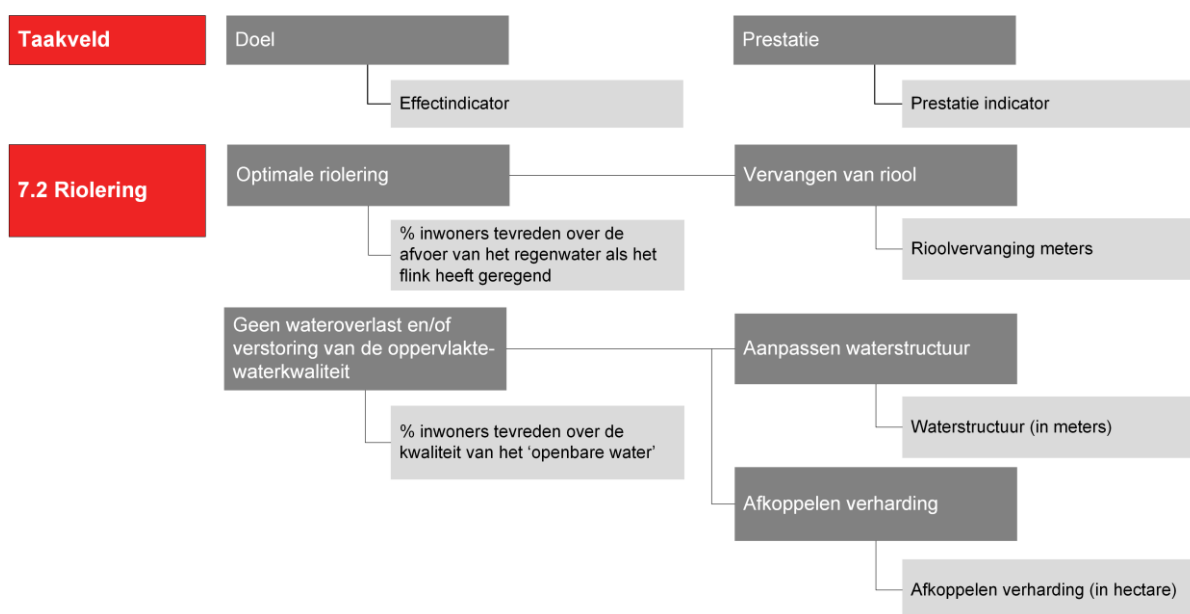
 x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	15.408	17.787	18.709	18.427	18.312	18.400
Baten	-572	-206	-208	-208	-208	-208
Mutatie reserves	251	-1.045	-497	-321	-32	-32
Saldo	15.087	16.536	18.004	17.898	18.072	18.160

Toelichting taken

	Lasten	Baten	Reserve
Versterken en onderhoud van het openbaar groen. Vanuit bestuursakkoord is voor Groenplan centrum structureel (€ 0,5 miljoen) beschikbaar en incidenteel is € 1,5 miljoen gereserveerd.	9.679	-25	-104 *
Versterken en onderhoud van de bomen. Zie paragraaf 3j voor bijbehorende kapitaallasten	2.088	-100	
Versterking van de Biodiversiteit	130		
Onderhouden en instandhouden van speelvoorzieningen	543		
Lopende projecten openbaar groen en bomen	565		-165
Doorbelaste apparaatskosten (met name personeelskosten, zie paragraaf 3h).	3.751		
Kapitaallasten: zie paragraaf 3h	1.703		
Overig	250	-83	-228
Totaal	18.709	-208	-497

Milieu

7.2 Riolering

Optimale riolering

Een optimale riolering voert al het afvalwater af naar de rioolwaterzuivering en beperkt wateroverlast en/of verstoring van de oppervlaktewaterkwaliteit door lozingen uit het rioelstelsel, op een doelmatige wijze.

Vervangen van riool

We houden de basisvoorzieningen op een doelmatige wijze in stand (op basis van inspectie gegevens en integrale afstemming met overige beleidsvelden).

Geen wateroverlast en/of verstoring van de oppervlakte-waterkwaliteit

We streven naar een gezonde en water en klimaatrobuuste(re) stad. Bij de (her)inrichting van de openbare ruimte hanteren we richtlijnen voor de aanleg van regenwaterberging om wateroverlast of verstoring van de oppervlaktewaterkwaliteit door lozingen te beperken.

Aanpassen waterstructuur

We optimaliseren waterstructuren en leggen nieuwe waterstructuren aan om wateroverlast en verdroging te beperken, hittestress te verminderen en te ontharden en vergroenen voor een gezonde, water- en klimaat robuuste(re) stad.

Afkoppelen verharding

Om lozingen uit het rioolstelsel op oppervlaktewater te voorkomen, koppelen we verharding af en leiden het regenwater naar waterbergingslocaties.

Effectindicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
% inwoners tevreden over de afvoer van het regenwater als het flink heeft geregend	68%	≥ 70%	≥ 70%	≥ 70%	≥ 70%	≥ 70%
% inwoners tevreden over de kwaliteit van het 'openbare water'	86%	≥ 80%	≥ 80%	≥ 80%	≥ 80%	≥ 80%

Prestatie-indicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Rioolvervanging meters	3.677	4.800	4.200	5.500	5.000	5.000
Waterstructuur (in meters)	3.110	500	500	500	500	500
Afkoppelen verharding (in hectare)	4,1	6	6	6	6	6

In 2023 richten we ons vooral op:

- Basisvoorzieningen in stand houden: het rioolstelsel en de hemel- en grondwatervoorzieningen houden we (samen met onze waterpartners) op doelmatige wijze in stand en verbeteren we waar mogelijk.
- Zichtbare waterstructuren: deze dragen bij aan een leefbare, aantrekkelijke en gezonde stad. Ook leidt dit tot minder wateroverlast, verdroging en hittestress en verbetering van de waterkwaliteit en de groenstructuren. Een voorbeeld hiervan is het terugbrengen van de Gender in de stad.
- Beheersbaar grondwatersysteem om de aan de grond gegeven bestemming mogelijk te houden: we bestrijden de huidige grondwateroverlast duurzaam en proberen te voorkomen dat nieuwe ontwikkelingen leiden tot grondwateroverlast.
- Gedeeld eigenaarschap voor een klimaatrobuuste stad: we stimuleren (o.a. via subsidieregelingen en een gerichte communicatie strategie) groene daken en gevels, groen-blaue schoolpleinen en bedrijventerreinen, afkoppelen van verhard oppervlak en ontharden / ontsteden & vergroenen van particulier terrein.
- Klimaatbestendig en waterrobuust tot in de haarvaten van de stad: door afkoppelen van hemelwater en het realiseren van (liefst groene) waterberging in de openbare ruimte. Zo voorkomen we hittestress verdroging (sponswerking van de stad) en (hemel)wateroverlast.

 x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	19.069	21.443	24.195	28.514	30.719	32.128
Baten	-20.129	-22.452	-25.828	-29.840	-32.045	-33.454
Mutatie reserves	-148	0	307	0	0	0
Saldo	-1.208	-1.009	-1.326	-1.326	-1.326	-1.326

<i>Toelichting taken</i>	Lasten	Baten	Reserve
Opbrengsten uit rioolheffing bij eigenaren van een woning, bedrijfspand of perceel met een rioolaansluiting		-23.425	*
De rioolopbrengsten zijn gestegen door een verhoging van de riooltarieven. Dit is nodig voor investeringen in klimaatadaptatie (conform bestuursakkoord), voor onderhoud oppervlaktewater en voor inflatiedekking van investeringen. In de paragraaf 3a is o.a. de samenhang met de lokale lasten toegelicht.			
Opbrengsten uit rioolheffing bij afvoer van meer dan 500m3 afvalwater per jaar		-1.554	
Overige opbrengsten		-342	307
Afvalwater: taken behorend bij de invulling van de afvalwaterzorgplicht voor de inzameling en afvoer van huishoudelijk afvalwater in het stedelijk gebied	2.491		
Hemelwater: taken behorend bij de invulling van zorgplicht voor de doelmatige inzameling en verwerking van hemelwater in het stedelijk gebied.	1.097		
Waterhuishouding: taken behorend bij afvoer van grondwater en hemelwater via Eindhovense watergangen en beheer van watergangen.	746		
Overkoepelend over alle rioleringstaken (exclusief apparaatskosten):			
-taken behorend bij Rioleringszorg in het algemeen, waaronder ook grondwatertaken	2.583		
-dotatie aan de voorziening voor investeringen afval- en hemelwater	12.562		*
De verhoging van de riooltarieven stelt ons onder meer in staat om extra middelen, die nodig zijn voor genoemde investeringen, te doteren aan de voorziening. In 2023 is de stijging € 1,6 miljoen.			
Doorbelaste apparaatskosten (met name personeelskosten, zie paragraaf 3h).	1.961		
Kapitaallasten (zie paragraaf 3h)	2.269		
Overig	486	-507	
Totaal	24.195	-25.828	307

Programma 3 Economie

Dit programma omvat vier taakvelden die allen bijdragen aan de versterking van de bedrijvigheid in de stad en regio. Deze doelstelling staat onder het eerste taakveld Economische ontwikkeling uitgewerkt in de economische groei, toename werkgelegenheid en de digitalisering van de stad. De prestaties en indicatoren die hier mede aan bijdragen staan op meer uitgewerkt niveau beschreven onder de taakvelden 3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur, 3.3 Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen en 3.4 Economische promotie. Dit is ook als zodanig zichtbaar gemaakt in de doelenboom.

- 3.1 Economische ontwikkeling
- 3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur
- 3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen
- 3.4 Economische promotie

Als Brainportregio Eindhoven hebben we door de triple-helix samenwerking een sterke economie. Deze groeit op eigen kracht, ondanks de hoge grondstof- en energieprijzen, en lijkt niet zo afhankelijk van het loslaten van de coronamaatregelen als in andere regio's van Nederland.

Hoewel economische groei geen doel op zich is, is deze randvoorwaardelijk voor de 'brede' welvaart en het welzijn van onze samenleving, waarbij we willen dat al onze inwoners het (economische) succes van Brainport Eindhoven kunnen voelen. Het is van belang om te behouden wat we opgebouwd hebben.

We blijven ons inzetten op een ondernemende, fijne stad met een sterk vestigings- en verblijfsklimaat om bedrijven te behouden en aan te trekken die bij ons passen. Via Brainport Development focussen we op de hightech bedrijven die onze stad en regio bijzonder maken: high tech systemen & materialen, food & technology, automotive, lifetech & health.

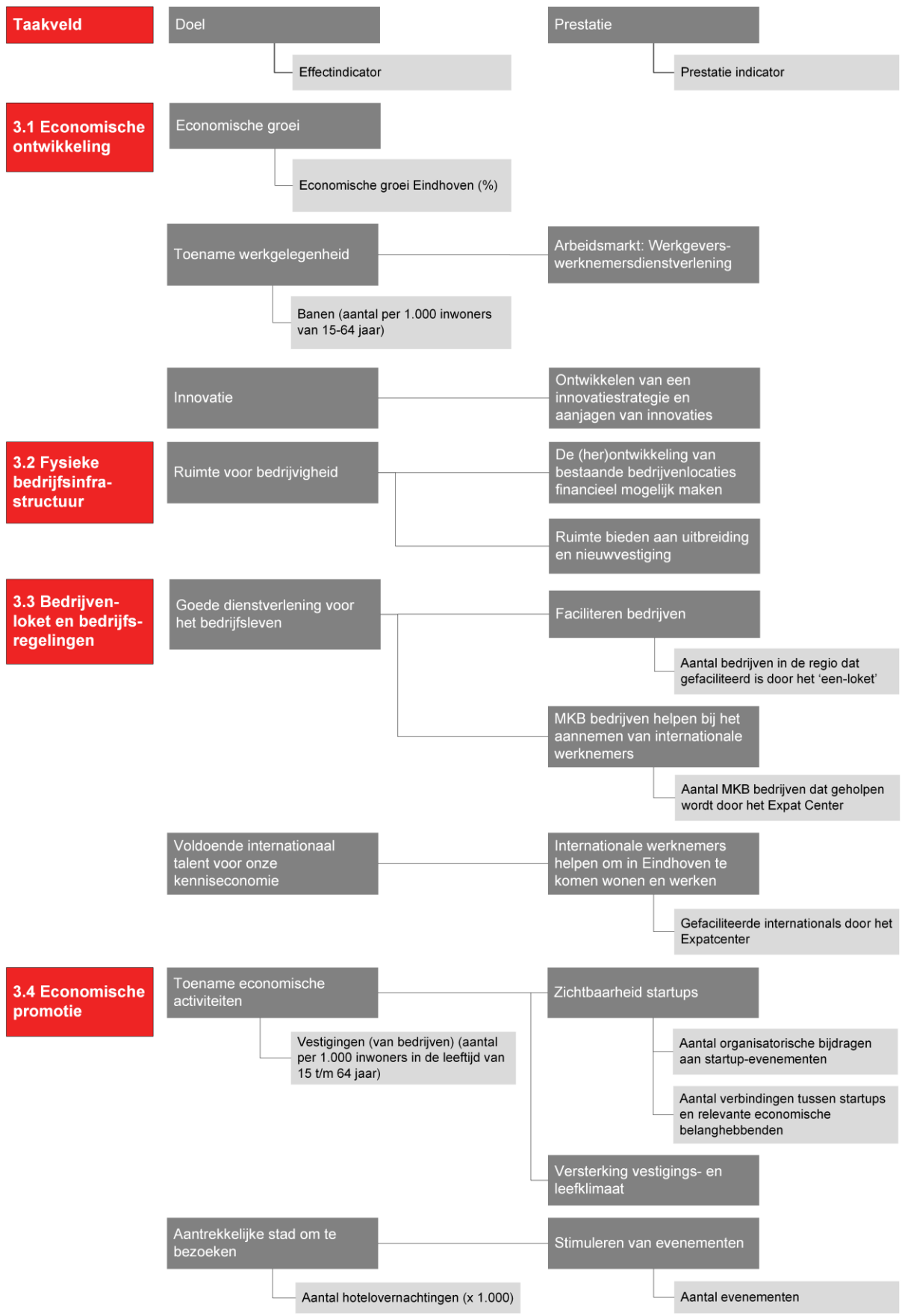
Vanuit de gemeente Eindhoven versterken we de basis van onze economische ontwikkeling via innovatie, onze werklocaties, onze dienstverlening en onze ondersteuning van het brede MKB. Met de inzet op economische transformatie ondersteunen we de betrokken belanghebbenden om (winkel)centrumgebieden weer toekomstbestendig te maken en om daarmee de leefbaarheid in de stad te vergroten. Met ons Startup beleid ondersteunen we Startups en Scaleups die de motoren voor het Brainport Ecosysteem zijn. In het bestuursakkoord is voor deze gebieden veel aandacht. Zie de uitwerking in de verschillende taakvelden.

Om als stad aantrekkelijk te zijn en blijven, hebben we goede voorzieningen nodig. Daaronder vallen kunst, cultuur, design, evenementen, sport, onderwijs en recreatie. Deze dragen in belangrijke mate bij aan de aantrekkingskracht van Eindhoven voor bedrijven, (internationaal) talent, inwoners en bezoekers. De inzet op deze 'zachtere' factoren, zorgen voor de benodigde impuls voor de stad. Door de groei van de stad zijn er echter meer voorzieningen en een betere spreiding nodig. Hiervoor gaan we aan de slag met een Programma voor stedelijke en maatschappelijke voorzieningen.

Daarnaast is extra inzet nodig op arbeidsmarkt. We zetten samen met onze partners: ondernemers, overheid en onderwijs, in op een breed arbeidsmarktbeleid gericht op het onbenut arbeidspotentieel, waaronder de vele deeltijd werkers. Want al het talent telt en is nodig voor onze economie. Zeker omdat de arbeidsmarkt sinds 2022 is gekanteld naar een krappe arbeidsmarkt, in vrijwel alle sectoren. Dat staat het bedrijfsleven en onze maatschappelijke opgaven in de weg en vraagt een planmatige aanpak om samen met ondernemers, en onderwijs, de arbeidsmarkt beter in balans te brengen.

Als centrumgemeente streven we met onze partners naar ontschotting van de werkgevers- en werknemersdienstverlening via het 'Huis naar Werk'. Het Huis naar Werk is dé ingang voor alle werkgevers, werknemers en werkzoekenden met vraagstukken over Werk, Scholing en Ontwikkeling. Daarbij wordt gewerkt aan een arbeidsmarkt die zich steeds meer richt op talenten en vaardigheden dan sec kijkt naar diploma's van potentiële medewerkers en een arbeidsmarkt gericht op een Leven Lang Ontwikkelen (LLO) en daarmee zich richt op duurzame inzet van talent.

Naast ons eigen talent hebben we talent van buiten nodig. Daarmee wordt onze stad steeds internationaler. Daarbij willen we dat de (kennis)werkers en hun gezinnen ervoor kiezen om in Eindhoven te blijven. Het Holland Expat Center South draagt er samen met andere partijen in de stad en regio aan bij dat zij zich zoveel mogelijk thuis voelen en mee gaan doen in onze samenleving.

3.1 Economische ontwikkeling

Economische groei

De groei van onze economie is geen doel op zich, maar is randvoorwaardelijk voor de 'brede' welvaart en het welzijn van onze samenleving. De gemeente op haar beurt schept voornamelijk randvoorwaarden die aan de economische groei bijdragen. Een deel van de randvoorwaarden komt tot stand door activiteiten die onze deelneming, Brainport Development NV uitvoert.

De onderliggende doelstellingen en prestaties die bijdragen aan economische groei staan beschreven in taakveld 0.1 (als het gaat om de samenwerkingsverbanden waarmee we dit realiseren) en in de taakvelden 3.2, 3.3 en 3.4.

Toename werkgelegenheid

Naast 'economische groei' geeft het aantal banen een indicatie voor de omvang van onze economie. Hier draagt de gemeente aan bij. Direct, door de samenwerking binnen het Regionaal Werkbedrijf / Huis naar Werk (zie ook TV6.5). Indirect door het vestigingsklimaat door bijvoorbeeld te zorgen voor voldoende groeimogelijkheden op onze bedrijventerreinen en werklocaties, te werken aan een toekomstbestendige binnenstad en de promotie van onze stad en de dienstverlening aan internationals.

De onderliggende doelstellingen en prestaties die bijdragen aan deze (hogere) doelstelling staan beschreven in de taakvelden 3.2, 3.3, 3.4 en 6.5.

Arbeidsmarkt in Balans

Op dit moment is er sprake van krapte op de arbeidsmarkt in bijna alle sectoren. Werkgevers hebben veel vacatures die ze niet kunnen vervullen. We geven een extra impuls aan de arbeidsmarkt door samen met het bedrijfsleven en onderwijs op een creatieve manier het onbenut arbeidsmarktpotentieel aan te boren, waaronder de grote groep deeltijd werkers. De partners in Huis naar Werk schalen hiervoor de samenwerking op en bundelen initiatieven. Om vraag en aanbod goed bij elkaar te brengen is efficiëntie, flexibiliteit en korte lijnen tussen de partners essentieel. Tevens worden werkzoekenden met een afstand tot de arbeidsmarkt ondersteunt in hun weg naar werk. Het werkgelegenheidsteam is de drijvende kracht binnen Huis naar Werk en levert hiervoor expertise en capaciteit. Voor werkgeversdienstverlening maken we regionaal gebruik van de bestaande structuur van O4werkt.

Regionaal arbeidsmarktbeleid: Naast de ontwikkeling van het Huis naar Werk voeren wij als centrumgemeente in toenemende mate de regie in de arbeidsmarktregio als het gaat om een breed georiënteerd regionaal arbeidsmarktbeleid, gericht op duurzame inzetbaarheid van de beroepsbevolking en voldoen aan de toekomstige arbeidsmarktvaart in brede zin en voorkomen van een verdere tweedeling. Daarbij richten wij ons op drie hoofdlijnen van beleid uit de Brainport Human Capital Agenda: Onderwijsinnovatie, Arbeidsmarkt in Balans en Leven Lang Ontwikkelen (LLO).

Innovatie

Eindhoven staat voor grote maatschappelijke opgaven die samen met allerlei actoren moeten worden aangepakt. Dit kan de stad niet alleen en er moet in open innovatie worden samengewerkt met publieke en private partijen. Er zijn goede banden met kennisinstellingen in de omgeving, maar een meer structurele samenwerking past beter bij de complexiteit van de opgaven. Hiermee wordt de continuïteit, samenhang, kwaliteit en impact van de kennis en innovatie versterkt. Een strategische kennis en innovatie-agenda maakt dit mogelijk. Een voorbeeld van een structurele samenwerking is het Urban Data Centre Eindhoven waar aan innovatieve data-analyses wordt gewerkt die beter inzicht geven in de stad en haar inwoners.

Ontwikkelen van een innovatiestrategie en aanjagen van innovaties

Om het innovatievraagstuk aan te pakken moeten bestaande en nieuwe netwerken en ecosystemen worden (door)ontwikkeld zodat de kennis en kunde van de stad optimaal wordt benut voor maatschappelijke opgaven. Tegelijkertijd is het wenselijk om kaders en generieke instrumenten te ontwikkelen, denk hierbij aan experimenteerruimte, faciliteiten voor bedrijven, nieuwe werkwijzen, en (ethische) kaders om digitale grondrechten te borgen. Het gaat hier om een systeemverantwoordelijkheid die de verschillende domeinen overstijgt.

Effectindicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Economische groei Eindhoven (%)	NNB	1%	2%	2%	2%	2%
Banen (aantal per 1.000 inwoners van 15-64 jaar)	1.083	1.035	1.035	1.035	1.035	1.035

In 2023 richten we ons vooral op:

- Bestuursakkoord: voor maatregelen rondom economie en MKB staan verschillende middelen in het bestuursakkoord. Deze worden op hoofdlijnen als volgt ingezet:
 - € 150.000 structureel voor inzet op bedrijfsinvesteringszones bij meerdere bedrijventerreinen en wijkwinkelcentra.
 - € 166.000 structureel voor de opzet en bemensing van het MKB loket.
 - € 533.000 incidenteel voor MKB deals.
 - € 1 miljoen incidenteel voor de aanpak en transformatie van wijkwinkelcentra en wijk economie.
 - € 2 miljoen incidenteel voor aanpak op bedrijventerreinen, launching customer initiatieven en de innovatie agenda.
 - € 1,7 miljoen incidenteel voor binnenstad.
- Arbeidsmarkt: In 2023 komen we samen met werkgevers en onderwijs tot (laagdrempelige) initiatieven en experimenten om het onbenut arbeidspotentieel aan te boren. We ontwikkelen het Huis naar Werk door waarbij het niet alleen gaat om werk, ontwikkeling en scholing voor werkzoekenden maar ook om een gerichte (werkgevers)aanpak. Daarnaast richten we ons op de drie hoofdlijnen uit de Brainport Human Capital Agenda. Om een extra impuls te geven aan het oplossen van de arbeidsmarktcrisis is binnen de organisatie structureel capaciteit nodig.
- Leerwerkloket (LLO): het Leerwerkloket verder (LLO) door te ontwikkelen met passende dienstverlening.
- Skillsbased Economy: in het Huis naar Werk wordt gewerkt aan vernieuwing van het arbeidsmarktinstrumentarium via de doorontwikkeling en marktintroductie van onder andere het door Eindhoven en haar partners ontwikkelde Europese UIA- proeftuin project, Passport for Work. In 2023 vindt de verdere doorontwikkeling en uitrol plaats als we daar de financiering voor weten te regelen.
- SROI Beleid: in 2022 is het regionale beleid op SROI (Social Return on Investment) herijkt en opnieuw vastgesteld. In 2023 wordt dit beleid lokaal en regionaal uitgevoerd.
- Europees Sociaal Fonds (ESF): het aanvragen van ESF React en ESF Plus en uitvoering daarvan, waarbij de focus ligt op de gekozen speerpunten van de arbeidsmarkt en rekening houdend met de EU-kaders.
- Match opleidingen en banen: met het bedrijfsleven en onderwijsinstellingen werken we aan een betere match tussen de (MBO)opleidingen en (toekomstige) banen. Om de waardering voor het MBO onderwijs en studenten die excelleren te waarderen werken we aan een passende invulling (awards).
- Het doorontwikkelen van een strategische kennis- en innovatieagenda (SKIA): de SKIA geeft inzicht in de maatschappelijke uitdagingen waar de stad Eindhoven voor staat en de reeds beschikbare kennis en kennisecosystemen. Bovendien worden zo blinde vlekken tijdig gesignaleerd en kan worden geanticipeerd op ontwikkelingen. Het doel is om (regionale) kennisecosystemen in te richten dan wel te versterken zodat complexe maatschappelijke uitdagingen structureel en al lerende worden aangepakt.
- Toekomstbestendige binnenstad: om de binnenstad van Eindhoven toekomstbestendig te maken en te houden, is er sprake van continue proces. Zowel op gebiedsontwikkeling, zoals de Nieuw Bergen, als op het gebied van bijvoorbeeld ondernemerschap, verkeer en veiligheid. We werken in al die trajecten

intensief samen met partners uit de stad. Gedurende deze bestuursperiode zijn hiervoor bedragen beschikbaar gesteld.

- Binnenstadsdeal: voor 2023 en 2024 sluiten we een Binnenstadsdeal met de Stichting Binnenstad Eindhoven, EHV365 en de BIS-instellingen met daarin gezamenlijke ambities en concrete acties. Daarnaast werken we verder aan de strategische doelen van de bestaande Binnenstadvisie Eindhoven 2025.
- Gebiedsontwikkelingen binnenstad: we gaan verder met de grote gebiedsontwikkelingen in de binnenstad zoals de Heuvel, de Nieuwe Bergen, Schellens en VDMA.

€ x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	2.989	3.254	3.412	3.311	3.307	3.301
Mutatie reserves	-72	0	-60	0	0	0
Saldo	2.917	3.254	3.352	3.311	3.307	3.301

<i>Toelichting taken</i>	Lasten	Baten	Reserve
Samenwerking met het bedrijfsleven en kennis- en onderzoeksinstituten (financiering Brainport Development)	1.680		*
Algemeen beleid ter versterking van de economische bedrijvigheid en innovatie (incl. werkbudget)	943		
Doorbelaste apparaatskosten (met name personeelskosten, zie paragraaf 3h)	707		
Kapitaallasten	20		
Overig	62		-60
Totaal	3.412	0	-60

3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur

Ruimte voor bedrijvigheid

Bestaande bedrijven in Eindhoven hebben ruimte nodig om te groeien. We zien dat de vraag naar 'ruimte om te ondernemen' stijgt. Om dit en nieuwe ontwikkelingen te faciliteren kijken wij nadrukkelijk naar de doorontwikkeling en uitbreiding binnen onze bestaande campussen en onze binnenstad. Bij de programmering bedrijventerreinen zijn de huidige kaders leidend. Wanneer een bedrijf de groei niet op de eigen locatie kan realiseren, ligt een verhuizing voor de hand. Waar nodig, kunnen we de ondernemer begeleiden bij de herhuisvesting. In het geval de ondernemer kiest voor nieuwbouw, kijken we of deze in aanmerking komt voor een gemeentelijke kavel bedrijfsgrond. In de Meerjaren Prognose Grondexploitaties (MPG) worden jaarlijks de grondexploitatieprojecten geprogrammeerd en geprioriteerd. Daarom zijn er voor de doelstellingen uit 3.2 geen effect- en prestatie-indicatoren opgenomen. De inspanningen bij het faciliteren van ondernemers, zijn te vinden onder taakveld 3.3.

De (her)ontwikkeling van bestaande bedrijvenlocaties financieel mogelijk maken

Het Regionaal Ontwikkelfonds Werklocaties (ROW) stelt leningen of garanties beschikbaar voor (her)ontwikkelprojecten op bestaande bedrijvenlocaties. Het ROW ondersteunt alleen projecten die zonder een (financiële) impuls niet gerealiseerd kunnen worden. Het ROW kijkt daarbij naar werkgelegenheid, innovatie, versterking van ketens van toeleveranciers en versterking van clusters en campussen. Dit doen we samen met de deelnemende gemeenten in het Stedelijk Gebied Eindhoven. We blijven zoeken naar nieuwe mogelijkheden om herontwikkeling mogelijk te maken.

Ruimte bieden aan uitbreiding en nieuwvestiging

Om onze regionale economie te versterken, ondersteunen we bedrijven die op zoek zijn naar nieuwe huisvesting. In het Stedelijk Gebied Eindhoven hebben we het samenwerkingsverband '9voor1' ingericht, waarbinnen we als 9 gemeenten de handen ineenslaan bij de behandeling van huisvestingsvragen van ondernemers. Daarbij geldt het uitgangspunt dat we opereren 'als waren we één gemeente'.

In 2023 richten we ons vooral op:

- Regionaal Ontwikkefonds Werklocaties (ROW): het vernieuwde ROW is in 2021 gestart en wordt in 2022 geëvalueerd. Afhankelijk van de uitkomsten van de evaluatie wordt er in 2023 al dan niet een vervolg aan de werkzaamheden gegeven. Ook in 2023 blijven we op zoek naar nieuwe mogelijkheden om herontwikkeling mogelijk te maken.
- Programmering werklocaties: actualiseren van de regionale afspraken (dit is twee jaar eerder dan gepland). Doorontwikkeling richting een toekomstbestendige binnenstad.
- Stedelijk Gebied Eindhoven: als gevolg van de Coronacrisis is de promotie rondom het vernieuwde '9voor1' opgeschoven in de tijd. De aangepaste website zal actief onder de aandacht worden gebracht bij de doelgroep.
- Transformatie leegstaande kantoor- en bedrijfspanden: voor zover nog beschikbaar in verband met de toegenomen vraag. Zo zal in 2023 met behulp van een lening van het ROW in het voormalige KPN Telecomgebouw de Microtuin openen.

 x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	9.569	7.084	13.018	10.892	15.563	15.561
Baten	-10.598	-6.356	-12.065	-9.954	-14.628	-14.628
Mutatie reserves	1.161	0	0	0	0	0
Saldo	133	728	953	938	935	933

<i>Toelichting taken</i>	Lasten	Baten	Reserve
Activiteiten gericht op het scheppen van fysieke condities voor alle vormen van bedrijvigheid. Dit betreft o.a. grondexploitatie bedrijventerreinen (incl. fasering over de jaren; zie paragraaf 3g grondbeleid), ontwikkeling en onderhoud bedrijfslocaties, herontwikkeling bedrijfspanden, verduurzaming bedrijfslocaties, investeringen in winkelgebieden en winkelstrips, werkzaamheden voor land- en tuinbouwgronden.	12.884	-11.998	*
Doorbelaste apparaatskosten (met name personeelskosten, zie paragraaf 3h)	549		
Kapitaallasten, incl. rente over eigen financieringsmiddelen: zie paragraaf 3h)	-615		*
Bestuursakkoord: Structurele investeringen voor vestigingsklimaat en voorzieningen	200		*
Leges voor vaste standplaatsen		-67	
Totaal	13.018	-12.065	0

3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen

Goede dienstverlening voor het bedrijfsleven

Het ondernemersloket dat in de Coronacrisis is opgezet ontwikkelen we door naar een MKB loket dat MKB-ers ondersteunt in hun ambities op het gebied van verduurzaming, digitalisering en internationaal ondernemen. Hier komt structurele financiering voor beschikbaar vanuit het bestuursakkoord. We onderzoeken de mogelijkheden om, waar mogelijk samen met het Rijk en de provincie, aanvullende financiële middelen beschikbaar te stellen, naar het voorbeeld van de landelijke 'MKB-deals'.

Faciliteren bedrijven

Zie ook TV3.2. Om onze economie te versterken faciliteren we bedrijven die willen investeren in onze stad en regio. Samen met acht omliggende gemeenten ondersteunen we die bedrijven bij hun locatiekeuze, door onderling af te stemmen in '9 voor 1'. De gemeente is vanuit Economische Zaken (EZ) het eerste aanspreekpunt voor externe stakeholders en adviseert over vestigingsmogelijkheden, uitgifte van locaties op bedrijventerreinen, vergunningaanvragen, bestemmingsplan-mogelijkheden, economische ontwikkelingen en de programmering van werklocaties.

Daarnaast wordt vanuit EZ samen met kennisinstellingen en het lokale bedrijfsleven het MKB uitvoeringsprogramma jaarlijks vorm en inhoud gegeven middels 'Onze Stad Onderneemt'. Waarbij nadrukkelijk ingezet wordt op de lokale ondernemer (conform bestuursakkoord). We onderzoeken daarnaast hoe we de regeldruk voor MKB-ers kunnen verminderen. Onze lokale MKB-ers zijn een belangrijke werkgever in de regio en een drijvende kracht van onze economie. We kopen zoveel mogelijk lokaal in en zoeken daarbij creatief naar wat mogelijk is.

MKB bedrijven helpen bij het aannemen van internationale werknemers

Bij vragen van het MKB in (regio) Eindhoven bij het werven, laten landen en behouden van internationale medewerkers is het expat center zowel proactief als reactief aan zet. Dat kunnen vragen over formaliteiten zijn (inschrijving, verblijfsvergunningen), over cultuur binnen het bedrijf, de voertaal, opleiding, etc. Met de International Talent Scan helpen we MKB bedrijven te onderzoeken waar de leemtes zitten binnen hun bedrijf als het gaat om het werken met en behouden van internationale werknemers en vervolgens worden ze verwezen naar (markt-)partijen met specifieke kennis die hen kunnen helpen.

Via het Living In programma verbinden we de talentvolle spouses (partners van aangetrokken internationale medewerkers) aan datzelfde MKB. In samenwerking met Huis naar Werk en Expat Spouse Initiative bereiden we mensen voor op werken in de lokale arbeidsmarkt.

Voldoende internationaal talent voor onze kenniseconomie

De grote hightech bedrijven en onderzoeksinstituten in onze regio zoeken in heel de wereld naar mensen met bijzondere en specifieke talenten. Deze mensen willen we zo goed mogelijk faciliteren bij de noodzakelijke formele procedures en we helpen hen om mee te doen in de samenleving. Daarnaast richten we ons via de ontwikkelingen van het Huis naar Werk op structurele versterking van talent in de breedte voor onze economie.

Internationale werknemers helpen om in Eindhoven te komen wonen en werken

Holland Expat Center South helpt internationale (kennis)werkers, onderzoekers, hun families en werkgevers bij formele procedures die nodig zijn om hier te kunnen wonen en werken. Informatie en advies wordt vaak met fysieke en digitale events voor internationals beschikbaar gemaakt (vooral gericht op 'hoe werkt het hier in Nederland'). Daarnaast is er het Living In programma dat inzet op het behoud van talent en hun integratie in onze samenleving.

Prestatie-indicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Aantal bedrijven in de regio dat gefaciliteerd is door het 'een-loket'	121	80	80	80	80	80
Aantal MKB bedrijven dat geholpen wordt door het Expat Center	<250	-	250	250	250	250
Gefaciliteerde internationals door het Expatcenter	6.100	4000	7000	7000	7000	7000

In 2023 richten we ons vooral op:

- Het MKB loket wordt ingesteld: vanuit hier worden voorbereidingen voor het programma 'snappen of schrappen' (minder regels) opgezet. Nieuwe MKB-deal: we gaan bekijken met onze partners of en hoe we de huidige MKB-deal voort kunnen zetten. Daarvoor stellen we de benodigde incidentele cofinanciering ter beschikking vanuit het bestuursakkoord.
- Inschrijven en registratie internationals: het aantal internationals groeit met onze stad mee. We werken aan het verbeteren van onze dienstverlening ten aanzien van het inschrijven/registreren van het sterk groeiend aantal internationals door zowel de front- en backoffice van het expat center, als de inzet vanuit Basis Registratie Personen (Publieks Contacten) te versterken.
- Living In programma en MKB accountmanagement internationals: gemeente Eindhoven heeft voor 2023 incidenteel middelen opgenomen in de begroting om de continuering van het programma Living In en het MKB accountmanagement te kunnen financieren. Daarnaast heeft het expat center samen met meerdere Brabantse partners een subsidie ontvangen van de Provincie Noord-Brabant waardoor we het programma voor 2023 kunnen continueren. Voor 2024 en verder is in de begroting een nieuwe en structurele dekking gevonden om het Living In programma te kunnen continueren en daarmee onze inzet op behoud van talent en de snelle en effectieve integratie van nieuwe internationals.
- Hotspot: beoogd wordt een plek die openstaat voor iedereen en ruimte biedt aan publiek debat, informatievergaring, creatieve co-creatie en toevallige ontmoeting. Het is een samenwerking geïnitieerd door het expat center, Bibliotheek Eindhoven en Eindhoven365. Hotspot kan zo ook betekenis krijgen in de transformatie naar een aantrekkelijke en leefbare binnenstad met voldoende maatschappelijke voorzieningen voor het groeiend aantal inwoners. In de tweede helft van 2022 en eerste helft 2023 zal met gebruikmaking van mogelijke externe financiering een projectplan worden voorbereid.

x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	3.050	2.048	1.326	1.605	1.604	1.604
Baten	-1.819	-1.823	-1.038	-1.038	-1.038	-1.038
Mutatie reserves	-436	0	0	0	0	0
Saldo	795	225	288	567	566	566

Toelichting taken	Lasten	Baten	Reserve
Markten en standplaatsen	154	-670	
Activiteiten gericht op het scheppen van fysieke condities voor alle vormen van bedrijvigheid (o.a. grondexploitatie bedrijventerreinen, ontwikkeling en onderhoud bedrijfslocaties, herontwikkeling bedrijfspand, verduurzaming bedrijfslocaties, investeringen in winkelgebieden en winkelstrips, werkzaamheden t.b.v. land- en tuinbouwgronden)	273	-368	
Bestuursakkoord: Structurele middelen voor uitvoering BIZ	150		*
Bestuursakkoord: Structurele middelen voor MKB	166		*
Doorbelaaste apparaatskosten (met name personeelskosten, zie paragraaf 3h)	537		
Kapitaallasten	44		
Totaal	1.324	-1.038	0

3.4 Economische promotie

Toename economische activiteiten

We willen meer economische dynamiek in de stad krijgen door nieuwe bedrijven en investeerders aan te trekken en te zorgen voor nieuwe banen. De waarde van citymarketing voor de stad van de afgelopen 10 jaar is hoog geweest en dit gaan we voortzetten. Hiervoor is een nieuwe citymarketingstrategie vastgesteld (2022-2029). Samen met Brainport Development promoten we de campussen van Eindhoven als vestigingsplaats voor internationale bedrijven. Onze campussen (TU/e, HTC, Strijp-S / T en BIC) zijn de innovatie hotspots voor onze regio. Daarom verstevigen we de samenwerking tussen de campussen in een bestuurlijk campusoverleg, inclusief uitvoering. We stimuleren daarnaast samenwerking en het maken van gezamenlijke afspraken op al onze bedrijventerreinen op het gebied van o.a. duurzaamheid, circulariteit, innovatie, veiligheid en vergroening. Verder maken we door het jaar heen evenementen mogelijk en stimuleren we startende ondernemers en startups bij hun zoektocht naar kennis, financiering en contacten met relevante organisaties die hen kunnen bijstaan.

Zichtbaarheid startups

We willen met het startup ecosysteem van Brainport Eindhoven meedoen in de top van Europa. Voor 2023 is het streven dat Brainport Eindhoven wereldwijd bekend staat om haar levendige startupklimaat met een positieve economische en maatschappelijke impact. Onze ambitie is om in Europa tot de top van startup ecosystemen te behoren en het nummer één ecosysteem voor Deeptech startups te zijn. In 2023 ronden we het Regiodealproject 'Vergroten zichtbaarheid startup ecosysteem' af. Doel was om de regio als startup hub verder op de kaart te zetten. Er zijn een aantal deelprojecten opgezet en in 2023 zal de focus liggen op de continuering van deze projecten, zoals het startup brand event Level Up. Verder sluiten we met onze gemeentelijke dienstverlening aan op de one-stop-shop, genaamd The Gate. 2023 is het jaar waarin het eerste Startup in Residence programma afgerond zal worden. Er worden een aantal challenges uitgezet waar de gemeente Eindhoven oplossingen voor zoekt. Samen met startups wordt hieraan gewerkt en krijgen ze tijd, geld en ruimte om deze oplossingen te testen en te valideren. Daarmee zijn we als gemeente Eindhoven een launching customer voor startups en dragen we bij aan het regionale ecosysteem. Dit doen we binnen de mogelijkheden van ons inkoopbeleid.

Versterking vestigings- en leefklimaat

De groei als gevolg van de economische ontwikkeling van (de regio) Eindhoven, heeft impact op onze voorzieningestructuur. Het voorzieningenniveau voor de bewoners moet op deze groei worden aangepast. We moeten ingrijpen om meer van het hetzelfde én om tekorten te voorkomen. Vraag en aanbod moeten we op elkaar afstemmen en vernieuwing een plek bieden. Daarom ontwikkelen we conform bestuursakkoord een gemeentebrede aanpak 'Stedelijke en maatschappelijke Voorzieningen' zodat we programmatische keuzes kunnen maken in onze gebiedsontwikkelingen, een plintenstrategie kunnen maken en regie kunnen voeren op het niveau van voorzieningen in centrumgebieden en wijken.

Aantrekkelijke stad om te bezoeken

We willen een aantrekkelijke stad zijn, waar mensen graag wonen, werken, verblijven en recreëren. Onze citymarketingorganisatie (Eindhoven365) promoot dit en draagt hiermee bij aan de bekendheid van Eindhoven. Onze (winkel)centrumgebieden dragen met hun sociale en maatschappelijke, naast economische, functie ook bij aan de aantrekkelijkheid en leefbaarheid van onze stad. De binnenstad neemt hier als huiskamer en visitekaartje van de stad een bijzondere plek in. We zoeken daarbij naar een goede balans tussen leefbaarheid en levendigheid. Dit is uniek voor Eindhoven en daarmee zijn we met de G6 een city deal binnensteden aan het voorbereiden. Uit onderzoek blijkt dat gemeenten die zelf actief de handschoen oppakken en de transformatie van wijkwinkelcentrumgebieden en binnensteden niet puur aan de markt overlaten, aantoonbaar meer succes boeken. We staan voor het belang van levendige centrumgebieden, hebben hier geld voor gereserveerd in het bestuursakkoord onder 'wijkconomie' en zullen daarom nadrukkelijker de regie nemen.

We pakken de transformatie van monofunctionele centrumgebieden naar vitale en 'place to be' op in

samenwerking met de direct belanghebbenden. Daarbij stimuleren we ondernemerscollectieven (biz aanpak) en initiatieven waaruit het gewenste aanbod kan ontstaan.

Stimuleren van evenementen

Evenementen voor sport en cultuur hebben grote publiekswaarde voor de hele regio. Met topevenementen zoals de jaarlijkse marathon, GLOW en de Dutch Design Week zetten we Eindhoven (inter)nationaal stevig op de kaart. In 2023 zetten we in op uitvoering van de vastgestelde evenementenvisie, zo worden de locatieprofielen voor evenementen geactualiseerd. Deze locatieprofielen vormen de basis voor het vergunningenbeleid. Dit beleid wordt in 2023 aangepast/geactualiseerd. In 2022 is het manifest Klimaatdeal evenementen vastgesteld met een aantal organisatoren van evenementen. In 2023 wordt dit manifest uitgevoerd. Tot slot voeren we in de regio het gesprek om voldoende ruimte voor grootschalige evenementen aan te wijzen.

Effectindicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Vestigingen (van bedrijven - aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar)	157	143	143	143	143	143
Aantal hotelovernachtingen (x 1.000)	NNB	700	900	900	900	900

Prestatie-indicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Aantal organisatorische bijdragen aan startup-evenementen	5	5	3	0	0	0
Aantal verbindingen tussen startups en relevante economische belanghebbenden	31	25	20	0	0	0
Aantal evenementen	41	400	400	400	400	400

In 2023 richten we ons vooral op:

- Economische Transformatie Centrumgebieden: tijdens de start van het project Economische Transformatie Centrumgebieden in 2021 zijn een aantal doelstellingen geformuleerd. Eind 2023 loopt het project af, een aantal doelstellingen zijn inmiddels gerealiseerd. In 2023 richten we ons op het verbinden van partijen welke kunnen zorgen voor aanbod die de gewenste richting van de verschillende geprioriteerde centrumgebieden versterken en brengen we in beeld welke instrumenten doelmatig zijn om de transformatie van de gebieden te continueren en te versnellen. Daarnaast dienen de ervaringen opgedaan tijdens het project als input voor het programma stedelijke en maatschappelijke voorzieningen. Ook zijn in het bestuursakkoord middelen gereserveerd voor een nieuwe tranche investeringen.
- Programma Stedelijke en Maatschappelijke Voorzieningen: dit is een gemeentebreed pilot programma onder de Omgevingswet, waarmee de organisatie vanaf 2023 samen met de externe partners gaat werken aan de optimalisatie van het voorzieningenniveau in de stad.
- Horecabeleidsplan: we stellen een plan op om Eindhoven nog meer te laten bruisen. De horeca, het nachtleven en het mogelijk maken van nachtelijke evenementen, komen in dit plan samen. Met de groei van Eindhoven is de horeca in de stad gegroeid en blijft deze naar verwachting groeien. Daarom moeten we blijven nadenken hoe we als stad onze horeca willen inrichten. Wat vinden we belangrijk? Waar willen we wat wel en wat waar niet en wanneer wel en niet? Vanuit de Rijksoverheid zijn inmiddels ook nieuwe kaders aangereikt die vooral betrekking hebben op het gebruik en verstrekken van alcohol. Hierin speelt de horeca ook een rol. We evalueren sowieso de proef met de 24-uursontheffingen en de 'Verlaatjes'. Ook wordt het nieuwe terrassenbeleid (wat nu i.v.m. de herinrichting wordt aangepast) onderdeel van het nieuwe plan. Het integrale plan wordt daarmee één bouwsteen van het Programma Stedelijke en Maatschappelijke Voorzieningen.
- Brand event Level-up: in 2023 (laatste jaar) zal de startup officer aansturing geven aan het brand event en zorgen dat er voldoende partners aansluiten. De eerste twee jaar van het event worden gefinancierd vanuit

de regiodeal, dus we zullen, naast het organiseren van het evenement, moeten zorgen voor voldoende partners om het evenement de komende jaren voort te kunnen zetten.

€ x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	5.339	3.247	3.355	3.243	3.250	3.250
Baten	-2.425	-2.817	-2.817	-2.817	-2.817	-2.817
Mutatie reserves	-2.964	-49	121	121	121	121
Saldo	-50	381	659	547	554	554

<i>Toelichting taken</i>	Lasten	Baten	Reserve
Doorbelaste apparaatskosten (met name personeelskosten, zie paragraaf 3h)	1.054		
Evenementensubsidies (waaronder GLOW en subsidieregeling 'Eindhovenementen')	1.872		
Toeristenbelasting		-2.557	
Promotionele activiteiten gericht op het aantrekken van nieuwe bedrijvigheid en instellingen, nieuwe werkers en toerisme (waaronder Eindhoven evenementen, Eindhoven traditie, Stichting Eindhoven marketing en Project Open Eindhoven)	276	-260	121
Bestuursakkoord: structurele middelen voor nachtleven	133		*
Overig	20		
Totaal	3.355	-2.817	121

BBV-indicatoren en verbonden partijen

BBV-indicatoren zijn wettelijk bepaald en worden verzameld door de VNG. Voor programma 3 Economie zijn de volgende indicatoren voorgeschreven:

Indicator	peiljaar	NL	100.000-300.000	Eindhoven
Functiemenging	2021	53,3%	56,2%	60%
Vestigingen (van bedrijven) (per 1.000 inw.15 t/m 64 jr)	2021	165,1	154,2	156,8

Verbonden partijen dragen bij aan de te bereiken doelstellingen. Voor programma 3 Economie zijn dat de volgende:

Taakveld 3.1: Brainport Development N.V.

Brainport Development draagt bij aan de economische structuurversterking van Brainport Eindhoven, versterking van het vestigingsklimaat en een toename van werkgelegenheid. Dat doet de onderneming door het stimuleren en realiseren van projecten en programma's, het promoten van Brainport Eindhoven in binnen- en buitenland, en het ontwikkelen en monitoren van de regionaal-economische strategie van de triple helix (Stichting Brainport).

Taakveld 3.1: Breedband Regio Eindhoven B.V.

Breedband draagt bij aan het vestigingsklimaat voor bedrijven door het in eigendom verwerven, exploiteren en beheren, dan wel het op andere wijze realiseren van glasvezelinfrastructuur in de regio Eindhoven ten behoeve van bedrijven en instellingen. Vanuit maatschappelijk perspectief is BRE is een deelneming met een strategisch karakter voor het realiseren van de ambities van de gemeente Eindhoven op het gebied van digitalisering. De coronacrisis heeft het belang en noodzaak van excellente digitale infrastructuur nog eens extra onderstreept. Meer en meer is digitale connectiviteit een nutsfunctie geworden waarvan goede borging van het publiek belang aan de orde is.

Taakveld 3.1: Twice Eindhoven B.V.

Twice stimuleert de totstandkoming en ontwikkeling van jonge, innovatieve technologie-ondernemingen in vijf thematische bedrijvencentra op 2 innovatieve hotspots in Eindhoven (Twinning 1999 - Bèta 2007 - Catalyst 2012 - M μ 2013 – Alpha 2021). Doel is om kleinschalige innovatieve high tech bedrijven hoogwaardige (infrastructurele) faciliteiten en voorzieningen te bieden (waaronder huisvesting) en uit te laten stromen om de sociaal economische structuur te versterken voor de Brainport Regio. Daarnaast ondersteunt Twice het ecosysteem door verbinding met het regionale netwerk van adviseurs, investeerders en andere interessante partners. Twice blijft daarmee uniek en van groot belang voor het Brainportvestigingsklimaat. Instroom -, uitbreiding- en uitstroom van bedrijven zijn de KPI parameters voor succes.

Taakveld 3.2: Flight Forum Beheer B.V.

Zie Flight Forum C.V.

Taakveld 3.2: Flight Forum C.V.

Dit betreft een samenwerkingsverband met Schiphol Real Estate voor de ontwikkeling van een innovatief en kwalitatief hoogstaand businesspark nabij Eindhoven Airport. De ontwikkeling van dit terrein is erop gericht om de economie van Eindhoven verder te versterken door nieuwe bedrijvigheid aan te trekken en uitbreiding van bestaande bedrijvigheid. Dit bevordert een toename van werkgelegenheid. De bedrijfsruimteclusters zijn sinds 2020 volledig uitgegeven. Op het kantorencluster is nog ruimte voor de toevoeging van nieuwbouw. In 2021 is het besluit genomen om de doelgroep voor dit cluster te verbreden; naast kantoorhoudende bedrijven kunnen zich hier nu ook een aantal aanpalende activiteiten vestigen. Deze moeten ervoor zorgen dat Flight Forum aantrekkelijker wordt voor de doelgroep.

Programma 4 Onderwijs

Het taakveld 4.1 Openbaar Onderwijs heeft geen specifieke budgetten, de doelen en prestaties behorende bij dit taakveld zijn opgenomen bij de taakvelden 4.2 en 4.3. Taakveld 4.2 betreft de onderwijshuisvesting, dit is een wettelijke plicht voor openbaar en bijzonder onderwijs (o.a. nieuwbouw of aanpassing van bestaande schoolgebouwen). Taakveld 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken betreft het uitvoeren van wettelijke taken op het terrein van onderwijs en de inzet om voor iedereen in de leeftijd van 0-23 jaar ontwikkelkansen te creëren en de basisvaardigheden van volwassenen te bevorderen.

4.2 Onderwijshuisvesting (incl. 4.1 Openbaar basisonderwijs)

4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken (incl. 4.1 Openbaar basisonderwijs)

We zijn wettelijk verplicht om te zorgen voor kwalitatieve onderwijshuisvesting. Daarvoor stellen we samen met de PO en VO schoolbesturen Integrale Huisvestings Plannen op. Daarin worden projecten van meerdere schoolbesturen gezamenlijk afgewogen en op elkaar afgestemd. De komende jaren gaan we toewerken naar een lange termijn planning (16 jaar). Daarnaast kunnen de scholen programma aanvragen indienen die jaarlijks worden beoordeeld.

We hebben als gemeente de volgende wettelijke taken op het terrein van onderwijs:

- bestrijden van onderwijsachterstanden;
- toezicht en handhaving kinderopvang;
- toezicht openbaar onderwijs;
- handhaven Leerplichtwet;
- uitvoeren van regionale meld- en coördinatiefunctie (RMC);
- tegengaan van voortijdig schoolverlaten (VSV);
- uitvoeren van Wet Educatie Beroepsonderwijs (WEB);
- zorgdragen voor leerlingenvervoer.

Daarnaast werken we in 2023 met de partners in de stad intensief samen op de volgende onderdelen:

Lokaal Educatieve Agenda en aanpak corona en jeugd:

We werken samen met LEA (Lokale Educatieve Agenda) partners om voor iedereen in de leeftijd van 0-23 jaar ontwikkelkansen te creëren. We geven samen uitvoering aan de Lokaal Educatieve Agenda 2020-2024 en in 2023 gaan we aan de slag met het kader vanaf 2024 en verder. Daarnaast voeren we ook samen met deze partners in 2023 het "programma jeugd en corona" uit om kwetsbare kinderen en jongeren te helpen. De agenda is gericht op een betere aansluiting onderwijs-jeugdhulp én ontwikkelkansen voor iedereen, waaronder het bevorderen van kansengelijkheid, het bevorderen van actief burgerschap en het bestrijden van onderwijsachterstand. In 2022-2023 wordt bijvoorbeeld concreet ingezet op de rijke schooldag op scholen in Eindhoven, het bevorderen van actief burgerschap middels initiatief maatschappelijke diensttijd (MDT), het terugdringen van laaggeletterdheid door een leesoffensief, het bestrijden van onderwijsachterstanden door inzet van voor- en vroegschoolse educatie op SPILcentra (spelen, integreren en leren), het verbeteren van aansluiting onderwijs-jeugdhulp middels pilots integraal arrangeren in het primair en voortgezet onderwijs. We monitoren de resultaten jaarlijks via de LEA monitor. De intensivering rondom Rijke Schooldag nemen we mee in de huidige LEA en opzet voor de nieuwe LEA vanaf 2024.

Aanpak voortijdig schoolverlaten

We zetten extra in voor de aanpak voortijdig schoolverlaters (VSV) in de stad Eindhoven om het percentage vsv-ers in de stad Eindhoven te laten dalen. Overigens zijn de cijfers in vergelijking met andere steden lager. Naast

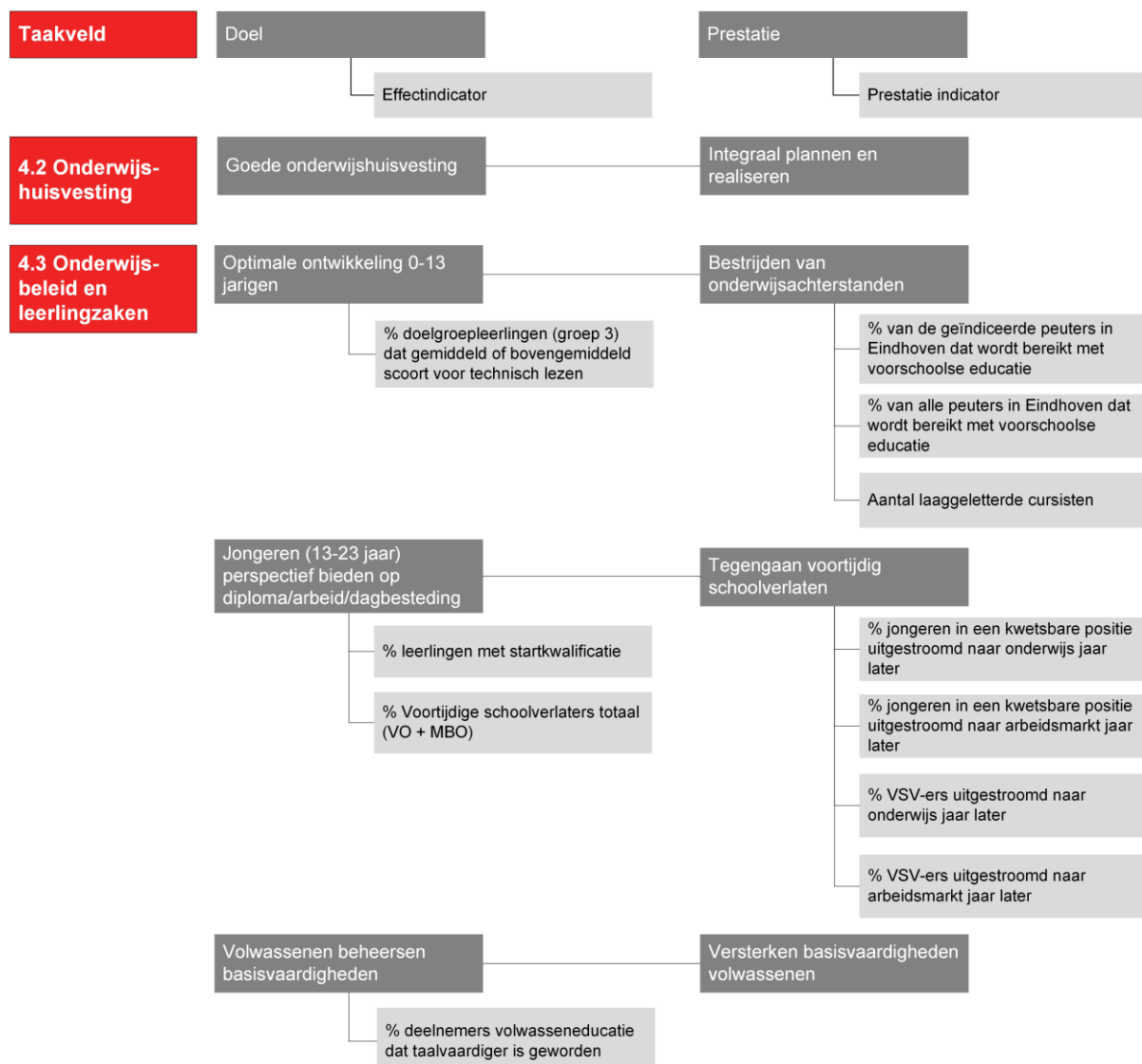
de bestaande instrumentaria en het intensiveren van de 'huisbezoeken' gaan de onderwijsinstellingen VSV vooral tegen met een meer integrale en preventieve aanpak voor jongeren tot 23 jaar. Dit omdat we niet geloven in bestraffen, maar in motiveren. Daarnaast gaan we vanuit arbeidsmarktbeleid in gesprek met werkgevers over hoe we samen een duurzaam perspectief kunnen gaan bieden aan de jongeren, die dankzij gunstige arbeidsmarkt nu voortijdig instromen op de arbeidsmarkt – de zgn. 'groen pluk' - met daarbij de focus op het behalen van een startkwalificatie.

Aanpak Laaggeletterdheid

We werken samen met kernpartners laaggeletterdheid om de basisvaardigheden van volwassenen te bevorderen. We voeren het herijkte stadsplan basisvaardigheden uit dat zich richt op preventie (gezinsaanpak), vergroten bereik, passend aanbod en bewustwording. In 2023 gaan we aan de slag met een plan voor 2024 en verder. Daarnaast geven we invulling aan de bestuurlijke opdracht om te komen tot stadsdeelbibliotheken. Voor allebei de opgaven (stadsdeelbibliotheek en laaggeletterdheid) gebruiken we de intensiveringsmiddelen vanuit het bestuursakkoord.

Kansengelijkheid en inclusie MBO,HBO en WO

Het onderwijs biedt gelijke kansen voor individuen om onderwijs te genieten en om zich te vormen, te ontwikkelen en te scholen gedurende de levensloop (definitie onderwijsraad). Samen met het MBO, HBO en WO worden in 2023 gesprekken gevoerd om kansengelijkheid en inclusie binnen het onderwijs, ook in Eindhoven, nadrukkelijk op de agenda te plaatsen en de belemmeringen samen aan te pakken en/of aan te kaarten in Den Haag.

4.2 Onderwijshuisvesting

Goede onderwijshuisvesting

Het onderwijslandschap van Eindhoven is divers en in ontwikkeling. Samen met regiogemeenten zijn we voorloper op het gebied van internationalisering van onderwijs. Dit heeft geleid tot de in juni 2020 vastgestelde visie internationalisering van onderwijs. Gevolg van deze visie is een uitbreiding van de International School Eindhoven (ISE) en het faciliteren van internationaal onderwijs bij regulier onderwijs voor long stay internationals.

Integraal plannen en realiseren

Er wordt met schoolbesturen en partners een Integraal Huisvestingsplan (IHP) gemaakt om tot een goede, afgewogen planning te komen. In Eindhoven geven we hier invulling aan via businesscases, waarin samen met scholen en partners afwegingen worden gemaakt per thema (bijvoorbeeld speciaal basisonderwijs) of per wijk. Een goede afweging heeft gevolgen voor de planningshorizon.

De afgelopen jaren zijn er grote stappen gemaakt op het gebied van onderwijshuisvesting. De bouwmarkt is sinds 2022 (oorlog Oekraïne) zeer onrustig en onvoorspelbaar. Dit zorgt voor veel ontwikkelingen en vraagt extra aandacht bij verschillende lopende of nog te plannen projecten. Op dit moment is het dan ook moeilijk te voorspellen wat dit voor de exacte termijnen van projecten in 2023 betekent. De hieronder genoemde termijnen kunnen schuiven.

Daarnaast zorgt de autonome ontwikkeling van de bouwkosten (die niet voorzien was) dat we de wijze van indexering en de verordening moeten aanpassen. Dit nemen we in 2023 ter hand.

In 2023 richten we ons vooral op:

- IHP Voortgezet Onderwijs: we gaan verder met de uitvoering het IHP VO. In 2023 wordt er gestart met de nieuwbouw van Lorentz Casimir College en Van Maerlantlyceum. Voor het Joris College en Plein Helder worden de plannen verder geconcretiseerd zodat er in Q2 van 2024 gestart wordt met de realisatie van de nieuwbouw. Oplevering staat gepland in Q2 van 2025.
- IHP Primair Onderwijs: we hebben de projecten van de “Herijking uitvoeringsprogramma 2020 SALTO & SKPO” in 2021 ter hand genomen. Oplevering van de nieuwbouw van basisschool De Tweelingen wordt in Q3 2023 opgeleverd. In de eerste helft van 2023 wordt aangevangen met de uitvoering van basisschool De Klapwiek, en in Q4 wordt de nieuwbouw van basisschool De Achtbaan afgerond. In de tweede helft van 2023 starten tevens de werkzaamheden voor de uitbreidingen van Strijp Dorp en basisschool De Regenboog. Met de betrokken partners zijn we in overleg over de lopende plannen voor SBO Noord. De bestaande locatie leek te klein daarom worden aanvullende locaties onderzocht. Op basis van de locatiekeuze worden de plannen verder uitgewerkt.
- IHP Gestel: het eerste kwartaal 2023 staat de oplevering van IHP Gestel gepland. Het onderzoek vraagt meer tijd om zorgvuldig te kijken naar een optimale oplossing waarbij we ook het tegengaan van segregatie meenemen.
- Strategisch IHP: we vangen aan met de werkzaamheden voor een nieuw overkoepelend IHP. Hierin wordt een doorkijk gemaakt voor een periode van 16 jaar. Dit IHP omvat een financiële vertaling en borging, waarin ontwikkelingen zoals de woonvisie en klimaatneutraal (CO2 en circulair) 2050 vertaald zijn in onderwijsvoorzieningen op wijkniveau. Hierover gaan we de raad in 2023 nog verder informeren.
- ISE: de werkzaamheden voor de uitbreiding van de ISE vangen aan in de tweede helft van 2023.
- Design Academy: de Design Academy is op zoek bent naar een nieuwe locatie in Eindhoven. Het huidige gebouw voldoet niet meer aan uw visie op onderwijs en design. Wij spannen ons in, onder meer door ons netwerk in te zetten, om de academie op een goede nieuwe plek in onze stad te laten landen.
- Ventilatie en binnenklimaat scholen: bij EBS Online en Vrije basisschool De Regenboog zijn de werkzaamheden begin 2022 gestart en SKPO is van start gegaan in Q4 2022. Conform de regeling van het Rijk worden er in 2023 een aantal van deze projecten opgeleverd. In 2022 is de subsidieregeling voor de aanschaf van UV-C apparatuur vastgesteld met een subsidieplafond van € 700.000. In eerste instantie is de regeling voor scholen waar mechanische ventilatie aanwezig is. De aanvraagtermijn loopt tot en met 31 december 2022. Er zijn reeds aanvragen ingediend voor een groot aantal lokalen. In de eerste helft van

2023 gaan we bekijken hoe we de subsidieregeling voor de aanschaf van UV-C apparatuur verder kunnen inzetten ook voor scholen zonder mechanische ventilatie.

 x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	18.752	22.297	25.234	23.423	22.253	22.414
Baten	-4.465	-2.739	-2.787	-2.822	-2.822	-2.822
Mutatie reserves	3.840	-2.735	-3.600	-1.596	-262	-262
Saldo	18.126	16.823	18.847	19.005	19.169	19.330

<i>Toelichting taken</i>	Lasten	Baten	Reserve
De kapitaallasten bedragen € 10 miljoen (zie paragraaf 3h), deze lopen op tot € 11,7 miljoen in 2026. Daarnaast een stelpost kapitaallasten van € 2,6 miljoen voor nog uit te voeren IHP-projecten; in 2023 dalen deze met € 0,3 miljoen door gerealiseerde projecten, aflopend tot € 1,3 miljoen in 2026.	12.564		*
Kosten voor beheer, zoals OZB, verzekering, energielasten, onderhoud.	4.815		
Baten bestaande uit de doorbelasting lasten voor energie en onderhoud bij bruikleenscholen		-666	
Bewegingsonderwijs en schades.	1.783	-20	
Kosten voor beschikbaar stellen van SPIL locaties (incl. € 0,6 miljoen kapitaallasten)	1.046		
Huurinkomsten van SPIL locaties		-1.934	
Structurele bijdrage Internationale School Eindhoven (ISE).	816	-167	-113
Conform raadsbesluit 2020 "vereenvoudigen financiële afspraken ISE" wordt in 2023 € 3,4 miljoen extra uit de reserve onttrokken en aan ISE uitgekeerd voor uitbreiding.	3.400	0	-3.400 *
Doorbelaste apparaatskosten (met name personeelskosten, zie paragraaf 3h)	731		
Overig	79		-87
Totaal	25.234	-2.787	-3.600

4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken

Optimale ontwikkeling 0-13 jarigen

Kinderen krijgen de mogelijkheden om zich optimaal te ontwikkelen. De sociale basis is versterkt en kansengelijkheid bevordert. Onderwijsachterstanden worden voorkomen en bestreden.

Bestrijden van onderwijsachterstanden

Met Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) en het Eindhovense concept Spelen, Integreren en Leren (SPIL) voorkomen we onderwijsachterstanden en bevorderen we de ontwikkeling van Eindhovense kinderen in de leeftijd van 0-13.

Jongeren (13-23 jaar) perspectief bieden op diploma/arbeid/dagbesteding

We willen verzuim en voortijdig schoolverlaten voorkomen en jongeren laten begeleiden naar het behalen van een startkwalificatie of naar duurzame arbeid.

Tegengaan voortijdig schoolverlaten

Met gemeenten en onderwijsinstellingen in de regio Zuidoost-Brabant versterken we de sluitende aanpak om VSV te voorkomen en zetten in op de uitvoering van het nieuwe regionaal programma 'Naar de juiste plek; jongeren begeleiden naar opleiding of werk' voor de periode 2020-2024. Kernpartners en met name onderwijsinstellingen en hun docenten hebben hier een doorslaggevende rol in. Daarom wordt er niet alleen gekeken naar de jongeren zelf maar ook naar de onderwijsinstellingen, te beginnen bij de instellingen waar relatief veel vroegtijdig schoolverlaters zijn. Met hen willen we komen tot concrete verbeterafspraken. In 2023 gaan we aan de slag met het plan vanaf 2024.

Volwassenen beheersen basisvaardigheden

We versterken de basisvaardigheden van volwassenen om de zelfredzaamheid, de maatschappelijke participatie en de doorstroom naar werk of kans op het behoud van werk te vergroten.

Versterken basisvaardigheden volwassenen

We voeren het Regionaal Educatief Plan (REP) uit. Eindhoven is daarin de contactgemeente voor de arbeidsmarktregio Zuidoost-Brabant voor de WEB-inzet (Wet Educatie en Beroepsonderwijs). In samenwerking met het Stercollege, de bibliotheek, Stichting Lezen en Schrijven, WijEindhoven en Vrijwillige hulpdiensten Eindhoven werken we conform het herijkte stadsplan basisvaardigheden 2019-2024 aan de aanpak van laaggeletterdheid en het bevorderen van basisvaardigheden van volwassenen in Eindhoven.

Effectindicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
% doelgroopleerlingen (groep 3) dat gemiddeld of bovengemiddeld scoort voor technisch lezen	69%	68%	70%	70%	70%	70%
% leerlingen met startkwalificatie	86%	86%	86%	86%	86%	86%
% Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO)	2,58%	2,1%	2,1%	2,1%	2,1%	2,1%
% deelnemers volwasseneducatie dat taalvaardiger is geworden	71%	71%	73%	ntb	ntb	ntb

Prestatie-indicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
% van de geïndiceerde peuters in Eindhoven dat wordt bereikt met voorschoolse educatie	91%	93%	93%	93%	93%	93%
% van alle peuters in Eindhoven dat wordt bereikt met voorschoolse educatie	70%	74%	74%	74%	74%	74%
Aantal laaggeletterde cursisten	2.885	-	3.490	ntb	ntb	ntb
% jongeren in een kwetsbare positie uitgestroomd naar onderwijs jaar later	67%	70%	70%	70%	70%	70%
% jongeren in een kwetsbare positie uitgestroomd naar arbeidsmarkt jaar later	10%	15%	15%	16%	16%	16%
% VSV-ers uitgestroomd naar onderwijs jaar later	23%	24%	25%	26%	26%	26%
% VSV-ers uitgestroomd naar arbeidsmarkt jaar later	46%	38%	39%	40%	40%	40%

In 2023 richten we ons vooral op:

- Uitvoeren van wettelijke taken: bestrijding van onderwijsachterstanden, toezicht/handhaving kinderopvang en leerplichtwet, toezicht openbaar onderwijs, tegengaan van voortijdig schoolverlaten, uitvoeren van regionale meld- en coördinatiefunctie (RMC), uitvoeren Wet Educatie en Beroepsonderwijs (WEB) en leerlingenvervoer.

- Lokaal Educatieve Agenda en plan corona en jeugd uitvoeren: samen met de lokale partners uitvoering geven aan de Lokaal Educatieve agenda 2020-2024 'Iedereen doet mee' en het plan jeugd en corona. We monitoren de voortgang via een monitor en rapporteren daar jaarlijks over. In 2023 nemen we de intensivering rondom Rijke Schooldag mee in de huidige LEA en gaan we van start met de herijking van het LEAkader 2024 en verder. Daarin zal ook het vergroten van kansengelijkheid en de intensivering van de rijke schooldag worden meegenomen.
- Uitvoering geven aan Spilbegroting 2023-2026: samen met de SPIL-partners de activiteiten uitvoeren zoals in de begroting is opgenomen en de resultaten van deze inzet monitoren middels een SPILmonitor voor de zomer.
- Uitvoering geven aan stadsplan basisvaardigheden: vanuit een multihelix samenwerking uitvoering geven aan het herijkte stadsplan basisvaardigheden met de ambitie om jaarlijks meer laaggeletterde inwoners te bereiken. In 2023 gaan we ook aan de slag met het kader vanaf 2024 en verder. Daarnaast geven we invulling aan de opdracht om tot stadsdeelbibliotheken te komen. Daarvoor maken we gebruik van de intensiveringsmiddelen vanuit het bestuursakkoord. Daarnaast gaan we met het bedrijfsleven in gesprek over welke bijdrage zij kunnen leveren als het gaat om taallessen. Daarvoor maken we gebruik van de intensiveringsmiddelen vanuit het bestuursakkoord. Daarnaast gaan we met het bedrijfsleven in gesprek over welke bijdrage zij kunnen leveren als het gaat om taallessen.
- Plan aanpak voortijdig schoolverlaten uitvoeren: samen met de gemeenten en het onderwijs in de regio voeren we het regionaal programma naar de juiste plek 2020-2024 en het RMC-kader 2021-2024 (regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten) uit. We zetten extra in op een brede jongerenaanpak voor de jongeren die zonder startkwalificatie thuis (komen te) zitten. Gaan in 2023 van start met de herijking van het kader VSV en RMC 2024 en verder. Het belang van het behalen van een startkwalificatie en duurzaam aan het werk zal daarbij centraal staan waarbij ook aandacht is voor het bevorderen van gelijke kansen.
- Continuering constructieve samenwerking: continuering van de constructieve lokale en regionale samenwerking, zodat ook samen adequaat opgetrokken wordt in tijden van crisis (coronacrisis, vluchtelingenstroom Oekraïne).

€ x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	25.548	27.209	23.186	20.633	18.725	18.725
Baten	-13.012	-12.502	-6.321	-5.131	-3.430	-3.430
Mutatie reserves	191	-622	-639	0	0	0
Saldo	12.726	14.085	16.226	15.502	15.295	15.295

<i>Toelichting taken</i>	Lasten	Baten	Reserve
Voorschoolse Educatie / SPIL	1.699		*
Wet Educatie Beroeps onderwijs (regio rijksmiddelen)	1.793	-1.793	
Wet Educatie Beroeps onderwijs (gemeentelijke middelen)	149		
Laaggeletterdheid 2020-2024 (regio decentralisatie middelen)	194		
Voor Ieder kind een boek (donatie ASML)	37	-37	
Regionaal Meld- en Coördinatiepunt (regio rijksmiddelen)	1.456	-1.456	
Aanpak jeugdwerkloosheid extra middelen RMC (regio rijksmiddelen)	75	-75	
Trajectbegeleiding (regio)	115	-65	
Centrale Leerlingen Registratie (regio)	260	-177	
Naar de juiste plek (regio rijksmiddelen, specifieke uitkering in 2022)	742	-742	
Monitor Jongeren in Kwetsbare Positie (regio)	53	-53	
VSV lokaal	261		
RMC lokaal	192		

<i>Toelichting taken</i>	Lasten	Baten	Reserve
Bibliotheek op Spil	999		
Stadsdeelbibliotheekfuncties	729		
Bestuursakkoord: structurele middelen bibliotheek/laaggeletterdheid	500		*
Bestuursakkoord: structurele middelen voor Rijke Schooldag	400		*
Lokaal Educatieve agenda (LEA)	296		
Aanpak Jeugd en Corona	2.440	-1.920	*
Leerlingenvervoer	2.783	-3	
Subsidieregeling Versterken Sociale Basis (Jeugd- Taal en leren)	4.874		
Doorbelaste apparaatskosten (met name personeelskosten, zie paragraaf 3h)	3.139		-639
Totaal	23.186	-6.321	-639

BBV-indicatoren en verbonden partijen

BBV-indicatoren zijn wettelijk bepaald en worden verzameld door de VNG. Voor programma 4 Onderwijs zijn de volgende indicatoren voorgeschreven:

Indicator	peiljaar	NL	100.000- 300.000	Eindhoven
Absoluut verzuim (per 1.000 leerlingen)	2021	2,5	2,9	3,5
Relatief verzuim (per 1.000 leerlingen)	2021	19	18	7
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	2021	1,9%	2,2%	2,6%

Programma 5 Sport en cultuur

Dit programma omvat twee thema's: sport en cultuur. Sport betreft sportbeleid, sportactivering en sportaccommodaties (twee taakvelden). Cultuur betreft kunst & cultuur, erfgoed, evenementen en design, verdeeld over vier taakvelden.

Sport

- 5.1 Sportbeleid en activering
- 5.2 Sportaccommodaties

Cultuur

- 5.3 Cultuurpresentatie,-productie en -participatie
- 5.4 Musea
- 5.5 Cultureel erfgoed
- 5.6 Media

Sport en cultuur leveren in samenhang met andere programma's uit de begroting een belangrijke bijdrage aan de leefbaarheid en aantrekkelijkheid van de stad. Wij werken in dit programma aan een levendige stad waarbij er sterke verbanden zijn met doelstellingen op (andere) terreinen zoals fysieke én mentale gezondheid, participatie, openbare ruimte en economie. Het draagt bij aan de eigen kracht van de inwoners, verbinding en ontmoeting, én het imago en het vestigingsklimaat van de stad.

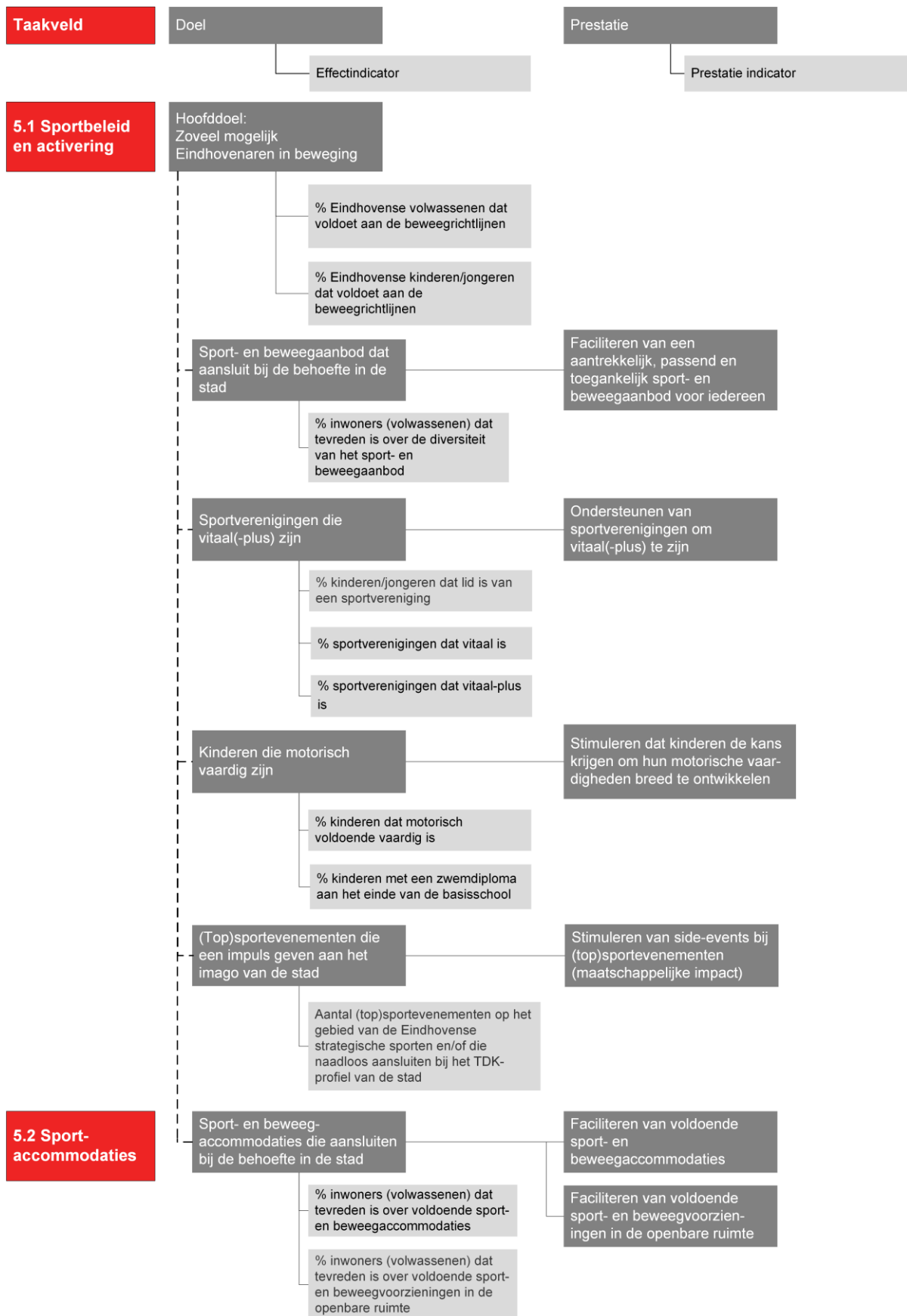
Met de Regio Deal Brainport Eindhoven versterken we in de komende jaren het voorzieningenniveau van onze stad en regio via projecten die bijdragen aan (urban) sport en cultuur.

Sport

Begin 2021 heeft de raad de sport- en beweegvisie 2021-2025 'Heel Eindhoven beweegt!' vastgesteld. Samen met het Lokaal Sportakkoord Eindhoven is dit de basis voor onze inzet op het gebied van sporten en bewegen. In het vierde kwartaal van 2022 stelt het college een uitvoeringsprogramma voor 2023 vast, waarin concrete acties en doelstellingen zijn opgenomen. Het uitgangspunt hierbij is dat alle acties bijdragen het aan het in beweging brengen van alle Eindhovenaren. Om de ambities van het programma te realiseren is specifieke aandacht voor het verder bevorderen van de vitaliteit van sportverenigingen. Dit monitoren we via het vitaliteitsonderzoek waarmee in kaart gebracht waar de behoefte ligt van de sportverenigingen om ondersteuning op maat te bieden. Deze ondersteuning kan bestaan het behouden van vrijwilligers, creëren van een veilig sportklimaat en verbeteren van motorische vaardigheden bij de jeugd. Ook zal er aandacht zijn voor het mogelijk maken van beweging op passende locaties in de stad en het stimuleren van een gezonde en vitale leefstijl. Om uitvoering te geven aan de sportvisie is er tot en met 2023 uitvoeringsbudget opgenomen in de begroting.

Om het sportaanbod dicht bij onze inwoners te ontsluiten continueren we de werkwijze met sportregisseurs. De sportregisseurs hebben het netwerk in de wijken op gebied van sport en bewegen. Ze versterken en bevorderen de samenwerkingen met sportaanbieders en koppelen vraag en aanbod op een initiërende wijze en werken gebiedsgericht. Inspireren, initiëren en activeren blijven hierbij kernbegrippen voor sportregisseurs. In aansluiting op de gebiedsgerichte aanpak leidt dit tot passend sportaanbod in de wijken en buurten waarbij altijd de samenwerking wordt gezocht met een sportaanbieder. Daarbij bieden de middelen gekoppeld aan het uitvoeringsprogramma van de nieuwe sportvisie mogelijkheden om bijvoorbeeld in de verschillende buurten en wijken projecten te ondersteunen die gericht zijn op het verhogen van de sportparticipatie en versterken van de sportinfrastructuur. De sportinfrastructuur wordt gekoppeld aan de vraag; dus zowel het aanbod van verenigingen in/op de gemeentelijke accommodaties, commercieel aanbod en gebruik van de openbare ruimte.

5.1 Sportbeleid en activering

Hoofddoel: Zoveel mogelijk Eindhovenaren in beweging

Ons hoofddoel is om Eindhovenaren een leven lang te laten bewegen en om Eindhoven uit te laten groeien tot een actieve en aantrekkelijke stad met vitale inwoners.

Sport- en beweegaanbod dat aansluit bij de behoefte in de stad

Door samen te werken met sport- en beweegaanbieders brengen we vraag en aanbod samen.

Faciliteren van een aantrekkelijk, passend en toegankelijk sport- en beweegaanbod voor iedereen

We zetten in op een gebieds- én doelgroepgerichte aanpak, met focus op het in beweging krijgen van inwoners die onvoldoende bewegen. Waar nodig organiseren we zelf (laagdrempelige) activiteiten. De sportregisseurs spelen hierbij een belangrijke rol.

Sportverenigingen die vitaal(-plus) zijn

We zetten ons in om sportverenigingen vitaal en maatschappelijk betrokken te houden. De vitaliteit wordt gemeten met behulp van het vitaliteitsonderzoek.

Ondersteunen van sportverenigingen om vitaal(-plus) te zijn

De sportregisseurs ondersteunen sportaanbieders om vitaal(-plus) te worden en blijven. Dat doen we met het vitaliteitsonderzoek en een programma op maat, samen met sportbonden en (lokale) instellingen. De ondersteuning loopt uiteen van inspiratiesessies, opleidingen en het aanvragen van subsidie via de groeibijdrage.

Kinderen die motorisch vaardig zijn

We willen dat ieder kind in Eindhoven zijn of haar motorische vaardigheden breed kan ontwikkelen. Hiervoor is het nodig dat kinderen veel en gevarieerd kunnen bewegen. En dat zij van jongs af aan plezier ervaren in sporten.

Stimuleren dat kinderen de kans krijgen om hun motorische vaardigheden breed te ontwikkelen

We ondersteunen scholen om de motorische vaardigheden van kinderen te verbeteren door hoogwaardige gymles te faciliteren als naschool sportaanbod te (laten) organiseren. We plegen extra inspanningen om ervoor te zorgen dat kinderen voor wie dat niet vanzelfsprekend is ook een mogelijkheid krijgen om een zwemdiploma te halen.

(Top)sportevenementen die een impuls geven aan het imago van de stad

Evenementen dragen bij aan de dynamiek, economische groei en uitstraling van Eindhoven en stimuleren inwoners om te gaan bewegen. Hiervoor maken we met organisatoren afspraken over de maatschappelijke en economische spin off in de stad en de uitstraling van het merk Eindhoven. Voor grootschalige strategische evenementen werken we aan de inrichting van een speciale reserve.

Stimuleren van side-events bij (top)sportevenementen (maatschappelijke impact)

Bij grootschalige evenementen organiseren we side-events met aandacht voor specifieke doelgroepen in de stad en maatschappelijke thema's.

Effectindicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
% Eindhovense volwassenen dat voldoet aan de beweegrichtlijnen	71%	65%	72%	73%	74%	75%
% Eindhovense kinderen/jongeren dat voldoet aan de beweegrichtlijnen	23%	-	25%	26%	27%	30%
% inwoners (volwassenen) dat tevreden is over de diversiteit van het sport- en beweegaanbod	76%	81%	78%	79%	80%	80%

Effectindicatoren	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
% kinderen/jongeren dat lid is van een sportvereniging	67%	-	68%	69%	70%	71%
% sportverenigingen dat vitaal is	Onbekend	61%	62%	63%	63%	63%
% sportverenigingen dat vitaal-plus is	Onbekend	46%	47%	48%	48%	50%
% kinderen dat motorisch voldoende vaardig is	-	-	76%	77%	78%	79%
% kinderen met een zwemdiploma aan het einde van de basisschool	-	-	97%	98%	99%	99%
Aantal (top)sportevenementen op het gebied van de Eindhovense strategische sporten en/of die naadloos aansluiten bij het TDK-profiel van de stad	3	5	3	3	3	3

In 2023 richten we ons vooral op:

- Het bereiken van inwoners, voor wie sporten en bewegen niet vanzelfsprekend is: zo geven we bijvoorbeeld verdere invulling aan en evalueren we de resultaten van onze pilot met het Volwassenenfonds Sport & Cultuur. Ook bestendigen we de inzet van vitality clubs, versterken we de samenwerking met partners uit het Sociaal Domein en blijven de sportregisseurs inzetten op impactvolle interventies voor jongeren, ouderen en mensen met een beperking.
- Inzet op buurten waar de sport- en beweegparticipatie relatief laag is.: we willen doen wat nodig is om bestaande drempels weg te nemen en inwoners te stimuleren om regelmatig te bewegen. Dat doen we aan de hand van in 2022 ontwikkelde kansenkaarten. We kijken onder meer naar het wegnemen van financiële barrières, het bieden van op maat begeleiding naar sport- en beweegaanbod en het creëren van meer sport- en beweegaanleidingen in de fysieke ruimte (zie ook TV 5.2).
- Bevorderen vitaliteit van de sportverenigingen: het ondersteunen van de sportverenigingen in Eindhoven om vitaal te zijn en blijven. Het werven en behouden van vrijwilligers heeft hierbij onze bijzondere aandacht. Daarnaast zetten we in op een veilig, positief sportklimaat.
- Vergroten maatschappelijke impact van sportevenementen: met Golazo werken we aan het programma om het hele jaar rond hardlopen te stimuleren waarbij we een langjarige aanpak uitwerken. Daarbij vindt in 2023 de finale van de Champions League voor dames plaats in Eindhoven. We grijpen deze finale aan om een impuls te geven aan damesvoetbal in stad.
- Ambities: voor de ambities op sport is gedurende deze bestuursperiode een bedrag van € 1 miljoen incidenteel beschikbaar. Hiervan reserveren we € 400.000 voor breedtesport en € 400.000 voor topsport en sportevenementen, te besteden aan de doelen van de strategische sport agenda 2021-2025. We zetten € 200.000 in om het beleidsteam in omvang te behouden.

 x € 1.000	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten	3.255	3.231	5.003	4.720	4.712	4.699
Baten	-1.398	0	0	0	0	0
Mutatie reserves	807	-292	0	0	0	0
Saldo	2.664	2.939	5.003	4.720	4.712	4.699

<i>Toelichting taken</i>	Lasten	Baten	Reserve
Sportbeleid	486		
Sportactivering	972		
Doorbelaste apparaatskosten (met name personeelskosten, zie paragraaf 3h)	3.545		
Totaal	5.003	0	0

5.2 Sportaccommodaties

Sport- en bewegaccommodaties die aansluiten bij de behoefte in de stad

Door het realiseren, toekomstbestendig aanpassen en in stand houden van sport- en beweegvoorzieningen levert de gemeente een belangrijke bijdrage aan sport in Eindhoven.

Faciliteren van voldoende sport- en bewegaccommodaties

We zorgen voor kwalitatief goede en betaalbare voorzieningen verspreid over de hele stad: zwembaden, een ijsbaan, sportparken, gymzalen, sportzalen en sporthallen. We houden ons voorzieningenniveau op peil en blijven inzetten op slimme samenwerkingen (bijvoorbeeld met onderwijshuisvesting).

Faciliteren van voldoende sport- en beweegvoorzieningen in de openbare ruimte

We zetten in op een beweegvriendelijke inrichting van de openbare ruimte. We zorgen ervoor dat dit aspect integraal wordt meegewogen bij gemeentelijke projecten. Daarnaast hanteren we normen voor nieuwe gebiedsontwikkelingen en (grootschalige) wijkvernieuwing. Samen met onze partners blijven we inzetten op impactvolle innovaties.

Effectindicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
% inwoners (volwassenen) dat tevreden is over voldoende sport- en bewegaccommodaties	71%	73%	73%	73%	75%	75%
% inwoners (volwassenen) dat tevreden is over voldoende sport- en beweegvoorzieningen in de openbare ruimte	46%	49%	50%	51%	52%	53%

In 2023 richten we ons vooral op:

- Start bouw Tongelreep: op basis van de bouwplanning verwachten we in 2023 te gaan starten met de nieuwbouw van de Tongelreep.
- Implementeren Sport- en Bewegnorm: het implementeren van de ruimtelijke sport- en bewegnorm bij grootschalige gebiedsontwikkelingen en wijkvernieuwing. Daarnaast vertalen we de norm naar een langjarig investeringsprogramma voor de huisvesting van stedelijke sportvoorzieningen. We focussen daarbij op de behoefte aan sportvoorzieningen in een groeiende stad, zodat bij een groeiend inwoneraantal iedereen kan blijven sporten en bewegen
- Beweegvriendelijk en gezonder inrichten van de Openbare Ruimte: het zetten van verdere stappen om de openbare ruimte beweegvriendelijker en gezonder te maken, in lijn met de behoefte vanuit de wijk/ buurt. We focussen op die plekken waar nog de meeste gezondheidswinst te behalen is. Hierbij zetten we ook in op de plaatsing van extra watertappunten.
- Realiseren Led verlichting sportparken: in lijn met de duurzaamheidsambitie starten we in 2023 met de ombouw/aanleg van Led verlichting op de sportparken.

x € 1.000

	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	24.547	24.102	22.614	23.244	23.756	24.923
Baten	-11.287	-11.035	-11.127	-11.134	-11.143	-11.143
Mutatie reserves	109	31	70	92	70	70
Saldo	13.369	13.098	11.557	12.202	12.683	13.850

<i>Toelichting taken</i>	Lasten	Baten	Reserve
Sportzalen	3.753	-3.193	
Sportparken	5.149	-2.228	
Zwembaden	5.875	-3.907	
IJssportcentrum	1.009	-622	
Bedrijfsvoering sportaccommodaties / bijdrage specifieke uitkering Sport	242	-1.177	
Doorbelaste apparaatskosten (met name personeelskosten, zie paragraaf 3h); deze zijn in 2023 € 1,9 miljoen lager.	6.586		*
Verrekening voor gebruikersonderhoud en CO2-reductie vastgoed			70
Totaal	22.614	-11.127	70

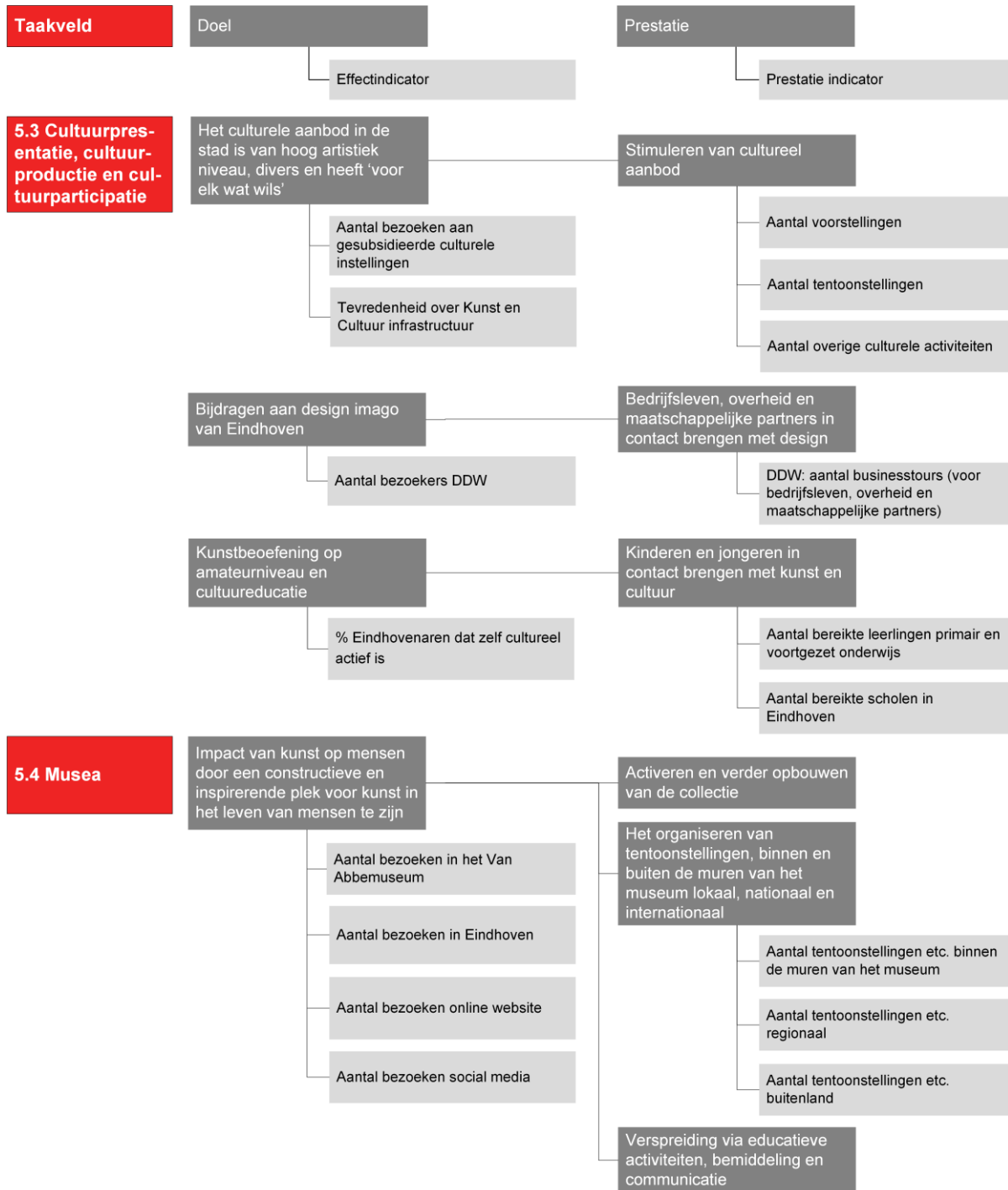

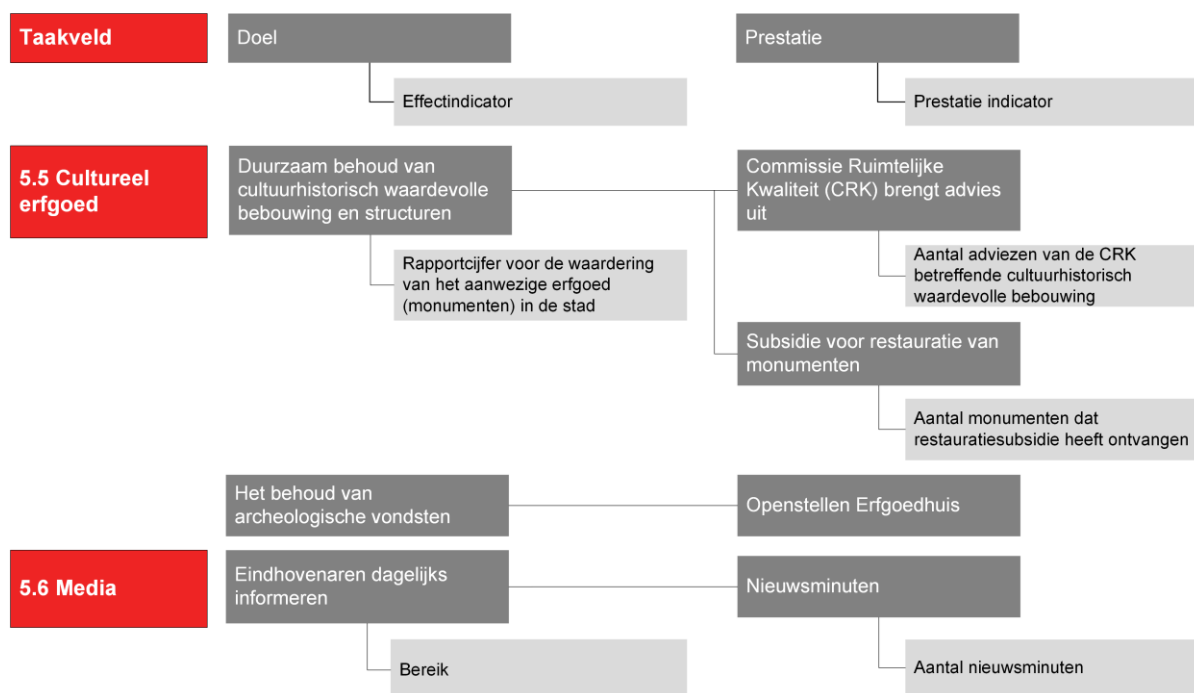
Cultuur

Kunst en cultuur, erfgoed, evenementen en design (evenals sport en recreatie) dragen bij aan een levendige stad die prikkelt, uitdaagt en samenbrengt. Cultuur biedt ontspanning, verbindt, en zet mensen aan tot reflectie en ontwikkeling. Ook draagt cultuur bij aan de aantrekkingskracht van Eindhoven voor inwoners, bezoekers, bedrijven en (internationaal) talent om hier te wonen, te leven, te verblijven of te vestigen. We streven ernaar dat zoveel mogelijk verschillende mensen culturele activiteiten bezoeken en waarderen, voor alle portemonnees, leeftijden en achtergronden. Stichting Cultuur Eindhoven (SCE) is daarbij essentieel. Zij geeft uitvoering aan de Cultuurbrief 2021-2024, het beleidskader voor kunst en cultuur. We zorgen voor een breed en divers cultureel aanbod, van, voor en door inwoners. We faciliteren het beoefenen van amateurkunst en brengen kinderen en jongeren in contact met kunst en cultuur. We koesteren de rauwe rafelranden voor culturele professionals in de stad en ontwikkelen ateliers en makerspaces. De cultuursector is hard geraakt door de coronamaatregelen in voorgaande jaren. In 2023 werken we verder aan het herstel van de sector en bekijken we hoe we nieuwe culturele initiatieven in wijken kunnen stimuleren.

Het Van Abbemuseum is een publieke plek waar kunst de mensen – nu, straks en in al hun verschil – uitdaagt, inspireert en verbindt. Dit sluit aan met de doelstelling van het museum om zo inclusief, meerstemmig en multizintuiglijk mogelijk te werken met en voor deze lokale, regionale, nationale en internationale partijen. Als ook met culturele organisaties, onderwijs, bedrijfsleven, Brainport en diverse burgerinitiatieven. Net als bij veel andere musea is ook de corona-invloed groot in het Van Abbemuseum.

Bij ruimtelijke ontwikkelingen is erfgoed een vast aandachtspunt. Cultuurhistorisch waardevolle bebouwing willen we behouden en daar waar nodig transformeren voor nieuwe gebruikers. Om de monumentale waarden veilig te stellen wordt voorafgaande aan de transformatie een uitgebreid onderzoek uitgevoerd waarmee rekening is te houden. Daarnaast komen eigenaren van monumenten in aanmerking voor subsidie op (groot)onderhoud. Dit alles om de geschiedenis van Eindhoven zichtbaar te houden in het straatbeeld en in de beleving. Via het Erfgoedhuis laten we bewoners van dichtbij kennismaken met archeologische vondsten, historische voorwerpen en beelden.

5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

Het culturele aanbod in de stad is van hoog artistiek niveau, divers en heeft 'voor elk wat wils'

Kunst en cultuur zijn essentieel voor een levendige stad die prikkelt, uitdaagt en samenbrengt. We streven ernaar dat zoveel mogelijk mensen culturele activiteiten bezoeken en waarderen. Stichting Cultuur Eindhoven (SCE) is daarbij essentieel. Zij geeft uitvoering aan de Cultuurbrief 2021-2024 die de raad heeft vastgesteld. In de stad is een breed spectrum van makers en culturele organisaties aanwezig die een divers en veelzijdig aanbod creëren. Na een forse daling van bezoekersaantallen en publieksinkomsten bij culturele organisaties vanwege coronamaatregelen in 2020 en 2021, ging in 2022 veel aandacht naar het stimuleren van de terugkeer van het publiek en breed publieksbezoek. We hopen dat in 2023 het culturele veld weer op kan veren, het publiek terugkomt en innovaties mogelijk zijn. Inzet is om incidenteel voor een oplossing te zorgen voor de programmasubsidies.

We vinden het van grote waarde om cultureel aanbod in buurten en wijken te realiseren. 2023 is ook het jaar waarin in aanloop naar de nieuwe beleidsperiode (2025-2028) de Cultuurscan uitgevoerd zal worden en de Cultuurbrief 2025-2028 zal worden opgesteld.

Stimuleren van cultureel aanbod

Culturele activiteiten van gesubsidieerde instellingen bestaan uit producties, tentoonstellingen en voorstellingen. 2023 is het derde jaar van de huidige beleidsperiode, zowel lokaal als van de provincie en het Rijk. We vragen SCE om culturele instellingen en makers ook in 2023 de steun te bieden die nodig is om op te veren.

Voor een cultureel aanbod zijn fysieke voorzieningen belangrijk. Met middelen uit de Regio-deal zijn investeringen gedaan in makerspaces die makers van diverse disciplines ruimte en faciliteiten bieden. Zie ook hieronder.

Bijdragen aan design community van Eindhoven

Eindhoven kiest in de citymarketing voor Techniek-Design-Kennis (TDK). Het design-onderdeel ligt voornamelijk bij de Dutch Design Foundation (DDF). We geven hen de opdracht om een succesvolle Dutch Design Week en Dutch Design Awards neer te zetten, onze belangrijke designiconen.

De Regio Deal-aanvraag is gedaan en daarmee wordt onder meer ingezet op het Design District. Met het Design District willen we samen met partners met een parelsnoer design en technologie in de stad zichtbaar en tastbaar maken. Daarbij maken we gebruik van bestaande parels die we meer zichtbaar willen maken en we willen nieuwe parels creëren. Dit kunnen nieuwe kunstwerken zijn, maar ook andere vormen van design/technologie/objecten.

In 2022 is gestart met het opstellen van de designvisie met onze designpartners in het veld. Met de designvisie richten we ons onder meer op het op de kaart zetten van design in Eindhoven, design in te zetten voor allerlei maatschappelijke vraagstukken en de voedingsbodem voor de designsector in de stad te verstevigen. Na vaststelling van de designvisie kijken we in 2023 naar de vertaling daarvan.

Ontwikkelen van ateliers en makerspaces: met de Design Academy, het Sint Lucas, Summa en de opleiding Industrial Design (TU/e) hebben we veel creatieven die hier starten, zich verbinden aan maatschappelijke vraagstukken en waarvoor we ontwikkelruimte (van ateliers en broedplaatsen tot topvoorzieningen) moeten bieden. We werken in 2023 het Atelierbeleid verder uit. Ateliers en makerspaces (broedplaatsen) maken onderdeel uit van de regiodeal. We zijn gestart met het aanpassen van twee gemeentelijke panden voor laagdrempelige, betaalbare ateliers voor tenminste 70% voor starters. De verbouwing van deze panden wordt in 2023 afgerond, waarna Ateliergroep deze panden met onder andere startende designers gaat invullen.

Een ander onderdeel van de Regio-deal aanvraag is een subsidieregeling om makerspaces te ondersteunen, deels is dit al gerealiseerd, deels loopt dit door tot en met 2025. Eén van de makerspaces die vanuit de subsidieregeling voor een éénmalige subsidie in aanmerking komt is Pand P. Pand P is voor kleinschalige en experimentele theater/makers en producties. We onderzoeken de mogelijkheden om Pand P te kunnen behouden. Daarnaast onderzoeken we hoe ateliers, makerspaces en culturele voorzieningen onderdeel kunnen vormen van gebiedsontwikkelingen.

Bedrijfsleven, overheid en maatschappelijke partners in contact brengen met design

Tijdens de Dutch Design Week (DDW) organiseert de DDF tours voor bedrijven, overheden en maatschappelijke partners. Hiermee brengt de DDF design onder de aandacht van de deelnemers, laat de DDF hen kennis maken met ontwerpers en stimuleert ze cross-overs.

Cultuur voor en door iedereen

Eindhoven is een creatieve stad waar, naast culturele professionals, de inwoners zelf aan kunstbeoefening doen. Cultuur biedt ontspanning, verbindt en zet mensen aan tot reflectie en ontwikkeling. Daarom faciliteren we het beoefenen van amateurkunst via het huis voor de Amateurkunst, het CKE. Tijdens de corona periode zijn dankzij samenwerking van culturele instellingen met gebiedsgericht werken meer culturele activiteiten in de wijken geweest. We stimuleren onze instellingen en makers om in 2023 initiatieven te ontwikkelen voor wijken en doelgroepen die we anders minder bereiken. Ook ontwikkelen we een kader voor kunst in de openbare ruimte. Daarnaast wordt gewerkt aan aansluiting bij het landelijke volwassenenfonds voor sport en cultuur waardoor mensen met een laag inkomen mee kunnen doen aan bijvoorbeeld cursussen bij het CKE of elders doordat het cursusgeld/contributie gefinancierd wordt uit dit fonds (via intermediairs in het sociaal domein). Kinderen en jongeren brengen we in contact met kunst en cultuur door onder andere het continueren van het programma Cultuureducatie met Kwaliteit. Het aanbod voor cultuureducatie wordt weer opgepakt op VO en BO/BSO. De eerste aanzet wordt gedaan in 2022 (verlengde/ verrijkte schooldag) en kan in 2023 hopelijk worden uitgebouwd.

Kinderen en jongeren in contact brengen met kunst en cultuur

We stimuleren het bezoek aan de activiteiten van de culturele instellingen in Eindhoven door zoveel mogelijk inwoners. Voor jongeren en kinderen laten we dat onder andere door het onderwijs organiseren, waar nodig ondersteund via de stichting Leergeld. Cultuurstation verzorgt de bemiddeling tussen het onderwijs en culturele makers/organisaties en draagt zorg voor een divers aanbod aan scholen in Eindhoven en voor deskundigheidsbevordering van leerkrachten. In 2023 gaan we hier weer mee verder. Binnen het programma Cultuureducatie met Kwaliteit is er aandacht voor eerlijke kansen. Daarnaast stimuleren we ook in 2023 deelname van kinderen en jongeren aan culturele activiteiten in hun vrije tijd o.a. via 'Kies je sport' en 'Kies je kunst'. Hiervoor werken cultuur en sport samen om bestaand vrijetijdsaanbod onder de aandacht van kinderen en ouders te brengen. Ook zoeken we toenadering met Onderwijs om bij te dragen aan de invulling van de rijkschooldag. In 2023 proberen we daarnaast extra in te zetten op culturele activiteiten voor jongeren.

Effectindicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Aantal bezoeken aan gesubsidieerde culturele instellingen	1.042.013	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000
Tevredenheid over Kunst en Cultuur infrastructuur	7,1	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5
Aantal bezoekers DDW	230.000	300.000	300.000	300.000	300.000	300.000
% Eindhovenaren dat zelf cultureel actief is	46%	≥37%	≥37%	≥37%	≥37%	≥37%

Prestatie-indicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Aantal voorstellingen	6.023	8.500	8.500	8.500	8.500	8.500
Aantal tentoonstellingen	103	80	80	80	80	80
Aantal overige culturele activiteiten	6.029	3.500	3.500	3.500	3.500	3.500
DDW: aantal businesstours (voor bedrijfsleven, overheid en maatschappelijke partners)	89	150	150	150	150	150
Aantal bereikte leerlingen primair en voortgezet onderwijs	15.166	80.000	80.000	80.000	80.000	80.000
Aantal bereikte scholen in Eindhoven	73	60	60	60	60	60

In 2023 richten we ons vooral op:

- Cultuurscan en opstellen Cultuurbrief 2025-2028 (SCE): in 2023 wordt door Stichting Cultuur Eindhoven (SCE) de Cultuurscan vorm gegeven. Deze dient als input voor de nieuwe Cultuurbrief 2025-2028 die in 2023 door de raad zal worden vastgesteld.
- Versterking makerspaces en verdere uitvoering atelierbeleid: het is belangrijk dat er voldoende betaalbare ateliers en makerspaces zijn en komen voor beginnende en gevorderde makers. Gelieerd daaraan onderzoeken we de structurele borging Pand P binnen de culturele vastgoedportefeuille.
- Cultuur van en voor iedereen: stimuleren van initiatieven van culturele instellingen en makers in wijken en voor andere doelgroepen.
- Deelname aan de DDW: door deel te nemen aan de DDW hopen we onze projecten verder te kunnen brengen en oplossingen te bieden waarmee we de mogelijkheden van design en cultuur onder de aandacht brengen bijv. de toepassing op maatschappelijke vragen.
- Designvisie: in 2022 wordt de Designvisie opgesteld. In 2023 kijken we naar de vertaling daarvan.

x € 1.000

	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten	38.083	34.032	36.381	35.684	35.602	35.805
Baten	-3.766	-4.013	-4.076	-4.076	-4.070	-4.066
Mutatie reserves	-4.306	0	-76	-76	-76	-76
Saldo	30.012	30.019	32.229	31.532	31.456	31.663

<i>Toelichting taken</i>	Lasten	Baten	Reserve
Stichting Cultuur Eindhoven (werkbudget beschikbaar als subsidie), inclusief incidentele middelen 2023 (€ 680.000)	24.062		*
Kosten voor met name beheer en instandhouding van cultureel vastgoed ter bevordering van beeldende kunst, muziek, dans en toneel: subsidiëren van podia, accommodaties, gezelschappen, beeldend kunstenaars en projecten, cultuureducatie, bevorderen educatief aanbod (waaronder Dynamo, Muziekcentrum, Plaza Futura, Pop Ei, De Effenaar, Stadsschouwburg, Natlab, Gasfabriek, Designhuis). De baten zijn de inkomsten van verhuurde objecten.	5.077	-4.076	-76
Bestuursakkoord: structurele middelen voor cultuur (€ 134.000 en broedplaatsen/makerspaces (€ 133.000)	267		*
Regionaal Historisch Centrum Eindhoven (RHCE, digitaal statisch archief); dit is 50% van de MRE-bijdrage.	542		
Doorbelaste apparaatskosten (met name personeelskosten, zie paragraaf 3h)	1.555		
Kapitaallasten (zie paragraaf 3h)	4.205		
Overig	673		
Totaal	36.381	-4.076	-76

5.4 Musea

Impact van kunst op mensen door een constructieve en inspirerende plek voor kunst in het leven van mensen te zijn

De nieuwe collectiepresentatie en tentoonstellingsprogrammering van het Van Abbemuseum biedt alle mensen, zowel de incidentele als de ervaren museumbezoekers en gebruikers van het museum, - door kunst - diverse en verrassende perspectieven op de stad en de wereld om hen heen.

Activeren en verder opbouwen van de collectie

Het tonen en activeren van de collectie binnen en buiten het Van Abbemuseum. Het zorgvuldig behouden, beheren en opbouwen van de kunstcollectie, de archieven en de bibliotheek collectie.

Het organiseren van tentoonstellingen, binnen en buiten de muren van het museum lokaal, nationaal en internationaal

Het Van Abbemuseum kenmerkt zich door het maken van tentoonstellingen met toonaangevende hedendaagse kunstenaars. Het toevoegen en ontsluiten van nieuwe perspectieven op de bestaande kunsthistorische canon staat hierbij centraal. Het Van Abbemuseum werkt hiervoor samen met een wereldwijd netwerk van kunstenaars, researchers en musea. De invloed van corona is nog steeds erg groot op de bezoekersaantallen van alle musea en de verwachte bezoekersaantallen liggen landelijk rond 70-80% van de aantallen bezoekers van voor corona. De verwachting is dat ook in 2023 de invloed nog aanwezig zal zijn. We hopen dat we in 2023 zowel onze individuele bezoekers als de diverse groepen kunnen blijven ontvangen en bij volledige openstelling ook op minimaal 70% van de reguliere bezoekersaantallen uit te komen. We proberen onze activiteiten en tentoonstellingen in aantal te verminderen om daarmee ruimte te maken om met meer focus de diverse doelgroepen te bereiken en de bezoekersaantallen en inkomsten zo te verbeteren.

Verspreiding via educatieve activiteiten, bemiddeling en communicatie

Er is veel vraag vanuit de scholen voor museumlessen en bij volledige openstelling verwachten we veel leerlingen te kunnen ontvangen. De impact van corona blijft echter zeer groot op de scholenprogramma's en het is nog onduidelijk wat de consequenties voor het schooljaar 2022/2023 gaan zijn.

Schoolactiviteiten, waaronder museumlessen, (onbeperkt) rondleidingen, cursussen en familie-/kinderaanbod maken het museum meer toegankelijk en aantrekkelijk voor een breder publiek. Het digitale programma van lessen voor examenklassen van het Voortgezet Onderwijs zal worden voortgezet in het schooljaar 2022/2023 en mogelijk uitgebreid worden voor andere educatieve doelgroepen.

Effectindicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Aantal bezoeken in het Van Abbemuseum	38.766	110.000	80.000	100.000	110.000	115.000
Aantal bezoeken in Eindhoven	3.500	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
Aantal bezoeken online website	284.569	325.000	300.000	310.000	320.000	325.000
Aantal bezoeken social media	90.180	90.000	100.000	110.000	120.000	120.000

Prestatie-indicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Aantal tentoonstellingen etc. binnen de muren van het museum	21	25	20	20	20	20
Aantal tentoonstellingen etc. regionaal	3	3	3	3	3	3
Aantal tentoonstellingen etc. buitenland	2	4	2	3	4	4

In 2023 richten we ons vooral op:

- Meerstemmige en multizintuiglijke collectiepresentatie Dwarsverbanden in de nieuwbouw van het Van Abbemuseum: hiermee dragen wij bij aan de doorontwikkeling van het in Nederland toonaangevende diversiteits- en inclusiebeleid voor een breder publiek.
- Wisselende grote tentoonstellingen: Positions 7, de designtentoonstelling tijdens de DDW en de solo tentoonstelling van Sung Hwan Kim. De wisselende tentoonstellingen bij Eindhoven Airport, van der Valk Hotel Eindhoven en Domus Dela zijn najaar 2022 weer naar de wisselfrequentie van voor de pandemie teruggebracht.
- Fondsenwerving: de focus verbreedt zich in 2023 met bemiddelingsprojecten voor wijken, ouderenzorg en educatie. Fondsenwerving voor tentoonstellingen en collectie gaat onverminderd door....
- Educatie, bemiddelen en communicatie: bezoekersinkomsten en publieksverbreding staat hierin in 2023 centraal. In 2023 willen we de aanwezigheid van het Van Abbemuseum in de stad voorzichtig uitbreiden om te komen tot een duurzame aanwezigheid in de volgende beleidsperiode (na 2024).
- Doorontwikkeling cultureel ondernemerschap: in 2023 staan de eerste grotere tours weer gepland. Een deel van de collectie van het Van Abbemuseum zal getoond worden in een grote tentoonstelling in het Modern Art Museum in Vilnius, Litouwen. Ook zal de tentoonstelling Rewinding Internationalism over de jaren '90 doorreizen naar Villa Arson in Nice, Frankrijk. De verwachting is dat ook het bruikleenverkeer verder opstart. De aanvragen voor het hosten van congressen, feesten en cursussen zal bij volledige openstelling verder stabiliseren conform het beleidsplan. In de museale wereld zijn de alternatieve verdienmogelijkheden tot nu toe helaas nog beperkt.

€ x € 1.000	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten	7.384	5.914	6.200	6.073	6.071	6.068
Baten	-1.633	-1.016	-1.046	-1.046	-1.046	-1.046
Mutatie reserves	-861	0	0	0	0	0
Saldo	4.891	4.898	5.154	5.027	5.025	5.022

<i>Toelichting taken</i>	Lasten	Baten	Reserve
Exploitatiekosten van het museum zoals personeel, huisvesting, marketing en communicatie, educatie en bemiddeling, behoud en beheer van de collectie, werkplaats en automatisering.	5.393		
Exploitatiebaten van het museum zoals bezoekersinkomsten, museumshop, verhuur, horeca, bruikleen van kunstwerken, educatieve activiteiten en cultureel ondernemerschap.		-1.046	
Kapitaallasten	176		
Structurele storting in de reserve Aankopen kunstvoorwerpen en de reserve Tentoonstellingen. De reserves hebben een egaliserende functie om jaaroverschrijdende projecten en aankopen mogelijk te maken. Daarnaast worden in deze reserves extern geworven gelden (subsidies, fondsen en sponsoring) gelabeld aan het afgesproken bestedingsdoel.	631		
Totaal	6.200	-1.046	0

5.5 Cultureel erfgoed

Duurzaam behoud van cultuurhistorisch waardevolle bebouwing en structuren

In de stad zijn een groot aantal waardevolle gebouwen, monumenten en structuren zoals oude linten/straten of parken. Voor de identiteit van Eindhoven is het van belang om die objecten en structuren in goede staat te behouden.

Commissie Ruimtelijke Kwaliteit (CRK) brengt advies uit

Een onafhankelijke commissie met ter zake deskundige adviseurs brengt zwaarwegend advies uit aan het college van B&W over ingrepen of wijzigingen aan waardevolle cultuurhistorische panden of structuren. Zonder positief advies wordt er doorgaans geen vergunning verleend.

Subsidie voor restauratie van monumenten

Eigenaren van monumenten komen in aanmerking voor een financiële bijdrage in het onderhoud van 'hun' monumentale pand.

Het behoud van archeologische vondsten

Het verrichten van archeologisch onderzoek is bij wet verplicht. Vondsten willen we behouden en tonen aan het publiek omdat daarmee de ontstaansgeschiedenis van de stad wordt blootgelegd en begrepen.

Openstellen Erfgoedhuis

Het Erfgoedhuis vertelt de verhalen van de stad met duizenden archeologische en historische voorwerpen en foto's. Het is een ontmoetingsplek voor inwoners, vrijwilligers en professionals met regelmatige lezingen, exposities, etc.

Effectindicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Rapportcijfer voor de waardering van het aanwezige erfgoed (monumenten) in de stad	6,4	7,2	7,2	7,2	7,2	7,2

Prestatie-indicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Aantal adviezen van de CRK betreffende cultuurhistorisch waardevolle bebouwing	316	200	200	200	200	200
Aantal monumenten dat restauratiesubsidie heeft ontvangen	23	15	15	15	15	15

In 2023 richten we ons vooral op:

- We werken in lijn met de Omgevingswet en verbeteren de informatievoorziening: vooralsnog gaan we ervan uit dat de Omgevingswet ingaat op 1-1-2023. Het speerpunt is dat we gaan werken in lijn met de Omgevingswet en de informatievoorziening verbeteren, waaronder start digitale ontsluiting van het archeologisch depot.
- Herinrichting van de openbare ruimte aangrijpen om Erfgoed zichtbaar te maken: we kunnen werk met werk maken door op het moment dat de openbare ruimte wordt (her)ingericht, deze gelegenheid aan te grijpen om ook eventueel aanwezige erfgoedwaarden zichtbaar te maken.
- Doorontwikkelen van het Erfgoedhuis: het Erfgoedhuis is ons regionaal archeologisch en beeldhistorisch kennis-, ontmoetings- en doecentrum. Hierin en van hieruit laten we de stad actief kennis maken met ons gezamenlijk verleden, deels vanuit onze wettelijke taken op dit gebied. We zoeken uitdrukkelijk de verbinding met het heden door combinaties te maken met kunst en design. We stimuleren het aantal bijdragen van het Erfgoedhuis aan kennisontwikkeling, publieksbereik en de publieksdeelname aan erfgoed.
- We wijzen gebouwen uit de wederopbouwperiode aan als gemeentelijk monument: tot uitvoering van de vastgestelde erfgoeddoelen wordt geïnventariseerd welke gebouwen en complexen uit de wederopbouwperiode (tot 1965) monumentwaardig zijn en per geval wordt een afgewogen besluit genomen over de wijze van bescherming van de erfgoedwaarden.
- Voor de gebouwen die de raad in de motie 'Bescherming waardevolle gebouwen Eindhoven' heeft ingediend komen we tot een afweging voor bescherming: de motie is in februari 2021 ingediend (en ingetrokken na toezegging door de wethouder). In december 2021 is per RIB een stand van zaken geschetst: na bureaustudie is een selectie van 19 gebouwen gemaakt, waarvoor nader onderzoek wordt uitgevoerd. Op basis daarvan zal de afweging tot bescherming worden gemaakt.
- Ambities: voor de erfgoed ambities is gedurende deze bestuursperiode een bedrag van € 2 miljoen incidenteel beschikbaar. We alloceren € 1,5 miljoen aan het maken en uitvoeren van de Erfgoeddoelen 2023-2026. We alloceren € 250.000 om te kunnen investeren in het behouden en bewaren van uniek erfgoed. We reserveren € 250.000 voor het verstevigen van onze projectmanagement organisatie.

€ x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	751	1.678	1.835	1.804	1.811	1.811
Baten	-720	-136	-136	-136	-136	-95
Mutatie reserves	727	69	3	3	3	-38
Saldo	758	1.611	1.702	1.671	1.678	1.678

<i>Toelichting taken</i>	Lasten	Baten	Reserve
Taken gericht op het conserveren en voor publiek toegankelijk maken van cultureel erfgoed: historische gebouwen, beschermde stads- en dorpsgezichten, (digitaal) zichtbaar maken van cultuurhistorische waarden.	487	-38	*
Voor bezit, beheer- en instandhouding van monumenten worden zijn lasten geraamd (waarvan kapitaallasten € 42.000) en voor het gebruik van deze monumenten zijn inkomsten geraamd.	783	-98	3
Doorbelaste apparaatskosten (met name personeelskosten, zie paragraaf 3h)	565	0	
Overige			
Totaal	1.835	-136	3

5.6 Media

Eindhovenaren dagelijks informeren

Eindhovenaren via de lokale publieke omroep Studio 040 (gratis toegankelijk) dagelijks informeren via tv, radio, online en social media over de relevante ontwikkelingen in de stad.

Effectindicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Studio040 mediagebruik (wekelijks)	15%	-	16%	17%	17%	17%

€ x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	420	431	445	445	445	445
Saldo	420	431	445	445	445	445

<i>Toelichting taken</i>	Lasten	Baten	Reserve
Lokale omroep	443		*
Doorberekende apparaatskosten	2		
Totaal	445	0	0

BBV-indicatoren en verbonden partijen

BBV-indicatoren zijn wettelijk bepaald en worden verzameld door de VNG. Voor programma 5 Sport en cultuur zijn de volgende indicatoren voorgeschreven:

Indicator	peiljaar	NL	100.000- 300.000	Eindhoven
Niet-sporters (%)	2020	49,3%	47,7%	45,5%

Verbonden partijen dragen bij aan de te bereiken doelstellingen. Voor programma 5 Sport en cultuur zijn dat de volgende:

Taakveld 5.3: Muziekgebouw Eindhoven N.V.

De exploitatie, zowel artistiek als commercieel, van het Muziekgebouw en het verzorgen van een pluriform muziekaanbod voor alle geledingen van de bevolking en met een hoge mate van toegankelijkheid voor alle geledingen van de bevolking.

Taakveld 5.3: Parktheater Eindhoven N.V.

De exploitatie, zowel artistiek als commercieel, van het Parktheater te Eindhoven. Het verzorgen van een pluriform theateraanbod voor alle geledingen van de bevolking en met een hoge mate van toegankelijkheid voor alle geledingen van de bevolking.

Programma 6 Sociaal domein

Dit programma omvat vier thema's en 28 taakvelden. In de BBV-voorschriften is op het gebied van individuele voorzieningen WMO en Jeugdzorg een verfijning doorgevoerd in de taakvelden. Vanwege de korte tijd tussen de aankondiging (in juni 2022) en de invoering ervan, is 2023 als een overgangsjaar bestempeld. De taakvelden zijn als volgt opgedeeld:

WMO: • 6.71 Maatwerkdienstverlening 18+ wordt vervangen door 4 nieuwe taakvelden: 6.71A t/m D
• 6.81 Geëscaleerde zorg 18+ wordt vervangen door 2 nieuwe taakvelden: 6.81A en 6.81B

Jeugd: • 6.72 Maatwerkdienstverlening 18- wordt vervangen door 10 nieuwe taakvelden: 6.72A t/m D en 6.73A t/m C en 6.74A t/m C.
• 6.82 Geëscaleerde zorg 18- wordt vervangen door 2 nieuwe taakvelden: 6.81A en 6.81B.

Ook zijn de omschrijvingen van twee bestaande taakvelden veranderd: voor taakveld 6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen (was 'Wijkteams') en 6.4 WSW en beschut werk (was 'Begeleide participatie').

De financiële vertaling naar de nieuwe taakvelden is in deze begroting verwerkt. De doelen, prestaties en effecten staan nog onder de oorspronkelijke taakvelden.

Sociale basis

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen

Werk & Inkomen

6.3 Inkomensregelingen
6.4 WSW en beschut werk
6.5 Arbeidsparticipatie

Wmo

6.6 Maatwerkvoorzieningen (Wmo)
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+
6.71A Hulp bij het huishouden (WMO)
6.71B Begeleiding (WMO)
6.71C Dagbesteding (WMO)
6.71D Overige maatwerkarrangementen (WMO)
6.81 Geëscaleerde zorg 18+
6.81A Beschermd wonen (WMO)
6.81B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)

Jeugd

6.72 Maatwerkdienstverlening 18-
6.72A Jeugdhulp begeleiding
6.72B Jeugdhulp behandeling
6.72C Jeugdhulp dagbesteding
6.72D Jeugdhulp zonder verblijf overig
6.73A Pleegzorg
6.73B Gezinsgericht
6.73C Jeugdhulp met verblijf overig o
6.74A Jeugdh. behandeling GGZ zonder verblijf
6.74B Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf
6.74C Gesloten plaatsing
6.82 Geëscaleerde zorg 18-
6.82A Jeugdbescherming
6.82B Jeugdreclassering

Om Eindhoven een stad te laten zijn waar iedereen kan meedoen en talenten kan ontwikkelen wordt in het bestuursakkoord 'Samen morgen mooier maken 2022-2026' topprioriteit gegeven aan het bieden van eerlijke

kansen. Dit doen we onder andere door de gezondheid van alle Eindhovenaren te verbeteren met de focus op positieve gezondheid. We gaan dan ook nog meer sturen op preventie op alle leefdoelgebieden. Dat kan gaan om het stimuleren en faciliteren van een gezonde leefstijl, maar ook om onze inwoners te helpen om schulden te voorkomen en zoveel mogelijk te beperken. Om preventie goed vorm te geven is een versterking en intensivering van onze sociale basis nodig. Bijvoorbeeld door te investeren in de Eindhovense jeugd zodat zij opgroeien in een stabiele omgeving met eerlijke kansen op school. De sociale basis gaat niet alleen om de formele infrastructuur maar is vooral het sociaal weefsel in onze stad en is toegankelijk voor alle inwoners. Daarom gaan we in 2023 een nieuwe visie op onze sociale basis formuleren. Als de sociale basis onvoldoende ondersteuning kan bieden, regelen we ondersteuning en aanvullende zorg zo dichtbij als mogelijk met onze wijkteams van WIJeindhoven als ogen en oren in onze wijken.

Naast het bieden van gelijke kansen en investeren in preventie is bestaanszekerheid een belangrijke pijler de komende jaren. Zeker nu door de energiecrisis en inflatie steeds meer mensen in financiële problemen dreigen te komen. Daarom zetten we de ontwikkelingen op het gebied van vroegsignalering, het Jongerenperspectieffonds en het Bouwdepot voort. We hebben in 2022 al stevig ingezet op een andere manier van werken (waaronder op het inzetten van maatwerkoplossingen die passen bij de situatie van een individu, en we lopen vooruit met het afschaffen van de kostendelersnorm). Deze stevige ontwikkelingen zullen we de komende jaren doorzetten. In lijn met deze ontwikkelingen rollen we ook het Huis naar Werk verder uit.

Om inwoners in Eindhoven beter en sneller de benodigde ondersteuning te kunnen geven, gaan we de organisatie van het sociaal domein vereenvoudigen. Nog te vaak doen mensen onnodig vaak hun verhaal of verloopt het proces onnodig langzaam. We gaan dit samen met inwoners en onze belangrijke samenwerkingspartners, zoals WIJeindhoven, verbeteren. Intern richten wij ons allereerst op de optimalisering van dienstverlening binnen de Werk en Inkomen, het Regieteam en Armoede en Schulden. Daarnaast passen wij de organisatiestructuur van het servicebureau aan. Door betere sturing verwachten we tot snellere besluitvormingen te komen, door het invoeren van betere processen verwachten wij de samenwerking met onze ketenpartners te verbeteren en de dienstverlening aan onze inwoners te vereenvoudigen.

Naast nieuwe ontwikkelingen blijven we in 2023 ook investeren in een aantal eerder ingezette ontwikkelingen die de ondersteuning aan onze inwoners beter maken. Daarbij kunt u denken aan bijvoorbeeld onze transformatie-agenda die ruimte biedt aan innovatieve projecten, het Deltaplan Jeugd waar we sterk inzetten op preventie en het bestrijden van wachtlijsten.

Op het gebied van onderwijs werken we via multi-helix samenwerking aan de uitvoering van het herijkte stadsplan basisvaardigheden zodat we jaarlijks meer laaggeletterde inwoners bereiken. Samen met het ruimtelijk domein zijn we in 2022 tot een woon-zorgvisie gekomen. In 2023 gaan we deze visie uitvoeren. Wat betreft specialistische ondersteuning op het gebied van Jeugd en Wmo, hebben we in 2022 samen met Stichting WIJeindhoven verdere invulling aan de Mono-Multi aanpak gegeven. We maken onderscheid tussen enkelvoudig, eenvoudige vragen (mono) én meervoudige complexe ondersteuningsvragen (multi) en zorgen dat de inwoner zo snel mogelijk passende ondersteuning krijgt. Komend jaar is een verdere implementatie van deze aanpak belangrijk. Daarnaast dragen we ook in 2023 zorg voor de opvang van vluchtelingen, waaronder uit Oekraïne.

In de volgende hoofdstukken leest u hoe we op de diverse beleidsonderwerpen in 2023 onze ambities realiseren.

Het realiseren van de ambities van het Sociaal Domein dienen binnen de vastgestelde financiële kaders plaats te vinden en dit blijft ook voor 2023 een uitdaging. Immers de overschotten van de laatste jaren waren niet structureel van aard en werden veroorzaakt door incidentele meevallers. Financiële risico's zien we ten aanzien van de toenemende zorgvraag bij Jeugd in relatie tot de snel afnemende middelen vanuit de landelijke Hervormingsagenda; de (niet direct) zichtbare problematiek rondom armoede en schulden als gevolg van gestegen prijzen voor energie en voedsel; de doordecentralisatie van Beschermd Wonen (in verband met onzekerheid van cliëntaantallen en het overgaan van de bescherm wonen middelen naar alle gemeenten) en de stijgende zorgvraag bij huishoudelijk ondersteuning door vergrijzing en groei van de stad. Verder wordt uitgegaan van een verdere daling van de uitkeringsgerechtigden via een grotere inspanningsverplichting van de ketenpartijen die zich nog zal dienen te bewijzen.

Sociale basis

De sociale basis gaat over het versterken van eigen kracht (zelfredzaamheid) en het sociaal netwerk (samenredzaamheid) van inwoners van Eindhoven. Het gaat over het geven en ontvangen van ondersteuning aan elkaar, in de eigen omgeving van inwoners. Het gaat over veerkrachtige Eindhovenaren, over samenleven in verscheidenheid, en omzien naar elkaar waardoor ondersteuningsvragen (vroeg) opgepakt worden en erger wordt voorkomen. De sociale basis is voor én van iedereen, is beschikbaar voor iedere Eindhovenenaar en is dus niet gericht op een specifieke doelgroep.

De waardevolle inzet van de vele vrijwilligers(organisaties), mantelzorgers en (gesubsidieerde) professionele organisaties vormen het fundament van de sociale basis. Samen met de wijkteams van Stichting WIJ Eindhoven vervullen zij een belangrijke rol in de transformatie van het sociaal domein, door te voorkomen dat mensen in de problemen geraken.

In 2023 geven we vorm aan een nieuwe visie op de sociale basis. Ook gaan we verder aan de slag met het uitvoeringsprogramma diversiteit en inclusie. We blijven nadrukkelijk inzetten op preventie en realiseren mogelijkheden om aanvullende ondersteuning te voorkomen of te verkorten door tijdig passende alternatieven te realiseren. Dit doen we vanuit de overtuiging dat ondersteuning dichtbij, op maat, laagdrempelig en uitgaand van 'het normale' zorgt voor meer duurzame resultaten, tevreden inwoners en een toekomstbestendig sociaal domein.

Transformatieprogramma

Om ook in de toekomst de benodigde ondersteuning te kunnen bieden aan de inwoners van Eindhoven, zullen we dingen anders moeten gaan organiseren. Onze huidige werkwijze is niet langer houdbaar, vanwege de toenemende zorgkosten en het tekort aan personeel in de deze sector. De afgelopen jaren hebben we daarom vanuit het transformatieprogramma gewerkt aan nieuwe werkwijze en het zoeken naar andere oplossingen. Dit doen we door bijvoorbeeld onze systemen eenvoudiger te maken voor inwoners, door meer gebruik te maken van digitalisering. In 2023 bouwen we hierop door, zoals bijvoorbeeld het voorzetten of doorontwikkelen van projecten als Het Bouwdepot, de maatwerkmethode van het Sociaal Hospitaal en het Jongerenperspectieffonds. Daarbij verkennen we hoe de stad, inwoners en organisaties meer betrokken kunnen worden bij het programma.

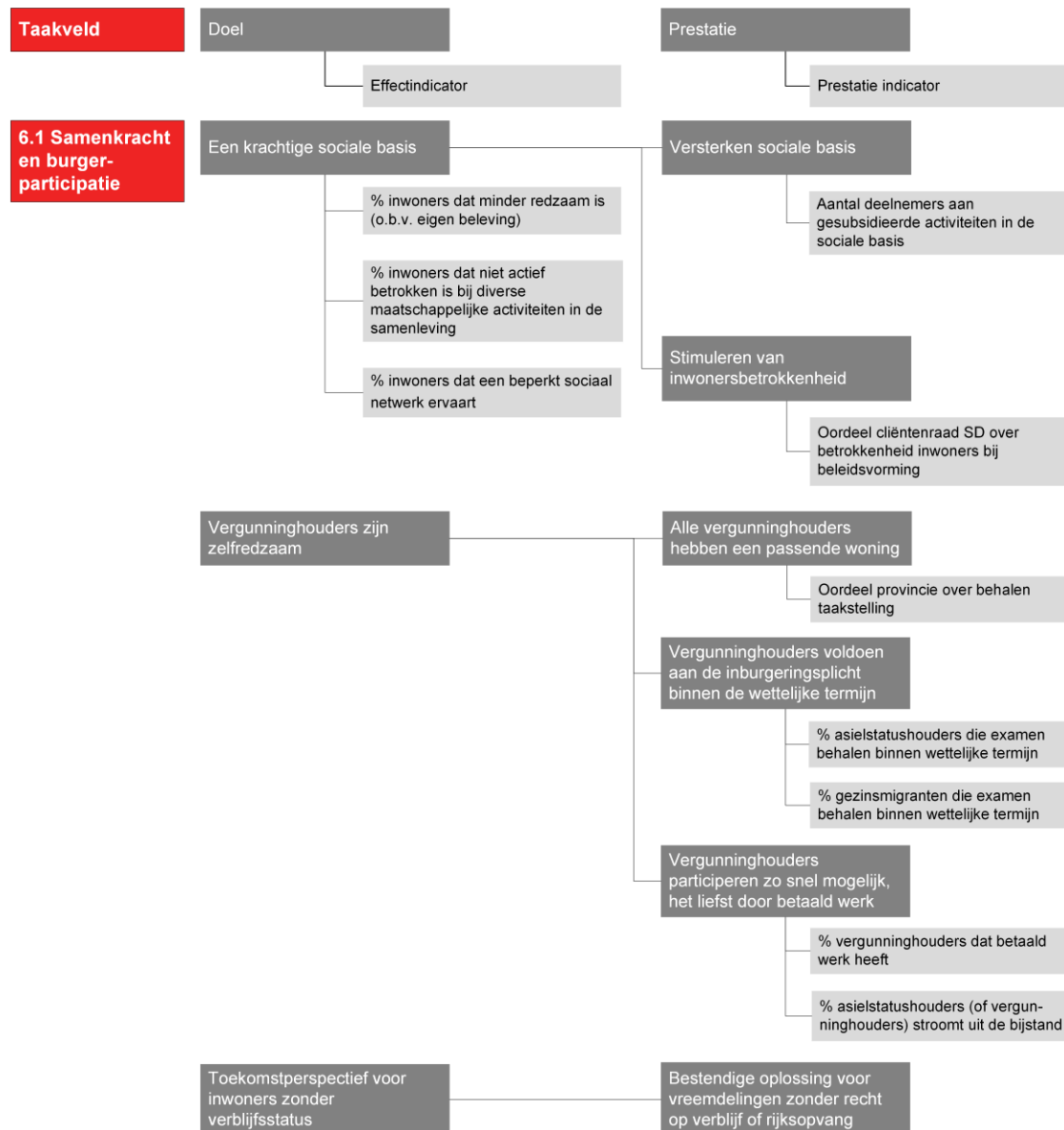
Wijkteams

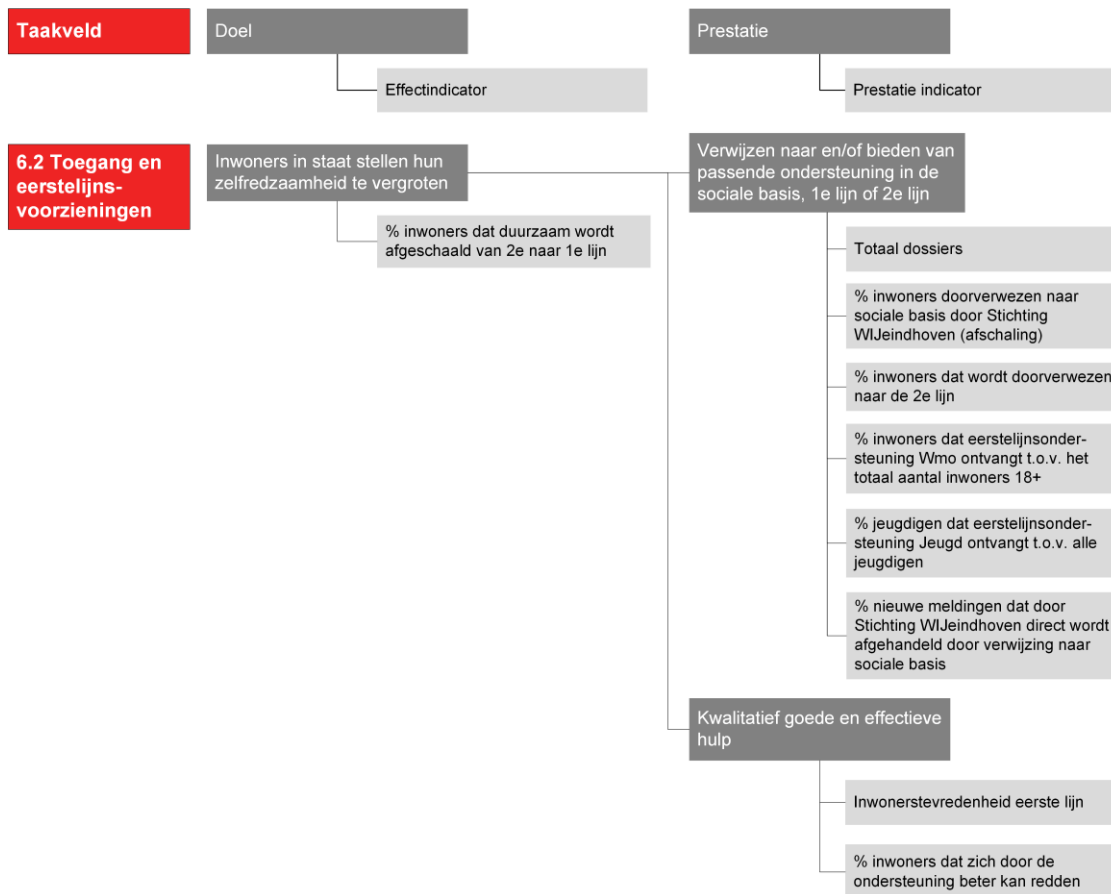
De samenwerking met Stichting WIJ Eindhoven wordt ook de komende jaren voortgezet. De organisatie heeft zich de afgelopen jaren ontwikkeld tot een volwassen organisatie, met een stevige positie in de stad. Zij zijn de ogen en oren van de buurt en het eerste aanspreekpunt voor inwoners met een hulpvraag op het gebied van wonen, werken, ontmoeten, opvoeden, vervoer of inkomen. Daarnaast worden zij steeds vaker in situaties ingezet waar de veiligheid van het individu in het gedrang is en spelen de verbinders van Buurt in Bloei een sleutelrol in het verstevigen en benutten van de sociale basis. In 2023 versterken we de verschillende samenwerkingsketens en verhelderen we de rol en taak van Stichting WIJ Eindhoven

Ondersteuning vergunninghouders en vluchtelingen

Met de komst van de wet Inburgering zijn we vanaf 1 januari 2022 als gemeente verantwoordelijk voor het gehele inburgeringsproces van vergunninghouders. Vanuit een gemeentelijk team voeren we hier de regie op en zorgen we waar wenselijk met andere partijen o.a. voor begeleiding naar een woning, afronding inburgering, werk, onderwijs, maatschappelijke participatie, beheer eigen financiën en integratie in de stad en wijk. Daarnaast continueren we onze inzet om tot bestendige oplossingen te komen binnen de pilot Landelijke Vreemdelingen Voorziening, door het Rijk verlengd tot eind 2023. Momenteel vinden er gesprekken plaats over het vervolg vanaf 2024 en een landelijke uitrol. Bestuurlijke gesprekken en evaluaties vinden eind 2022 en ook in 2023 nog plaats. In 2022 is ter ontlasting van Ter Apel een tijdelijke opvanglocatie van het COA geopend in Eindhoven voor de opvang van 96 asielzoekers en statushouders. In 2023 wordt het realiseren van opvang een wettelijke taak voor gemeenten, en daarnaast wordt de taakstelling voor het huisvesten van vergunninghouders aanzienlijk verhoogd. In lijn met het bestuursakkoord zetten we in op grotere, inclusieve en flexibel inzetbare opvanglocaties om deze en andere doelgroepen op te kunnen vangen.

Bovendien vangen we vanaf maart 2022 vluchtelingen uit Oekraïne op in Eindhoven, deels in gemeentelijke opvang en deels in particuliere opvang. Van de 3.000 gemeentelijke opvangplekken die de veiligheidsregio als inspanningsverplichting van het Rijk heeft gekregen, heeft Eindhoven ruim 1.000 plekken gerealiseerd. Naast opvang zorgen we dat kinderen naar school kunnen, mensen leefgeld en benodigde zorg en ondersteuning ontvangen en dat mensen naar werk begeleid worden. Omdat de verwachting is dat een grote groep ontheemden niet meer kan of wil terugkeren nemen we additionele maatregelen op het vlak van werk en inkomen en polarisatie, inclusief activiteiten gerelateerd aan cultuur en sport. We blijven inzetten op een integrale aanpak om de diverse groepen vluchtelingen zo goed mogelijk op te vangen en te ondersteunen.

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie

Een krachtige sociale basis

Blijvend investeren in de vernieuwing en het versterken van de sociale basis is essentieel vanuit het idee dat een krachtige sociale basis met sterke algemene voorzieningen preventief kan werken of een alternatief kan zijn voor ondersteuning vanuit de wijkteams of aanvullende ondersteuning. Ontwikkelingen volgen elkaar in een hoog tempo op. Door continu te investeren in transformatie kunnen we blijven inspelen op (on)verwachte ontwikkelingen en de kwaliteit en betaalbaarheid van zorg garanderen.

Versterken sociale basis

We blijven inzetten op het verder verstevigen van de sociale basis. In 2023 herijken we het bestaande beleidskader uit 2014 en schrijven we een nieuwe visie op de sociale basis. Er gebeurt veel in Eindhoven om het 'sociaal weefsel' van de stad te versterken, om meer (gebiedsgericht) te ondersteunen vanuit nabijheid en om steeds weer uit te gaan van de talenten en eigen kracht van inwoners. Streven is om een verbindende visie op te leveren die ons helpt om het sociaal weefsel in de stad nog verder te versterken. We staan daarbij niet alleen stil bij de urgentie van deze opgave maar ook bij de vraag hoe we inzichtelijk kunnen maken wat daar het resultaat van is (de impact) en bij de kansen die er nog liggen. We sluiten bij het ontwikkelen van de visie en monitoringsstrategie aan bij het onderzoeksprogramma SD. We houden onverminderd aandacht voor preventie en mogelijke substitutie van ondersteuning binnen de bestaande subsidieregelingen en voeren projecten uit binnen het transformatieprogramma om de sociale basis en bestaanszekerheid van inwoners verder te versterken.

Stimuleren van inwonersbetrokkenheid

Bij de totstandkoming van keuzes in de transformatie van het sociaal domein wordt de inwoner betrokken. Samen met inwoners onderzoeken we wat belangrijk is en waar verandering gewenst of noodzakelijk is. Daarnaast wordt onder andere de Cliëntenraad Sociaal Domein (CRSD) betrokken bij uiteenlopende voorstellen. Andere belangenpartijen zoals onder andere Jong040 worden vroegtijdig betrokken bij nieuwe ontwikkelingen.

Vergunninghouders zijn zelfredzaam

We begeleiden vergunninghouders die in Eindhoven komen wonen naar een zelfredzaam bestaan binnen de inburgeringstermijn. Dat betekent dat vergunninghouders hun inburgering goed doorlopen, zoveel als mogelijk betaald werk kunnen verrichten, in staat zijn hun financiën te beheren en maatschappelijk participeren binnen de stad.

Alle vergunninghouders hebben een passende woning

Vergunninghouders die gekoppeld worden aan Eindhoven, worden binnen de wettelijke termijn gehuisvest in een sociale of particuliere huurwoning, passend bij het inkomen en de gezinssamenstelling van de vergunninghouder.

Vergunninghouders voldoen aan de inburgeringsplicht binnen de wettelijke termijn

Voor een goede integratie in de stad is het belangrijk dat de vergunninghouder voldoet aan de inburgeringsplicht. Dit betekent dat hij/zij de leerroute met goed gevolg aflegt, kennisneemt van de Nederlandse maatschappij, het Participatieverklaringstraject doorloopt en zich oriënteert op de arbeidsmarkt.

Vergunninghouders participeren zo snel mogelijk, het liefst door betaald werk

Voor een goede integratie is meedoen in de stad van groot belang. In de nieuwe wet staat werk centraal. Als werk om redenen nog niet mogelijk is begeleiden we vergunninghouders naar vrijwilligerswerk, werkstages en deelname aan maatschappelijke activiteiten in de wijk.

Toekomstperspectief voor inwoners zonder verblijfsstatus

Inwoners van Eindhoven zonder verblijfsstatus worden opgevangen en waar kan begeleid naar een bestendige oplossing. Dit kan zijn: alsnog een asielpcedure voor verblijf in Nederland, terugkeer naar eigen land of doormigratie naar een ander land.

Bestendige oplossing voor vreemdelingen zonder recht op verblijf of rijksopvang

Rijk, gemeenten en ketenpartners werken intensief samen om een landelijk netwerk van begeleidings- en onderdakvoorzieningen te realiseren dat als doel heeft om bestendige oplossingen te vinden voor vreemdelingen zonder recht op verblijf of rijksopvang.

Effectindicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
% inwoners dat minder redzaam is (o.b.v. eigen beleving)	15%	-	≤ 15%	≤ 13%	≤ 13%	≤ 13%
% inwoners dat niet actief betrokken is bij diverse maatschappelijke activiteiten in de samenleving	Onbekend	≤ 4%	≤ 4%	≤ 4%	≤ 4%	≤ 4%
% inwoners dat een beperkt sociaal netwerk ervaart	10%	≤ 5%	≤ 5%	≤ 5%	≤ 5%	≤ 5%

Prestatie-indicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Aantal deelnemers aan gesubsidieerde activiteiten in de sociale basis	-	ntb	150.000	160.000	165.000	170.000
Oordeel cliëntenraad SD over betrokkenheid inwoners bij beleidsvorming	7,4	7	7,5	7,5	8	8

Prestatie-indicatoren	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Oordeel provincie over behalen taakstelling huisvesten vergunninghouders	groen	groen/oranje	groen/oranje	groen/oranje	groen/oranje	groen/oranje
% asielstatushouders die examens behalen binnen wettelijke termijn	-	-	-	90%	90%	90%
% gezinsmigranten die examens behalen binnen wettelijke termijn	-	-	-	90%	90%	90%
% vergunninghouders dat betaald werk heeft	-	50%	50%	50%	50%	50%
% asielstatushouders (of vergunninghouders) stroomt uit de bijstand	-	40%	40%	40%	40%	40%

In 2023 richten we ons vooral op:

- Herijken visie op de sociale basis: het beleid van de sociale basis van 2014 wordt geactualiseerd. We staan in de nieuwe visie stil bij het waarom (de urgentie), we verbinden de diverse activiteiten en projecten die er zijn en brengen de kansen in beeld om verder te bouwen aan de sociale basis (handelingsperspectief). Met als belangrijkste doel om de sociale basis verder te versterken en ondersteuning zoveel mogelijk dichtbij de inwoner te organiseren. Collectief waar dat kan en individueel waar het moet. Inwoners en organisaties worden actief betrokken bij de vormgeving van deze nieuwe visie.
- Verstevigen transformatieprogramma: het transformatieprogramma steviger te verankeren binnen de organisatie en goed op de kaart zetten bij organisaties, inwoners en partners binnen Brainport. We zoeken nieuwe experimenten en projecten die passend zijn bij de vraagstukken van de stad en beëindigen projecten die zijn afgerond. We delen kennis op nationaal en internationaal niveau. Door het programma te verstevigen zijn en blijven innovaties in het sociaal domein mogelijk, met als doel om ook in de toekomst de benodigde ondersteuning te kunnen bieden aan inwoners in Eindhoven.
- Nieuw uitvoeringsprogramma diversiteit en inclusie: we gaan samen met betrokken partners uit de stad actief aan de slag met het nieuwe uitvoeringsprogramma diversiteit en inclusie. Met als doel om pro-actief verder te bouwen aan een inclusieve stad waarin onder andere geen ruimte is voor racisme en andere vormen van discriminatie. Hiertoe zetten we de extra incidentele middelen in die in het bestuursakkoord '22-'26 zijn gepresenteerd.
- Uitvoering nieuwe wet Inburgering: tevens geven we in 2023 uitvoering aan de nieuwe wet Inburgering 2021, dragen we zorg voor de verhoogde taakstelling voor het huisvesten van statushouders en blijven we inzetten op bestendige oplossingen binnen de pilot Landelijke Vreemdelingen Voorziening.
- Zorgdragen voor de opvang van vluchtelingen: we blijven inzetten op een integrale aanpak rondom de opvang van en ondersteuning aan asielzoekers, statushouders en ontheemden uit Oekraïne, waaronder het onderzoek doen naar nieuwe, flexibel inzetbare opvanglocaties in lijn met het bestuursakkoord.

 x € 1.000	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten	28.869	32.524	36.463	36.225	36.177	36.133
Baten	-2.769	-3.150	-4.077	-4.263	-4.263	-4.263
Mutatie reserves	-676	1	-141	-141	-140	-140
Saldo	25.424	29.375	32.245	31.821	31.774	31.730

<i>Toelichting taken</i>	Lasten	Baten	Reserve
Voor bezit, beheer en instandhouding van welzijnslocaties zijn lasten geraamd en voor de verhuur van deze locaties zijn inkomsten geraamd. De lasten bestaan voor € 558.000 uit kapitaallasten, zie paragraaf 3h.	1.302	-1.784	9
Migratie: Lasten voor uitvoering Nieuwe Wet Inburgering, Pilot Landelijke Vreemdelingen Voorzieningen (LVV), gemeentelijke Bed-Bad-Brood-begeleiding regelingen, overloop COA en migratiegerelateerde subsidies. Baten: verwachte doeluitkering van het rijk voor Inburgering. Belangrijkste oorzaak van afwijkingen tussen jaren > € 1 miljoen, zowel in de baten als de lasten, ligt bij Inburgering wat weer verband houdt met hogere taakstelling (te huisvesten inburgeraars).	5.799	-2.293	*
Subsidiëren en anderszins faciliteren van initiatieven gericht op jeugd en jongeren (waaronder vrijwillig jeugdwerk, professioneel jeugd- en jongerenwerk, specialistische kinderopvang op basis van sociaal medische indicatie en toezicht kinderopvang) in de sociale basis. De afwijking over de jaren wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door een taakveldmutatie (IV3-wijziging) 'perspectief voor jongeren in coronatijd' (€ 1.497.000). Versterken preventief jeugdbeleid (Deltaplan Jeugd) De afwijking over de jaren wordt veroorzaakt door een taakveldmutatie (IV3-wijziging) waarbij het budget (€ 711.000) is overgeheveld naar taakveld 6.72d 'Jeugdhulp zonder verblijf overig'.	9.229		
Subsidiëren en anderszins faciliteren van laagdrempelige basisdagbesteding voor volwassenen.	4.423		
Subsidiëren en anderszins faciliteren van sociale basis initiatieven gericht op armoedebeleid	559		
Subsidiëren en anderszins faciliteren van sociale basis initiatieven gericht op diversiteit (religie, geslacht, ras, seksuele geaardheid en etniciteit). Inclusief een incidentele intensivering uit het bestuursakkoord (€ 150.000).	806		-150 *
Subsidiëren en anderszins faciliteren van sociale basis initiatieven gericht op informele zorg (waaronder het 'mantelzorgcompliment')	923		
Subsidiëren en anderszins faciliteren van sociale basis initiatieven gericht op het versterken van de sociale basis (waaronder eenzaamheid, informele ondersteuning en ondersteunende diensten).	6.606		
Transformatieprogramma sociale basis	2.515		
Gemeentebrede taakstelling op subsidieverantwoording	-1.632		
Programma gebiedsgericht werken	1.562		
Doorbelaste apparaatskosten (met name personeelskosten, zie paragraaf 3h).	3.881		
Overig	490		
Totaal	36.463	-4.077	-141

6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen

Inwoners in staat stellen hun zelfredzaamheid te vergroten

Stichting WIJeindhoven zet zich in op de brede onderwerpen van het Sociaal Domein. In lijn met de visie WIJeindhoven zoeken wijkteams naar duurzame oplossingen op maat. Door het bieden van ondersteuning en het verwijzen naar passende ondersteuning stellen we, samen met Stichting WIJeindhoven en andere partners, onze inwoners in staat hun zelfredzaamheid te vergroten en mee te laten doen aan de samenleving. Dat doen we bijvoorbeeld door middel van Buurt in Bloei, maar ook door inzet van ondersteuning in de sociale basis of aanvullende ondersteuning in de tweede lijn. Hoewel altijd wordt ingezet op het vergroten van de zelfredzaamheid is dit niet voor elke inwoner mogelijk of wordt het niet als zodanig ervaren.

Verwijzen naar en/of bieden van passende ondersteuning in de sociale basis, 1e lijn of 2e lijn

Stichting WIJeindhoven biedt ondersteuning aan inwoners met een hulpvraag in het Sociaal Domein. Dat doen zij door te adviseren, zelf te begeleiden, of door te verwijzen naar een passend aanbod in de sociale basis, of aanvullende ondersteuning in de tweede lijn. De noodzakelijke ondersteuning wordt met de inwoner bepaald aan de hand van het 'wat telt' instrument.

Kwalitatief goede en effectieve hulp

Stichting WIJeindhoven zet zich in op de breedte van onderwerpen in het Sociaal Domein: armoede en schulden, jeugdhulp, werk en inkomen, maatschappelijke ondersteuning, etc. De integrale inzet leidt tot een positieve verandering in het leven van de inwoner. Het uitgangspunt dat wij hanteren is als volgt: als de generalist snel (korte wachttijd), adequaat (juiste hulp) en duidelijk (rechten en plichten) handelt, wordt de kans op een tevreden inwoner vergroot. Doordat de generalist samenwerkt met verschillende partners en tijdig op-, en afschaalt is de geboden hulp effectief voor de inwoner. Door middel van een (doorlopend) cliëntervaringsonderzoek houden wij vinger aan de pols rondom de beleving van de hulp door de inwoner en verbeteren we waar dit nodig en mogelijk is.

Effectindicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
% inwoners dat duurzaam wordt afgeschaald van 2e naar 1e lijn		40%	40%	40%	40%	40%

Prestatie-indicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Totaal dossiers	26.383	25.000	25.000	25.000	25.000	26.000
% inwoners doorverwezen naar sociale basis door Stichting WIJeindhoven (afschaling)	16%	18%	19%	19%	19%	20%
% inwoners dat wordt doorverwezen naar de 2e lijn		48%	48%	45%	45%	45%
% inwoners dat eerstelijns-ondersteuning Wmo ontvangt t.o.v. het totaal aantal inwoners 18+		5,3%	5,3%	5,4%	5,4%	5,4%
% jeugdigen dat eerstelijns-ondersteuning Jeugd ontvangt t.o.v. alle jeugdigen	?	12%	12%	12%	12%	12%
% nieuwe meldingen dat door Stichting WIJeindhoven direct wordt afgehandeld door verwijzing naar sociale basis	27%	50%	30%	30%	35%	35%
Inwonerstevredenheid eerste lijn	63%	70%	70%	72%	74%	75%
% inwoners dat zich door de ondersteuning beter kan redden	60%	63%	63%	65%	65%	65%

In 2023 richten we ons vooral op:

- Werken met Wat Telt in de keten: stichting WIJeindhoven gebruikt het gespreksinstrument Wat Telt om samen met inwoners te bespreken welke doelen de inwoner wil bereiken met de gevraagde ondersteuning. Binnen de in 2022 gesloten Wmo- contracten wordt in de hele keten gewerkt met de uitgangspunten van Wat Telt. Dit vraagt een nieuwe manier van samenwerken in de keten. 2022 en 2023 zijn de jaren waarbinnen deze ketensamenwerking wordt uitgewerkt en versterkt en steeds meer wordt gewerkt vanuit 1 gezin, 1 plan, 1 regisseur
- Uitvoering geven aan triage: tijdens het eerste contact met WIJeindhoven wordt door de toegangsmedewerker een zogenoemde triage uitgevoerd. Tijdens deze triage wordt bekeken wat de aard van de hulpvraag is, en of er een eenvoudige (digitale) aanvraag of een uitgebreider onderzoek nodig is. De triage is de eerste stap binnen de Mono-Multi werkwijze. WIJeindhoven geeft invulling aan deze triage. In 2023 worden de toegangsmedewerkers verder getraind en verbeterd in deze werkwijze.

- Versterken netwerk werk en inkomen: WIJeindhoven is onderdeel van de netwerksamenwerking werk en inkomen en werkt daarin samen met de andere partners om inwoners zo snel en goed mogelijk te begeleiden naar passend werk. Tijdens de keukentafelgesprekken wordt gekeken naar kansen op de arbeidsmarkt. Ook zet WIJeindhoven zich in voor mensen die (langdurig) in de bijstand zitten.
- Preventie en gezondheid: stichting WIJeindhoven is een belangrijke partner bij het vormgeven en uitvoeren van preventief beleid, omdat zij vaak het eerste aanspreekpunt zijn voor inwoners. WIJeindhoven ondersteunt bij de preventieve aanpak van armoede en schulden door vroegsignalering, uitvoering van preventief jeugdbeleid en deelname aan GROZZerdam.

€ x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	31.141	32.441	39.840	39.809	39.811	39.811
Baten	-865	0	0	0	0	0
Mutatie reserves	-500	0	0	0	0	0
Saldo	29.776	32.441	39.840	39.809	39.811	39.811

<i>Toelichting taken</i>	Lasten	Baten	Reserve
Subsidie Stichting WIJeindhoven, waarvoor inwoners eerstelijns ondersteuning wordt geboden op o.a. de leefgebieden armoede en schulden, werk, jeugd en maatschappelijke ondersteuning. Inclusief versterken toegang jeugdigen en gezinnen (uit extra rijksmiddelen en jeugd).	32.030		
Veilig Thuis betreft het meldpunt voor huiselijk geweld, kindermishandeling en Ouderenmishandeling € 5,7 miljoen. Door een herindeling van de begroting wordt dit budget vanaf 2023 verantwoord onder het taakveld 6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen. Tot 2023 werden deze middelen verantwoord onder de taakvelden 6.81 Geëscaleerde zorg 18+ (€3 miljoen) en 6.82 Geëscaleerde zorg 18- (€ 2,7 miljoen).	5.700		*
Versterken toegang voor jeugdigen en gezinnen	709		
Doorbelaste apparaatskosten (met name personeelskosten, zie paragraaf 3h).	1.093		
Overig	308		
Totaal	39.840	0	0

Werk en inkomen

Landelijk wordt een stabilisatie van het aantal bijstandsgerechtigden verwacht en een stijging vanaf 2024. Eindhoven heeft de ambitie om het 1%-punt beter te doen dan landelijk. In 2023 worden door het Kabinet, mede op basis van het landelijk rapport 'Participatiewet in balans', een aantal aanpassingen in de Participatiewet gedaan, onder meer in de bijverdienmogelijkheden. Ook wil het Kabinet de armoedeval en de verschillen tussen flex en vast werk verkleinen.

Het hebben van werk geeft niet alleen bestaanszekerheid maar is belangrijk in het kader van participatie, maatschappelijke betrokkenheid en zingeving. Een vangnet is belangrijk maar duurzaam toekomstperspectief is belangrijker. Bestaanszekerheid en toekomstperspectief staan altijd centraal, bijvoorbeeld door het hebben van een goede baan, om- en bijscholing waar nodig en hulp om aan het werk te komen en te blijven. We hebben daarvoor een goed vangnet en zorgen ervoor dat werken en activering gestimuleerd wordt. We werken vanuit de menselijke maat en vanuit vertrouwen. Autonomie, eigen kracht en verbinding zijn daarin belangrijke waarden waarop we moeten blijven investeren en faciliteren.

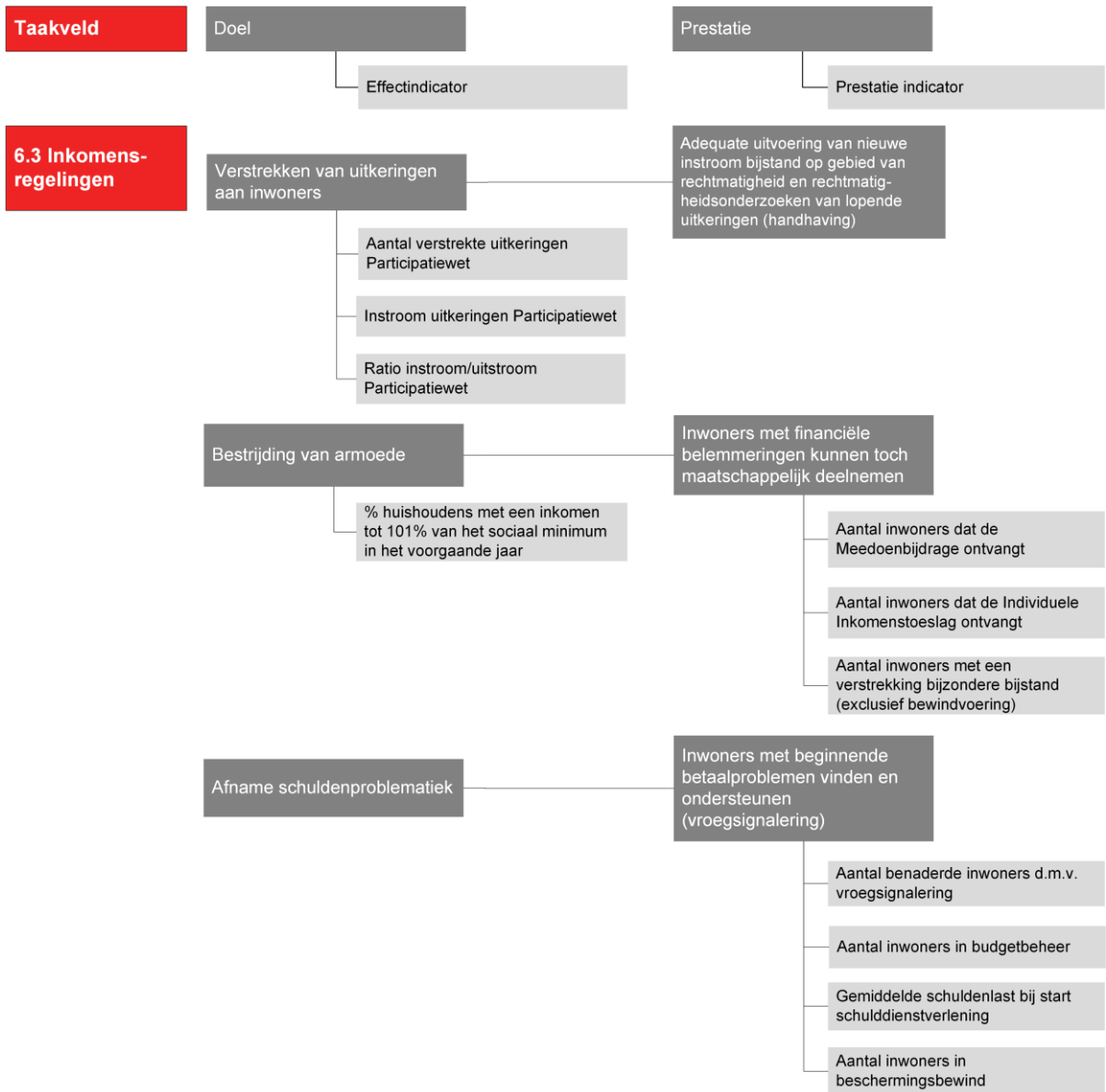
We benutten de kansen die de arbeidsmarkt biedt. We bieden goede en snelle ondersteuning aan inwoners die hulp kunnen gebruiken bij het vinden van een baan en bieden goede nazorg, ook voor mensen die in deeltijd werken en nog niet werken, het zogenaamde onbenutte arbeidspotentieel. We zorgen hierbij voor een goede aansluiting op het Huis naar Werk. Mensen met een arbeidsbeperking kunnen aan de slag met loonkostensubsidie en via beschermt werk. Werk stimuleren we ook door het wegnemen van belemmeringen en de

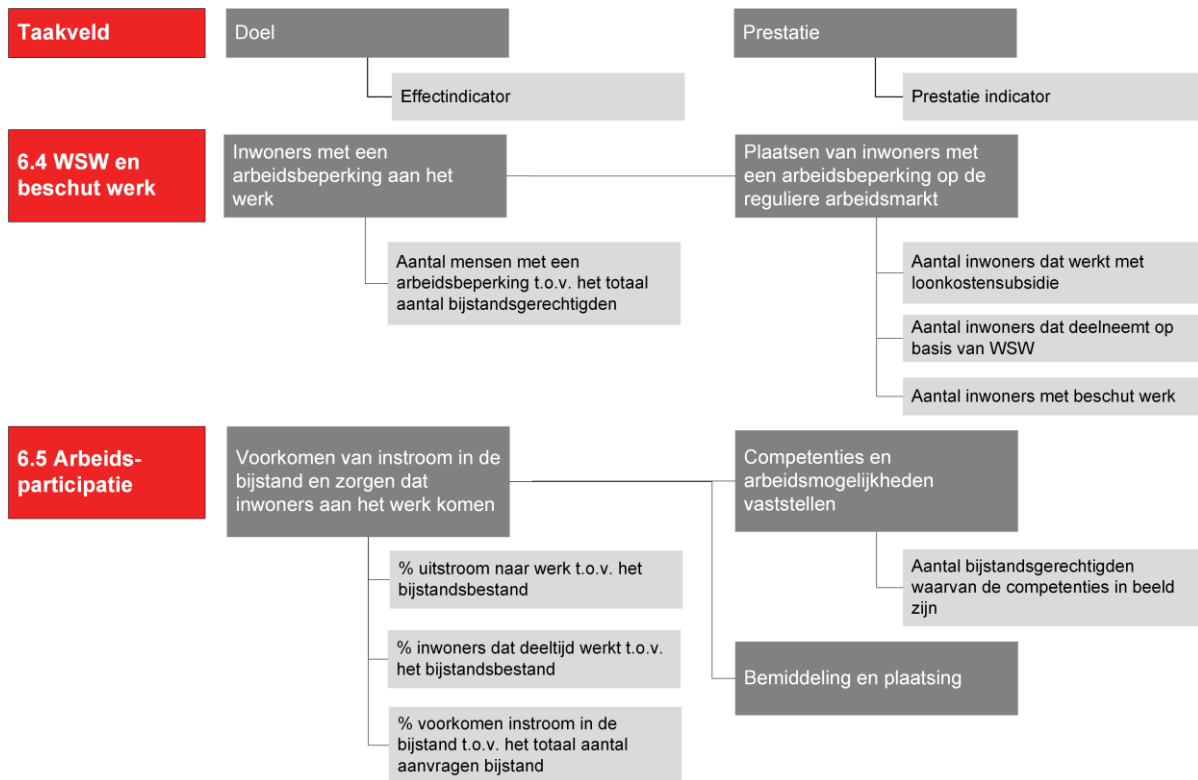
inzet van instrumenten zoals de Werkbonus. We zorgen voor soepelere overgangen tussen uitkering en werk en een goede verbinding met armoede en schulden. We gaan ons oriënteren hoe we het beste de pilot voor basisbanen kunnen opzetten en hoe we de pilot Bouwdepot kunnen uitbreiden voor 2024 en verder. Ook gaan we onderzoeken hoe we de stap van uitkering naar werk kunnen stimuleren, bijvoorbeeld door inzet van een duurzaam werkfonds.

Op het gebied van de bijstandsverlening is onze dienstverlening laagdrempelig en toegankelijk. We gaan daarbij ook meer de menselijke maat terugvinden, onder meer door toepassing van de omgekeerde toets. En we verwachten dat het Rijk ons meer mogelijkheden biedt als mensen een vergissing maken. Die mogelijkheden gaan we snel in onze uitvoering implementeren.

In navolging van het beleidsplan Armoede & Schulden 'een nieuw gezamenlijk perspectief' en de wijziging van de Wet Gemeentelijke Schuldhulpverlening hebben we als gemeente Eindhoven stevig ingezet op het voorkomen en aanpakken van armoede en schulden. Hierin hebben we de afgelopen jaren grote stappen gezet. Voorbeelden hierbij zijn vroegsignalering, het Jongerenperspectieffonds, het Bouwdepot en de doorontwikkeling van budgetbeheer en budgetcoaching. Ook de komende jaren blijven we inzetten op de versterking van het schuldenoffensief.

We zien inmiddels dat het bereik van onze armoederegelingen stijgt. En dat we, door eropaf te gaan, inwoners met geldzorgen sneller en eerder kunnen bijstaan. Desondanks zijn we er nog niet. Nog te veel inwoners hebben moeite met rondkomen. Zeker nu is dit actueel, met de stijgende inflatie onder invloed van - met name - de hoge energiekosten. Het stelt ons voor de vraag of onze minimaregelingen voldoende aansluiten bij wat onze inwoners nodig hebben. Dit zullen we het komende jaar gaan onderzoeken. Hoe dan ook verwachten we dat het beroep op onze armoederegelingen en de schuldhulpverlening onverminderd hoog zal zijn.

6.3 Inkomensregelingen

Verstrekken van uitkeringen aan inwoners

Op grond van de Participatiewet verstrekken we bijstandsuitkeringen aan inwoners die daar recht op hebben. We willen deze uitkering zo snel mogelijk verstrekken aan de mensen die daar recht op hebben zodat er geen schulden ontstaan. Daarom worden mensen die dat nodig hebben adequaat ondersteund bij hun aanvraag en behandelen we hen correct.

Adequate uitvoering van nieuwe instroom bijstand op gebied van rechtmatigheid en rechtmatigheidsonderzoeken van lopende uitkeringen (handhaving)

Op basis van de Participatiewet geven we invulling aan de poortwachtersrol. Bij inwoners met een uitkering voeren we mede op basis van signalen onderzoeken uit naar de rechtmatigheid.

Bestrijding van armoede

Samen met publiek-private partners in de stad werken we samen om armoede en schulden te voorkomen en waar nodig te bestrijden.

Inwoners met financiële belemmeringen kunnen toch maatschappelijk deelnemen

We vergroten het bereik en de toegankelijkheid van de miniregelingen.

Afname schuldenproblematiek

We voorkomen zoveel mogelijk dat inwoners in de financiële problemen komen. Wanneer dat toch gebeurt, dan zorgen we ervoor dat zij sneller en beter geholpen worden en dat zij duurzaam schuldenvrij zijn.

Inwoners met beginnende betaalproblemen vinden en ondersteunen (vroegsignalering)

Door in te zetten op vroegsignalering in samenwerking met onze ketenpartners zijn we in staat om inwoners met beginnende betaalproblemen sneller te vinden en te ondersteunen.

Effectindicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Aantal verstrekte uitkeringen Participatiewet	6.308	6.891	6.077	5.967	5.927	5.889
Instroom uitkeringen Participatiewet	1.381	1.680	1.364	1.364	1.364	1.364
Ratio instroom/uitstroom Participatiewet	0,9	1,11	0,96	0,93	0,97	0,97
% huishoudens met een inkomen tot 101% van het sociaal minimum in het voorgaande jaar	8,1%	8,1%	8,1%	8,1%	8,1%	8,1%

Prestatie-indicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Aantal inwoners dat de Meedoenbijdrage ontvangt	15.518		16200	16200	16200	16200
Aantal inwoners dat de Individuele Inkomensvoet ontvangt	4.094	-	4400	4400	4400	4400
Aantal inwoners met een verstrekking bijzondere bijstand (exclusief bewindvoering)	6.154	-	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.
Aantal benaderde inwoners d.m.v. vroegsignalering	4.098	7.000	8.500	8.600	8.600	8.600
Aantal inwoners in budgetbeheer	527	580	620	660	700	700
Gemiddelde schuldenlast bij start schulddienstverlening	63.870	45.000	55.000	51.000	50.000	49.000
Aantal inwoners in beschermingsbewind	2.675	2.600	2.550	2.500	2.450	2.400

In 2023 richten we ons vooral op:

- **Borgen van de bestaanszekerheid:** nu de kosten van het levensonderhoud stijgen, is het belangrijker dan ooit dan we inzetten op het borgen van de bestaanszekerheid. We willen er zijn voor onze inwoners met een laag inkomen. Tegelijkertijd is onze invloed beperkt. Het is nog onduidelijk wat het Rijk zal doen om de koopkracht van minima te verbeteren in 2023. Mochten er armoedegelden overblijven in 2022, dan reserveren wij deze voor 2023 zodat we in staat zijn om snel en adequaat te reageren op een stijgende vraag van onze inwoners, We volgen de ontwikkelingen op de voet en zodra er meer bekend is over de rijksmaatregelen en de impact hiervan op onze inwoners zullen we waar nodig hierop anticiperen en bijstellen.
Bijzondere situaties vragen een bijzondere aanpak. Daarnaast blijven we, in navolging van ons beleidsplan, werken aan duurzame bestaanszekerheid van onze inwoners. Zo blijven we de samenwerking zoeken met onze publiek-private partners gericht op het voorkomen en aanpakken van generatiearmoede en schulden op de werkvloer.
En we gaan verder dan dat. We zetten in op het structureel doorbreken van armoede door de samenwerking met Werk & Inkomen en het Ruimtelijk Domein intensiveren, zodat inwoners in staat worden gesteld om hun inkomenspositie te verbeteren en te besparen op hun energierekening. Ook onderzoeken we of we de armoederegelingen moeten herijken of vereenvoudigen in relatie tot de kosten van levensonderhoud.
- **Outreachinge hulp voor inwoners met betalingsproblemen:** op basis van signalen van schuldeisers leggen we contact met inwoners met een betalingsachterstand in de vaste lasten. Daarmee werken we aan het sneller bereiken van inwoners met geldzorgen, waardoor we problematische schulden zoveel mogelijk voor zijn. Een lange-termijneffect hiervan is dat de gemiddelde schuldenlast van mensen in de schuldhulpverlening daalt. Deze vroegsignaleringsaanpak zijn we in 2021 gestart en verbeteren we continu op basis van opgedane ervaringen. Voorts zullen we deze aanpak ook inzetten voor inwoners in de wanbetalersregeling. In Eindhoven zijn er namelijk inwoners die, omwille van betalingsachterstanden bij de zorgverzekeraar, in het boeteregime zitten. Daarmee maken ze extra kosten en zijn ze minder goed

verzekerd. We gaan de gegevens van deze huishoudens opvragen bij het CAK, om hen vervolgens een hulpaanbod te doen.

- Bereik van de armoederegelingen vergroten: we blijven investeren in communicatie over de armoederegelingen om zo het bereik van de regelingen te vergroten. In samenwerking met Werk & Inkomen zorgen we ervoor dat inwoners die de Participatiewet aanvragen ook gewezen worden op de armoederegelingen.
- Snelle en rechtmatige verstrekking van de uitkering: we zorgen voor een snelle aanvraagprocedure van de bijstand. Onze inwoners worden daarbij goed ondersteund. Als mensen onverhoopt terugvallen op de bijstand, bijvoorbeeld na een werkperiode, zorgen we voor een snelle hervatting van de bijstand waarbij de hoogst noodzakelijke gegevens worden opgevraagd.
- Een mensgerichte benadering: we gaan de hardvochtige effecten van de Participatiewet tegen en zetten de landelijke verruimingsmogelijkheden in de Participatiewet zo snel mogelijk in. Bij de bijstandsverlening maken we gebruik van de omgekeerde toets. We hanteren een mensgerichte benadering en we zorgen ervoor dat we goed bereikbaar zijn.
- Naleving: we zorgen ervoor dat de bijstandsuitkering rechtmatig wordt verstrekt. We handhaven indien sprake is van fraude. We zijn ons ervan bewust dat mensen onbedoelde en onbewuste fouten kunnen maken. We zorgen ervoor dat de verruimingsmogelijkheden van het Rijk zo snel mogelijk ingezet worden.
- Gratis met de bus voor sociale minima: in 2023 zetten we de dienstverlening 'gratis met de bus voor sociale minima' voort. In 2023 zullen we onderzoeken hoe we in de toekomst zo goed mogelijk kunnen aansluiten bij de wensen en behoeften van onze inwoners en hoe het aanbod van gratis met de bus of alternatieven kunnen bijdragen aan de mobiliteitstransitie. Aan de hand van de resultaten van het onderzoek en de mogelijkheden komt er in 2023 een voorstel voor het vervolg in 2024 en verder.

€ x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	151.102	141.985	147.825	145.722	146.261	146.231
Baten	-133.038	-121.049	-124.127	-123.872	-123.639	-123.639
Mutatie reserves	7.146	0	0	0	0	0
Saldo	25.209	20.936	23.698	21.850	22.622	22.592

<i>Toelichting taken</i>	Lasten	Baten	Reserve
Inkomensregelingen Participatiewet (BUIG)	118.133	-123.722	*
Bijzondere Bijstandsvoorzieningen (armoederegelingen)	17.193	-275	
Uitvoering beleidsplan Armoede & Schuld	910		
Schulddienstverlening	149	-130	
Kwijtschelden gemeentelijke belastingen (waarvan € 1,257 miljoen kwijtschelding afvalstoffenheffing)	1.481		
Doorbelaste apparaatskosten (zie paragraaf 3h)	9.459		
Bestuursakkoord: structurele middelen voor armoede, energiearmoede, gratis OV	500		*
Totaal	147.825	-124.127	0

6.4 WSW en beschut werk

Inwoners met een arbeidsbeperking aan het werk

Inwoners met een arbeidsbeperking (die niet het sociaal minimum kunnen verdienen door een structurele beperking) werken via de Wsw, met loonkostensubsidie of beschut. Sinds 2015 is de Wsw een afbouwregeling en worden loonkostensubsidie en beschut werken ingezet.

Plaatsen van inwoners met een arbeidsbeperking op de reguliere arbeidsmarkt

De doelstelling van de Participatiewet is dat zoveel mogelijk mensen met een arbeidsbeperking aan het werk kunnen bij reguliere werkgevers (inclusie). Gezien de krappe arbeidsmarkt liggen hier nu veel kansen. We stimuleren dat door innovatieve samenwerkingsconstructies met werkgevers, social return afspraken en goede begeleiding op de werkplek zelf. Wanneer dit (vooralsnog) niet mogelijk is, wordt iemand via detachering geplaatst of intern bij Ergon.

Effectindicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Aantal mensen met een arbeidsbeperking t.o.v. het totaal aantal bijstandsgerechtigden	0,26	0,27	0,30	0,31	0,32	0,32

Prestatie-indicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Aantal inwoners dat werkt met loonkostensubsidie	558	651	724	757	792	827
Aantal inwoners dat deelneemt op basis van WSW	1.043	1.091	1.047	1.005	965	ntb
Aantal inwoners met beschut werk	67	80	100	120	140	ntb

In 2023 richten we ons vooral op:

- Inwoners met een arbeidsbeperking aan het werk helpen: de inwoners met een arbeidsbeperking worden bij of via Ergon geplaatst op de arbeidsmarkt. Het aantal mensen dat wordt geplaatst loopt synchroon met de afbouw van de Wsw.
- We plaatsen mensen met een arbeidsbeperking zo dicht mogelijk op de reguliere arbeidsmarkt.: daar waar mogelijk plaatsen we mensen bij een reguliere arbeidsmarkt met loonkostensubsidie/jobcoaching. Als dit nog niet mogelijk is, worden mensen gedetacheerd of intern bij Ergon geplaatst.
- We maken prestatie-afspraken met Ergon: jaarlijks worden prestatieafspraken gemaakt met Ergon over onder meer de groei op de werkladder, ziekteverzuim en operationeel resultaat.

x € 1.000

	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	34.842	34.018	34.300	33.408	32.766	31.296
Mutatie reserves	0	952	916	-179	-1.689	-1.273
Saldo	34.842	34.970	35.216	33.229	31.077	30.023

Toelichting taken

	Lasten	Baten	Reserve
WSW Sociale Werkvoorziening	32.772		916
Doorbelaste apparaatkosten	1.528		
Totaal	34.300	0	916

6.5 Arbeidsparticipatie

Zorgen dat inwoners aan het werk komen

Daar waar mogelijk proberen we mensen naar werk te helpen, vóórdát ze bijstandsafhankelijk worden. Dat doen we samen met het Huis naar Werk. Zo hebben we projecten samen met het UWV waarbij we WW-gerechtigden die naar verwachting gaan doorstromen naar bijstand bemiddelen naar werk. Ook Stichting WIJeindhoven zet zich in om uitkeringsafhankelijkheid te voorkomen.

Competenties en arbeidsmogelijkheden vaststellen

Onze partners WIJeindhoven en Ergon brengen de talenten en competenties van (nieuwe) bijstandsgerechtigden in beeld via de talentscan en het systeem van Competensys. Hierin kijken we onder andere naar opleiding, werknemersvaardigheden, sociale vaardigheden, plaatsbaarheid en loonwaarde/inzetbaarheid. Bij nieuwe bijstandsaanvragers hebben medewerkers van WIJeindhoven en Participatiebedrijf een gesprek met de kandidaat over de arbeidsmogelijkheden. Ook kan daarbij de expertise van het Werkgelegenheidsteam ingezet worden. De nieuwe bijstandsaanvragen worden besproken in Huis naar Werk waardoor de arbeidsmogelijkheden door de specialisten van WIJeindhoven, Ergon en Werkgelegenheidsteam direct goed op elkaar afgestemd worden.

Bemiddeling en plaatsing

We proberen allereerst te voorkomen dat inwoners afhankelijk worden van een uitkering. Door geïntensiveerde samenwerking met de partijen in Huis naar Werk (zie ook TV3.1) bemiddelen we zoveel mogelijk werkzoekenden in de regio Zuid-oost Brabant naar een duurzame arbeidsplek. Op tal van manier brengen we vraag en aanbod op de arbeidsmarkt bij elkaar zoals via vacaturemarkten, scholing en begeleiding op de werkplek. Er is meer aandacht voor nazorg om de duurzaamheid van de plaatsing te waarborgen door bijvoorbeeld het inzetten van arbeidsmarktinstrumenten zoals werkstages, de werkcheque of een jobcoach.

Effectindicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
% uitstroom naar werk t.o.v. het bijstandsbestand	10,5%	8,0%	8,0%	8,0%	8,0%	8,0%
% inwoners dat deeltijd werkt t.o.v. het bijstandsbestand	10,4%	10,1%	10,7%	10,9%	11,1%	11,1%
% voorkomen instroom in de bijstand t.o.v. het totaal aantal aanvragen bijstand	9,0%	11,0%	10,5%	11,0%	11,5%	11,5%

Prestatie-indicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Aantal bijstandsgerechtigden waarvan de competenties in beeld zijn	1.867	3.500	2.000	2.000	2.000	2.000

In 2023 richten we ons vooral op:

- Doorontwikkeling Huis naar Werk: we gaan samen met partners en bedrijfsleven de versnippering op de arbeidsmarkt tegen. We hebben één ingang voor werkgever en werknemer vanuit de gedachte “Hoe kunnen wij u helpen?”. Zowel werkgevers als inwoners binnen onze regio kunnen hier terecht met vraagstukken over werk, ontwikkeling en scholing. We ontwikkelen met de partners een gerichte (werkgevers)aanpak om de grote tekorten op de arbeidsmarkt meer in balans te brengen, mede als gevolg van de energietransitie maar ook in techniek, logistiek en zorg. Daarbij kijken we ook naar het onbenut arbeidspotentieel om de grote tekorten op te lossen. Dit doen we met de relevante partners uit betreffende sectoren zodat middelen en instrumenten zoveel mogelijk ontschot worden ingezet.
- Werkgelegenheidsprojecten: we zorgen ervoor dat de mismatch op de arbeidsmarkt zoveel mogelijk beperkt wordt door inwoners op te leiden, leerwerkarrangementen aan te bieden, de goede begeleiding te bieden maar ook door banen meer passend te maken. Via werkgelegenheidsprojecten zoals Hoofdzaak

Werkt en projecten in tekortsectoren maken we een passende match. Ook ontwikkelen we innovatieve publiek-private samenwerkingsconstructies.

- Social Return: we nutten Social Return verder uit en dragen zorg dat de bewustwording omtrent sociaal ondernemen bij werkgevers en uitvoering blijft meebewegen in de veranderende arbeidsmarkt.
- Crisisdienstverlening: we bieden waar nodig crisisdienstverlening zoals ten tijde van de pandemie voor zelfstandig ondernemers of de vluchtelingenstroom uit de Oekraïne afhankelijk van hoe de situatie is.

€ x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	15.816	16.580	16.616	16.889	17.181	16.707
Baten	-908	-297	-297	0	0	0
Mutatie reserves	2.378	0	-386	0	0	0
Saldo	17.287	16.283	15.933	16.889	17.181	16.707

<i>Toelichting taken</i>	Lasten	Baten	Reserve
Re integratietrajecten	1.075		
Bestuursakkoord: structurele middelen voor onderwijs/arbeidsmarkt	167		*
Bestuursakkoord: structurele middelen voor werk	167		*
GRWRE Participatiebedrijf	3.918		
GRWRE Begeleidingsvergoeding loonkostensubsidie	5.032		
GRWRE - overige projecten	930		
Individuele studietoelage	300		
Werkgeversteam incl. trajecten	772		
Projecten arbeidsparticipatie	1.082	-297	-386
Budget Participatie	529		
Doorbelaste apparaatskosten (met name personeelskosten, zie paragraaf 3h)	1.915		
Overig	729		
Totaal	16.616	-297	-386

Wmo

Naast de sterke ambitie om inwoners laagdrempelig en toegankelijk te ondersteunen, voeren wij vanzelfsprekend onze wettelijke taken uit. De landelijke trends en ontwikkelingen laten ons zien dat het nodig is om aandacht te hebben voor de ouder wordende mens en de uitdagingen die het ouder worden met zich meebrengt. Tevens laten we de meest kwetsbaren in de samenleving niet tussen de wal en het schip vallen en blijven we ons onverminderd inzetten om iedereen zoveel als mogelijk een zelfstandige plek en toekomst te bieden in onze stad. 'Eindhovenaren kunnen met vertrouwen en zoveel mogelijk eigen regie langer vitaal (gezond), samen & veilig thuis en in de eigen wijk ouder worden'. Dat is de ambitie die beschreven is in het Actieplan Langer thuis en waaraan wordt gewerkt binnen de kaders van de Wmo specifiek voor ouderen en de meest kwetsbaren in onze stad.

Mede door de invoering van het abonnementstarief en de stijging van het aantal aanvragen huishoudelijke ondersteuning, woningaanpassingen en hulpmiddelen is het van groot belang om aankomende problemen vroegtijdig te bespreken, te signaleren en preventief en vanuit positieve gezondheid geredeneerd te handelen. Daarmee kan zwaardere zorg en ondersteuning worden voorkomen. Het actieplan langer thuis is in 2022 verder uitgewerkt tot verschillende aanpakken en pilots waar we de komende jaren verdere invulling aan geven. Hierdoor kunnen onze ouderen daadwerkelijk langer thuis wonen. We realiseren met onze sociale partners nog

meer voorzieningen dichtbij inwoners en laagdrempelig in de wijken, waardoor onze inwoners steeds vaker een passend en aansluitend aanbod in hun eigen buurt kunnen vinden en we tweedelijns hulp kunnen uitstellen of voorkomen.

We streven ook dit jaar naar het bieden van de meest passende ondersteuning aan inwoners en zetten ons in op de verdere ontwikkeling van de mantelzorgaanpak, het verlichten van de druk op professionele hulpverleners en het versterken de preventieve en outreachende aanpak. We zetten in op de herstelgerichte ondersteuning met de inzet van ervaringsdeskundigen in sterke gemeenschappen, waarin voldoende kennis en begrip is voor inwoners met specifieke behoeften (bijvoorbeeld inwoners met mentale kwetsbaarheid of dementie).

Voor het verbeteren van zorg en ondersteuning aan inwoners met een complexe hulpvraag is in 2022 door een brede coalitie een werkagenda Mentale Gezondheid ontwikkeld. Vandaar uit gaan we door met het versterken van het Outreachend Werk en de beweging Ambulantisering GGZ /Mentale gezondheid.

Daartoe vindt een nog steviger neerzetten van netwerksamenwerking samen met Outreachend Werk partners plaats, wordt een meldpunt daartoe onderzocht, vindt voortzetting van de inzet van de Wijk GGD-ers plaats en wordt een monitor "Zicht op de doelgroep" ingericht.

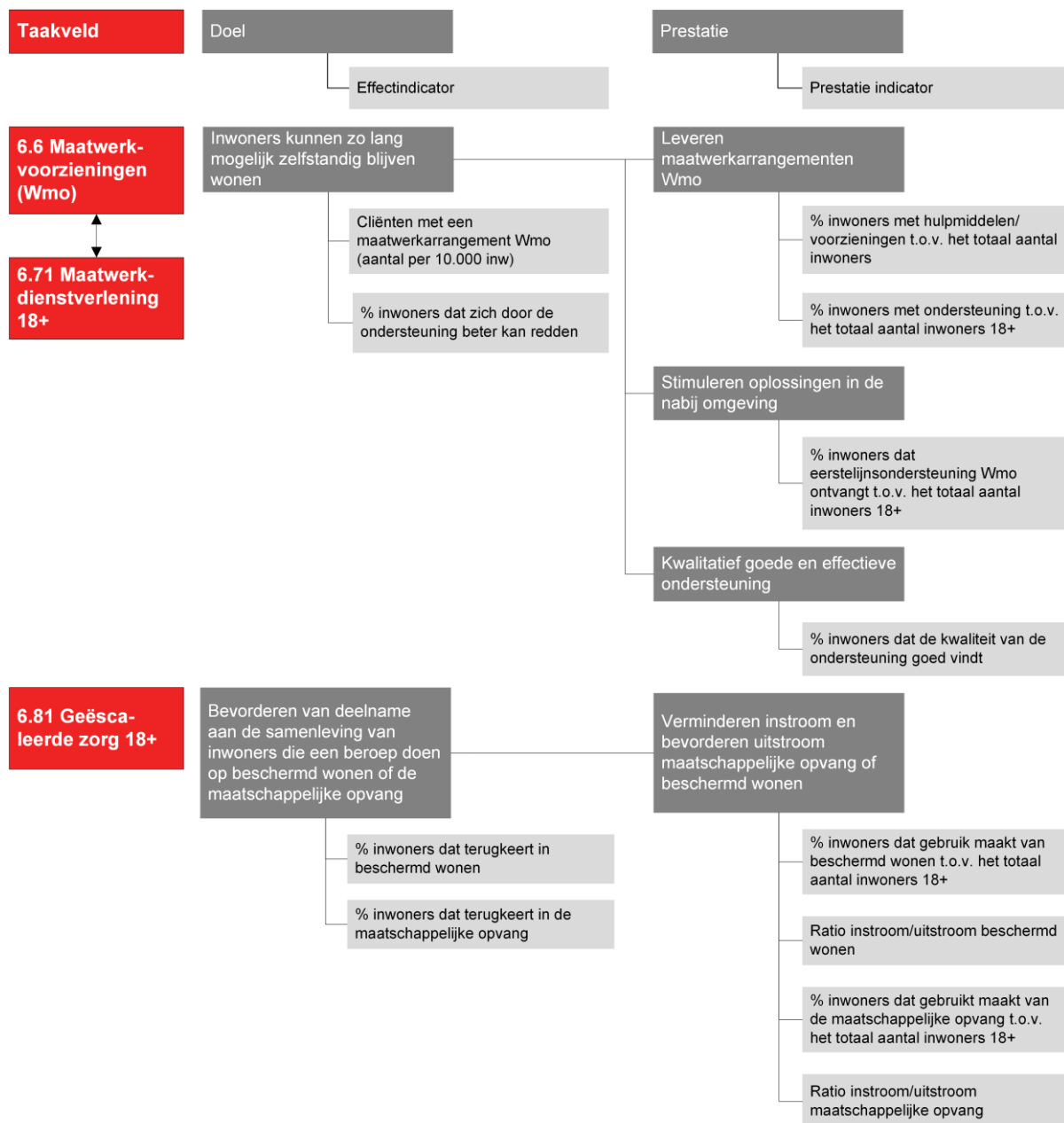
Vanuit een integrale aanpak werken we aan de complexe opgave om passende woonvormen te bieden aan onze kwetsbare inwoners met aandacht voor spreiding. De combinatie van wonen en zorg staat hierin centraal. De aanpak heeft geleid tot een woon-zorgvisie waarmee we de komende jaren invulling gaan geven aan de daarin vastgestelde uitgangspunten. Dit staat niet los van de investeringen in activiteiten in de buurt en wijk, zodat we zorgen voor een krachtigere wijk en een zachtere landing voor de meest kwetsbaren.

We geven de transformatie van de maatschappelijke opvang verder vorm. In samenwerking met de regio geven we daartoe concreet invulling aan de pijler preventie. Verder gaan we met de regio verder de huisvesting voor dak- en thuislozen verkennen: het is immers voor dak- en thuisloze mensen zeer wenselijk om zo snel mogelijk door te stromen naar een passende woonplek.

Daarnaast gaan we verder met het realiseren van opvanglocaties en het uitbreiden van herstelplekken. In 2023 realiseren we nieuwe locaties en onderzoeken we mogelijkheden in de stad om mensen op te vangen en waar herstel kan plaatsvinden. Het ligt in de lijn van de "0-1-2- beweging" om daar waar mogelijk en wenselijk aan te sluiten bij reeds bestaande locaties waar evt. ook andere vormen van laagdrempelige ondersteuning aangeboden wordt aan inwoners.

De doorontwikkeling van de Vrouwenopvang en Gezinsopvang MO vindt na de gunning van de aanbesteding in 2023 verder plaats. Ook pakken we door ten aanzien van een sterke lokale samenwerking bij de aanpak van huiselijk geweld en zetten extra in op de aanpak van ouderenmishandeling.

In het kader van de doordecentralisatie Beschermd Wonen is er een regiovisie Beschermd Wonen geschreven en heeft de inkoop Beschermd Wonen in 2022 plaatsgevonden. De financiële impact van het objectieve verdeelmodel is vanwege uitstel van de invoering ervan nog niet duidelijk. Op zijn vroegst is de invoering ervan per 2024 aan de orde. Verder wordt met de regio invulling gegeven aan het meerjarig uitvoeringsprogramma Beschermd Wonen waartoe onder een innovatieprogramma behoort.

6.6 Maatwerkvoorzieningen (Wmo)

Inwoners kunnen zo lang mogelijk zelfstandig blijven wonen

Langer zelfstandig wonen is een doelstelling binnen de wetgeving die mede door de toenemende vergrijzing en het woningtekort steeds belangrijker wordt. Door middel van betere informatieverstrekking op onder andere de website, bij Stichting WIJ Eindhoven en bij andere (sociale) partners kunnen wij onze inwoners eerder bereiken en op de hoogte stellen van de mogelijkheden en beperkingen binnen de kaders van de wetgeving. Hierdoor kan beter worden geanticipeerd op het ouder worden, zodat een eventuele verhuizing naar een passende woning mogelijk wordt. We onderzoeken echter ook nieuwe woonvormen, samenwoning en het gebruik van verschillende technologieën.

Leveren maatwerkarrangementen Wmo

Dit betreft alle vormen – producten of diensten – van ondersteuning, die zijn afgestemd op de wensen, persoonskenmerken, mogelijkheden en behoeften van een individu. Dit wordt ook specialistische tweedelijns-ondersteuning genoemd. Door het bieden van maatwerkarrangementen dragen we bij aan het vergroten van de zelfredzaamheid van de inwoner. Via maatschappelijke participatie en het onderhouden en opbouwen van een ondersteunend netwerk maken we het mogelijk dat inwoners zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen.

Stimuleren oplossingen in de nabij omgeving

We stimuleren oplossingen zoals basis-dagbesteding in de nabije omgeving van de inwoner. Hierdoor vinden inwoners eenvoudig en laagdrempelig een oplossing en antwoord op hun ondersteuningsvragen. Het moment dat zwaardere ondersteuning nodig is kan hierdoor worden uitgesteld of voorkomen.

Kwalitatief goede en effectieve ondersteuning

We bieden kwalitatief goede en effectieve ondersteuning, waardoor inwoners in staat worden gesteld zo lang mogelijk zelfstandig te kunnen blijven. De ondersteuning is passend bij de vraag en wordt tijdig geboden.

Effectindicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo (aantal per 10.000 inw)	700	510	700	700	700	700
% inwoners dat zich door de ondersteuning beter kan redden	76%	80%	80%	80%	80%	80%

Prestatie-indicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
% inwoners met hulpmiddelen/voorzieningen t.o.v. het totaal aantal inwoners	4%	2,8%	4,1%	4,1%	4%	4%
% inwoners met ondersteuning t.o.v. het totaal aantal inwoners 18+	5%	4%	5%	5%	5%	5%
% inwoners dat eerstelijns-ondersteuning Wmo ontvangt t.o.v. het totaal aantal inwoners 18+		5,3%	5,3%	5,4%	5,4%	5,4%
% inwoners dat de kwaliteit van de ondersteuning goed vindt	73%	80%	80%	80%	80%	80%

In 2023 richten we ons vooral op:

- Mantelzorgaanpak: de vastgestelde mantelzorgaanpak wordt geïmplementeerd met als doel om de bekendheid onder mantelzorgers en het gebruik van de beschikbare respijtoorzieningen te verhogen. We voeren een nulmeting uit op het aantal gebruikers en het besteedde budget, zodat de toename gemonitord kan worden.
- Onderzoeken collectieve oplossingen in de wijk: het abonnementstarief heeft geleid tot een toename van het aantal gebruikers van mobiliteitshulpmiddelen. We onderzoeken met onze partners de mogelijkheden tot het bieden van collectieve oplossingen, die laagdrempelig en eenvoudig beschikbaar zijn, waarmee we voorkomen dat inwoners individuele voorzieningen nodig hebben.
- Pilot Re-ablement: domeinoverstijgende samenwerking is nodig om ouderen zo lang mogelijk thuis te laten wonen. Door middel van een pilot waarin we de interdisciplinaire samenwerking opzetten, ons richten op herstel en activering en financieren vanuit zowel het sociaal als het medisch domein proberen we een doorbraak te realiseren, de zorginzet te verlagen en de kwaliteit van zelfstandig leven te vergroten.
- Woon-Zorg Visie: de Woon-Zorgvisie is vastgesteld. De uitwerking van concrete voorstellen wordt dit jaar vormgegeven door middel van pilots en samenwerkingen met partners
- Onafhankelijke cliëntondersteuning: in 2021 zijn we gestart met onze deelname aan het koplopersproject onafhankelijke cliëntondersteuning. In 2022 is nieuw beleid gesteld rondom de inzet van deze

cliëntondersteuning. Het streven is dat meer mensen, vroegtijdig op de hoogte worden gesteld van de beschikbaarheid van deze ondersteuning en daar ook eerder en vaker gebruik van maken.

Vanaf 2023 moet dit vruchten afwerpen. We doen een nulmeting om de toename van het gebruik, de kwaliteit en de tevredenheid van inwoners in beeld te brengen, zodat we dit kunnen monitoren.

Het koplopersproject is onderdeel van het project 'verbeterde toegang' en leidt in totaliteit tot een hogere tevredenheid onder inwoners.

- Dementie en GGZ vriendelijke wijken: kwetsbare inwoners voelen zich beter begrepen en onderdeel van het normale leven, omdat in steeds meer wijken wordt gewerkt aan de inclusiviteit van specifieke doelgroepen.

€ x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	7.917	8.388	10.803	10.661	10.666	10.651
Baten	-3	0	0	0	0	0
Saldo	7.914	8.388	10.803	10.661	10.666	10.651

<i>Toelichting taken</i>	Lasten	Baten	Reserve
Mobiliteitsvoorzieningen: voorzieningen zoals rolstoelen en scootmobielen. De lasten zijn toegenomen door prijsstijgingen van bestaande contracten	3.514		*
Rolstoelvoorzieningen: speciale rolstoelen zoals sportrolstoelen.	42		
Woonvoorzieningen: woningaanpassingen zoals trapliften.	2.048		
Vervoersvoorzieningen: vergoedingen voor gebruik van eigen vervoermiddelen of zelfstandig vervoer.	300		
Collectief vraagafhankelijk vervoer: Taxibus voorziening diensten maken het mensen met een beperking mogelijk om zich te verplaatsen om bij voorbeeld sociale contacten te kunnen onderhouden.	2.442		
Doorbelaste apparaatskosten (met name personeelskosten, zie paragraaf 3h).	2.457		
Totaal	10.803	0	0

6.71 Maatwerkdienstverlening 18+

Vanwege de samenhang tussen taakveld 6.6 Maatwerkvoorzieningen (Wmo) en dit taakveld zijn alle doelen, prestaties en indicatoren opgenomen onder taakveld 6.6.

€ x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	46.186	47.127	0	0	0	-2
Baten	-2.029	-2.667	0	0	0	0
Mutatie reserves	806	0	0	0	0	0
Saldo	44.964	44.460	0	0	0	-2

6.71A Hulp bij het huishouden (WMO)

€ x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	0	0	22.163	22.137	22.139	22.139
Baten	0	0	-2.042	-2.042	-3.527	-3.511
Saldo	0	0	20.121	20.095	18.612	18.628

<i>Toelichting taken</i>	Lasten	Baten	Reserve
Hulp bij het huishouden: voorziening bedoeld voor inwoners die niet meer in staat zijn om hun huishoudelijke werkzaamheden zelfstandig uit te voeren. Ondersteuning wordt bijvoorbeeld geboden in de vorm van het uitvoeren van huishoudelijke taken.	21.229	-2.042	
Doorbelaste apparaatskosten (met name personeelskosten, zie paragraaf 3h).	934		
Totaal	22.163	-2.042	0

6.71B Begeleiding (WMO)

€ x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	0	0	14.947	14.921	14.923	14.923
Baten	0	0	-537	-537	-537	-537
Saldo	0	0	14.410	14.384	14.386	14.386

<i>Toelichting taken</i>	Lasten	Baten	Reserve
Begeleiding (ambulante) voorzieningen gericht op het ondersteunen van inwoners bij het uitvoeren van taken zoals het indelen van de dag, het leggen van contacten of ondernemen van activiteiten.	14.014	-537	
Doorbelaste apparaatskosten (met name personeelskosten, zie paragraaf 3h).	933		
Totaal	14.947	-537	0

6.71C Dagbesteding (WMO)

€ x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	0	0	4.191	4.165	4.168	4.168
Saldo	0	0	4.191	4.165	4.168	4.168

<i>Toelichting taken</i>	Lasten	Baten	Reserve
Dagbesteding: voorzieningen voor vervoer naar- en deelname aan niet arbeidsmatige dagbesteding, met als doel het aanbieden van een zinvolle invulling van de dag.	3.258		
Doorbelaste apparaatskosten	933		
Totaal	4.191	0	0

6.71D Overige maatwerkarrangementen (WMO)

€ x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	0	0	1.681	1.638	1.638	1.634
Saldo	0	0	1.681	1.638	1.638	1.634

<i>Toelichting taken</i>	Lasten	Baten	Reserve
Subsidie in het kader van de Opdracht Sociaal Domein: verstrekte subsidie voor het bieden van specialistische & langdurige intensieve zorg.	204		
Algemene WMO gerelateerde kosten als medische advisering en huisbezoeken	248		
Doorbelaste apparaatskosten	1.229		
Totaal	1.681	0	0

6.81 Geëscaleerde zorg 18+

Bevorderen van deelname aan de samenleving van inwoners die een beroep doen op beschermd wonen of de maatschappelijke opvang

We willen inwoners met complexe zorgvragen in de gelegenheid stellen zo snel mogelijk weer deel te nemen aan de samenleving. Dit doen we door een passend aanbod voor maatschappelijke opvang, waarin werk en meedoen centraal staan en door beschermd wonen aan te bieden. Met onze partners bieden we doelmatige ondersteuning aan de meest kwetsbare groep inwoners.

Verminderen instroom en bevorderen uitstroom maatschappelijke opvang of beschermd wonen

We verminderen de instroom in de maatschappelijke opvang en beschermd wonen. Daarnaast bevorderen we de uitstroom. Dit doen we door het snel en effectief inzetten van de juiste vormen en combinaties van ondersteuning, wonen en zorg en door betere samenwerking en een preventieve aanpak.

Effectindicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
% inwoners dat terugkeert in beschermd wonen	?	2%	2%	2%	2%	2%
% inwoners dat terugkeert in de maatschappelijke opvang	?	15%	15%	15%	15%	15%

Prestatie-indicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
% inwoners dat gebruik maakt van beschermd wonen t.o.v. het totaal aantal inwoners 18+	0,7%	0,6%	0,6%	0,6%	0,6%	0,6%
Ratio instroom/uitstroom beschermd wonen	-	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
% inwoners dat gebruikt maakt van de maatschappelijke opvang t.o.v. het totaal aantal inwoners 18+	0,24%	0,18%	0,18%	0,18%	0,18%	0,18%
Ratio instroom/uitstroom maatschappelijke opvang	-	<1	<1	<1	<1	<1

In 2023 richten we ons vooral op:

- Verdere versterking netwerksamenwerking voor Outreachend Werk: vanuit de in 2022 gemaakte agenda Mentale Gezondheid waarbij de ontwikkeling van een meldpunt wordt onderzocht en een monitor "Zicht op de doelgroep" ingericht.
- Invulling gerealiseerde woon-zorgvisie: door voort te bouwen op reeds gedane investeringen in activiteiten in de buurt en wijk, zodat we zorgen voor een krachtigere wijk en een zachtere landing voor de meest kwetsbaren.
- Transformatie maatschappelijke opvang: door in samenwerking met de regio concreet invulling te geven aan de pijler preventie. Verder gaan we met de regio verder de huisvesting voor dak- en thuislozen verkennen: het is immers voor dak- en thuisloze mensen zeer wenselijk om zo snel mogelijk door te stromen naar een passende woonplek.
- Locaties tijdelijk wonen: door in 2023 nieuwe locaties te onderzoeken en realiseren creëren we mogelijkheden in de stad (en de regio) om mensen (tijdelijk) te laten wonen en waar herstel kan plaatsvinden.
- Uitvoeren onderzoek proactieve aanpak dakloze arbeidsmigranten: omdat we in de maatschappelijke opvang een forse groep dakloze arbeidsmigranten zien ontstaan voeren we in 2023 een onderzoek naar een meer proactieve aanpak uit.
- Meerjarig uitvoeringsprogramma Beschermd Wonen: samen met de regio wordt invulling gegeven aan het meerjarig uitvoeringsprogramma Beschermd Wonen waartoe onder andere een innovatieprogramma behoort.

 x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	52.181	51.655	0	0	0	0
Baten	-1.342	-1.030	0	0	0	0
Mutatie reserves	-1.767	0	0	0	0	0
Saldo	49.072	50.625	0	0	0	0

6.81A Beschermd wonen (WMO)

€ x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	0	0	33.382	32.550	32.553	32.553
Baten	0	0	-850	-850	-850	-850
Saldo	0	0	32.532	31.700	31.703	31.703

<i>Toelichting taken</i>	Lasten	Baten	Reserve
Beschermd wonen: voorzieningen bestemd voor personen met psychische of psychosociale problemen die (tijdelijk) niet in staat zijn zich op eigen kracht te handhaven in de samenleving.	30.196	-850	*
Regionaal budget bestemd voor innovatie op het gebied van beschermd wonen	2.068		
Doorbelaste apparaatskosten	1.118		
Totaal	33.382	-850	0

6.81B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)

€ x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	0	0	16.283	16.252	16.254	16.261
Baten	0	0	-208	-208	-208	-208
Mutatie reserves	0	0	-21	-21	-21	-21
Saldo	0	0	16.054	16.023	16.025	16.032

<i>Toelichting taken</i>	Lasten	Baten	Reserve
Maatschappelijke opvang: ondersteuning aan individuele dak- en thuislozen in de vorm van 24-uursopvang en noodzakelijke begeleiding en activering/werk zodat zij zo snel als mogelijk weer zelfstandig kunnen wonen en regie op het eigen leven terugkrijgen.	8.344		
Winternoodregeling: Inregelen van winternoodopvang voor dak- en thuislozen bij winterkou.	686		
Subsidie in het kader van Versterken Sociale Basis.	3.102		
Gezinsopvang: opvang voor gezinnen zonder onderdak.	869		
Voorzieningen in het kader van de Wet Verplichte GGZ: het verlenen van verplichte zorg aan mensen met een psychische aandoening. Verplichte zorg is nodig als er door de psychische aandoening gevaar (ernstig nadeel) is of dreigt voor de persoon zelf of anderen.	470		
Opvang en verblijf: Ondersteuning van slachtoffers van huiselijk- en/of seksueel geweld en door Centrum Seksueel Geweld en vrouwenopvang	800		
Overig (o.a. woonoverlast, tolkendiensten, crisiskosten en inzet outreachend werk).	896	-208	-21
Doorbelaste apparaatskosten	1.116		
Totaal	16.283	-208	-21

Jeugd

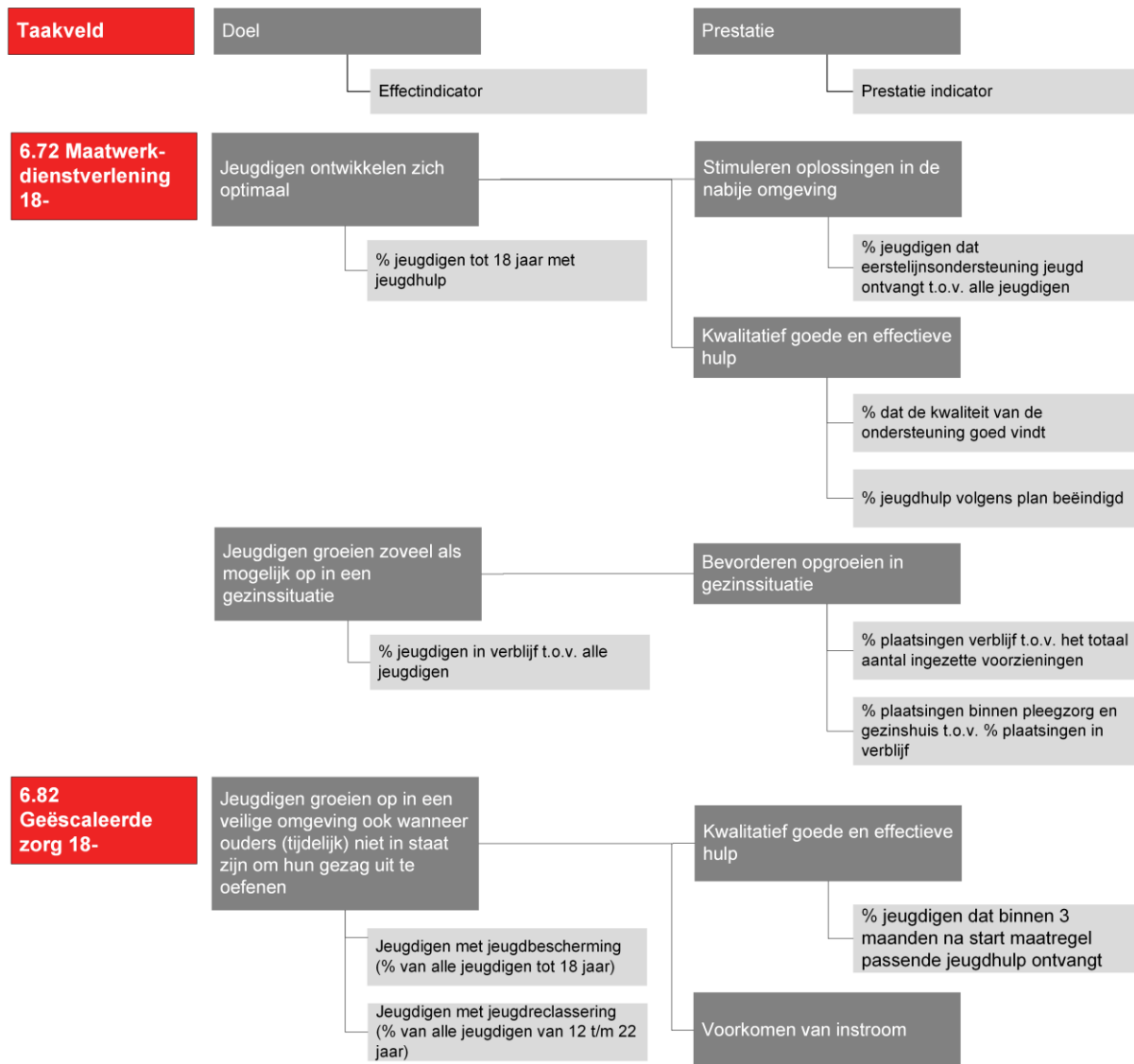
Gelukkig gaat het met het overgrote deel van de jeugd in Eindhoven goed. We willen dat die groep zo groot mogelijk blijft, daarom zetten we in op een samenhangend preventief aanbod op basis van de ambities uit het preventief jeugdbeleid (2022-2026). Tegelijkertijd zien we dat de (specialistische) jeugdhulp, die ingezet wordt voor kinderen en gezinnen waar het minder goed gaat, onder druk staat. Het gaat hierbij om een combinatie van inhoudelijke uitdagingen en om de financiële houdbaarheid. Dit merken we ook in Eindhoven, daarom wordt hier met de meerjarige uitvoering van het Deltaplan Jeugd op bijgestuurd. Dit doen we ook in 2023 samen met onze partners.

Nadat de uitvoering van het Deltaplan in 2022 is opgestart, staat 2023 in het teken van diverse innovatieve projecten en pilots. Hiermee wordt in samenhang ingezet op verbetering van de jeugdhulp in Eindhoven, op weg naar een houdbaar stelsel en betere hulp en ondersteuning voor kwetsbare jeugdigen en gezinnen. Het Deltaplan kent vier ontwikkellijnen: we pakken schadelijke wachttijden aan, versterken onze preventieve inzet, verbeteren de toegang tot de jeugdhulp en versterken de transformatie van het jeugdhulpaanbod. Dit alles zodat de hulp en ondersteuning 'zo licht mogelijk en zo zwaar als nodig' is en 'zo vroeg en dichtbij mogelijk' beschikbaar is.

Ook de jeugdbescherming in Brabant wordt verbeterd, effectiever gemaakt en slimmer georganiseerd. Dit doen we door lokaal, regionaal en bovenregionaal uitvoering te geven aan de opgaven die voortkomen uit de Brabantse Verbeteragenda. Zo werken we toe naar het toekomstscenario Kind en Gezinsbescherming dat landelijk ontwikkeld wordt.

Op landelijk niveau worden in 2023 maatregelen en hervormingen uitgewerkt en – waar mogelijk – al doorgevoerd die voortkomen uit de landelijke Hervormingsagenda voor de jeugdhulp. Het gaat hierbij om stelsel-, wets- en systeemwijzigingen die in de jeugdhulpregio's en gemeenten geïmplementeerd moeten worden. Noodzakelijke hervormingen om het jeugdhulpstelsel zorginhoudelijk en organisatorisch te verbeteren en duurzaam houdbaar te maken. Zeer nodig dus. Tegelijkertijd vraagt dit veel van onze veranderkracht en die van andere partners in het stelsel.

Deze ontwikkelingen zullen in 2023 niet 'klaar' zijn, maar vergen een lange adem, consistent beleid en doorzettingsvermogen. Alleen zo kunnen we het verschil maken voor kwetsbare jeugdigen en gezinnen in Eindhoven.

6.72 Maatwerkdienstverlening 18-

Jeugdigen ontwikkelen zich optimaal

Jeugdigen ontwikkelen zich tot zelfredzame volwassenen. Als dit niet vanzelf gaat, ontvangen zij en hun ouders tijdelijk (en soms blijvend) ondersteuning vanuit algemene voorzieningen of specialistische jeugdhulp, zodat zij weer op eigen kracht verder kunnen.

Stimuleren oplossingen in de nabije omgeving

De ondersteuning of specialistische jeugdhulp is zo licht als mogelijk en wordt aansluitend op de leefwereld van de jeugdigen en hun ouders geboden.

Kwalitatief goede en effectieve hulp

De ondersteuningsvragen van de jeugdigen en het gezin staan centraal en de ondersteuning is gericht op het stimuleren van de eigen kracht van de jeugdigen en het gezin.

Jeugdigen groeien zoveel als mogelijk op in een gezinssituatie

Jeugdigen groeien op bij hun ouders. Als dit niet mogelijk is, wordt een vervangende woonplek geboden, die zoveel mogelijk gericht is op de terugkeer naar huis.

Bevorderen opgroeien in gezinssituatie

Jeugdigen die tijdelijk niet thuis kunnen wonen vangen we zoveel mogelijk op in pleeggezinnen en gezinshuizen. Daarbij wordt de duur van verblijf zo kort mogelijk gehouden.

Effectindicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
% jeugdigen tot 18 jaar met jeugdhulp	11,4%	8,2%	11,0%	10,8%	10,6%	10,4%
% jeugdigen in verblijf t.o.v. alle jeugdigen	1,3%	1,0%	1,0%	1,0%	1,0%	1,0%

Prestatie-indicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
% jeugdigen dat eerstelijnsondersteuning jeugd ontvangt t.o.v. alle jeugdigen	?	12%	12%	12%	12%	12%
% dat de kwaliteit van de ondersteuning goed vindt	81%	84%	85%	85%	85%	85%
% jeugdhulp volgens plan beëindigd	88,7%	85,8%	86,0%	86,2%	86,4%	86,6%
% plaatsingen verblijf t.o.v. het totaal aantal ingezette voorzieningen	8,4%	8,9%	8,4%	8,3%	8,1%	8,0%
% plaatsingen binnen pleegzorg en gezinshuis t.o.v. % plaatsingen in verblijf	65%	64%	65%	66%	67%	68%

In 2023 richten we ons vooral op:

- Deltaplan jeugd: de vier ontwikkelingen uit het Deltaplan jeugd:
- Aanpak wachttijden: vanuit het Deltaplan jeugd wordt sinds 2022 gewerkt aan het (beter) in kaart brengen van wachttijden in de jeugdhulp en is gestart met het terugdringen van (problematische) wachttijden. Met gerichte investeringen en innovaties pakken we hier in 2023 op door, zodat minder jeugdigen en gezinnen last hebben van problematische wachttijden in de jeugdhulp.
- Transformatie van specialistische jeugdhulp: vanuit het Deltaplan jeugd wordt in 2023 extra ingezet op de doorontwikkeling (de transformatie) van de jeugdhulp. In samenwerking met het zorgveld wordt gewerkt aan versnelling en verbetering van de jeugdhulp. Hierbij focussen we ons op het speerpunt 'Zo Thuis Mogelijk'. Kinderen horen zo veel als mogelijk op te groeien in gezinnen en verdienen een thuis. Dat staat centraal in de keuze voor initiatieven (projecten, pilots) die in 2023 uitgevoerd worden. Naast de inzet die we lokaal plegen, wordt ook in regionaal verband ingezet op de transformatie van de jeugdhulp. We zorgen dat dit in samenhang gedaan wordt en we onze jeugdhulpaanbieders niet overvragen.
- Versterken preventief jeugdbeleid: vanuit het Eindhovense Deltaplan jeugd wordt ook in 2023 ingezet op het versterken van het preventief jeugdbeleid. Het preventieve aanbod wordt versterkt, door gericht te investeren in projecten en initiatieven waar in onze stad behoefte aan is. Dit bedenken we niet (alleen) zelf, maar doen we vooral in samenspraak met professionals, jeugdigen en hun ouders. Zo wordt er samen met de partners in het preventieve jeugddomein gewerkt aan stevig en samenhangend preventief aanbod. Hiermee geven we uitvoering aan het preventief jeugdbeleid 2022-2026 en spelen we met de extra middelen uit het Deltaplan in op behoeften of lacunes die in de stad (zijn) ontstaan.
- Versterken Toegang: in 2022 is een ontwikkelplan opgesteld voor het versterken van de toegang tot jeugdhulp via WIJeindhoven. In 2023 wordt uitvoering gegeven aan dit ontwikkelplan. Het doel is om vanuit WIJeindhoven meer zelf te kunnen doen (met name lichte hulp en ondersteuning), om zo te voorkomen dat specialistische zorg nodig is. Daarnaast wordt vakmanschap verder verstevigd en leren generalisten van WIJeindhoven om de regie vaker en eerder te beleggen bij ouders en jeugdigen zelf.

€ x € 1.000	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten	59.363	70.376	0	0	0	0
Baten	-1.076	-478	0	0	0	0
Mutatie reserves	-222	0	0	0	0	0
Saldo	58.065	69.898	0	0	0	0

6.72A Jeugdhulp begeleiding

€ x € 1.000	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten	0	0	5.219	4.649	4.649	4.340
Saldo	0	0	5.219	4.649	4.649	4.340

<i>Toelichting taken</i>	Lasten	Baten	Reserve
Mono zorgtaken: betreft enkelvoudige problematiek inzake jeugdhulp begeleiding. Begeleiding is gericht op het oefenen en structureren van dagelijkse vaardigheden, dit kan zowel bij enkelvoudige en meervoudige problematiek en vanuit iedere discipline.	3.568		
Multi zorgtaken: betreft meervoudige problematiek inzake jeugdhulp begeleiding.	1.432		
Doorbelaste apparaatskosten	219		
Totaal	5.219	0	0

6.72B Jeugdhulp behandeling

€ x € 1.000	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten	0	0	23.405	20.779	20.780	19.350
Saldo	0	0	23.405	20.779	20.780	19.350

<i>Toelichting taken</i>	Lasten	Baten	Reserve
Mono zorgtaken: betreft enkelvoudige problematiek inzake jeugdhulp behandeling. Behandeling is gericht op herstel, teweegbrengen van gedragsverandering, voorkomen van verergering, organiseren van perspectief, versterken van (opvoed)vaardigheden, leren omgaan met gedrag, zowel individueel als systeemgericht. Door de daling van de vanaf 2022 toegekende extra rijksmiddelen jeugd neemt dit budget de komende jaren af.	16.544		*
Multi zorgtaken: betreft meervoudige problematiek inzake jeugdhulp behandeling.	6.642		
Doorbelaste apparaatskosten	219		
Totaal	23.405	0	0

6.72C Jeugdhulp dagbesteding

€ x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	0	0	1.129	1.020	1.021	964
Saldo	0	0	1.129	1.020	1.021	964

<i>Toelichting taken</i>	Lasten	Baten	Reserve
Mono zorgtaken: betreft enkelvoudige problematiek inzake jeugdhulp dagbesteding. Dagbesteding is de (tijdelijke) overname van zorg met als doel ouder/verzorger te ontlasten en/of ter vervanging van school, en is er op gericht de zelfstandigheid van de jeugdige zoveel mogelijk te vergroten waarbij er accent ligt op het zo goed mogelijk laten verlopen van activiteiten.	648		
Multi zorgtaken: betreft meervoudige problematiek inzake jeugdhulp dagbesteding.	261		
Doorbelaste apparaatskosten	220		
Totaal	1.129	0	0

6.72D Jeugdhulp zonder verblijf overig

€ x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	0	0	34.200	22.752	21.669	19.745
Baten	0	0	-478	-478	-478	-478
Saldo	0	0	33.722	22.274	21.191	19.267

<i>Toelichting taken</i>	Lasten	Baten	Reserve
Mono zorgtaken: betreft enkelvoudige problematiek inzake jeugdhulp zonder verblijf overig. Jeugdhulp niet zijnde begeleiding of behandeling. Therapeutische interventie die gericht is op het opheffen, verminderen of accepteren van psychosociale problematiek en herstellen van veerkracht van ouders/opvoeders. Door de daling van de vanaf 2022 toegekende extra rijksmiddelen jeugd neemt dit budget de komende jaren af.	9.731		*
Multi zorgtaken: betreft meervoudige problematiek inzake jeugdhulp zonder verblijf overig.	3.907		
Systeemtaken: dit zijn taken of diensten die direct noch indirect zijn toe te leiden aan een of meerdere individuele cliënten, maar die op permanente basis moeten worden uitgevoerd om de kwaliteit van het systeem van de Jeugdzorg in de regio op peil te houden en daar waar mogelijk verder te optimaliseren en de continuïteit ervan te borgen. Dit budget is vanuit de Kadernota 2022 en de extra rijksmiddelen jeugd voor de jaren 2022 en 2023 toegekend.	4.786		*
PGB mono/multi zorgtaken: financiering van mono of multi zorg vanuit PGB.	1.093		
Versterken preventief jeugdbeleid (uit extra rijksmiddelen jeugd)	718		
Transformatiebudget (uit extra rijksmiddelen jeugd). . Door de daling van de vanaf 2022 toegekende extra rijksmiddelen jeugd neemt dit budget de komende jaren sterk af.	3.661		*
Capaciteit extra middelen jeugd (uit extra rijksmiddelen jeugd)	515		
Aanpak wachttijden (uit extra rijksmiddelen jeugd)	722		
Versterken toegang (uit extra rijksmiddelen jeugd)	717		
Landelijke hervormingsagenda (uit extra rijksmiddelen jeugd)	3.526		

<i>Toelichting taken</i>	Lasten	Baten	Reserve
Compensatieregelingen woonplaatsbeginsel, dit budget is vanuit de algemene uitkering beschikbaar gesteld ter financiering van de extra kosten als gevolg van het nieuwe woonplaatsbeginsel per 1-1-2022.	3.992		
Bijdrage derden inzake Dienstverleningsovereenkomst 21 gemeenten, Samen voor Jeugd en Werkplan 21 voor de jeugd		-478	
Doorbelaste apparaatskosten	241		
Overig	591		
Totaal	34.200	-478	0

6.73A Pleegzorg

€ x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	0	0	1.131	1.022	1.023	966
Saldo	0	0	1.131	1.022	1.023	966

<i>Toelichting taken</i>	Lasten	Baten	Reserve
Mono zorgtaken: betreft enkelvoudige problematiek inzake pleegzorg. Pleegzorg is een vorm van jeugdhulp waarbij een jongere (tijdelijk) wordt opgenomen in een pleeggezin en waarbij pleegkind, pleegouders en eigen ouders worden begeleid door een pleegzorgaanbieder.	648		
Multi zorgtaken: betreft meervoudige problematiek inzake pleegzorg.	261		
Doorbelaste apparaatskosten	222		
Totaal	1.131	0	0

6.73B Gezinsgericht

€ x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	0	0	1.586	1.425	1.426	1.341
Saldo	0	0	1.586	1.425	1.426	1.341

<i>Toelichting taken</i>	Lasten	Baten	Reserve
Mono zorgtaken: betreft enkelvoudige problematiek inzake gezinsgericht. Gezinsgericht is een behandelinterventie die niet enkel gericht is op de jeugdige als individu, of het versterken van opvoedvaardigheden van ouders/opvoeders, maar zeer intensieve gezinsbehandeling die ingezet wordt bij ernstige gezinsproblematiek ter voorkoming van uithuisplaatsing.	973		
Multi zorgtaken: betreft meervoudige problematiek inzake gezinsgericht.	391		
Doorbelaste apparaatskosten	222		
Totaal	1.586	0	0

6.73C Jeugdhulp met verblijf overig

€ x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	0	0	675	618	618	590
Saldo	0	0	675	618	618	590

<i>Toelichting taken</i>	Lasten	Baten	Reserve
Mono zorgtaken: betreft enkelvoudige problematiek inzake jeugdhulp met verblijf overig. Jeugdhulp met verblijf overig is jeugdhulp waarbij de jongere verblijft op de accommodatie van de jeugdhulpaanbieder, veelal in een groep met andere jongeren.	324		
Multi zorgtaken: betreft meervoudige problematiek inzake jeugdhulp met verblijf overig.	130		
Doorbelaste apparaatskosten	221		
Totaal	675	0	0

6.74A Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf

€ x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	0	0	219	213	213	213
Saldo	0	0	219	213	213	213

<i>Toelichting taken</i>	Lasten	Baten	Reserve
Doorbelaste apparaatskosten	219		
Totaal	219	0	0

6.74B Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf

€ x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	0	0	5.671	5.665	5.665	5.665
Saldo	0	0	5.671	5.665	5.665	5.665

<i>Toelichting taken</i>	Lasten	Baten	Reserve
Landelijke inkoop jeugdzorg	5.452		
Doorbelaste apparaatskosten	219		
Totaal	5.671	0	0

6.74C Gesloten plaatsing

€ x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	0	0	2.858	2.852	2.852	2.852
Saldo	0	0	2.858	2.852	2.852	2.852

Toelichting taken	Lasten	Baten	Reserve
Jeugdzorgplus betreft een vorm van gesloten jeugdzorg waar jongeren alleen met een rechterlijke machtiging terecht komen. Door een herindeling van de begroting wordt dit budget vanaf 2023 verantwoord onder het taakveld 6.74c – Gesloten plaatsing. Tot 2023 werden deze middelen verantwoord onder taakveld 6.72 Maatwerkdienstverlening 18-.	2.639		
Doorbelaste apparaatskosten	219		
Totaal	2.858	0	0

6.82 Geëscaleerde zorg 18-

Jeugdigen groeien op in een veilige omgeving ook wanneer ouders (tijdelijk) niet in staat zijn om hun gezag uit te oefenen

De inzet van jeugdbescherming en jeugdreclassering vindt plaats op voordracht van de Raad voor de Kinderbescherming en bij beschikking van de rechter. Het betreft verregaande overheidsbemoeienis, namelijk het ingrijpen in het recht van ouders op het naar eigen inzicht opvoeden. Daarom dient deze vorm van zorg terughoudend en zo kort mogelijk te worden ingezet. Instroom bij jeugdbescherming en jeugdreclassering en de effectiviteit van die bemoeienis hangen zeer sterk samen met de werking van wijkteams enerzijds en met de opbrengst van tweedelijns jeugdhulp die tijdens de bemoeienis wordt ingezet anderzijds.

Kwalitatief goede en effectieve hulp

Maatregelen van jeugdbescherming en jeugdreclassering zijn zoveel als mogelijk eenmalig (één aaneengesloten traject) en worden volgens plan beëindigd. Dat wil zeggen: met goed gevolg beëindigd na de periode die door de kinderrechter is beschikt.

Voorkomen van instroom

De instroom van jeugdigen in een maatregel van jeugdbescherming of jeugdreclassering wordt zo klein mogelijk gehouden.

Effectindicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Jeugdigen met jeugdbescherming (% van alle jeugdigen tot 18 jaar)	1,2%	0,8%	1,0%	1,0%	1,0%	1,0%
Jeugdigen met jeugdreclassering (% van alle jeugdigen van 12 t/m 22 jaar)	0,4%	0,2%	0,4%	0,4%	0,4%	0,4%

Prestatie-indicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
% jeugdigen dat binnen 3 maanden na start maatregel passende jeugdhulp ontvangt			100%	100%	100%	100%

In 2023 richten we ons vooral op:

- Tijdig passende hulp voor jeugdigen tijdens een maatregel van jeugdbescherming of jeugdreclassering: zeker voor kinderen die voor hun opvoedveiligheid tijdelijk afhankelijk zijn van een gecertificeerde instelling voor jeugdbescherming (GI) is dit van groot belang. We willen zeker in die gevallen dat de benodigde (specialistische) hulp zo snel mogelijk opgestart wordt, in elk geval binnen drie maanden na start van de jeugdbeschermings- of jeugdreclasseringsmaatregel.
- Intensivering van de samenwerking tussen GI's, de gemeentelijke toegang (Servicebureau en WIJeindhoven) en jeugdhulpaanbieders, gedurende het hele traject naar-, tijdens- en na de inzet van jeugdbescherming: we gaan nadrukkelijker samenwerken op basis van het uitgangspunt dat interventie van de jeugdbescherming een tijdelijke, liefst kortstondige, maatregel is en dat ouders zoveel als mogelijk zelf of met ondersteuning van gemeentelijke toegangsteams de opvoeding vormgeven.
- Voorkomen van instroom in de jeugdbescherming: in 2023 blijven we samen met onze partners inzet plegen om de instroom in de jeugdbescherming te doen afnemen. We brengen gestarte initiatieven (om beginnende opvoedproblemen anders te wegen en af te wenden) naar een hoger niveau. Dit doen we door nieuwe werkwijzen steviger (beter) te implementeren, het effect beter te monitoren en waar nodig andere/extra maatregelen te nemen.

€ x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	12.394	9.920	0	0	0	0
Baten	-2.206	0	0	0	0	0
Mutatie reserves	-531	0	0	0	0	0
Saldo	9.657	9.920	0	0	0	0

6.82A Jeugdbescherming

€ x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	0	0	5.281	5.249	5.251	5.251
Saldo	0	0	5.281	5.249	5.251	5.251

Toelichting taken	Lasten	Baten	Reserve
Jeugdbescherming betreft verplichte hulp bij opvoeding van kinderen. Door een herindeling van de begroting wordt dit budget vanaf 2023 verantwoord onder het taakveld 6.82a Jeugdbescherming. Tot 2023 werden deze middelen verantwoord onder 6.82 Geëscaleerde zorg 18-	4.194		
Doorbelaste apparaatskosten	1.087		
Totaal	5.281	0	0

6.82B Jeugdreclassering

€ x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	0	0	1.785	1.752	1.755	1.755
Saldo	0	0	1.785	1.752	1.755	1.755

Toelichting taken	Lasten	Baten	Reserve
Jeugdreclassering betreft begeleiding van jongeren die met justitie in aanmerking zijn gekomen. Door een herindeling van de begroting wordt dit budget vanaf 2023 verantwoord onder het taakveld 6.82b Jeugdreclassering. Tot 2023 werden deze middelen verantwoord onder 6.82 Geëscaleerde zorg 18-	699		
Doorbelaste apparaatskosten	1.086		
Totaal	1.785	0	0

BBV-indicatoren en verbonden partijen

BBV-indicatoren zijn wettelijk bepaald en worden verzameld door de VNG. Voor programma 6 Sociaal domein zijn de volgende indicatoren voorgeschreven:

Indicator	peiljaar	NL	100.000-300.000	Eindhoven
Banen (per 1.000 inwoners van 15-64 jaar)	2021	805,5	886,2	1.052,8
Jongeren met een delict voor de rechter	2020	1%	1%	1%
Kinderen in uitkeringsgezin	2020	6%	7%	8%
Werkloze jongeren	2020	2%	2%	2%
Netto arbeidsparticipatie	2021	70,4%	70,3%	71,6%
Personen met een bijstandsuitkering (per 10.000 inwoners)	2021	431,2	492,9	502,8
Lopende re-integratievoorzieningen (per 10.000 inwoners van 15-64 jaar)	2020	202,0	179,6	56,1
Jongeren met jeugdhulp (% van alle jongeren tot 18 jaar)	2021	12,9	13,2	11,4
Jongeren met jeugdbescherming	2021	1,2%	1,3%	1,2%
Jongeren met jeugdreclassering	2021	0,3%	0,4%	0,4%
Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo (per 10.000 inwoners)	2021	-	729	760

Verbonden partijen dragen bij aan de te bereiken doelstellingen. Voor programma 6 Sociaal domein zijn dat de volgende:

Taakveld 6.4: Gemeenschappelijke Regeling Werkvoorziening Regio Eindhoven (GRWRE)

De GRWRE behartigt de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW), loonkostensubsidie en beschut werken. Daarnaast zijn er gezamenlijk participatietaken afgesproken in de keten van Werk en Inkomen. Ergon en het Participatiebedrijf zijn de uitvoeringsorganisatie van de GRWRE. Ergon is de uitvoeringsorganisatie van de Participatiewet en de voormalige Wet Sociale Werkvoorziening voor de gemeenten Eindhoven, Heeze-Leende, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre. Het Participatiebedrijf van de GRWRE brengt de talenten/competenties van bijstandsgerechtigden in beeld en zorgt ervoor dat mensen vaardigheden opdoen zodat ze bemiddeld kunnen worden naar betaald werk.

Programma 7 Volksgezondheid en milieu

Dit programma omvat vier taakvelden die zijn ondergebracht in twee thema's: volksgezondheid en milieu. Volksgezondheid: dit betreft de maatregelen ter bescherming van de gezondheid van de bevolking. De uitvoering is belegd in een gemeenschappelijke regeling; de GGD Brabant-Zuidoost. Het sturen op doelen, prestaties en indicatoren vindt dan ook in GGD verband plaats. Er is voor dit taakveld dan ook geen doelenboom opgesteld. Onder het thema milieu vallen afval, milieubeheer en begraafplaatsen en crematoria. Voor dit laatste taakveld voeren we gemeentelijke taken op het terrein van de lijkbezorging uit, hierbij hoort logischerwijs geen doelenboom.

Volksgezondheid

7.1 Volksgezondheid

Milieu

7.3 Afval

7.4 Milieubeheer

7.5 Begraafplaatsen en crematoria

7.1 Volksgezondheid

Gezondheid geldt voor velen als het allerhoogste goed. Ze bepaalt onze individuele mogelijkheden en die van onze samenleving. Ondanks de stijgende uitgaven voor gezondheidszorg en 'gezonde' producten, wijzen niet alle gezondheidscijfers en -trends de goede kant op. We kennen grote gezondheidsverschillen in Nederland. We zien dat mensen met een basisopleiding of een VMBO-opleiding gemiddeld 6 jaar korter leven en 15 jaar minder gezonde levensjaren ervaren dan mensen met een HBO of universitaire opleiding. Al stijgt de gemiddelde levensverwachting, het aantal levensjaren in goede gezondheid stijgt niet even hard mee, wat betekent dat we deze extra levensjaren in slechte(re) gezondheid doormaken. Uit de jaarlijkse inwonersenquête en de vierjaarlijkse Jeugd-, Jongeren-, Volwassenen-, en Ouderenmonitor van de Gemeentelijke Gezondheidsdienst Brabant Zuidoost (GGD BZO) weten we dat het over het algemeen goed gaat met de gezondheid van Eindhovenaren. Wanneer we echter op deze cijfers inzoomen, zoals in het voorjaar van 2021 is gebeurd met 'Blik op Eindhoven' op basis van de regionale monitor Brede Welvaart van het CBS, zien we echter dat er ook nog veel gezondheidswinst te behalen is

De gemeente Eindhoven streeft ernaar dat elke Eindhovenenaar in 2030 3 jaar extra in goed ervaren gezondheid leeft. Dit streven hebben we samen met andere Brabantse overheden omarmd. We hebben de handen ineengeslagen om deze beweging in gang te zetten. Voor Eindhoven betekent dit dat we in 2022-2025 inzetten op:

1. De kwaliteit van leven voor iedere Eindhovenenaar neem toe; Dit doel is individueel, ervaringsgericht en geldt iedere dag opnieuw voor iedere Eindhovenenaar. Hoewel de samenleving niet maakbaar is, streven we ernaar dat geluk en kwaliteit van leven kunnen worden ervaren ondanks eventuele tegenslagen.
2. De gezondheidsverschillen tussen wijken en groepen inwoners worden kleiner; Dit doel is collectief, probleemgericht en werkt structureel aan het bieden van gelijke kansen om actief mee te doen en gezonde beslissingen te nemen. Het gaat om het wegnemen van de bronnen die gezondheidsschade en ziekte last veroorzaken.

Onder meer door middel van het inzetten op preventie en gezondheid, door uitvoering te geven aan de uitvoeringsagenda Gezondheid telt voor iedereen, het Eindhovens Preventie Akkoord en onze deelname aan het Fieldlab GROZZerdam proberen we impact te maken in onze stad; Eindhovenaren leven lang en gelukkig(er). Inwoners voeren zoveel mogelijk regie over hun eigen gezondheid en leven en hebben daarin gelijke kansen.

Eindhoven is een stad met een sociale, groene leefomgeving waar de gezonde levensverwachting en kwaliteit van leven stijgt en je graag actief meedoet in de samenleving.

In 2023 richten we ons vooral op:

- Gezondheid telt voor iedereen: in 2021 werd de gezondheidsnota gezondheid telt voor iedereen vastgesteld. Een eerste concretisering hiervan resulteerde in de uitvoeringsagenda 2022 e.v. In 2023 geven we concreter vorm aan deze uitvoeringsagenda.
- GROZZerdam Vitaal in Brainport: door middel van de samenwerking in het fieldlab GROZZerdam Vitaal in Brainport wordt met partners gewerkt aan het omdraaien van de zorg. Gezondheid staat voorop in plaats van ziekte. Gemeente Eindhoven neemt actief deel in dit fieldlab om doorbraken in de aanpak naar een gezondere stad en vitale inwoners te realiseren.
- Lokaal Preventie Akkoord: in 2023 wordt uitvoering gegeven aan de 4 deelakkoorden van het Eindhovens Preventie Akkoord. Gemeente Eindhoven heeft samen met haar partners een stimulerende en faciliterende rol, waarin kleine interventies worden opgezet met partners in de stad. De werkzame interventies worden structureel gemaakt en verankerd binnen de subsidieregeling VSB
- Gezonde buurten: Eindhoven werkt projectmatig met inwoners en belangenpartijen aan het creëren van een gezonde buurt, in samenwerking met IVN, Jantje Beton en JOGG

€ x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	10.737	10.920	12.597	12.537	12.542	12.542
Mutatie reserves	80	0	0	0	0	0
Saldo	10.817	10.920	12.597	12.537	12.542	12.542

Toelichting taken	Lasten	Baten	Reserve
Uitgaven aan de GGD Brabant Zuidoost zodat deze haar taken op het gebied van Publieke gezondheid en Jeugdgezondheidszorg kan uitvoeren.	8.602	0	0
Subsidies Publieke Gezondheid: voor met name de uitvoering van de lokale preventieakkoorden op de 4 thema's: rookvrij, gezond gewicht, eenzaamheid en alcohol en drugs.	1.046	0	0
Preventie & gezondheid: met name voor de uitvoering van de gezondheidsnota	672	0	0
Gezond in de Stad (GIDS), waaronder Kansrijke Start, formieren regioakkoord etc.	81	0	0
Doorbelaste apparaatskosten (met name personeelskosten, zie paragraaf 3j voor een specificatie).	2.196	0	0
Totaal	12.597	0	0

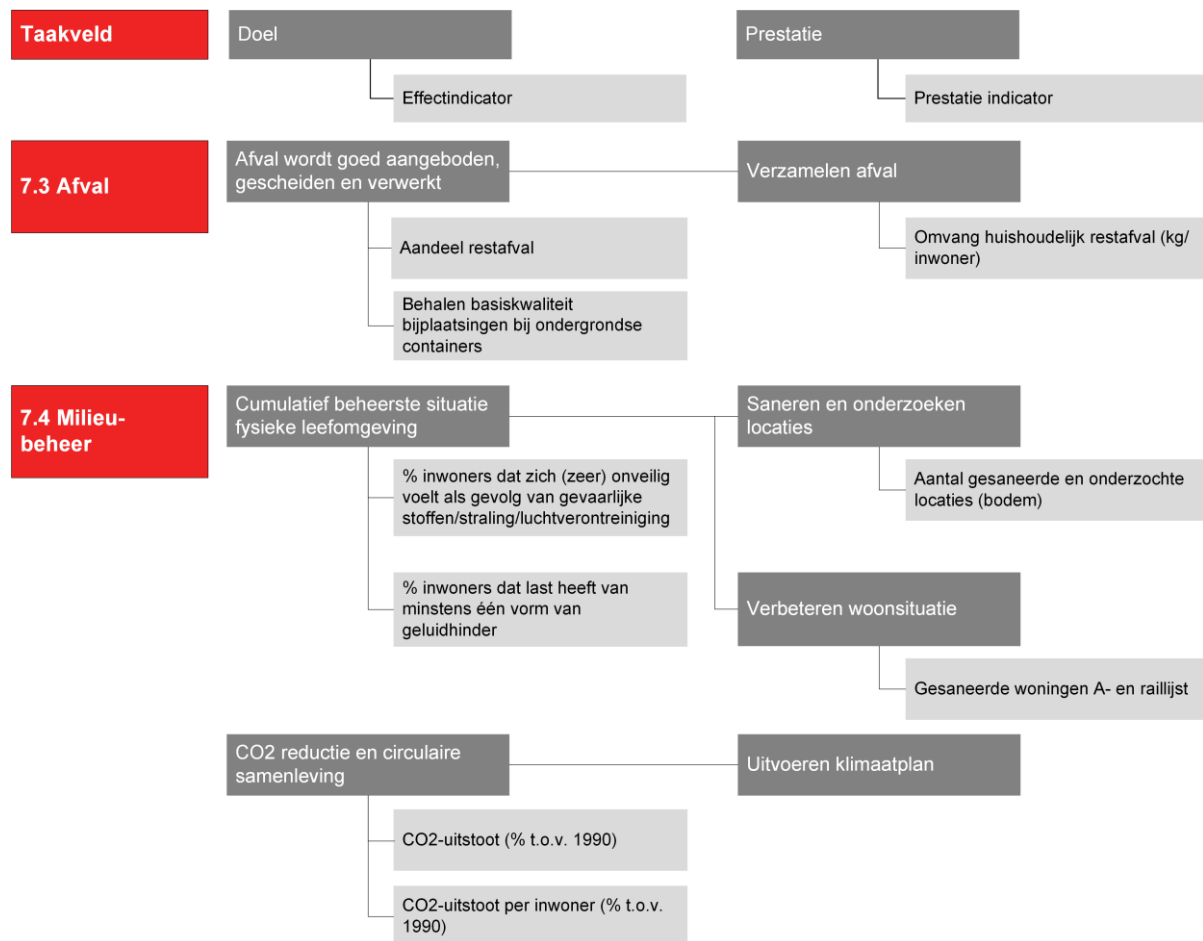

Milieu

Het thema Milieu draagt bij aan een gezonde leefomgeving door de milieurisico's en -belasting van bedrijven, verkeer en recreatie te beperken. Hieronder vallen de onderwerpen afval, bodem, geluid, lucht, geur, gevaarlijke stoffen en elektromagnetische straling. Met beleid, maatregelen en handhaving draagt Milieu bij aan de integrale gezonde en toekomstbestendige ontwikkeling van de stad. Het thema Milieu heeft daarmee ook raakvlakken met uitwerking van ruimtelijke projecten en de Omgevingsvisie 2.0.

We werken aan het bereiken van minder huishoudelijk restafval en hergebruik van bruikbare materialen uit afvalstoffen. We maken de bodem schoon en benutten het potentieel van aardwarmte optimaal. We maken de lucht in de stad schoner (bidbook Schone Lucht Akkoord) en dringen de geluidsbelasting terug door middel van (sanerings-)regelingen van het rijk voor weg, spoor en luchtvaart. We beperken risico's van gevaarlijke stoffen bij

gebruik binnen bedrijven en tijdens transport. Ook beperken we de straling van antennes en hoogspanningslijnen. We houden bedrijven aan wettelijke emissie-eisen (Vergunningen, Toezicht, Handhaving). We monitoren de milieubelasting en -beleving in de stad aan de hand van rekenmodellen, meetsystemen, inwonersbeleving en rapporteren daarover.

7.3 Afval

Afval wordt goed aangeboden, gescheiden en verwerkt

Uitvoeren van het op 28 april 2021 vastgestelde raadsdossier strategie gescheiden inzameling huishoudelijk afval. Met het doel het aandeel fijn restafval (203 kg/inwoner in 2020) in 2025 verder te reduceren (met 26% = 53 kg/inwoner) ten aanzien van plastic-blik-drankverpakkingen, groente-fruit-en tuinafval en papier. Door stadsbrede uitrol van extra inzamelcontainers. Daarnaast het verder uitwerken van aanvullende nascheiding en het toekomstbestendig maken van het inzamelsysteem voor het stadscentrum.

Verzamelen afval

Uitvoeren van het plan van aanpak terugdringen bijzet, in samenwerking met Ergon, buurtconciërges, gebiedscoördinatie en Stadswacht. Uitoefenen van handhaving met bestuurlijke boete. Daarnaast het beperken van de inzamelingsfrequentie van groenafval in de maanden december t/m februari, het monitoren van de aanbieding van afval, aantal en soort klachten, en op basis daarvan de inzameling tijdig bijsturen. En het terugdringen van het aantal klachten over inzameling en bijzet.

Effectindicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Aandeel restafval	45%	45%	40%	36%	35%	35%
Behalen basiskwaliteit bijplaatsingen bij ondergrondse containers	80%	95%	95%	95%	95%	95%
Prestatie-indicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Omvang huishoudelijk restafval (kg/inwoner)	230	225	200	180	150	150

In 2023 richten we ons vooral op:

- Reduceren hoeveelheid restafval: we werken de afvalstrategie 2021-2025 verder uit en implementeren daartoe stadsbreed extra inzamelvoorzieningen. We besluiten in 2023 over hoe we aanvullend zorgen voor betere nascheiding (verdere reductie van restafval na 2025);
- Stadsbrede uitrol inzamelcontainers: we vergroten in 2023 (met een uitloop in 2024) stadsbreed het aantal inzamelcontainers voor herbruikbare afvalstromen papier, PMD, gft/e (hoogbouw);
- Terugdringen bijzet van afval: we continueren de gebiedsgerichte aanpak om bijzet van afval bij ondergrondse containers verder terug te dringen. Daarbij maken we gebruik van handhaving (bestuurlijke boete);
- Inzamelsysteem centrum: we werken een nieuw inzamelsysteem uit voor het steeds verder verdichtende centrumgebied met de focus op minimaal ruimtelijk beslag in de openbare ruimte en dragen daarmee bij aan de benodigde gezonde openbare leefruimte;
- Upgraden milieustraat Lodewijkstraat: we treffen voorbereidingen voor de te vernieuwen milieustraat aan de Lodewijkstraat (vergroten capaciteit, verbeteren veiligheid, beter gescheiden reststromen, verbeteren van de dienstverlening aan inwoners), operationeel te maken in 2024; we verkennen de mogelijkheden voor een circulair ambachtscentrum bij het milieustation Lodewijkstraat, waarmee we direct bijdragen aan de Rijksopgave van 50% minder grondstoffenverbruik in 2030 en de Europese missie Klimaatneutrale en Slimme steden waarvoor Eindhoven is geselecteerd.

€ x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	26.163	27.044	27.633	28.998	30.506	31.612
Baten	-27.807	-28.587	-28.927	-30.675	-32.183	-33.289
Saldo	-1.644	-1.543	-1.294	-1.677	-1.677	-1.677

Toelichting taken	Lasten	Baten	Reserve
Opbrengsten uit afvalstoffenheffing (huishoudelijk afval)		-28.069	
Opbrengsten uit reinigingsheffing (afval kleinere MKB-bedrijven)		-828	
Voor kwijtschelding is € 1,4 miljoen begroot voor afval bij taakveld 6.3			
De lasten voor GR Cure bestaan uit Inzameling, verwerking en doorontwikkeling van huishoudelijk afval (op weg naar 0% restafval)	21.202		
Overkoepelende afvaltaken voor onder andere opruimen zwerfafval als onderdeel van integraal reinigingsbestek en toerekening BTW	5.688		
Doorbelaaste apparaatskosten (met name personeelskosten, zie paragraaf 3h)	581		
Kapitaallasten	157		
Overig, waaronder opbrengsten uit nakohieren (dat betreft innen van afvalstoffenheffingen van eerdere jaren)	5	-30	
Totaal	27.633	-28.927	0

7.4 Milieubeheer

Cumulatief beheerste situatie fysieke leefomgeving

De gemeente heeft wettelijke taken om te hoog belaste situaties van bodem, geluid, luchtkwaliteit, risico's (gevaarlijke stoffen, elektromagnetische straling) te saneren en bij ruimtelijke ontwikkelingen te voldoen aan gestelde normen. In de ruimtelijke ontwikkeling van de stad beperken we opeenstapeling van milieugezondheidseffecten zo veel mogelijk.

Saneren en onderzoeken locaties

Om milieu-gezondheidsrisico's te beperken, worden te hoog belaste situaties onderzocht en gesaneerd. We saneren lawaai van industrie, spoor- en wegverkeer en, eventuele overschrijdingen van normen luchtkwaliteit. We onderzoeken en saneren de bodemkwaliteit (grond en grondwater).

Verbeteren woonsituatie

We dragen bij aan de Omgevingsvisie met betrekking tot het doel Gezonde en toekomstbestendige ontwikkeling van de stad door het terugdringen van de cumulatieve milieu-gezondheidslast in de verdichtende stad/regio en het ontwikkelen van een visie voor de ondergrond.

We werken aan het verkrijgen van schonere lucht, een stillere omgeving en schone en veilige bodem. We monitoren en ontsluiten de omgevingsbelasting van lucht, geluid, elektromagnetische straling, risico's externe veiligheid en de beleving ervan. We dragen bij aan de uitwerking van ruimtelijke ontwikkelingen en het Integraal Gezondheidsbeleid van de gemeente.

CO2 reductie en circulaire samenleving

- 95% CO2 reductie in 2050 en 55% in 2030 ten opzichte van 1990.
- Circulaire samenleving in 2050 en 50% minder primaire grondstoffen in 2030.

Uitvoeren klimaatplan

De doelstellingen, projecten, activiteiten en inspanningsverplichtingen die ten grondslag liggen aan de uitvoering van het klimaatplan zijn waar mogelijk ondergebracht in de taakvelden onder de toepasselijke programma's. Zo kunt u inspanningsverplichtingen terugvinden onder de programma's 'verkeer, vervoer en waterstaat', 'economie', 'volksgezondheid en milieu' en 'volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing'. Een samenvattend overzicht van alle inspanningen met betrekking tot de uitvoering van het klimaatplan is verwerkt in bijlage 4 in deze begroting. Een verdiepend inzicht op de voortgang van het verminderen van CO₂-uitstoot in de stad en onze inzet ten behoeve van de uitvoering van het klimaatplan vindt u in de klimaatbegroting 2023, toegevoegd als bijlage bij deze begroting 2023. Daarnaast werken we succesvol samen met partners in de stad aan verduurzaming via klimaatdeals. Dit doen we zowel op sectorniveau, zoals de Green Deal Zorg en de Green Deal evenementen, als op gebiedsniveau, zoals de aanpak op bedrijventerrein De Hurk.. Deze aanpak willen we verder uitbouwen, mede als verdere uitwerking van Missie Europa.

Voor maatregelen rondom klimaat, isolatie en verduurzaming van vastgoed is gedurende deze bestuursperiode incidenteel een bedrag van € 5 miljoen beschikbaar en structureel € 0,7 miljoen. De incidentele middelen worden als volgt ingezet:

- € 1,5 miljoen voor het doorleggen van klimaat- en duurzaamheidsdoelstellingen naar andere taakvelden binnen de begroting.
- € 1,0 miljoen voor de versnellingsopgave.
- € 0,5 miljoen voor de oprichting van een gemeentelijk energiebedrijf en €0,5 miljoen voor impuls gedragsverandering en bewustzijn.
- € 1,5 miljoen voor het uitwerken en implementeren van een plan van aanpak circulariteit en overige verduurzamingsimpulsen.

Om extra vaart te kunnen maken met het verduurzamen van woningen en mkb-bedrijven wordt daarnaast in deze begroting eenmalig een extra bedrag van € 3.000.000 uitgetrokken. Hiermee kunnen we een extra stap zetten die we later zouden kunnen opschalen.

De structurele middelen worden ingezet voor verduurzaming van het vastgoed en het langjarig borgen van de op te stellen agenda op circulariteit.

Effectindicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
% inwoners dat zich (zeer) onveilig voelt als gevolg van gevaarlijke stoffen/straling/luchtverontreiniging	33%	35%	35%	35%	35%	35%
% inwoners dat last heeft van minstens één vorm van geluidhinder	47%	38%	38%	38%	38%	38%
CO2-uitstoot (% t.o.v. 1990)	-	104%	87%	83%	79%	72%
CO2-uitstoot per inwoner (% t.o.v. 1990)	-	84%	68%	64%	60%	55%

Prestatie-indicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Aantal gesaneerde en onderzochte locaties (bodem)	137	110	105	nmb	nmb	nmb
Gesaneerde woningen A- en raillijst	0	96	231	24	nmb	nmb

In 2023 richten we ons vooral op:

- Cumulatief beheerste situatie fysieke leefomgeving: we monitoren en rapporteren de fysieke kwaliteit van de bodem, lucht, geluid, risico's externe veiligheid en elektromagnetische straling, alsmede de beleving daarvan door de inwoners;
- Saneren en onderzoeken locaties: we breiden het peilbuizensysteem uit voor gebiedsgericht grondwaterbeheer in het Centrum en Strijp S, starten de bodemsaneringen aan de Tapuitstraat en de Eimerick, voorzien de woningen aan de Leenderweg (binnen De Ring) van gevelisolatie geluid en brengen stil asfalt aan op de wegvakken Marconilaan en Leenderweg buiten De Ring. Daarnaast bereiden we het actieplan EU-richtlijn omgevingslawaaier voor (vaststelling in 2024 door het college);
- Verbeteren woonsituatie: we dragen bij aan uitvoering van het integrale gezondheidsbeleid met de engagementstrategie "de stap naar gezonder", alsmede de vastgestelde uitvoeringsagenda ten aanzien van gezonde verstedelijking. We ondersteunen bij de voorbereiding van ruimtelijke projecten en participeren in de Brabantse bestuurlijke stikstofafel ter uitwerking van de governance voor en gebiedsgerichte aanpak van reductie van de stikstofuitstoot. We onderzoeken en implementeren de Best Bestaande Technieken bij de bedrijven op De Hurk die het meeste overlast geven. Daarnaast maken een start met implementeren van Longen van de stad (afvangen van (ultra)fijsstof) in openbare parkeergarages, en testen daarbij de werking van CO₂ filtering;
- Verbeteren uitvoering milieubeleid en -taken: we stellen met betrekking tot de Omgevingswet beleidsregels vast voor Milieugezondheidsrisico en Geur, regelen het benodigde milieu instrumentarium in, werken het Bidbook Schone Lucht Akkoord uit ten aanzien van houtstook en scooters. We implementeren het plan van aanpak uitwerking Rekenkameronderzoek Odzob ter uitvoering van de VTH taken. Ook al voldoet de luchtkwaliteit aan de Europese norm, we gaan door met het werken aan gezondere lucht voor al onze inwoners. We streven ernaar om in 2030 te voldoen aan de WHO-norm voor luchtkwaliteit. We actualiseren het luchtbeleid. Het Rijk zal substantieel moeten bijdragen in relatie tot de opdracht die er ligt.
- Uitvoeren Klimaatplan: de doelstellingen, projecten, activiteiten en inspanningsverplichtingen van het klimaatplan zijn, waar mogelijk, ondergebracht in de taakvelden onder de toepasselijke programma's zoals de programma's verkeer, vervoer en waterstaat, economie, volksgezondheid en milieu en volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing. Een samenvattend overzicht van alle inspanningen is verwerkt in bijlage 4 in deze begroting. Een verdiepend inzicht op het verminderen van CO₂-uitstoot in de stad en de inzet voor de uitvoering van het klimaatplan staan in de klimaatbegroting 2023.
- CO₂ en klimaat: zie bijlage 4 en de Klimaatbegroting 2023 (bijlage).

x € 1.000

	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten	14.847	12.375	16.069	13.124	14.208	11.099
Baten	-4.650	-14.570	-6.563	-3.847	-3.203	-2.586
Mutatie reserves	-1.572	10.066	-63	-754	-2.010	428
Saldo	8.626	7.871	9.443	8.523	8.995	8.941

Toelichting taken

	Lasten	Baten	Reserve
Bio-energiecentrale Meerhoven, inclusief extra middelen vanwege het wegvallen van een subsidie van het Rijk	2.519	-2.833	309 *
Bestuursakkoord: structurele middelen voor strategische investeringen in warmte- en energietransitie	900		*
Bestuursakkoord: voor klimaat- en weersverandering zijn structurele middelen beschikbaar gesteld	700		*
Bestuursakkoord: incidentele middelen voor cofinanciering project Verduurzaming particulieren woning voorraad / Volkshuisvestingsfonds			-2.000 *
Lopende projecten Duurzaamheid en Milieu (inclusief kapitaallasten, zie paragraaf 3h). De afwikkeling van de projecten leidt tot meerjarig tot schommelingen van lasten en baten.	5.449	-3.521	247 *
Storting in reserve stimuleren energietransitie (warmtetransitie)	0	0	1.144
Vergunningen, Toezicht, Handhaving: doorontwikkeling bestaande VTH-instrumenten. GR Odzob is een uitvoeringsdienst voor VTH (betreft het Eindhoven-deel.	1.835		
Milieubeheer: verbeteren omgevingskwaliteit, verlagen van cumulatieve milieu-gezondheidslast, milieu sturend maken bij ruimtelijk-economische ontwikkelingen, meetsystemen lucht en geluid, anticiperen op (boven)lokale ontwikkelingen	498		
Uitvoering van Duurzaamheid, programma budget	274	-5	
Bodem en gebiedsgericht grondwaterbeheer (verrekenend met reserve bodemsanering)	108	-14	241
Dierplaagbestrijding	161		
Doorbelaste apparaatskosten (met name personeelskosten, zie paragraaf 3h)	3.346		
Kapitaallasten	33		
Overig	246	-190	-4
Totaal	16.069	-6.563	-63

7.5 Begraafplaatsen en crematoria

We voeren de gemeentelijke taken op het terrein van de lijkbezorging uit: begraafplaatsen en crematoria, lijkschouw (het vaststellen dat de betrokkene is overleden), baten voor begraafplaatsrechten en afkoopsommen grafrechten.

€ x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	894	863	887	883	882	881
Baten	-706	-648	-648	-648	-648	-648
Saldo	189	215	239	235	234	233

<i>Toelichting taken</i>	Lasten	Baten	Reserve
Beheerkosten voor de begraafplaatsen	723	-648	
Doorbelaste apparaatskosten (met name personeelskosten, zie paragraaf 3h).	154		
Kapitaallasten	10		
Totaal	887	-648	0

BBV-indicatoren en verbonden partijen

BBV-indicatoren zijn wettelijk bepaald en worden verzameld door de VNG. Voor programma 7 Volksgezondheid en milieu zijn de volgende indicatoren voorgeschreven:

Indicator	peiljaar	NL	100.000-300.000	Eindhoven
Omvang huishoudelijk restafval (kg per inwoner)	2019	161	159	215
Hernieuwbare elektriciteit	2020	26,9%	11,6%	7,2%

Verbonden partijen dragen bij aan de te bereiken doelstellingen. Voor programma 7 Volksgezondheid en milieu zijn dat de volgende:

Taakveld 7.1: GR GGD Brabant Zuidoost

De GGD Brabant Zuidoost heeft tot doel een bijdrage te leveren aan de publieke gezondheidszorg (PG) en de ambulance zorg (AZ).

De GGD Brabant Zuidoost vervult daartoe de volgende kerntaken:

- infectieziektebestrijding (incl. TBC bestrijding, SOA-bestrijding, reizigerszorg en hygiënezorg);
- medische milieukunde;
- toezichthoudende taken (o.a. kinderopvang);
- jeugdgezondheidszorg 0-18 jaar;
- onderzoek en beleidsadvisering;
- gezondheidsbevordering;
- ambulancezorg;
- openbare geestelijke gezondheidszorg.

Taakveld 7.3: GR Centrum Uitvoering reinigingstaken Eindhoven en omgeving (CURE)

Cure behartigt de belangen van en de samenwerking tussen Eindhoven, Geldrop-Mierlo en Valkenswaard voor het beheer van huishoudelijke afvalstoffen en daarmee samenhangende taken. Dit, in lijn met de Wet milieubeheer en het door de overheid gevoerde afvalstoffenbeleid.

Cure doet dit door de focus te leggen op 4 kernwaarden, zijnde 100% hergebruik van de huishoudelijke afvalstromen, het optimaliseren van het serviceniveau voor de burgers, het beheersen en optimaliseren van de kosten en de inzet van mensen met een achterstand tot de arbeidsmarkt. Hierdoor kan het product afval verder ontwikkeld worden tot nieuwe grondstoffen en kan onder andere de werkgelegenheid en de circulaire regionale economie worden gestimuleerd.

Taakveld 7.4: Eindhoven Airport N.V.

Uit het Bestuursakkoord 2022: Het proefcasus-advies 'Opnieuw verbonden' van Pieter van Geel blijft voor ons leidend. We houden de partners, waaronder de Rijksoverheid en Eindhoven Airport, aan de gemaakte afspraken via de daarvoor ingestelde overlegstructuren, waaronder het Luchthaven Eindhoven Overleg (LEO).

Uitgangspunt is het referentiescenario 'geluid' conform de motie 'Afspraak is afspraak'. We hechten groot belang aan een zorgvuldig proces en een breed gedragen uitkomst.

Eindhoven Airport is een belangrijke landelijke voorziening, maar moet ook ten dienste staan van de Brainportregio. We blijven ons dan ook hard maken voor een betere balans tussen vakantie en zakelijke bestemmingen. We vinden het daarnaast essentieel dat niet alleen ingezet wordt op het verminderen van geluidsoverlast, maar ook op het verminderen van CO₂-uitstoot. We streven ernaar om de meest duurzame luchthaven van Europa te hebben, op de grond én in de lucht. Ook moedigen we experimenten aan met elektrische vliegtuigen of het gebruik van groene synthetische kerosine.

We maken ons sterk voor een ruimere en meer structurele vulling van het Leefbaarheidsfonds, dat voorziet in (financiële) bijdragen aan projecten die het milieu, de gezondheid en het leefklimaat in de omgeving van Eindhoven Airport verbeteren. Tot slot is ook de gebiedsontwikkeling rondom het vliegveld onderwerp van gesprek.

Taakveld 7.4: GR Omgevingsdienst Zuidoost Brabant (ODZOB)

De ODZOB voert ten behoeve van de deelnemers taken uit op het gebied van het omgevingsrecht. Als uitvoeringsdienst van het lokaal en provinciaal bestuur levert de Odzob een bijdrage aan het realiseren en borgen van de door de verantwoordelijke overheden in de regio Zuidoost-Brabant aangegeven kwaliteit van de fysieke leefomgeving. De opdrachtportefeuille van de ODZOB is voor circa 30% landelijk opgelegd als verplichte basistaak, de rest van de taken zijn verzoektaken. En door de deelnemers ingebrachte budgetten voor collectieve taken en intensivering van taken.

Programma 8 Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing

Dit programma omvat drie taakvelden. Taakveld 8.1. omvat de taken op grond van de wet Ruimtelijke Ordening. Vanwege de invoering van de Omgevingswet heeft het rijk voorgeschreven om dit taakveld te hernoemen tot Ruimte en leefomgeving (in plaats van Ruimtelijke ordening). Taakveld 8.2 - Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen) heeft betrekking op bouwgrondexploitaties zoals verwerving, bouw- en woonrijp maken en verkoop van gronden. Grond zetten we als instrument in om doelstellingen van de andere programma's te bereiken. Taakveld 8.3 Wonen en bouwen is gericht op gebiedsontwikkeling, woningvoorraad en huisvestingsvoorziening.

Dit programma draagt door woningbouw, stedelijke vernieuwing en ruimtelijke ontwikkeling bij aan een aantrekkelijke en duurzame woon- en leefomgeving voor huidige en nieuwe bewoners. Dit met behoud van onze identiteit als ambitieuze, solidaire en innovatieve stad. We willen immers dat Eindhovenaren trots op de stad kunnen zijn.

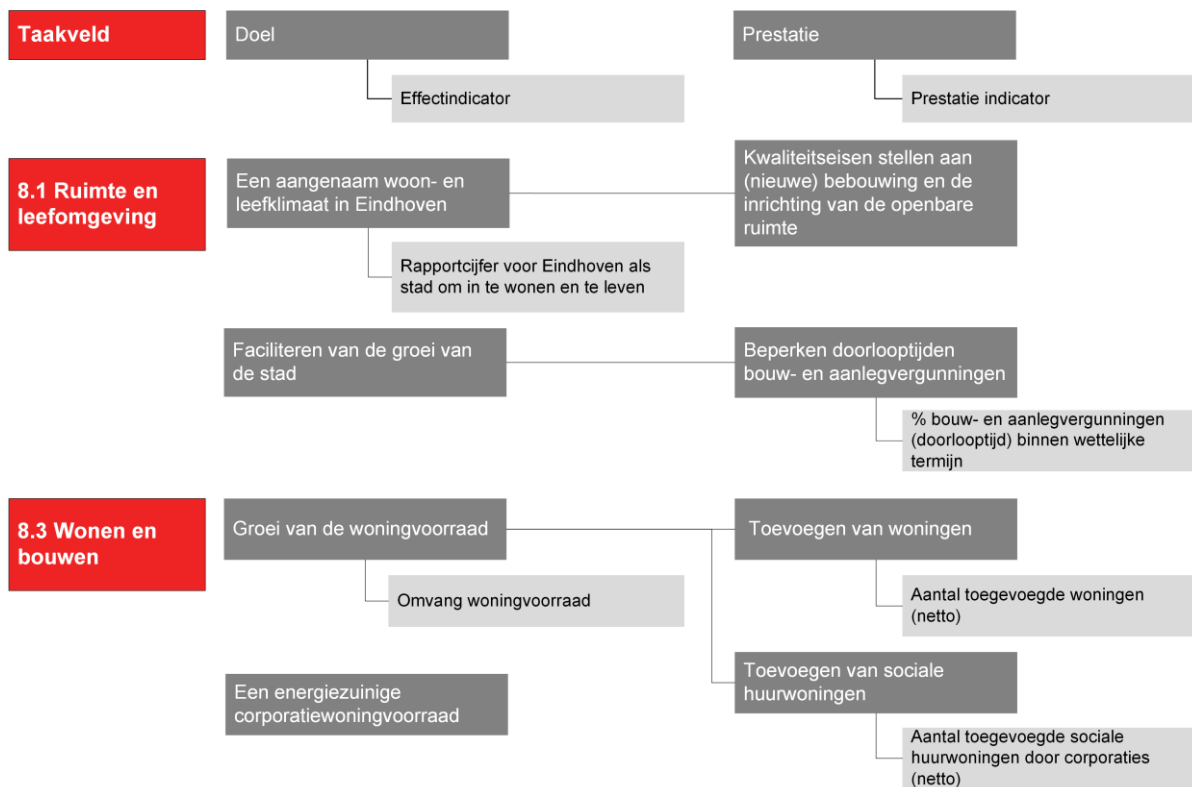
- 8.1 Ruimte en leefomgeving
- 8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)
- 8.3 Wonen en bouwen

Door middel van woningbouw, stedelijke vernieuwing en ruimtelijke ontwikkeling streven we naar een aantrekkelijke en duurzame woon- en leefomgeving voor huidige en nieuwe bewoners. Dat doen we door te werken aan samenhangende integrale gebiedsontwikkelingen, zoals Brainport City, Spoorzone, Internationale Knoop XL en Brainport Industries Campus (BIC). Daarbij is een goed functionerende woningmarkt van belang, die zowel invulling geeft aan de ambities van de stad (binden van talent) als aan de solidaire stad van twee snelheden. We transformeren en verdichten en we streven naar voldoende betaalbare koop- en sociale huurwoningen in al onze wijken. Hierbij stimuleren wij de verduurzaming van de (bestaande) woningvoorraad en innovatie in de bouw. Ook zetten we in op bescherming en hergebruik van het historisch erfgoed. We faciliteren initiatieven uit de stad door slagvaardig en klantgericht samen te werken en onze ruimtelijke instrumenten zo efficiënt en transparant mogelijk in te zetten. Daarbij is het streven om inwoners zo veel mogelijk bij de ontwikkelingen in de stad te betrekken.

In de Woonvisie van 2015 heeft de gemeenteraad het kader voor het gemeentelijk woonbeleid vastgelegd. In deze visie is gekozen voor:

- Een ambitieus groeiscenario (naar 300.000 inwoners) via verdichting van de bestaande stad met nadruk op het hoogstedelijke woonmilieu binnen de Ring.
- Een solidaire stad met voldoende ruimte voor sociale huur, middenhuur, wonen en zorg en zelfbeheer.
- Een innovatieve stad met creatieve oplossingen voor woningbouw, zoals tijdelijk wonen.

Het college zet zich al geruime tijd in op het versnellen van de bouw binnen de stadsgrenzen, met nadruk op sociale- en middenhuur en middeldure koop. Dit sluit aan bij de bouwversnellingafspraken in het kader van de Woondeal, die in maart 2019 is afgesloten en de in aansluiting hierop met regio, Rijk en Provincie gemaakte afspraken over verstedelijking in het Verstedelijkingsakkoord, dat in juni 2022 is vastgesteld.

8.1 Ruimte en leefomgeving

Een aangenaam woon- en leefklimaat in Eindhoven.

Eindhoven zet in op groei van de stad. Om deze groei te realiseren is een aantrekkelijke stad voor huidige en toekomstige inwoners en werknemers belangrijk. Het gaat dan bijvoorbeeld om een aantrekkelijke openbare ruimte, veel groen, een divers woningaanbod en een scala aan recreatieve voorzieningen (sport/recreatie, onderwijs, detailhandel, cultuur/evenementen etc.).

Kwaliteitseisen stellen aan (nieuwe) bebouwing en de inrichting van de openbare ruimte

We stellen kwaliteitseisen op het gebied van stedenbouw, duurzaamheid, klimaat, mobiliteit, woonproduct (onder andere soort woningen, prijsklassen) en groen.

In de centrumgebieden zijn die kwaliteitseisen hoger dan in de reguliere woonwijken, vanwege het verschil in dynamiek, drukte en gebruik van de (openbare) ruimte.

Faciliteren van de groei van de stad

Onze ambitie om als stad te groeien betekent ook dat er veel initiatieven voor nieuwbouw, verbouw of transformatie van bestaande gebouwen bij de gemeente worden ingediend. Om deze bouwopgave mogelijk te maken zetten we het hele scala van planologische instrumenten in zoals planwijzigingen, vergunningverlening en ontheffingen.

Beperken doorlooptijden bouw- en aanlegvergunningen

We beperken doorlooptijden van (bouw)vergunningen, vrijstellingen en ontheffingen tot maximaal de wettelijke termijn. Daarnaast zetten wij ons in voor een sneller en transparanter proces.

Effectindicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Rapportcijfer voor Eindhoven als stad om in te wonen en te leven	nnb	7,6	7,6	7,6	7,6	7,6

Prestatie-indicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
% bouw- en aanlegvergunningen (doorlooptijd binnen wettelijke termijn)	99%	99%	99%	99%	99%	99%

In 2023 richten we ons vooral op:

- Ontwikkelingen Eindhoven Internationale Knoop XL & MIRT: het jaar 2023 in het teken staat van de uitwerking van de gemaakte investeringsafspraken bij het BO Leefomgeving (gebiedsontwikkeling Knoop XL en mobiliteitstransitie), en de vervolgstappen voor multimodale knoop, HOV4 en wegennet op basis van de besluitvorming op het BO MIRT in november 2022. Daarnaast geven we opvolging aan de andere afspraken uit het verstedelijkingsakkoord (bijvoorbeeld een gezamenlijk onderzoek naar energietransitie in combinatie met de HOV4). Binnen het gebied Knoop XL vraagt de gebiedsontwikkeling Fellenoord bijzondere aandacht. We bereiden een raadsvoorstel voor ten behoeve van de organisatievorm voor de realisatie van deze gebiedsontwikkeling. In dit raadsvoorstel is aandacht voor de (publieke) bevoegdheden, organisatievorm en de randvoorwaarden daarbij (het 'hoe'). Voor Knoop XL & MIRT zijn structurele middelen beschikbaar gesteld, invulling gebeurt op basis van het collegeprogramma. Verdere detaillering is terug te vinden in de investeringsparagraaf.
- Omgevingswet en omgevingsvisie: voor de Omgevingswet zijn structurele middelen beschikbaar gesteld, invulling gebeurt op basis van het collegeprogramma. Eén van de wettelijke kerninstrumenten van de nieuwe wet is de omgevingsvisie, het lange termijn strategische kader bij uitstek voor de fysieke leefomgeving van de gehele stad. Ook in 2023 zijn we druk doende met het opstellen van de omgevingsvisie, toewerkend naar vaststelling door de gemeenteraad eind 2024.
- Eindhoven Noordwest: in de gebiedsontwikkeling van Eindhoven Noordwest werken we o.a. aan de ontwikkeling van de Brainport Industries Campus (BIC), Eindhoven Airport District (EAD) en het Groene Raamwerk. In 2023 wordt de Wegenstructuur Eindhoven Noordwest afgerond en opgeleverd. Voor de strategische opgaven in Eindhoven Noordwest zijn investeringsmiddelen beschikbaar gesteld. Invulling daarvan gebeurt op basis van het collegeprogramma.

 x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	14.730	12.564	22.202	15.757	13.391	12.521
Baten	-7.728	-3.957	-3.264	-2.771	-1.266	-1.200
Mutatie reserves	1.639	-1.001	-5.243	-1.908	-829	-134
Saldo	8.640	7.606	13.695	11.078	11.296	11.187

Toelichting taken

	Lasten	Baten	Reserve
Landgoed Wielewaal: beheer van het landgoed en kapitaallasten a.g.v. de aankoop van het landgoed. Omvat tevens lasten voor onderzoek, planvorming en participatie.	910	-37	
Facilitaire projecten. Dit betreft lasten en baten van projecten grond waarvoor de gemeente een faciliterende rol heeft richting private ontwikkelaars. De lasten en baten voor deze projecten muteren over de jaarschijven als gevolg van fasering. Voor nadere toelichting zie paragraaf 3g Grondbeleid.	2.451	-2.451	
Programma-sturing Eindhoven Noordwest	305		
Digitalisering Basisregistratie Ondergrond (BRO)	106		
Bestuursakkoord: strategische investeringen (structureel) voor Knoop XL	1.000		*
Bestuursakkoord: strategische investeringen (structureel) voor Eindhoven Noord-West	400		*
Bijstorting in Leefbaarheidsfonds (incidenteel)	500		*
Extra middelen voor strategische investeringen (€ 850.000) en strategische fte's (€ 400.000): nader in te vullen (excl. 10% organisatie)	1.250		*
Bestuursakkoord: incidentele middelen voor co-financiering van het Volkshuisvestingsfonds	1.171		-1.171 *

<i>Toelichting taken</i>	Lasten	Baten	Reserve
Bestuursakkoord: Omgevingswet: € 0,8 miljoen structureel en € 2,1 miljoen incidenteel	2.860		*
Gronddepot. De inkomsten bestaan uit huur en opname- en afgave van grond. De uitgaven bestaan uit doorbelasting naar projecten van waaruit grond wordt aangeboden of afgenomen van het gronddepot. De gerealiseerde baten en lasten zullen verschillen van de begroting, dit is namelijk afhankelijk van de soort en hoeveelheid grond die wordt aangeboden.	391	-635	
Exploitatie projecten (voor beleidsprojecten en onderhoudsprojecten); deze muteren over de jaarschijven door fasering.	4.518	-66	-4.452 *
Doorbelaste apparaatskosten (met name personeelskosten, zie paragraaf 3h)	5.397		
Kapitaallasten	108		
Overig	835	-75	380
Totaal	22.202	-3.264	-5.243

* Intensivering kadernota of afwijking tussen jaren > € 1 miljoen

8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)

De gebiedsontwikkeling in Eindhoven krijgt mede vorm via grondexploitaties. Deze grondexploitaties voegen waarde toe voor met name de programma's wonen, economie (kantoren en bedrijventerreinen) en maatschappelijke functies (onderwijs, cultuur en sport). In de Meerjaren Prognose Grondexploitaties en Private Ontwikkelingen (MPG) worden jaarlijks de grondexploitatieprojecten geprogrammeerd en geprioriteerd. Grond zetten we in als middel om een bijdrage te leveren aan de doelstellingen van andere programma's. In de paragraaf grondbeleid (paragraaf 3g) is informatie over de nota Grondbeleid en zijn enkele specifieke kernegevens en kengetallen opgenomen.

Vanuit het bestuursakkoord is incidenteel € 3,5 miljoen beschikbaar gesteld voor woningbouw, grond en onrendabele toppen, te verdelen voor:

- betaalbaarheid van de woningbouw in het bijzonder sociale woningbouw: € 2 miljoen
- versterken van het actief grondbeleid: € 1 miljoen
- nader te bestemmen: € 0,5 miljoen.

 x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	42.925	75.430	53.685	23.971	21.112	21.108
Baten	-45.336	-72.838	-51.768	-21.638	-18.694	-18.694
Mutatie reserves	4.936	437	949	507	516	516
Saldo	2.525	3.029	2.866	2.840	2.934	2.930

<i>Toelichting taken</i>	Lasten	Baten	Reserve
Activiteiten grondexploitaties niet bedrijventerreinen. Dit betreft de projecten grond waarbij we de gebiedsontwikkeling zelf oppakken. O.a. voor grondverwerving, bouw- en woonrijp maken, bovenwijkse voorzieningen, verkoop van bouwrijpe gronden, verwijderen van explosieven. De mutaties tussen de jaren zijn het gevolg van fasering. Een nadere toelichting is opgenomen in paragraaf 3g Grondbeleid.	47.369	-47.369	*
Doorbelaste apparaatskosten (met name personeelskosten, zie paragraaf 3h)	1.340		
Grondtransactie/erfpachtovereenkomst PSV	2.142	-2.535	398
Niet actieve voorraad gronden:			
- Onder andere beheerskosten en opbrengsten over bebouwde en onbebouwde eigendommen en advieskosten	2.136	-1.006	
- Kapitaallasten over de strategische verwervingen (gronden in voorraad), projecten in voorbereiding en vastgoed activa	686		
Overig	12	-858	551
Totaal	53.685	-51.768	949

8.3 Wonen en bouwen

Groei van de woningvoorraad

De vraag naar woonruimte is onverminderd hoog. Wel zijn er momenteel veel onzekerheden die de ontwikkeling van de woningmarkt momenteel moeilijk laten voorspellen. Een hoge woningbouwproductie blijft hoe dan ook van het grootste belang. Wel hebben we op de korte termijn te maken met rentestijging en forse kostenstijgingen in de bouw als onderdeel van de stijgende inflatie en schaarste aan bouwmaterialen en personeel. Het is zaak om ondanks alle onzekerheden de focus op woningbouwproductie te houden en daarbij creatief en flexibel te zijn. Inzet op verplaatsbare woningen is daar een goed voorbeeld van. Verder is nauwe samenwerking met corporaties, maar ook met marktpartijen nu van groter belang dan ooit.

Toevoegen van woningen

We blijven inzetten in op het verder verhogen van de woningbouwproductie naar gemiddeld 3.000 woningen per jaar. De bestuurlijke afspraken met de regio, provincie en het Rijk (Woondeal uit 2019) worden herzien. De huidige bouwkostenstijgingen en de oplopende rente zullen ook in 2023 voor een extra uitdaging zorgen om de gewenste woningbouwaantallen te realiseren.

Toevoegen van sociale huurwoningen

In de prestatieafspraken maken we jaarlijks afspraken over de aantallen sociale huurwoningen die gerealiseerd worden door de woningcorporaties. Dit is onderdeel van een gezamenlijke investeringsagenda om de productie van sociale huurwoningen te bevorderen. Naar groeit de voorraad corporatiewoningen in 2023 bruto 614 met sociale huurwoningen en netto (dus min de sloop en verkoop) 100 woningen. Dit is te laag en daarom zijn aanvullende acties nodig, waaronder investeringen in verplaatsbare sociale huurwoningen door de corporaties.

Een energiezuinige corporatiewoningvoorraad

We hebben als stad klimaatdoelstellingen gesteld. Daarnaast brengen de huidige stijgende energieprijzen steeds meer huishoudens in de problemen. We streven daarom naar een energiezuinige corporatiewoningvoorraad. We maken hierover concrete afspraken in het duurzaamheidspact en de prestatieafspraken.

Effectindicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Omvang woningvoorraad	114.398	118.000	118.556	121.056	123.056	125.056

Prestatie-indicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Aantal toegevoegde woningen (netto)	1.532	2.500-3.000	2.500-3.000	2.000-2.500	2.000-2.500	1.500-2.000
Aantal toegevoegde sociale huurwoningen door corporaties (netto)	425	297	100	750	800	550

In 2023 richten we ons vooral op:

- Versnelling woningbouw: versnelling woningbouw: om op korte termijn de woningproductie te verhogen wordt ingezet op het realiseren van verplaatsbare woningen op tijdelijke locaties. Verder worden de maatregelen uit het versnellingsplan woningbouw uit 2021 verder voortgezet gericht op het versnellen van de interne procedures en betere samenwerkingen met corporaties en marktpartijen.
- Verbeteren betaalbaarheid van het wonen: een extra inzet betaalbaarheid van het wonen noodzakelijk: in het belang van de verslechterende koopkracht van de laagste inkomens

- Betaalbare woningvoorraad: betaalbare woningvoorraad: we houden vast aan het woonprogramma: 85% betaalbare woningen, met een mix van sociale huur, middenhuur en sociale en middeldure koop, waarbij we rekening houden met de balans in de buurt en / of een grotere gebiedsontwikkeling.
- Beter benutten van de bestaande woningvoorraad: inzetten op de mogelijkheden van de bestaande woningvoorraad en bestaand vastgoed om extra woonruimte te realiseren en beter te benutten.
- Extra inzet gebiedsgericht werken: deze bestuursperiode wil het gemeentebestuur een doorbraak forceren in de aanpak van wijken. Wijken die we al enkele jaren actiegebieden noemen, maar waar de inwoners, bedrijven en maatschappelijk partners dit niet altijd zo voelen. Na verschillende pilots, evaluaties en plannen zien we dat de nood in sommige wijken zo begint op te lopen dat er iets moet gebeuren. Met de aanstelling van een stadsgezant voor gebiedsgericht werken gaan we die iets omzetten in het uitvoeren van de plannen en ideeën. De middelen voor een gebiedsgerichte aanpak rondom leefbaarheid in wijken en buurten richten zich op extra inzet daar waar het nodig is. Zoals de inzet van extra jeugdboa's, ondersteuning bewonersorganisaties of intensiveren van programma's rondom taalvaardigheid.

€ x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	17.376	14.644	18.285	15.175	14.921	14.697
Baten	-12.990	-9.844	-10.930	-9.909	-9.909	-9.909
Mutatie reserves	-1.101	-404	-1.524	-889	-518	-18
Saldo	3.285	4.396	5.831	4.377	4.494	4.770

<i>Toelichting taken</i>	Lasten	Baten	Reserve
Stadsdeelbudget voor kleine fysieke ingrepen in de openbare ruimte op verzoek van bewoners	811	0	
Slim Verduurzamen Vastgoed: van het eigen gemeentelijk vastgoed wat zo als vliegwiel dient voor het verduurzamen van de stad.	1.760	-797	-476
Voor bezit, beheer en instandhouding van de woningvoorraad en huisvestingsvoorziening zijn lasten geraamd. Voor verhuur of bruikleenstelling van deze objecten zijn inkomsten geraamd. De lasten bestaan voor € 361.000 uit kapitaallasten, zie paragraaf 3h	1.820	-1.720	12
Bestuursakkoord: strategische investeringen (structureel) voor wijkvernieuwing 3.0	500		*
Alle kosten en legesopbrengsten die te maken hebben met bouwvergunningen	2.028	-7.111	
De Flexpool (projectleider, planeconoom en jurist) is opgericht om in de negen samenwerkende SGE gemeenten het tekort aan woningen weg te werken en aan de behoefte aan woningen te kunnen voldoen door woningbouwprojecten te versnellen. De projectenlijst is tot stand gekomen in overleg met de negen SGE gemeenten.	838	-838	
Gebiedsgerichte aanpak voor leefbare wijken en buurten: deze middelen richten zich op extra inzet daar waar het nodig is. Denk hierbij aan inzet van extra jeugdboa's, ondersteuning bewonersorganisaties of intensiveren van programma's rondom taalvaardigheid	1047		
Woonwagenbeleid: n.a.v. actualisatie in november 2021: structureel € 200.000 en incidenteel € 2 miljoen (waarvan € 0,5 miljoen in dit taakveld)	667		*
Woningbouwoffensief: versnelling woningbouwproductie	207		
Uitvoeren woonvisie: beleid gericht op meer betaalbare woningen voor met name de lage inkomens, de middeninkomens en de bijzonder doelgroepen	263		
Doorbelaste apparaatskosten (met name personeelskosten, zie paragraaf 3h); in 2023 € 1,7 miljoen hoger	7.659		-749 *
Overig	685	-464	-311
Totaal	18.285	-10.930	-1.524

BBV-indicatoren en verbonden partijen

BBV-indicatoren zijn wettelijk bepaald en worden verzameld door de VNG. Voor programma 8 Volkshuisvesting, leefomgeving zijn de volgende indicatoren voorgeschreven:

Indicator	peiljaar	NL	100.000-300.000	Eindhoven
Gemiddelde WOZ waarde (x € 1.000)	2021	290	273	287
Nieuw gebouwde woningen (per 1.000 woningen)	2021	8,9	9,8	12,4
Demografische druk	2022	70,3%	63,9%	56,2%
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	2022	-	€ 834	€ 879
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	2022	-	€ 913	€ 879

Verbonden partijen dragen bij aan de te bereiken doelstellingen. Voor programma 8 Volkshuisvesting, leefomgeving zijn dat de volgende:

Taakveld 8.3: Park Strijp Beheer B.V.

Zie Park Strijp C.V.

Taakveld 8.3: Park Strijp C.V.

Dit betreft een samenwerkingsverband met VolkerWessels voor ontwikkeling van vm. Philips-locatie Strijp S met de ambitie om een kwalitatief aantrekkelijk en bruisend hoogstedelijk gebied te maken voor nieuwe gebruikers; cultuuruitingen, innovaties, bedrijfjes, evenementen en bewoners. Primaire doelstelling van de gemeente is de kwaliteitsverbetering van het Plangebied, de wijk en de stad door de herontwikkeling van de huidige bedrijfsbestemming in wervende woon-, werk- en centrumfuncties zoals voorzien in het Masterplan.

De doelstelling van Park Strijp C.V. is een kostendekkende grondexploitatie tegen een beheersbaar risico ten behoeve van een vernieuwd stedelijk gebied met hoge dichtheid, hoge kwaliteit en hoge mate van functiemenging, met een zodanige flexibiliteit in plan en programma dat ingespeeld kan worden op marktontwikkelingen met een wervend hoogstedelijk milieu, met ruimte voor een maximale 'woon- resp. werk-ladder', en van hoogwaardige kwaliteit.

Programma 0 Bestuur en ondersteuning

Dit programma omvat veel uiteenlopende taakvelden. We hebben deze onderverdeeld in drie thema's: (1) bestuur en burgerzaken, (2) organisatie en financiën en (3) lokale lasten en belastingen.

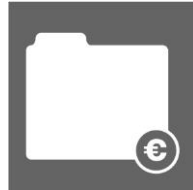
Een groot deel van de taakvelden is puur financieel en/of technisch van aard en hebben daarom geen doelenboom.

Bestuur en burgerzaken

0.1 bestuur
0.2 burgerzaken

Organisatie en financiën

0.3 beheer overige gebouwen en gronden
0.4 overhead
0.5 treasury
0.7 algemene uitkering
0.8 overige baten en lasten
0.9 vennootschapsbelasting
0.10 mutaties reserves
0.11 Resultaat rek. van baten en lasten

Lokale lasten en belastingen

0.61 OZB woningen
0.62 OZB niet-woningen
0.63 parkeerbelasting
0.64 overige belastingen

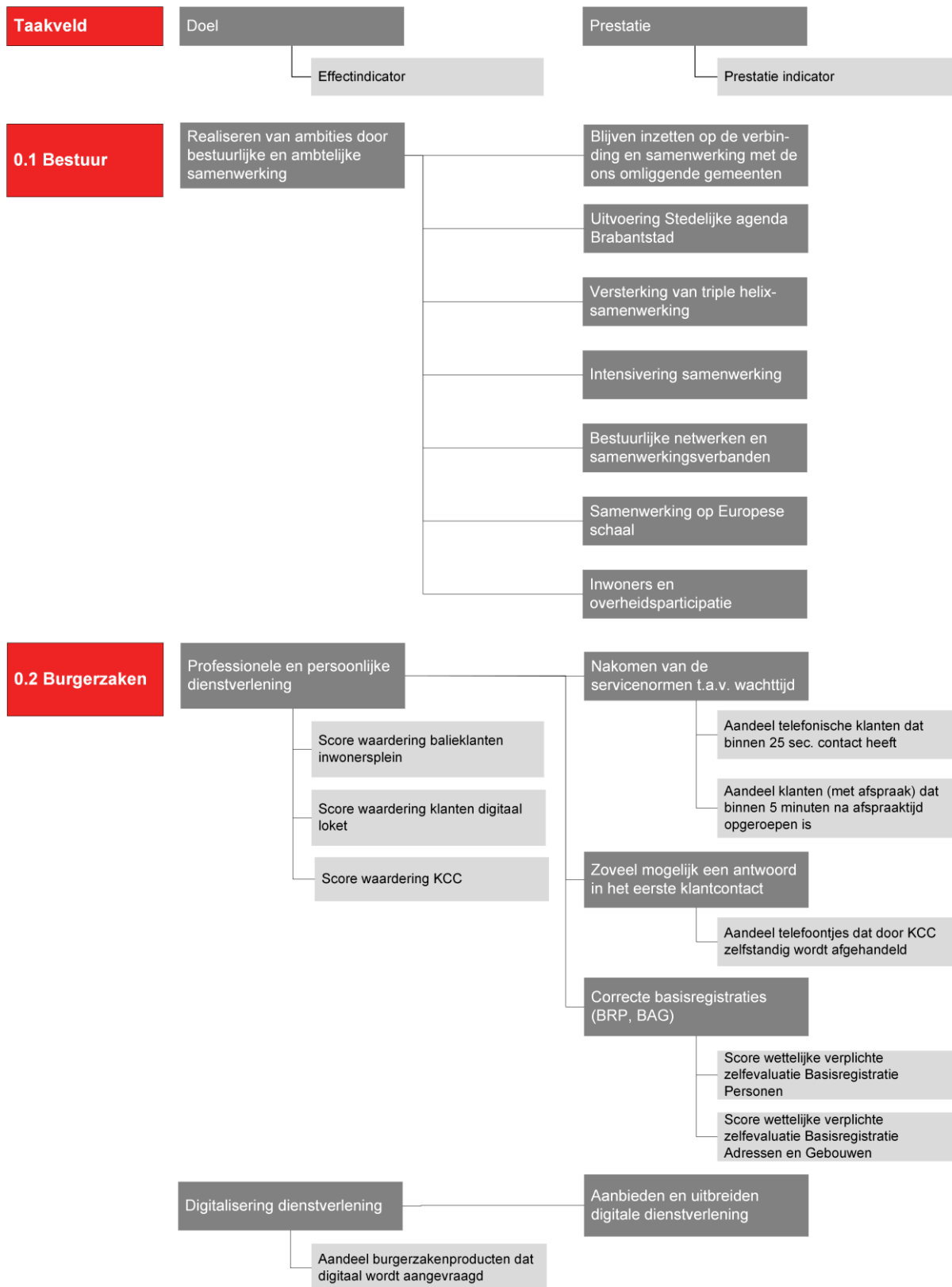

Bestuur en burgerzaken

Eindhoven is een levendige, zorgzame, inclusieve en veilige stad. Een niet-gepolariseerde stad. We koesteren verscheidenheid, we gaan uit van eigen kracht en samenredzaamheid. We hanteren het principe van brede welvaart als uitgangspunt en kader. We zorgen dat iedereen mee kan doen, kan werken en fijn kan wonen en leven in de verschillende buurten die onze stad rijk is. Brainport, met Eindhoven als kloppend hart, is een toptechnologieregio van wereldformaat. We leveren een grote bijdrage aan de Nederlandse economie én aan de oplossing van belangrijke maatschappelijke opgaven zoals gezondheid, mobiliteit en duurzaamheid.

We opereren op veel schaalniveaus om te bouwen aan Eindhoven en de belangen van de stad te behartigen. In de regio doen we dat in het Stedelijk Gebied Eindhoven en de Metropoolregio. Met de triple-helix partners werken we samen in (de stichting) Brainport. Samen met de provincie en de grote Brabantse steden realiseren we gericht opgaven in BrabantStad-verband. Met de provincie hebben we daarnaast een warme samenwerkingsrelatie voor het realiseren van de Brainport Nationale Actieagenda en de ontwikkeling van KnoopXL. Vanuit onze kantoren en Den Haag en Brussel behartigen we de (inter)nationale belangen van stad en regio.

Wij hebben de ambitie om passende dienstverlening vanuit een wendbare organisatie aan te bieden, waarbij de behoefte van de Eindhovenenaar centraal staat. De wereld om ons heen verandert in een hoog tempo en we zitten in het epicentrum van innovatie (Brainport). Het past bij onze gemeentelijke dienstverlening om in die dynamische werkelijkheid aan te blijven sluiten op de (digitale) behoeften van onze inwoners en ondernemers. Digitalisering en dienstverlening gaan hand in hand. De voordelen zijn evident. Echter is deze oplossing niet voor iedereen passend en van toegevoegde waarde. Het uitgangspunt is en blijft "online waar het kan en persoonlijk waar het moet". Dat betekent dat we onze dienstverlening omnichannel aanbieden via diverse kanalen. Daarbij hanteren we het principe click, call, face. Dat betekent dat we in eerste instantie sturen op de digitale mogelijkheden, voor opvang zorgen middels telefoon, chat en mail en uiteraard ook beschikbaar zijn voor fysiek contact. Maar wel sturen en verleiden in die volgorde.

0.1 Bestuur

Realiseren van ambities door bestuurlijke en ambtelijke samenwerking

Dit taakveld heeft in merendeel betrekking op het realiseren van onze ambities door bestuurlijke en ambtelijk samen te werken in wisselende coalities en op wisselende schaalniveaus. Denk aan opgaven zoals ons voorzieningenniveau op een hoger niveau brengen, de energietransitie, de circulaire economie, digitalisering, veiligheid en mobiliteit. Onder andere door inzet vanuit onze kantoren in Den Haag en Brussel.

Blijven inzetten op de verbinding en samenwerking met de ons omliggende gemeenten

Als centrumstad van de Brainportregio blijven we inzetten op de samenwerking met omliggende gemeenten. In het stedelijk gebied geven we met de andere acht gemeenten uitvoering aan de agenda voor wonen en economie, voorzieningen en ruimte. Op het niveau van Zuidoost-Brabant werken we samen op de thema's economie, mobiliteit, energietransitie en transitie landelijk gebied.

Uitvoering Stedelijke agenda Brabantstad

We geven met de grote Brabantse steden en de provincie uitvoering aan de Stedelijke Agenda Brabantstad waarbij we onze inzet uitlijnen met onze bestuurlijke prioriteiten en ambities. We maken werk met werk en kiezen die speerpunten waar het loont om op Brabantse schaal samen te werken. Dit doen we op een wijze die past bij ons uitgangspunt dat Brabantstad een licht bestuurlijk netwerk is en blijft met zo min mogelijk bestuurlijke drukte en met een agenda die resultaatgericht is.

Versterking van triple helix-samenwerking

Samen met de triple helix-partijen in de regio geven we uitvoering aan de ambities via de Brainport Agenda. Alle inwoners moeten daar uiteraard van profiteren. We zetten dan ook volop in om de triple helix-samenwerking van overheid, bedrijfsleven en kennisinstellingen bij te laten dragen aan de brede welvaart. Met onze innovatie-campussen verstevigen we -samen met Brainport Development- de onderlinge samenwerking in een bestuurlijk campussenoverleg.

Intensivering samenwerking

Samen met de regionale triple helix, de provincie en het Rijk zetten we in op de versterking van het woon- en leefklimaat van Eindhoven als centrumstad van de Brainportregio. Dat doen we in het kader van de doorontwikkeling van de mainportstatus van de Brainportregio. We benutten daartoe o.a. de regionale – in de MRE ondergebrachte- portefeuillehoudersoverleggen, en het bestuurlijk coördinatieteam schaalessprong, -en op nationaal niveau -het Bestuurlijk Overleg Brainport. Daarnaast zetten we in op verdere intensivering van de samenwerking met de G4 / G6 (G4, samen met Groningen en Eindhoven).

Bestuurlijke netwerken en samenwerkingsverbanden

Nationaal blijven we bestuurlijk actief in netwerken en samenwerkingsverbanden die ons helpen om onze ambities te realiseren. Voorbeelden hiervan zijn de VNG, het G40-netwerk (met name de sociale pijler) en het Netwerk Kennisstedes.

Samenwerking op Europese schaal

Op Europese schaal zetten we in op belangenbehartiging en positionering van Eindhoven en de Brainport regio via ons netwerk binnen de Europese commissie en met leden van het Europees parlement en met onze internationale netwerken zoals bijvoorbeeld Eurocities, European Region Research and Innovation Network (ERRIN), The European Network of Living Labs (ENoLL), Local Government for Sustainability (ICLEI) en POLIS (een netwerk rondom innovatieve mobiliteitsoplossingen). Europese investeringsmiddelen naar Eindhoven halen om een impuls te geven aan de realisatie van onze ambities, is een belangrijk speerpunt. De Europese Commissie zet stevig in op de Green Deal en Digitalisering. Dit biedt veel kansen.

Inwoners en overheidsparticipatie

De grote opgaven waar Eindhoven voor staat vragen meer dan ooit om goede samenwerking, tussen overheid, bedrijfsleven, instellingen en inwoners. We willen meer zeggenschap geven aan onze inwoners en hun een stevige stem geven in de ontwikkelingen die hun rechtstreeks raken. Hiervoor gaan we meer innovatieve vormen van participatie gebruiken, in het bijzonder om meer groepen die nu nog niet of ondervertegenwoordigd zijn, zoals jongeren en het stille midden, mensen met een beperking enzovoort te betrekken. Bovendien werken we aan duidelijke kaders, afspraken en verwachtingsmanagement voor-, na- en tijdens het participatieproces, met specifieke aandacht voor duidelijke communicatie naar deelnemers over wat met hun inbreng gedaan is.

- We stellen de nieuwe verordening participatie vast
- We ontwikkelen samen met de stad instrumenten en kaders om deze gemeentebreed in werking te zetten
- We geven meer participatie trajecten een innovatief karakter en zetten meer in op digitalisering van participatie om meer groepen te bereiken en meer stem te geven aan de huidige en toekomstige inwoners van de stad
- We organiseren werksessies met de raad en de stad om samen het thema en de opzet van een toekomstige burgerberaad op te stellen.

Deze ambitie vraagt om een gemeentelijke organisatie die naar haar inwoners luistert, naast hen staat en hen betreft in besluitvorming. Het aantal inwoners en daarmee de omvang van participatie blijft groeien. Dit is een stevige en portefeuille overstijgende opgave.

In 2023 richten we ons vooral op:

- Stedelijk Gebied Eindhoven en Metropoolregio Eindhoven:: in 2023 stellen we de nieuwe samenwerkingsagenda's voor 2023 - 2026 vast en starten we met de uitvoering.
- BrabantStad: in 2023 stellen we de herijkte stedelijke agenda BrabantStad vast voor 2023 - 2026 en starten we met de uitvoering. Belangrijk uitgangspunt voor Eindhoven is dat het lichte bestuurlijke karakter van het BrabantStad netwerk behouden blijft en dat de agenda resultaatgericht is. Voor ons staat het belang van de ontmoeting en de inhoudelijke meerwaarde van de samenwerking (vanuit stedelijk perspectief) centraal.
- Versterking van triple helix-samenwerking: ontwikkeling van een Sociale Brainport Agenda, waarbij de samenwerking tussen overheid, kennisinstellingen en bedrijfsleven wordt uitgebreid met maatschappelijke organisaties en wordt gezocht naar nieuwe ideeën en creatieve vormen om inwoners beter te betrekken bij beleids- en besluitvorming.
- Samenwerking op Europese schaal: voor positionering, belangenbehartiging en aantrekken van middelen voor het realiseren van onze stedelijke ambities, waarin de Europese missie Klimaatneutrale en Slimme steden en de onderhandelingen voor het klimaatcontract een belangrijk speerpunt is. We herijken de speerpunten en prioriteiten voor inzet op basis van het nieuwe collegeprogramma en de daaruit voortvloeiende Eindhovense opgaven.

 x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	31.452	13.786	14.773	14.346	14.384	14.327
Baten	-1.054	-422	-422	-422	-422	-422
Mutatie reserves	-26	122	-234	-234	-234	-149
Saldo	30.372	13.486	14.117	13.690	13.728	13.756

<i>Toelichting taken</i>	Lasten	Baten	Reserve
Facilitering en loonkosten/vergoedingen inclusief interne doorbelastingen bestuursorganen (raad, raadscommissies en college). Voor uitbreiding en ondersteuning van college zijn vanuit bestuursakkoord / actualisatie extra middelen beschikbaar gesteld.	6.182	-236	-224 *
Griffie. Vanuit bestuursakkoord en de latere actualisatie zijn extra middelen beschikbaar voor het toekomstbestendig maken (structureel € 0,5 miljoen) en incidenteel € 0,4 miljoen),	1.718		*
Lokale rekenkamer/ombudscommissie/accountantskosten	540		
Bestuurlijke samenwerkingen (waaronder verbonden partij Metropool Regio Eindhoven € 2,4 miljoen)	2.994	-186	
Strategische opgaven en (inter)nationale lobby/belangenbehartiging	256		
Doorbelaste apparaatskosten (met name personeelskosten, zie paragraaf 3h)	2.928		
Kapitaallasten	39		
Overig	116		
Totaal	14.773	-422	-224

0.2 Burgerzaken

Professionele en persoonlijke dienstverlening

Inwoners die contact opnemen ervaren een prettige, kwalitatief goede en betaalbare dienstverlening waarbij de klant centraal staat. We streven naar een hoge klanttevredenheid. Dit alles binnen de financiële en wettelijke kaders.

Nakomen van de servicenormen t.a.v. wachttijd

We willen helder zijn in wat de inwoner van ons aan dienstverlening kan verwachten. Daarnaast willen we duidelijk communiceren hoe goed we presteren op de gemaakte servicenormen.

Zoveel mogelijk een antwoord in het eerste klantcontact

Voor professionele dienstverlening is het van belang dat inwoners zoveel mogelijk in het eerste klantcontact antwoord krijgen op hun vraag. We hebben de focus gericht op het first contact fix. Het gaat over het in één keer goed afhandelen van een vraag of klacht. Bij ingewikkelde vragen en dossiervragen wordt doorverbonden naar de betreffende afdeling die een antwoord kan geven. Als de medewerkers van deze afdeling niet telefonisch bereikbaar zijn, wordt een terugbelafsprake gemaakt met de inwoner.

Correcte basisregistraties (BRP, BAG)

Een goede kwaliteit van de persoonsgegevens in de BRP (Basisregistratie Personen) en de adresgegevens in de BAG (Basisregistratie Adressen en Gebouwen) draagt bij aan een correcte dienstverlening door de gemeente (en overige overheden).

De basisregistraties vormen de basis voor de (gemeentelijke) dienstverlening. Registratie van onjuiste of onvolledige gegevens heeft bijvoorbeeld tot gevolg dat de mensen die recht hebben op de voorzieningen, die voorzieningen niet kunnen krijgen of dat mensen ten onrechte voorzieningen krijgen. Andere overheidsorganisaties zijn verplicht de gegevens uit de basisregistraties te gebruiken. De betrouwbaarheid is dan ook van het grootste belang.

Digitalisering dienstverlening

We hebben de ambitie om het gebruik van de digitale dienstverlening te stimuleren. Goede digitale dienstverlening is echter meer dan alleen digitale diensten aanbieden. Zo vergt digitale dienstverlening een visie op het niveau van dienstverlening op andere tijden dan de traditionele openingstijden, het moet het gemak en de efficiency voor de inwoner vergroten, het vergt een goede beveiliging van persoonsgegevens en andere gevoelige data en er moet aandacht zijn voor inwoners met minder digitale vaardigheden.

Aanbieden en uitbreiden digitale dienstverlening

Digitalisering biedt grote mogelijkheden. Het maakt betere dienstverlening tegen lagere kosten mogelijk en we sluiten aan bij de wensen van een groot deel van de inwoners. We hebben grote stappen gezet met de digitalisering van de dienstverlening. Maar we weten dat er een enorme opgave in het verschiet ligt om meer diensten en producten te vertalen naar een goede (digitale) dienstverlening die redeneert vanuit de behoeften van inwoners.

Effectindicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Score waardering balieklanten inwonersplein	8,5	≥ 7,5	≥ 7,5	≥ 7,5	≥ 8	≥ 8
Score waardering klanten digitaal loket	8,6	≥ 8	≥ 8	≥ 8	≥ 8	≥ 8
Score waardering KCC	9,5	≥ 8	≥ 7,5	≥ 7,5	≥ 8	≥ 8
Aandeel burgerzakenproducten dat digitaal wordt aangevraagd	61%	65%	65%	70%	75%	75%

Prestatie-indicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Aandeel telefonische klanten dat binnen 25 sec. contact heeft	56%	25%	25%	25%	25%	25%
Aandeel klanten (met afspraak) dat binnen 5 minuten na afspraaktijd opgeroepen is	79%	80%	80%	80%	80%	80%
Aandeel telefoontjes dat door KCC zelfstandig wordt afgehandeld	73%	75%	70%	70%	70%	70%
Score wettelijke verplichte zelfevaluatie Basisregistratie Personen	94%	96%	96%	98%	98%	98%
Score wettelijke verplichte zelfevaluatie Basisregistratie Adressen en Gebouwen	89%	80%	85%	85%	85%	85%

In 2023 richten we ons vooral op:

- Expeditie Burgerzaken: opleidingsplan Burgerzaken uitvoeren, omschakelen op het Inwonersplein van volledig op afspraak werken naar gedeeltelijk op afspraak en gedeeltelijk vrije inloop en zaakgericht werken van fysiek naar nog meer digitaal.
- Klantcontactcentrum: implementatie nieuwe telefooncentrale.

x € 1.000

	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	10.001	9.452	10.085	10.599	10.717	10.970
Baten	-4.368	-3.575	-3.552	-5.493	-5.625	-5.957
Mutatie reserves	-802	-39	-57	479	479	479
Saldo	4.832	5.838	6.476	5.585	5.571	5.492

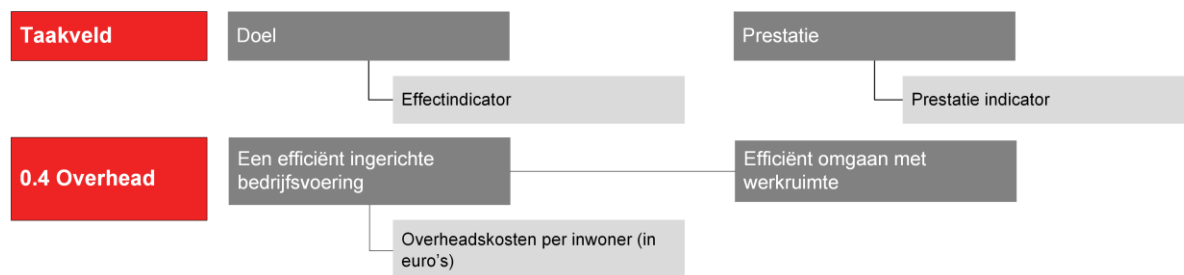
Toelichting taken

	Lasten	Baten	Reserve
Reisdocumenten (de baten betreffen de legesopbrengsten en de lasten de afdrachten aan het Rijk). Hieronder valt de uitgifte van paspoorten en identiteitskaarten. Zowel de legesopbrengsten als de afdrachten aan het Rijk worden jaarlijks geactualiseerd aan de hand van de vervangingsvraag. De vraag kan jaarlijks fluctueren, dit wordt mede veroorzaakt door de verlenging met ingang van 2014 van de geldigheidsduur van 5 naar 10 jaar. De legesopbrengsten zullen in 2026 stijgen tot € 3,2 miljoen, de afdrachten aan het Rijk nemen echter recht evenredig toe tot € 1,7 miljoen.	475	-921	*
Rijbewijzen (de baten betreffen de legesopbrengsten en de lasten de afdrachten aan het Rijk)	167	-740	
Huwelijken (de baten betreffen de legesopbrengsten en de lasten de kosten van de Babsen en overige directe kosten)	98	-219	
Verstrekingen Basisregistratie Personen, hieronder vallen de uittreksels BRP	0	-211	
Overige verstrekingen Burgerzaken (de baten betreffen de legesopbrengsten en de lasten de afdrachten aan het Rijk). Hieronder vallen legalisatie handtekeningen, verklaringen omtrent gedrag en de uittreksels burgerlijke stand.	70	-237	
Naturalisaties (de baten betreffen de legesopbrengsten en de lasten de afdrachten aan het Rijk)	408	-555	
Registratie Niet-Ingezetenen	74	-521	
Landelijke Aanpak Adreskwaliteit	27	-35	
Verkiezingen (betreffen de kosten voor de organisatie van de gemeenteraadsverkiezingen in 2022). De kosten worden verrekend met de reserve Burgerzaken.	584	0	-57
Algemene kosten (o.a. kapitaallasten), hieronder vallen de kosten voor Docudistri, persoonsinformatiesysteem PIV4U en het Klantgeleidingssysteem	552	-9	
KlantContactCentrum	111	-104	
Doorbelaste apparaatskosten (met name personeelskosten, zie paragraaf 3h)	7.519		
Totaal	10.085	-3.552	-57

Organisatie en financiën

In paragraaf 3e Bedrijfsvoering zijn de ontwikkelingen rondom onze organisatie toegelicht. De financiële hoofdlijn is terug te vinden in paragraaf 3h onder 'financieel afwegingskader'.

0.3 Beheer overige gebouwen en gronden

€ x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	1.927	1.633	1.828	1.823	1.823	1.823
Baten	-173	-87	-95	-95	-95	-95
Mutatie reserves	11	0	0	0	0	0
Saldo	1.765	1.546	1.733	1.728	1.728	1.728

<i>Toelichting taken</i>	Lasten	Baten	Reserve
Doorbelaste apparaatskosten (met name personeelskosten, zie paragraaf 3h)	1.597		*
Bezit, beheer, verhuur en instandhouding van gebouwen en gronden die de gemeente - al of niet tijdelijk - in bezit heeft en niet duurzaam in exploitatie neemt. (incl. € 52.000 kapitaallasten).	231	-95	
Totaal	1.828	-95	0

0.4 Overhead

Een efficiënt ingerichte bedrijfsvoering

De opgaven van onze gemeente vragen om een excellente bedrijfsvoering. Ontwikkelingen op het gebied van informatietechnologie en nieuwe, complexe wetgeving, vereisen dat onze organisatie wendbaar en van een kwalitatief hoog niveau is. We opereren als één concern: organisatiebelang en het eindresultaat staan voorop.

Efficiënt omgaan met werkruimte

We willen ervoor zorgen dat onze ambtelijke huisvesting voldoet aan- en past bij de huidige tijd. In de afgelopen jaren hebben we geconstateerd dat we te maken hebben met een tekort aan ruimte en variëteit aan werkplekken. Waar eerder de verwachting was dat het aantal medewerkers zou afnemen, gebeurt nu het omgekeerde. De stad maakt een groei door en onze gemeente heeft in de afgelopen jaren extra taken gekregen. Daardoor is het aantal medewerkers toegenomen en is er een groot tekort aan werkplekken. Tegelijkertijd is er minder ruimte door het afstoten van het Stadskantoor (5.000 vierkante meter). Daarom is onze ambtelijke huisvesting dringend aan aanpassing toe.

In 2020 is een nieuw integraal plan voor de huisvesting opgesteld voor de komende jaren. Hierin komen we tot een flexibilisering van de werkomgeving. We gaan voor een hybride werkstijl waarbij we deels thuiswerken en deels op kantoor. Met dit plan zorgen we voor een goede huisvesting voor onze medewerkers zonder dat er extra kantooroppervlak nodig is.

Effectindicatoren	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Overheadskosten per inwoner (in euro's)	336	340	332	332		

€ x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	81.226	88.368	96.447	92.246	93.645	94.030
Baten	-2.543	-2.237	-1.889	-1.774	-1.774	-1.774
Mutatie reserves	-18.751	-6.604	-2.327	1.428	-2.478	-2.922
Saldo	59.932	79.527	92.231	91.900	89.393	89.334

<i>Toelichting taken</i>	Lasten	Baten	Reserve
Informatievoorziening en automatisering (incl. € 2,8 miljoen kapitaallasten, zie paragraaf 3h). De baten betreffen interne doorbelastingen.	28.142	-364	*
Bestuursakkoord: structureel € 0,8 miljoen voor ICT-beheer en security; dit levert een directe bijdrage aan extra veiligheid binnen onze ICT-systemen en leidt tot beter inzicht in en grip op verdachte activiteiten in onze omgeving (privacy en toegangsbeveiliging).			
Facilitaire zaken en huisvesting, waarvan € 1,4 miljoen kapitaallasten. De baten betreffen voornamelijk het bedrijfsrestaurant en catering.	11.338	-515	
Financiën, toezicht en controle gericht op de eigen organisatie (o.a. financiële administratie, planning & control, verantwoording en auditing).	6.862		
Documentaire informatievoorziening.	4.362		

Inkoop inclusief opbrengst Social Return.	2.293	-26	
Personeel en Organisatie (P&O/HRM) en organisatie- en formatieadvies. Inclusief stelpost voor inzet afschaffen uitloopschalen door Lokaal Overleg (LO): € 1,5 miljoen in 2023 oplopend tot € 2,8 miljoen in 2026. De baten betreffen interne doorbelastingen en opbrengsten vervoersmanagement.	12.712	-806	*
Communicatie inclusief baten uit interne detacheringen.	4.530	-163	
Gemeentesecretaris en Directieraad	1.865		
Management en management ondersteuning van het primair proces. Als gevolg van de kostenverdeling hogere lasten in 2023.	21.221		*
Gemeentebrede taakstelling bedrijfsvoering (in 2023 stijging met € 0,5 miljoen)	-2.000		*
Slim Verduurzamen Gemeentelijke Gebouwen: meerjarige samenwerkingsovereenkomst met Impuls voor het onderhouden en verduurzamen van de ambtelijke huisvesting.	4.798	-15	331
Bestuursakkoord: Informatiebeveiliging € 0,7 miljoen structureel en €1,8 miljoen incidenteel (waarvan € 0,2 miljoen in 2023 wordt ingezet)	885		*
Bestuursakkoord: structurele middelen voor strategische investeringen (10% van € 4 miljoen)	400		*
Aanvullende stelpost voor nieuwe CAO (incl. WIJeindhoven)	4.300		*
Mutatie reserve eigen kapitaal.			-60.469
Mutatie reserve saldireserve specifiek.			13.971
Storting in reserve SMMM			43.800
Doorbelasting ICT-kosten naar overige taakvelden.	-7.438		
Overig	2.177		40
Totaal	96.447	-1.889	-2.327

0.5 Treasury

Tot dit taakveld behoren de activiteiten van de gemeente met betrekking tot de treasury-functie: financieringen (kort en langlopende leningen), beleggingen, dividenden etc. Zie hiervoor ook paragraaf 3d Financiering.

 x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	-244	2.313	-193	1.965	1.410	1.212
Baten	-3.993	-4.007	-4.257	-4.032	-4.341	-4.223
Mutatie reserves	-202	0	0	0	0	0
Saldo	-4.439	-1.694	-4.450	-2.067	-2.931	-3.011

<i>Toelichting taken</i>	Lasten	Baten	Reserve
Dividenduitkeringen		-528	
Kosten betalingsverkeer, overige bankkosten en diensten tussenpersonen	361		
(Toegerekende) rentekosten en -opbrengsten	-673	-3.729	
Doorbelaste apparaatskosten (met name personeelskosten, zie paragraaf 3h)	119		
Totaal	-193	-4.257	0

0.7 Algemene en overige uitkering gemeentefonds

Tot dit taakveld behoren de uitkeringen uit het gemeentefonds: algemene uitkering, integratie-uitkeringen, decentralisatie-uitkeringen. De uitkeringen behoren tot de algemene middelen van de gemeente

 x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	114	116	116	116	116	116
Baten	-554.475	-524.862	-578.404	-612.934	-647.312	-613.360
Mutatie reserves	21.290	0	0	0	0	0
Saldo	-533.071	-524.746	-578.288	-612.818	-647.196	-613.244

<i>Toelichting taken</i>	Lasten	Baten	Reserve
Algemene uitkering uit het gemeentefonds. De gemeentefondsuitkeringen worden jaarlijks geactualiseerd bij de meicirculaire en de septembercirculaire. De begroting 2023 is gebaseerd op de cijfers uit de meicirculaire 2022. De grootste toename van de algemene uitkering in 2023 wordt veroorzaakt door de toevoeging van het accres 2023 en door de eerste fase van het ingroeipad herijking gemeentefonds.		-578.404	*
Doorbelaste apparaatskosten (met name personeelskosten, zie paragraaf 3h)	116		
Totaal	116	-578.404	0

0.8 Overige baten en lasten

In dit taakveld zijn de overige baten en lasten ondergebracht die niet tot een specifiek taakveld behoren, zoals het budget voor onvoorziene kosten, stelposten en verrekeningen tussen sectoren voor het BTW Compensatiefonds (BCF). In dit taakveld is een structureel bedrag van € 242.000 opgenomen als algemeen dekkingsmiddel voor onvoorziene.

 x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	-4.404	-4.154	812	24.420	47.521	70.152
Baten	-328	-35	-35	-35	-35	-35
Mutatie reserves	-797	35	35	35	35	35
Saldo	-5.528	-4.154	812	24.420	47.521	70.152

<i>Toelichting taken</i>	Lasten	Baten	Reserve
Nog in te zetten stelposten:			
- Meicirculaire 2022: indexering vanaf 2024: € 23,6 miljoen, oplopend naar € 69,9 miljoen in 2026			*
- Meicirculaire 2022: vrouwenopvang	640		
- Meicirculaire 2022: dienstverlening systeemleren	70		
- Prijsstijgingen: dekkingsmiddel na vaststellen raadsdossier turap-1 2022	3.000		
- Decemercirculaire 2021	1.666		
- Dossier 2022: Zorg- en Veiligheidshuis Brabant-Zuidoost	-415		
Interne verrekening in verband met afdracht btw compensatiefonds (verrekening met name met taakveld 7.2 Riolerings en 7.3 Afval)	-4.874		
Budget voor onvoorziene kosten	242		

<i>Toelichting taken</i>	Lasten	Baten	Reserve
Doorbelaste apparaatskosten (met name personeelskosten, zie paragraaf 3h)	470		
Overig	13	-35	35
Totaal	812	-35	35

0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)

 x € 1.000	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten	1.794	0	0	0	0	0
Saldo	1.794	0	0	0	0	0

0.11 Resultaat rek. van baten en lasten

Dit betreft het saldo van alle lasten en baten in de meerjarenbegroting.

 x € 1.000	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten	32.707	0	0	37.440	52.813	0
Saldo	32.707	0	0	37.440	52.813	0

<i>Toelichting taken</i>	Lasten	Baten	Reserve
De incidentele ruimte in de jaren 2024 en 2025 is nog niet ingezet in deze begroting; zie hiervoor de toelichting in paragraaf 3h onder 'Financieel afwegingskader'			*
Totaal	0	0	0

Lokale lasten en belastingen

Zie hiervoor paragraaf 3a Lokale heffingen.

0.61 OZB woningen

In 2023 richten we ons vooral op:

- Belastingapplicatie: gunning en implementatie nieuwe belastingapplicatie.

 x € 1.000	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten	1.126	1.323	1.518	1.513	1.517	1.546
Baten	-36.399	-39.189	-39.689	-39.689	-39.689	-39.689
Saldo	-35.273	-37.866	-38.171	-38.176	-38.172	-38.143

<i>Toelichting taken</i>	Lasten	Baten	Reserve
Betreft werkzaamheden gericht op de heffing en waardering voor de onroerend zaakbelasting van eigendom woningen; ook het bezwaar en beroep op deze belasting.		-39.689	
Doorbelaste apparaatskosten (met name personeelskosten, zie paragraaf 3h).	1.518		
Totaal	1.518	-39.689	0

0.62 OZB niet-woningen

In 2023 richten we ons vooral op:

- Belastingapplicatie: gunning en implementatie nieuwe belastingapplicatie.

 x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	1.049	893	933	931	934	950
Baten	-41.504	-43.585	-44.498	-44.498	-44.498	-44.498
Saldo	-40.455	-42.692	-43.565	-43.567	-43.564	-43.548

<i>Toelichting taken</i>	Lasten	Baten	Reserve
Betreft werkzaamheden gericht op de heffing en waardering voor de onroerend zaakbelasting van eigendom woningen; ook het bezwaar en beroep op deze belasting.		-44.498	*
Doorbelaste apparaatskosten (met name personeelskosten, zie paragraaf 3h)	933		
Totaal	933	-44.498	0

0.63 Parkeerbelasting

Tot dit taakveld behoort de heffing en invordering van de parkeerbelasting en de opbrengsten van parkeerbelasting.

 x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	353	380	284	283	284	289
Baten	-11.937	-16.022	-16.188	-17.187	-17.187	-17.187
Mutatie reserves	-3.508	0	0	0	0	0
Saldo	-15.092	-15.642	-15.904	-16.904	-16.903	-16.898

<i>Toelichting taken</i>	Lasten	Baten	Reserve
Opbrengsten uit betaald parkeren op straat		-11.924	
Opbrengsten parkeervergunningen		-885	
Opbrengsten naheffingsaanslagen betaald parkeren		-3.379	
Bestuursakkoord: vanaf 2024 meeropbrengst van € 1 miljoen			*
Doorbelaste apparaatskosten (met name personeelskosten, zie paragraaf 3jh)	284		
Totaal	284	-16.188	0

0.64 Belastingen overig

Tot dit taakveld behoren de overige gemeentelijke belastingen.

 x € 1.000	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lasten	1.143	987	894	894	893	900
Baten	-2.642	-2.847	-2.902	-2.902	-2.902	-2.902
Mutatie reserves	-459	0	0	0	0	0
Saldo	-1.958	-1.860	-2.008	-2.008	-2.009	-2.002

<i>Toelichting taken</i>	Lasten	Baten	Reserve
Precario (vergoeding voor gebruik openbare grond); zie paragraaf 3a Lokale heffingen voor een nadere toelichting	0	-1.121	
Hondenbelasting (algemene belasting voor hondenbezit).	0	-1.221	
Invorderingsopbrengsten, dit zijn de opbrengsten uit aanmaningen, dwangbevelen en wettelijke rente.	0	-549	
Storting voorziening dubieuze belastingdebiteuren	129		
Belastingstelsel; dit betreft de kosten voor VGS4U.	281		
Doorbelaste apparaatskosten (met name personeelskosten, zie paragraaf 3h).	480		
Overig	4	-11	
Totaal	894	-2.902	0

BBV-indicatoren en verbonden partijen

Indicator	Eindhoven 2023
Formatie (fte per 1.000 inwoners)	8,7
Bezetting (fte per 1.000 inwoners)	7,9
Apparaatskosten (kosten per inwoner)	€ 1.036
Externe inhuur (kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen)	14,7%
Overhead (% van totale lasten)	9,4%

Verbonden partijen dragen bij aan de te bereiken doelstellingen. Voor programma 0 Bestuur en ondersteuning zijn dat de volgende:

Taakveld 0.1: GR Metropoolregio Eindhoven

Bestuurlijk samenwerkingsverband tussen Eindhoven en de twintig andere Zuidoost Brabantse gemeenten dat bijdraagt aan een excellent vestigingsklimaat voor bedrijven en inwoners in de Brainportregio. De focus van het vigerende samenwerkingsakkoord 2019-2022 ligt op het terrein van Economie, Mobiliteit, Energietransitie en Transitie Landelijk Gebied. Binnen deze focus zijn o.a. de uitvoering van het Stimuleringsfonds en de functie van betaalautoriteit en aandeelhouder Brainport Development NV door de 21 samenwerkende gemeenten belegd. Inspanning op de actualiteit van de coronacrisis is aanvullend, in opdracht van het DB MRE, een Herstelaanpak Breed Economisch Vestigingsklimaat ontwikkeld. Deze is in 2020 en 2021 tot uitvoering gebracht. Tot slot maakt ook het Regionaal Historisch Centrum (RHCE) onderdeel uit van de GR-MRE.

Taakveld 0.5: BNG Bank N.V., gevestigd te Den Haag

BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.

Taakveld 0.5: Enexis Holding N.V.

Zorgt voor distribueren en transporteren van energie, en voor in stand houden, beheren, exploiteren en uitbreiden van distributie en transportnetwerken. Het is wettelijk geregeld dat het netwerk in overheidshanden moet blijven en dat energielevering bij private partijen weggelegd kan worden.

3. Paragrafen

3a. Lokale heffingen

De lokale heffingen zijn een integraal onderdeel van het gemeentelijk beleid. Ze raken de burgers, bedrijven en instellingen heel direct in hun portemonnee. Gemeentelijke heffingen staan dan ook sterk in de publieke en politieke belangstelling. In deze paragraaf geven we een overzicht van de voorgestane wijzigingen met betrekking tot de gemeentelijke heffingen die van invloed zijn op de begroting 2023.

Financieel

Belastingsoort	Begroting 2022	Begroting 2023	Kosten-dekkendheid
Onroerendezaakbelastingen	82.774	84.187	
Afvalstoffenheffing en reinigingsrechten *	28.577	28.917	99%
Rioolheffing *	21.854	24.989	100%
Parkeerbelastingen **	16.022	16.188	
Leges vergunningen en burgerzaken *	11.238	11.416	86%
Toeristenbelasting	2.557	2.557	
Hondenbelasting	1.192	1.221	
Precariobelasting	1.095	1.121	
Begraafplaatsrechten *	648	648	77%
Marktgeden *	577	577	70%
Kanaalrechten *	60	60	43%
Standplaatsgeld autobussen	12	12	
BIZ-heffing ***	787	-	
Totaal	167.393	171.893	

* Voor deze heffingen is hieronder een kostenonderbouwing opgesteld waaruit blijkt dat de geraamde baten niet hoger zijn dan de geraamde lasten: dus hoogstens kostendekkend.

** De naheffingsaanslagen zijn opgenomen onder parkeerbelastingen. De kostendekkendheid daarvan bedraagt 80% (zie specificatie hieronder).

*** Het effect van de nieuwe verordening op de heffing en invordering van een BIZ-bijdrage wordt met een begrotingswijziging verwerkt.

Toelichting op belastingen

Woonlasten

- Conform het Bestuursakkoord 2022-2026 is het voorstel om, zolang er substantiële structurele nieuwe middelen te verdelen zijn, de lokale lasten voor woningen en niet-woningen in totaal niet meer te laten groeien dan met de reguliere indexering. De reguliere indexering is voor 2023 vastgesteld op 2,4% (conform CPB prijsindexcijfers van maart 2022). In december 2021 is er een commissienotitie besproken voor het Gemeentelijk RioleringsPlan (GRP). Hierbij is de wens uitgesproken om het ambitieniveau voor klimaatadaptatie gelijk te houden. De ruimte die ontstaat door reguliere indexatie van de lokale lasten wordt in 2023 geheel bestemd voor een verhoging van de rioolheffing. Op deze manier kunnen de voorgestelde plannen voor klimaatadaptatie worden uitgevoerd, hetgeen op verschillende plekken in de stad leidt tot een kwalitatieve impuls in de openbare ruimte.

- De opbrengst van de onroerende-zaakbelastingen is begroot op € 84.187.000. Voor de tarieven van de onroerende-zaakbelastingen is de jaarlijkse herwaardering als gevolg van de Wet waardering onroerende zaken (Wet WOZ) van belang. De uitkomsten hiervan zijn mede bepalend voor de tarieven onroerende-zaakbelastingen voor 2023. De nu voorgestelde tarieven zijn berekend op basis van de huidige beschikbare gegevens. De definitieve tarieven worden in december 2022 door de raad vastgesteld. De tarieven van december hebben geen invloed op de begrote opbrengst van de onroerende-zaakbelastingen.
- Ontwikkelingen in de afvalmarkt hebben geleid tot een relatief kleinere kostenstijging bij Cure. Ook is de groei van het aantal inwoners en huishoudens hoger dan geraamd. Hierdoor blijven de tarieven voor de afvalstoffenheffing in 2023 nagenoeg gelijk. De prognose is wel dat de markt weer zal stabiliseren. Dit leidt, in combinatie met toekomstige CAO-stijgingen, een toename in het aantal kwijtscheldingen en lastenstijgingen i.r.t. meerjaren-investeringen, tot de verwachting dat de tarieven na 2023 weer stijgen, om de afvalinzameling kostendekkend te houden.
- De rioolheffing stijgt in lijn met het voorstelscenario zoals opgenomen in de commissienotitie gemeentelijke rioleringsplan (GRP) dat in november 2021 door het college is bekrachtigd. In het Bestuursakkoord komt dit terug onder 'klimaatadaptief inrichten van de stad, € 2 miljoen structureel via de rioolheffing'. In deze notitie zijn voorstellen gedaan voor de uitwerkingsrichting van het nieuwe GRP 2023-2026 in relatie tot klimaatadaptatie, het Eindhovens kanaal en knooppunt XL naast het voortzetten van reguliere taken. Reguliere taken betreffen het op peil houden van de afval-, hemelwater-, grondwater- en oppervlaktewatervoorzieningen die samenhangen met de wettelijke watertaken, de aanscherping van (Europese) wetgeving, en (her)inrichtingen en ruimtelijke ontwikkelingen in de stad.
- De voorwaarden voor het verlenen van kwijtschelding van belastingen en heffingen zijn geregeld in de Invorderingswet 1990 (wetten.overheid.nl). De beleidsmatige regeling is beschreven in de Leidraad Invordering.
- De gehanteerde tarieven zijn de tarieven die aan de raad worden voorgesteld. Met het vaststellen van de Verordeningen gemeentelijke belastingen en rechten 2023 worden de tarieven definitief. Hieronder worden de woonlasten weergegeven voor 2022 en 2023. Dit betreffen de woonlasten van een driepersoonshuishouden met een eigen woning en een gemiddelde WOZ-waarde. Hier wordt zichtbaar dat voor dit huishouden de onroerende-zaakbelasting en de afvalstoffenheffing gelijk blijven en alleen de rioolheffing stijgt. In totaal stijgen de woonlasten met 2,4%, conform de reguliere indexering voor 2023.

Woonlasten 2023				
	2022	2023	Vershil in €	Vershil in %
Onroerende-zaakbelasting	€ 340	€ 340	€ 0	0%
Afvalstoffenheffing	€ 289	€ 289	€ 0	0%
Rioolheffing	€ 168	€ 187	€ 19	11,30%
Totaal gemiddelde woonlasten	€ 797	€ 816	€ 19	2,40%

Omgevingswet

Mogelijk worden per 1 januari 2023 de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen van kracht. Deze wetten komen dan in de plaats van de Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht. Of deze wetswijzigingen daadwerkelijk dan ingevoerd gaan worden wordt pas op of rond 1 november bekend. Mochten deze wijzigingen doorgang vinden dan wordt hierop geanticipeerd met een nieuw raadsvoorstel.

Kostendekkendheid

Rioolheffing	x € 1.000
0.8 BTW/BCF	1.544
7.2 Riolering	8.342
Reserves en voorzieningen	11.862
Personeelskosten	1.961
Overhead	1.311
Totaal kosten	25.020
Eigenarendeel	23.425
Gebruikersdeel	1.554
Overige opbrengsten	35
Totaal opbrengsten	25.014
Kostendekkingspercentage	100%

bedragen x € 1.000

Reinigingsheffingen	x € 1.000
0.8 BTW/BCF	2.986
2.1 verkeer en vervoer	1.681
5.7 Openbaar groen	457
6.3 Inkomen (kwijschelding)	1.400
7.3 Afval	21.928
0.8 Overige baten en lasten	-30
Personeelskosten	581
Overhead	288
Totaal kosten	29.291
Eenpersoonshuishoudens	9.216
Tweepersoonshuishoudens	8.600
Driepersoonshuishoudens	3.812
Meerpersoonshuishoudens	6.441
Bedrijven	828
Totaal opbrengsten	28.897
Kostendekkingspercentage	99%

bedragen x € 1.000

Begraafplaatsrechten	x € 1.000
7.5 Begraafplaatsen	797
Personeelskosten	
Overhead	44
Totaal kosten	841

Begraafrecht	304
Grafrecht	292
Aula	22
Reserveren	30
Totaal opbrengsten	648
Kostendekkingspercentage	77%

bedragen x € 1.000

Kanaalrechten	x € 1.000
2.4 Economische havens	139
Personeelskosten	
Overhead	
Totaal kosten	139
Kanaalrechten	60
Totaal opbrengsten	60
Kostendekkingspercentage	43%

bedragen x € 1.000

Marktgeld	x € 1.000
3.3 Bedrijfsloket	534
Personeelskosten	
Overhead	295
Totaal kosten	829
Marktgeden	577
Totaal opbrengsten	577
Kostendekkingspercentage	70%

bedragen x € 1.000

Naheffingsaanslagen	x € 1.000
1.1 Informatieverwerking	354
Personeelskosten	2.529
Overhead en kapitaallasten	1.330
Totaal kosten	4.213
Op te leggen bonnen	3.379
Oninbare bonnen	
Totaal opbrengsten	3.379
Kostendekkingspercentage	100%

bedragen x € 1.000

Titel 1 Algemene dienstverlening	Taakveld (A)	Overhead (B)	Totale Kosten (A+B)	Totale opbrengsten	Kosten-dekking
H 1 Vervallen			-		-
H 2 Taxivergunning	7	6	13	10	77%
H 3 Verkeer en vervoer	191	61	252	124	49%
H 4 Gebruik openbare grond	215	141	356	388	109%
H 5 Bouwhinder	16	10	26	28	108%
H 6 Kansspelen	25	21	46	5	11%
H 7 Leegstand	1	1	2	1	50%
H 8 Collectevergunning	3	3	6	1	17%
Kostendekking Titel 1	458	243	701	557	79%

bedragen x € 1.000

Titel 2 Fysieke leefomgeving / omgevingsvergunning	Taakveld (A)	Overhead (B)	Totale Kosten (A+B)	Totale opbrengsten	Kosten-dekking
H 1 Begripsomschrijvingen			-		-
H 2 Conceptaanvraag	453	297	750	86	11%
H 3 Omgevingsvergunning	4.084	2.259	6.343	6.957	110%
H 4 Vermindering en afwijking eerder ingediende aanvraag			-		-
H 5 Vermindering en teruggaaf			-		-
H 6 Bestemmingswijzigingen / herzieningen	15	9	24	15	63%
H 7 Sloopvergunning	4	2	6	6	100%
H 8 In deze titel niet benoemde beschikking en overige diensten			-		-
Kostendekking Titel 2	4.556	2.567	7.123	7.064	99%

bedragen x € 1.000

Titel 3 Europese dienstenrichtlijn	Taakveld (A)	Overhead (B)	Totale Kosten (A+B)	Totale opbrengsten	Kosten-dekking
H 1 Horeca	128	101	229	232	101%
H 2 Organiseren evenementen	428	384	812	176	22%
H 3 Prostitutiebedrijven	25	20	45	48	107%
H 4 Vermindering en teruggaaf			-		-
H 5 Huisvesting	27	12	39	38	97%
H 6 Telecommunicatie, kabels en leidingen	205	117	322	323	100%
H 7 Standplaats	104	66	170	90	53%
H 8 Winkeltijdenwet	3		3		0%
H 9 In deze titel niet benoemde beschikking	3	3	6	1	17%
Kostendekking Titel 3	923	703	1.626	908	56%

bedragen x € 1.000

Titel 1 Algemene dienstverlening	Taakveld (A)	Overhead (B)	Totale Kosten (A+B)	Totale opbrengsten	Kosten- dekking
H 1 Algemene Verstrekkingen			-		-
H 2 Huwelijken / partnerschap	100	32	132	218	165%
H 3 Reisdocumenten en (vervangende) Nederlandse identiteitskaart	781	228	1.009	899	89%
H 4 Rijbewijzen	522	259	781	650	83%
H 5 Verstrekkingen uit de basisregistratie personen	137	99	236	175	74%
H 6 Verstrekkingen uit het kiezersregister			-		-
H 7 Vervallen			-		-
H 8 Overige producten burgerzaken	757	117	874	277	32%
Kostendekking Titel 1	2.297	735	3.032	2.219	73%

3b. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het weerstandsvermogen is de belangrijkste buffer voor risico's waarvoor geen specifieke voorzieningen zijn getroffen. Het weerstandsvermogen geeft de mate aan waarin de gemeente in staat is om substantiële tegenvallers op te vangen zonder direct ingrepen in de begroting te hoeven doen. Onderstaande figuur maakt duidelijk voor welk gedeelte van de risico's we weerstandsvermogen aanhouden:

Bruto risico	Beheersmaatregelen		Weerstandsvermogen
	Netto risico	Kwantificeerbaar	
		Voorziening/ bestemmingsreserve	
		Niet goed kwantificeerbaar	Van materiele omvang Van geringe betekenis

We onderscheiden daarbij 2 soorten risico's:

Soort risico	Omvang 2023	Toelichting
Externe risico's en kwetsbaarheden waar je als organisatie geen invloed op hebt	€ 47,0 miljoen	(Humanitaire) rampen, pandemie, extreem weer, bedreiging van de veiligheid, vluchtelingenstromen, Rijk: financiële verhoudingen (ravijn 2026), decentralisaties, wet- en regelgeving Marktontwikkelingen: economische omstandigheden, loongebouw, prijsstijgingen, economie, rente, bestaanszekerheid
Strategische risico's die inherent zijn aan de aard van de organisatie	€ 52,3 miljoen	Claims, bezwaren, rechtszaken, onderhandelingen, subsidies Exploitatierisico's (o.a. sociaal domein open-einde regelingen) Grondexploitaties Samenwerkingsverbanden
Totaal	€ 99,3 miljoen	

Er is geen wettelijke normering voor het benodigde weerstandsvermogen. De raad heeft in 2014 de norm voor het weerstandsvermogen vastgesteld op 10% van het begrotingstotaal. Deze norm beweegt mee met de omvang van de begroting en daarmee met extra risico's uit een hogere exploitatie. Het begrotingstotaal voor 2023 bedraagt €1,09 miljard. De norm voor 2023 komt hiermee uit op €109 miljoen. De prognose voor verloop van het weerstandsvermogen is als volgt:

Overzicht weerstandsvermogen (x € 1 miljoen)	2023	2024	2025	2026
Beschikbaar 1 januari	151,9	109,5	113,6	112,6
Stortingen	2,0	4,1		
Onttrekkingen	-60,5		-1,0	
Verwacht resultaat 2022 (turap1)	16,1			
Weerstandsvermogen 31 december	109,5	113,6	112,6	112,6

We kunnen niet alle risico's kwantificeren. Daar staat tegenover dat we de stille reserves niet optellen bij het beschikbaar weerstandsvermogen. Stille reserves zijn waardecomponenten die vanuit de voorschriften niet op de balans mogen worden opgevoerd, zoals overwaarde in panden, voorraden en aandelen in andere ondernemingen en de waarde van de kunst die in ons bezit is. Het totaal van de risico's en kwetsbaarheden ligt in 2023 in lijn met het weerstandsvermogen.

In het bestuursakkoord is vastgelegd dat onderzocht wordt of een dynamische norm voor het weerstandsvermogen passend is. We beoordelen daarbij of het weerstandsvermogen nog in verhouding staat tot

de onderliggende risico's en of er een bedrag aangevuld moet worden of onttrokken kan worden. De uitkomsten hiervan verwachten we in de P&C-cyclus van 2024.

Kengetallen

De kengetallen geven nadere informatie over de financiële positie van de gemeente. Hiervoor worden de volgende referentiewaarden gehanteerd:

	minst risicovol	gemiddeld	meest risicovol
netto schuldquote	<85	85-130	>130
netto schuldquote gecorrigeerd	<85	85-130	>130
solvabiliteit	>50	20-50	<20
grondexploitatie	<18	18-35	>35
structurele exploitatieruimte	>0	0	<0
belastingcapaciteit	<98	98-105	>105

We berekenen de kengetallen op basis van een prognose van het balansbeeld (zie [paragraaf 3h](#)). De prognose wordt onder meer ontleend aan de investeringsplannen en het MPG. Ten opzichte van de referentiewaarden scoren we 'gemiddeld' of 'minst risicovol'. De kengetallen blijven vanaf 2023 naar verwachting stabiel en geven in relatie tot de financiële positie geen aanleiding tot extra bijsturing.

(x € 1 miljoen)	NL2020	R2021	GB2022	2023	2024	2025	2026
netto schuldquote	47,6%	40,8%	50%	47%	47%	46%	48%
netto schuldquote gecorrigeerd	40,8%	39,4%	48%	46%	46%	45%	47%
solvabiliteitsratio	36,5%	39,4%	35%	34%	33%	33%	33%
grondexploitatie	7,8%	7,4%	6%	1%	1%	1%	1%
structurele exploitatieruimte	6,6%	8,3%	0%	0%	0%	0%	0%
belastingcapaciteit	98,2%	97,7%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Raming BTW Compensatiefonds

Het Rijk houdt in de berekening van de algemene uitkering middelen apart voor de BTW-declaraties van gemeenten. Als gemeenten minder declareren dan komt de ruimte tot dit plafond achteraf alsnog tot uitkering. Gemeenten mogen in de raming van de algemene uitkering tot een bepaalde hoogte rekening houden met de uitkering van deze ruimte, op voorwaarde dat de omvang expliciet wordt vermeld in deze paragraaf. Op basis van de realisatiecijfers van 2019 nemen we een (beperkt) bedrag van €0,77 miljoen mee in de raming voor 2023.

Overzicht risico's

Onderwerp	Pr status	schadekans	Bedrag
Externe risico's			
1 (Humanitaire) rampen	0 Bestaand	Mogelijk	€ 0 tot 10 miljoen
2 Marktontwikkelingen	0 Bestaand	Mogelijk	€ 0 tot € 15 miljoen
3 Rijksbezuinigingen	0 Bestaand	Mogelijk	€ 0 tot € 10 miljoen
4 (Humanitaire) rampen: Schade als gevolg van extreem weer	2 Bestaand	Waarschijnlijk	€ 2 miljoen
5 Rijksbezuinigingen: Ontwikkeling rijksbeleid sociaal domein	6 Bestaand	Mogelijk	€ 0 tot 10 miljoen
Strategische risico's			
6 Afhandeling bezwaar- en beroepschriften	0 Bestaand	Mogelijk	€ 0,5 miljoen
7 Asbestsaneerder TR Ketelhuis Eindhoven	0 Bestaand	Mogelijk	€ 0 tot 2,5 miljoen
8 Claim Lidl planschade (bestuursrechtelijk)	0 Bestaand	Mogelijk	5% tot 10% van € 1,58 miljoen
9 Exploitatierisico's	0 Bestaand	Mogelijk	€ 0 tot 10 miljoen
10 Gevolgen vennootschapsbelastingplicht (VPB)	0 Bestaand	Mogelijk	€ 175.000 per jaar
11 Kosten maatregelen inspecties wet- en regelgeving	0 Bestaand	Waarschijnlijk	€ 0,5 tot 1,5 miljoen
12 OZB	0 Bestaand	Mogelijk	€ 0,3 miljoen
13 Privacy - Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)	0 Bestaand	Mogelijk	
14 Risico inbaarheid dubieuze belastingdebiteuren	0 Bestaand	Mogelijk	
15 Weerbare overheid	1 Nieuw	Mogelijk	
16 BTW-risico bij realisatie fietsflat Neckerspoel	2 Bestaand	Mogelijk	€ 0,943 miljoen
17 Parkeerterrein 't Eindje	2 Bestaand	Mogelijk	€ 0 tot 0,5 miljoen
18 Staat bruggen/viaducten	2 Bestaand	Mogelijk	€ 2,5 miljoen
19 Kandinsky	5 Vervallen		
20 Sportbesluit BTW / Specifieke uitkering sport	5 Bestaand	Mogelijk	€ 0,25 miljoen
21 Openeinderegelingen	6 Bestaand	Mogelijk	€ 5 miljoen
22 Passport4Work (P4W)	6 Vervallen		
23 Toename van de zorgzwaarte	6 Bestaand	Mogelijk	€ 6 miljoen
24 Afval: leveringscontract Attero	7 Bestaand	Mogelijk	€ 0 tot 1,5 miljoen voor Eindhoven
25 Afwikkeling Renescience	7 Vervallen		
26 GR Omgevingsdienst Zuid-Oost Brabant (GR ODZOB)	7 Nieuw	Mogelijk	€ 160.000
27 Programma Aanpak Stikstof	7 Bestaand	Mogelijk	
28 Civiele procedure Groene Toren	8 Nieuw	Mogelijk	€ 277.000
29 Grondbedrijf – weerstandscapaciteit	8 Bestaand	Mogelijk	€ 20 miljoen
Totaal externe risico's	minimaal € 0		maximaal € 47 miljoen
Totaal strategische risico's	minimaal € 36,7 miljoen		maximaal € 52,3 miljoen
Totaal	minimaal € 36,7 miljoen		maximaal € 99,3 miljoen

1 (Humanitaire) rampen

Begin 2020 zijn we geconfronteerd met de uitbraak van corona wat al snel tot een pandemie leidde. De gevolgen van de crisis raken ook eind 2021 nog steeds nagenoeg alle beleidsvelden. We hebben maatregelen getroffen de afgelopen 2 jaar om de stad overeind te houden. Ook het Rijk is gekomen met

steunpakketten in 2020 en 2021. De rijkscompensatie, ontvangen via de circulaire, en de eigen middelen zijn gestort in de saldireserve specifiek. Eind 2021 bedraagt de stand van de coronamiddelen € 15,4 miljoen. Er is echter onzekerheid over de (middellange)-termijn effecten voor de stad van deze crisis. Na een nieuwe (avond) lockdown eind 2021 zien we in 2022 naast het continueren van de ondersteuningsmaatregelen ook perspectief op herstel. Eind februari 2022 is de wereld opnieuw opgeschrikt door een nieuwe crisis: de inval van Rusland in de Oekraïne. Een wezenlijke bedreiging van de veiligheid en met grote gevolgen voor iedereen. We maken ons klaar om de vluchtelingen op te vangen en humanitaire hulp te bieden. We zien stijgende prijzen van gas en elektra die tot gevolg hebben dat steeds meer mensen moeite hebben om rond te komen. Ook andere zaken zoals minder productie van graan en het stil komen te liggen van productieprocessen omdat onderdelen niet geleverd kunnen worden, leiden naar verwachting tot een grotere armoede. Het is op dit moment nog niet te voorspellen wat de sociaal maatschappelijke en economische gevolgen zullen zijn, maar duidelijk is dat we maatregelen met extra kosten zullen moeten treffen. Ook de kosten voor de veiligheid die deze bedreiging met zich mee brengt zullen toenemen.

2 Marktontwikkelingen

We zien kwetsbaarheden op de volgende vlakken in onze programma's: opwaartse druk op het loongebouw door krapte op de arbeidsmarkt, prijsstijgingen van aanbestedingen op (middel)langere termijn, het mogelijk maken van de groei van de stad. Meer algemeen spelen rentestijgingen, schommelingen op de vastgoedmarkt, economische ontwikkelingen en werkloosheid.

De groei van de stad (schaalsprong) brengt ook risico's voor onze bedrijfsvoering mee die kunnen leiden tot imago schade, afname vertrouwen in de overheid en negatieve financiële consequenties (Zie de paragraaf bedrijfsvoering voor een nadere toelichting).

3 Rijksbezuinigingen

Gemeenten in Nederland zijn voor wat betreft hun inkomsten sterk afhankelijk van de Rijksoverheid. In december 2021 is het regeerakkoord van het nieuwe Kabinet Rutte IV gepresenteerd. Kenmerkend voor het regeerakkoord en van belang voor de gemeentebegroting is, dat er grotendeels sprake is van een tijdelijke inzet van financiële middelen tot en met 2025, het laatste jaar van het regeerakkoord. Vanaf 2026 ontstaat een 'ravijn' in de structureel beschikbare middelen voor gemeenten. Dit is een risico voor het opstellen van een structureel sluitende meerjarenbegroting. Mogelijk kan dit risico, in overleg met het Rijk en de provinciaal toezichthouder, worden verminderd.

4 (Humanitaire) rampen: Schade als gevolg van extreem weer

In de afgelopen jaren is er regelmatig sprake geweest van schade als gevolg van droogte en stormen, ook in 2022. Schade vindt plaats aan zowel bomen als beplanting, maar de gemeente maakt ook extra kosten voor het opruimen van de bomen en beplanting. Het maximale risicobedrag is gebaseerd op de schade van de afgelopen jaren. Naar verwachting zal extreem weer vaker voorkomen. Bij vervanging van beplanting en bomen wordt wel zoveel mogelijk rekening gehouden met risico's van droogte en stormen, zodat de nieuwe beplanting en bomen beter bestand zijn hiertegen.

5 Rijksbezuinigingen: Ontwikkeling rijksbeleid sociaal domein

Betreft onder andere: doordecentralisatie bij Beschermd wonen vanaf 1-1-2024 en restrisico's ten aanzien van de onvoorspelbaarheid macrobudget en verdeelsystematiek BUIG.

Bij Beschermd Wonen is sprake van onzekerheid over de toekomstige cliëntaantallen. De doordecentralisatie naar alle gemeenten vindt plaats via een objectief verdeelmodel per 1-1-2024, met een ingroeipad van 10 jaar. Het is onzeker of de doordecentralisatie van de middelen aansluit bij de werkelijke kosten per gemeente. In de nieuwe situatie blijven bestaande cliënten voor rekening komen van de gemeente Eindhoven en nieuwe cliënten voor de herkomstgemeente (woonplaatsbeginsel). Met de regiogemeenten zijn afspraken gemaakt over onderlinge solidariteit en gewenste innovatie.

In oktober wordt door het Ministerie van Szw een aangepast BUIG budget gecommuniceerd. Op dit moment is niet bekend of dit een voor- of verder nadeel betekent.

6 Afhandeling bezwaar- en beroepschriften

De afgelopen jaren is geïnvesteerd in het stabiliseren van het aantal binnenkomende bezwaar- en beroepsprocedures en klachten. Als er nieuw beleid wordt vastgesteld met een grote impact op de inwoners, zien we een toename van het aantal bewaar- en beroepszaken, wat van invloed is op de doorlooptijden. Rekening houdend met deze ontwikkelingen handhaven we voornamelijk het bestaande risico op toenemende dwangsommen.

7 Asbestsaneerder TR Ketelhuis Eindhoven

De curator van de failliete voormalig asbestsaneerder van het TR Ketelhuis Eindhoven, heeft in 2017 een claim ingediend bij de gemeente. De rechtbank heeft 4 september 2019 uitspraak gedaan. Het faillissement van Horyon is niet veroorzaakt door de gemeente. Maar de gemeente heeft ten onrechte geweigerd de “meer-meerwerk” opdracht te verstrekken. De schade die daaruit voortvloeit moet in een aparte schadestaatprocedure worden begroot. Er is dus nog geen concrete schadevergoeding toegewezen. De gemeente heeft op 28 november 2019 bij het Gerechtshof 's-Hertogenbosch hoger beroep ingesteld tegen het vonnis van de rechtbank. Dit hoger beroep en nog een aantal aanverwante rechtszaken zijn lopende. De uitspraak van het Hoger beroep wordt in het laatste kwartaal van 2022 verwacht. De verwachting is dat het daarna nog een aantal jaar gaat duren voordat er een definitief vonnis ligt. Een inschatting van een reëel bedrag om te voorzien is derhalve op dit moment niet mogelijk.

8 Claim Lidl planschade (bestuursrechtelijk)

Naar aanleiding van een eerste bestuursrechtelijke uitspraak van de Raad van State (8 februari 2017) zijn de gemeente en Lidl tot een minnelijke oplossing gekomen.

Dit betreft een compensatie in natura, die is uitgewerkt in een vaststellingsovereenkomst (VSO), die beide partijen in maart 2019 hebben ondertekend.

De bestuursrechtelijke procedure is hiermee per direct komen te vervallen. Echter, wanneer compensatie in natura door de gemeente Eindhoven niet slaagt,

dient de gemeente Eindhoven Lidl in geld tegemoet te komen in een gefixeerde planschadevergoeding.

De claim van LIDL komt te vervallen bij het onherroepelijk worden van het nieuw bestemmingsplan voor de Hofdijkstraat.

De Lidl en gemeente Eindhoven hebben een allonge op de VSO uitgewerkt en ondertekend waarmee de deadline van het onherroepelijk worden van het bestemmingsplan is bepaald op 1 januari 2024.

9 Exploitatierisico's

De externe risico's leiden ook tot effecten in de exploitatie en extra druk op de beschikbare budgetten. Hierbij kan worden gedacht aan de gevolgen voor de beheerbudgetten door grote strategische investeringen, wegvallende parkeerinkomsten door beleidskeuzes en herontwikkeling, druk op de veiligheidsbudgetten door groei van de stad. We houden, in lijn met de begroting 2021 10% van de normruimte beschikbaar om dit op te kunnen vangen.

10 Gevolgen vennootschapsbelastingplicht (VPB)

Per 1 januari 2016 is de Wet modernisering vennootschapsbelastingplicht overheidsondernemingen in werking getreden. De berekende VPB-last voor de periode 2016-2020 is voor een beperkt deel nog gebaseerd op aannames en interpretaties van de wet- en regelgeving. De meeste onderwerpen zijn inmiddels uitgekristalliseerd, maar op het punt van reclame-inkomsten is er nog een verschil van inzicht tussen belastingdienst en gemeenten. Vooralnog nemen we een risico mee bij de berekening van ons weerstandsvermogen van afgerond € 175.000 per belastingjaar. De reclame-inkomsten bedragen per jaar ongeveer € 700.000, de toerekenbare kosten zijn minimaal. In 2022 wordt (landelijk) uitsluitel via de rechter verwacht op dit punt.

11 Kosten maatregelen inspecties wet- en regelgeving

Het uitvoeren van wet- en regelgevingsinspecties (W&R) wat betreft asbest, legionella, brandveiligheid en elektrotechnische veiligheid in ons gemeentelijk vastgoed, is een reguliere taak van de gemeente. Sinds 2020 hebben we de prioriteit hiervan verhoogd. De bijbehorende inspecties zijn in uitvoering en zullen binnen twee jaar zijn afgerond (uiterlijk 2023). Bij constatering van ernstige gebreken worden deze direct opgelost om aan de vigerende wet- en regelgeving te kunnen voldoen.

Indien dergelijke zaken zich voordoen, zullen ze in het eerstvolgende P&C-product worden gemeld.

Maatregelen die wel noodzakelijk maar niet urgent zijn, zullen zoveel mogelijk worden opgevoerd in het MJOP. De financiële consequenties daarvan zullen worden vertaald naar de toekomstige begroting. De kosten van deze maatregelen, urgent en minder urgent, zijn op voorhand echter niet in te schatten.

12 OZB

Als gevolg van een lopend bezwaar bestaat een risico voor de daadwerkelijke OZB-opbrengst, hier is geen voorziening voor. Of het risico zich voordoet is afhankelijk van de mogelijke hertaxatie en kan leiden tot negatieve correctie van € 165.000 per jaar voor de belastingjaren 2020 en 2021. Voor 2022 is dit risico gecorrigeerd bij de berekening van de tarieven in lijn met het voorzichtigheidsbeginsel.

13 Privacy - Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)

Het voldoen aan de AVG is een wettelijke verplichting. Indien niet wordt voldaan aan de regelgeving uit de AVG bestaat de kans op het onverantwoordelijk gebruik en uitwisseling van persoonsgegevens en privacygevoelige informatie binnen de organisatie en haar partners. Daarnaast zou vertrouwelijke/gevoelige informatie beschikbaar kunnen komen bij niet-geautoriseerden (binnen en buiten de organisatie). Wij proberen dit risico te minimaliseren door Data Protection Impact Assessments (DPIA's) uit te voeren bij processen waarbij verwerking van persoonsgegevens plaatsvindt, cfm het privacybeleid. In de DPIA worden de risico-mitigerende maatregelen beschreven.

Het niet voldoen aan de AVG heeft de volgende algemene risico's:

- Datalekken, waarbij de privacy van betrokkene(n) in het geding kan zijn. Een datalek brengt een hoog risico met zich mee wanneer het kan leiden tot lichamelijke, materiële of immateriële schade voor de betrokken personen. In deze gevallen moet de verwerkingsverantwoordelijke ervan uit gaan dat het datalek gemeld moet worden aan de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) en aan de betrokkene(n).
- Op overtreding van de AVG staat een maximale boete van 20 miljoen euro of 4% van de wereldwijde jaaromzet, uit te delen door de Autoriteit Persoonsgegevens (AP).
- Naast administratieve geldboetes is de AP bevoegd een verwerkingsverantwoordelijke corrigerende maatregel op te leggen. Denk aan de verplichting te stoppen met een bepaalde gegevensverwerking of aan de eis een betrokkene alsnog in kennis te stellen van een datalek.
- Een burger die, of een bedrijf dat, schade lijdt doordat de AVG niet is nageleefd, kan een schadevergoeding eisen.
- Reputatieschade wanneer bekend wordt dat in strijd met de AVG is gehandeld.

14 Risico inbaarheid dubieuze belastingdebiteuren

Veel ondernemers en zzp'ers hebben als gevolg van de corona-crisis liquiditeitsnood. Daarom heeft het college van B&W besloten om voor hen op verzoek uitstel te verlenen van betaling (geen afstel) voor de gemeentelijke belastingen OZB, reinigingsrecht, afvalstoffenheffing, rioolheffing, precario, reclame- en toeristenbelasting en BIZ. Er is een uitstelregeling voor de ondernemers die met een lockdown te maken hebben gehad met uitstel van betaling tot mogelijk 1 juli 2023.

Als gevolg van de coronacrisis is een mogelijke recessie voorspeld waardoor de invordering van de belastingen onder de druk kan komen te staan. De omvang daarvan laat zich op dit moment moeilijk voorspellen en kan de toereikendheid van de voorziening dubieuze belastingdebiteuren onder druk zetten. Dit geldt ook voor de extra kosten voor het ambtelijke apparaat voor de uitvoering van de uitstelregelingen.

15 Weerbare overheid

Diverse wetgeving (o.a. bevoegdheid burgemeester) bepalen dat de gemeente verantwoordelijk is voor de veiligheid (veilig werken) en integriteit van de medewerkers, bestuurders en organisatie als geheel. Dit is een randvoorwaarde voor het waarborgen van de werking van de lokale democratie. De programmatische aanpak, gericht op het professionaliseren van deze basistaak, is in 2021 beëindigd en er is momenteel onvoldoende formatie om deze taak uit te voeren. We hebben zicht op kwetsbaarheden, maar onvoldoende structureel zicht op (be)dreigingen die de werking van de organisatie op een oneigenlijke wijze beïnvloeden en daarbij behorend handelingsperspectief. Hierdoor zijn we onvoldoende weerbaar tegen vormen van misbruik en oneigenlijk gebruik van gemeentelijke voorzieningen en informatie én vormen van oneigenlijke druk binnen het besluitvormingsproces. Daarnaast zijn we hierdoor onvoldoende in staat om medewerkers en bestuur te beschermen tegen vormen van oneigenlijke druk, agressie en intimidatie. Gezien de grote opgaven van de stad én de ontwikkelingen op nationaal en internationaal niveau bestaat er een reëel risico dat hierdoor de democratische besluitvorming (verder) onder druk komt te staan. Dit heeft gevolgen voor de geloofwaardigheid van en het vertrouwen in de (lokale) overheid.

16 BTW-risico bij realisatie fietsflat Neckerspoel

Er is mogelijk sprake van een niet verrekenbaar btw-risico bij ProRail, dat (deels) door de gemeente moet worden gedekt. De VNG heeft (in samenwerking met NS en ProRail) enige tijd geleden een brief met drie veel voorkomende situatieschetsen aan het ministerie van Financiën voorgelegd. Het ministerie van Financiën heeft de VNG echter gevraagd deze brief in te trekken, waarop is geprobeerd de casus individueel voor te leggen aan de inspecteur van ProRail. ProRail wilde daar niet aan beginnen maar heeft verzekerd dat zij in vergelijkbare situaties in het verleden de btw heeft teruggevraagd en daar nooit problemen bij heeft ondervonden. Er wordt echter geen garantie gegeven, aangezien fiscale wetgeving multi-interpretabel is en

de aandacht er bij de inspecteur van ProRail vanwege de VNG-brief wellicht op gericht is. Daarnaast is mogelijk dat het naderende ZBO-schap van ProRail er toe leidt dat ProRail überhaupt geen btw meer in vooraftrek kan brengen. In dat geval is door I&W bevestigd dat een btw-nadeel dat het gevolg is van het ZBO-schap volledig wordt gecompenseerd, ook aan financierende overheden.

Het totale risico is € 1.886.000. Uitgaande van de verdeling 50% gemeente en 50% ProRail gaat het om € 943.000. De netto investering voor de gemeente zal met dit bedrag toenemen als de btw als niet verrekenbaar door de fiscus aangemerkt wordt.

17 Parkeerterrein 't Eindje

Parkeerterrein 't Eindje is geen gemeentelijk eigendom, maar het betaald parkeren op dit terrein wordt wel door de gemeente geëxploiteerd. De eigenaren van dit terrein hebben het contract over de exploitatie en het beheer van het terrein met ingang van 1 maart 2018 opgezegd, omdat ze van mening zijn dat er achterstallig onderhoud is. Op dit moment vinden daarover onderhandelingen plaats met de eigenaren. Voor een mogelijke extra onderhoudsimpuls is bij de 2e turap van 2017 een bedrag gereserveerd. De onderhandelingen over de onderhoudswerkzaamheden lopen, maar de eigenaren van het parkeerterrein hebben ook de mogelijkheid om de exploitatie van dit parkeerterrein in eigen beheer te verzorgen. Als dat gebeurt, levert dat een structureel nadeel aan gedeerde parkeerinkomsten op.

18 Staat bruggen/viaducten

Bij bruggen en viaducten die ouder zijn dan 20 jaar bestaat het risico dat de constructie niet meer voldoet aan de huidige verkeersintensiteit. Met visuele inspecties kan niet in beeld worden gebracht of de constructie voldoende is. Door middel van risicoanalyses onderzoeken we of maatregelen noodzakelijk zijn. Hierbij toetsen we aan regelgeving zoals het bouwbesluit en Eurocodes. Indien er niet wordt voldaan, onderzoeken we op welke wijze we wel weer aan regelgeving kunnen voldoen. Dit kan door het kunstwerk te vervangen of te versterken, maar een aslastbeperking hoort in bepaalde gevallen ook tot de mogelijkheden. Eind 2023 zijn de risico's van de bruggen, tunnels en viaducten voor gemotoriseerd verkeer, gebouwd voor 2000, inzichtelijk en is duidelijk welke maatregelen getroffen moeten worden. Op dit moment lopen we geen acuut risico.

19 Kandinsky

Op basis van het nieuwe bindende advies van de Restitutiecommissie van september 2022 worden er geen langdurige, juridische en financiële consequenties meer verwacht omtrent de Kandinsky.

20 Sportbesluit BTW / Specifieke uitkering sport

De btw-sportvrijstelling is met ingang van 1 januari 2019 aangepast. Het betreft een aanpassing door het ministerie van Financiën op grond van een uitspraak van het Europese Hof van Justitie. Hierdoor is het gelegenheid geven tot sportbeoefening door gemeenten weer vrijgesteld van btw. Dit kost de gemeente geld omdat ze de betaalde btw op onder andere investeringen in sportaccommodaties (alsmede onderhoud en exploitatie) niet meer als vooraftrek kan terugkrijgen van de belastingdienst. Vanuit het Rijk (ministerie VWS) is hiervoor compensatie opgenomen. De compensatie voor gemeenten gaat via de specifieke uitkering sport (SPUK Sport). Aangezien er landelijk een (maximaal) plafond geldt voor de compensatie via de (jaarlijkse) specifieke uitkering, wordt het onderwerp als risico aangemerkt. De vaststelling van de specifieke uitkering sport 2019 en 2020 heeft inmiddels plaatsgevonden (ter info: voor gemeente Eindhoven betrof dit een bedrag van € 2.652.986 over 2019 en bedrag van €2.384.277 over 2020). Over 2019 en 2020 is volledig gecompenseerd (m.a.w. het landelijk plafond 2019 en 2020 was toereikend). De vaststelling van de specifieke uitkering sport 2021 vindt naar verwachting eind 2022 plaats. Tot moment van (definitieve) vaststelling van de uitkering voor het betreffende jaar bestaat er vanwege het plafond onzekerheid of volledige compensatie plaatsvindt. Het vermelde risicobedrag heeft betrekking op het risico i.v.m. het landelijk plafondbedrag. Daarnaast is continuïteit van de regeling SPUK sport een risico. De regeling SPUK sport geldt vooralsnog t/m 2023. Vanuit het rijk is nog geen duidelijkheid gegeven op welke wijze de regeling na 2023 gecontinueerd gaat worden.

21 Openeinderegelingen

Betreft regeling die personen voor Wmo en Jeugd recht geeft op een bijdrage indien zij voldoen aan bepaalde criteria. Het kenmerkende van deze regelingen is dat de uitgaven ervoor en het aantal gebruikers ervan niet gelimiteerd zijn. De vergrijzing in combinatie met de groei van de stad zorgt voor een stijgende vraag naar huishoudelijke ondersteuning. Daarnaast lopen de incidentele middelen bij jeugd meerjarig sterk af. Het risico hierbij is dat de middelen niet effectief genoeg worden ingezet om de tekorten bij jeugd structureel te kunnen verminderen.

22 Passport4Work (P4W)

Het project Passport4Work wordt op 31 oktober 2022 financieel afgesloten en de technische verantwoording wordt in 2023 afgewikkeld. Voor de begroting van 2023 worden geen problemen verwacht en er is derhalve geen risico te melden.

23 Toename van de zorgzwaarte

Betreft het toekennen van zwaardere en/of duurdere indicatiestelling bij Wmo en Jeugd (o.m. via de medische verwijzroute).

24 Afval: leveringscontract Attero

Er speelt een geschil tussen Attero en de Brabantse gewesten die in de Vereniging van contractanten (VvC) zijn verenigd. Dit geschil gaat over de garantieplicht van aanlevering van brandbaar restafval over het jaar 2015 tot en met januari 2017 en is in 2020 tot een eindvonnis gekomen. De gemeente Eindhoven heeft binnen het aandeel restafval van de 21 MRE-gemeenten nagenoeg ongewijzigde hoeveelheden afval aangeleverd aan Attero. En stelt zich op het standpunt dat bij een succesvolle claim van Attero aan het MRE de bijdrage van de gemeente Eindhoven nihil is. Dat is tot nu toe ook steeds zo uitgedragen. Het gecalculerde risico is gezien het voorgaande 0. De mogelijke claim zal volgens de gemeente Eindhoven dan ook betaald moeten worden door de overige regiogemeenten die in betreffende jaren minder afval zijn gaan aanleveren. Indien Eindhoven toch zou moeten meedoen in een regionale verdeling van de claim, is het risico maximaal € 1,5 miljoen. Het eindvonnis geeft aan dat de Brabantse gewesten verplicht zijn tot het betalen van een naheffing van € 15 miljoen voor minder levering, waarvan € 5,1 miljoen voor de 21 gemeenten in MRE-verband. Er is door de Brabantse gewesten een procedure gestart bij het Gerechtshof om het vonnis te vernietigen. Het Hof Den Haag heeft in de vernietigingsprocedure op 29 juni 2021 de arbitrale vonnissen uit de eerdere arbitrage vernietigd. De Vereniging van Contractanten in Noord-Brabant is in het gelijk gesteld. Attero heeft gebruik gemaakt van de mogelijkheid om cassatie in te stellen bij de Hoge Raad. De Hoge Raad toetst op de gevolgde procedure en de motivatie tot het genomen besluit c.q. of die in strijd is met het geldende recht. De cassatieprocedure duurt ruim 1,5 jaar. Het definitieve arrest wordt verwacht in december 2022. De Hoge Raad kan het Hof vragen een nieuw besluit te nemen of zelf besluiten.

25 Afwikkeling Renescience

GR Cure heeft besloten om het negatieve resultaat van Cure over boekjaar 2021 niet na te verrekenen (met gemeenten) in 2021 en 2022, totdat het eigen vermogen van Cure weer positief is. Hierdoor is dit risico komen te vervallen.

26 GR Omgevingsdienst Zuid-Oost Brabant (GR ODZOB)

De algemene reserve van GR ODZOB bedraagt ultimo 2021 ruim € 1,9 mln. Dat is boven de in regionaal verband afgesproken streefwaarde op basis van het batentotaal van een GR, maar onvoldoende groot om door ODZOB gekwantificeerde risico's af te kunnen dekken. Het deel dat ODZOB niet zelfstandig kan afdekken dient door de deelnemers in hun eigen weerstandvermogen te worden afgedekt. Volgens de Begroting 2023 van ODZOB dienen de 22 deelnemers tezamen rekening te houden met € 840.000 (netto). Op basis van het relatieve aandeel in de bijdrage van de deelnemers aan ODZOB, betekent dit voor Eindhoven een risico van € 160.000 (bruto).

27 Programma Aanpak Stikstof

Dankzij de door de minister getroffen snelheidsbeperkende maatregel op snelwegen (m.i.v. medio maart 2020 maximaal 100 km/h), door Omgevingsdienst Zuidoost Brabant (Odzob) uitgevoerde gevoeligheidsanalyse en in provinciale context gemaakte afspraken over toedelen van stikstofruimte voor woningbouw, is het medio 2020 duidelijk dat er voor geplande voorbereiding van woningbouw in Eindhoven vooralsnog geen belemmeringen te verwachten waren. Voor bedrijven en bedrijventerreinen is deze duidelijkheid er nog niet. Daar resteert een risico (vertraging/no go) vanwege het afzeggen van de veevoermaatregel. Momenteel wordt op rijksniveau bekeken of de sanering van varkenshouderij voldoende oplossing biedt voor het verkrijgen van stikstofruimte. Een provinciale stikstofbank is sinds medio 2021 operationeel (Ondersteuningsloket Stikstof). De AERIUS-rekentool is verbeterd, maar is eind 2021 nog niet compleet c.q. uitontwikkeld. Nog niet alle bestaande stikstofemissies zijn daarin goed verwerkt. Voor de ontwikkeling van de luchthaven (vanaf ca 2006) is geen vergunning Wet natuurbescherming verleend. De luchthavengroei daarna geeft een substantiële stikstofbelasting. Het repareren daarvan kan gaan concurreren met andere beoogde ruimtelijke/infrastructurele ontwikkelingen en de woningbouwopgave. De vergunningverlening Wet natuurbescherming stagneert, omdat de stikstofberekening en beoordeling door

de gebrekkige rekentool en complexiteit van berekenen niet nauwkeurig genoeg gedaan kan worden. Daardoor dreigt stagnatie van veel grootschalige plannen (woningbouw, bedrijven, infrastructuur). Het Kabinet heeft begin juni 2022 besloten tot een gebiedsgerichte aanpak met ingrijpende gebiedsgerichte saneringsopgaven stikstofbelasting bij veehouderijen en agrarische bedrijven in de regio Brabant Zuidoost. De provincie wordt verantwoordelijk voor de uitwerking. Daarmee moet worden bereikt dat de stikstofbelasting van de Natura 2000 gebieden zo ver wordt beperkt dat er ruimte ontstaat voor gewenste ruimtelijk-economische ontwikkelingen. Het zal nog geruime tijd vergen voordat die ruimte zal zijn verkregen/bereikt.

28 Civiele procedure Groene Toren

De Groene Toren (DGT) huurde een parkeerterrein binnen het gebied VDMA van de gemeente tot 2019. In 2018 heeft de gemeente de huurovereenkomst opgezegd. Het verzoek van De Groene Toren tot ontruimingsbescherming is door de kantonrechter afgewezen. Het parkeerterrein wordt sindsdien niet meer door De Groene Toren gebruikt.

Op 24 januari 2022 heeft de gemeente een dagvaardiging van de Groene Toren ontvangen. De Groene Toren stelt in de dagvaarding dat de gemeente tekort is geschoten in haar verplichtingen uit de huurovereenkomst. Daarbij gaat het in hoofdzaak om (slechte) bereikbaarheid en beschikbaarheid van het parkeerterrein en het niet functioneren van de slagbomen van het parkeerterrein. Ze vordert van de gemeente ruim €277.000.

Verder meent DGT dat de gemeente in 1992 een verplichting is aangegaan tot het bouwen van een gebouwde parkeervoorziening voor De Groene Toren op het VDMA-terrein en dat de gemeente die verplichting niet of onvoldoende is nagekomen. Daarvoor is door DGT nog geen schadebedrag genoemd.

De zittingsdatum is bepaald op 15 december 2022.

29 Grondbedrijf – weerstandscapaciteit

Een toelichting hierover is terug te vinden in paragraaf 3g - Grondbeleid.

3c. Onderhoud kapitaalgoederen

Deze paragraaf geeft een dwarsdoorsnede van de verschillende onderhoudsprogramma's/activiteiten in de begroting ten aanzien van de mate van onderhoud. De openbare ruimte bestaat uit wegen, openbare verlichting, bruggen, tunnels en viaducten, groen en water (inclusief riolering). Veel meldingen van burgers hebben betrekking op onderhoud van kapitaalgoederen. De burger spreekt de gemeente aan op loszittende stoeptegels, gaten in de weg e.d.

Onderhouden van kapitaalgoederen waarborgt de continuïteit van de voorzieningen en is onder te verdelen in:

- Groot onderhoud en vervanging zoals renovatie beplantingen en bomen, opnieuw bestraten en asfaltrenovaties.
- Cyclisch jaarlijks onderhoud: betreft dagelijks of cosmetisch onderhoud, zoals onkruidbestrijding, straatvegen, maaien, snoeien, speeltoestellen vervangen, kolken reinigen, rioolgemalen reinigen en periodiek reinigen en onderhouden van oppervlaktewater;
- Curatief onderhoud: naar aanleiding van meldingen. De drie O's: onvoorzien, onvermijdbaar, onuitstelbaar, zijn hier van toepassing. Noodzakelijk voor permanente gebruikskwaliteit van Openbare Ruimte, rioolsysteem, oppervlaktewatersysteem en oplossen van bijvoorbeeld plagen in het groen;

Onderhoud openbare ruimte

In 2006 is de Visie Openbare Ruimte vastgesteld. Hierin is de ambitie opgenomen om de basiskwaliteit in de openbare ruimte op het gebied van onderhoud voor alle wijken te behalen. Samen met het handboek Openbare Ruimte (2021) en de Kwaliteitscatalogus Onderhoud Openbare Ruimte zorgt dit voor een bestuurlijk vastgesteld ambitieniveau voor het onderhoud van de stad. Daarnaast wordt/is in 2022 het nieuwe gemeentelijk rioleringsplan door de Raad vastgesteld. Hiermee is over de volle breedte van de te beheren voorzieningen de ambitie op het gebied van water beleidsmatig en bestuurlijk ingevuld. De kwaliteitscatalogussen voor het onderhoud van de stad zijn richtinggevend. De kwaliteitscatalogus voor het onderhoud van de stad gaat uit van een viertal kwaliteitsniveaus (hoog, basis, laag en zeer laag) en twee kwaliteitskenmerken (schoon/netjes en heel/veilig). Met de Visie Openbare Ruimte is bepaald welk kwaliteitsniveau voor Eindhoven geldt (basiskwaliteit voor ca. 98% van de stad). Uit onderzoeken en technische inspecties blijkt hoe het onderhoud van de stad op verschillende onderdelen scoort, zie ook de taakvelden verkeer en vervoer, groen en water binnen de begroting. De technische kwaliteit vormt het belangrijkste afwegingscriterium, daarnaast is er ook aandacht voor de inbreng van bewoners bij het onderhouden van de openbare ruimte. Bij herinrichtingen vindt samenspraak met bewoners plaats. De te onderhouden hoeveelheid openbare ruimte is de afgelopen jaren toegenomen. En zal de komende jaren verder stijgen. De kosten van het onderhoud zijn door de prijsindexering eveneens gestegen. De druk op de beschikbare middelen blijft onveranderd hoog. We proberen de kosten voor het onderhoud van de openbare ruimte te beperken door een tweetal bewegingen:

- van traditioneel naar natuurlijker groen beheer
- van grijs naar groen. In alle projecten wordt zoveel mogelijk onthard. Hierdoor ontstaat een hogere kwaliteit, wordt invulling gegeven aan klimaatadaptatie en zijn de kosten voor onderhoud lager.

Middelen:

Kosten onderhoud kapitaalgoederen (wegen, verlichting, bruggen/viaducten/tunnels):

- Exploitatie: Begrote kosten onderhoud 2023 € 8,7 miljoen
- Investerings: Vastgestelde investeringen 2023 e.v. € 12 miljoen

Voor onderhoud van kapitaalgoederen (groot onderhoud aan wegen, terreinen, verlichting, bruggen/viaducten/tunnels) maken we onderscheid in onderhoud (exploitatie) en vervanging van kapitaalgoederen. Onderhoud wordt bekostigd uit structurele middelen uit de begroting, vervangingen worden geactiveerd en hier vloeien kapitaallasten, ook structurele middelen, uit voort. In de begroting 2023 is voor onderhoud (exploitatie) een bedrag van € 8,7 miljoen opgenomen. Daarnaast wordt in de begroting 2023 en verder opgehoogd met een bedrag ad. € 12 miljoen t.b.v. investeringen op het gebied van wegen en verlichting.

Wegen

Het kwaliteitsniveau dat in 2016 is vastgesteld blijft in het nieuwe wegenbeheerplan 2021-2024 van kracht: kwaliteitsniveau C, waarbij kwaliteitsniveau D geaccepteerd wordt als dit niet leidt tot onveilige situaties en kapitaalvernietiging (in totaal maximaal 9,6% van het totale areaal). In de praktijk is kwaliteit D acceptabel in woonstraten in klinkers waar niet veel verkeer rijdt en waar de snelheden laag zijn. Dit geldt ook voor parkeerterreinen. Voor voet- en fietspaden staan we kwaliteit D niet toe in verband met de veiligheid. Op asfaltwegen staan we eveneens geen D toe, omdat dit leidt tot hogere herstel-/onderhoudskosten en dus kapitaalvernietiging. De curatieve middelen zijn beschikbaar om direct in te kunnen grijpen bij eventuele gevaarlijke situaties. Bij het onderhoud van wegen blijven we inzetten op het klimaatrobuust inrichten van de stad (ontharden/vergroenen), waardoor de beheeropgave, buiten de groei van de stad (aantal woningen) en evt. de wens (inrichtingsniveau) t.a.v. de inrichting, van de kapitaalgoederen naar verwachting niet verder zal stijgen. In 2020 is het wegenbeheerplan voor de periode 2021-2024 vastgesteld. De afgelopen jaren is gewerkt aan het inlopen van de achterstanden. Uit de technische weginspecties van 2021 blijkt echter dat de achterstand iets is opgelopen, naar 13%. De afwijking wordt (net als in 2019) voornamelijk verklaard, doordat projecten die reeds gepland (en financieel gedekt zijn) nog niet uitgevoerd zijn. Vervanging van deze wegen worden de komende 2 jaar uitgevoerd. Hiermee rekening houdend bedraagt het percentage dat nog niet voldoet afgerond 11% (moet zijn maximaal 9,6%). We zijn bezig met een inhaalslag met name op het gebied van voetpaden, om deze achterstand verder in te lopen. De tevredenheid over het onderhoud is in de periode 2019-2021 gelijk gebleven: 6,9. Eindhoven heeft op basis van het wegenbeheerplan 2021-2024 in de begroting een structureel bedrag begroot ten behoeve van onderhoud en vervangen van wegen. Daarnaast beschikken we over een reserve groot onderhoud openbare ruimte van waaruit onvoorzien en niet gepland incidenteel groot onderhoud, waar geen dekking voor is, aan wegen (bijvoorbeeld ten behoeve van meeliften/werk met werk maken) uitgevoerd kan worden.

De vervangingsprojecten (investeringen) die we in 2023 uitvoeren (als uitvloeisel van het nieuwe wegenbeheerplan) zijn opgenomen in de Investeringsplanning 2023 e.v. De grootonderhoudsprojecten die in 2023 in uitvoering worden genomen, met daarbij geplande uitvoeringskosten worden ten laste van de daartoe beschikbare structurele middelen binnen de exploitatie gebracht.

Openbare verlichting

In januari 2022 is het Programma Stedelijke Verlichting vastgesteld. Hierin staat onder andere in opgenomen wat we de komende jaren op het gebied van openbare verlichting gaan uitvoeren. Openbare verlichting bestaat doorgaans uit een lichtmast en een armatuur. In 2023 is een bedrag van € 450.000 beschikbaar voor het vervangen van armaturen en masten. Deze middelen worden vooral ingezet voor het vervangen van verouderende armaturen en lichtmasten in straten waar al groot onderhoud wordt gepleegd. Hiermee wordt werk met werk gemaakt.

Voor het vervangen van armaturen is vanaf 2024 jaarlijks € 1.520.000 beschikbaar en voor het vervangen van masten een bedrag van € 620.000. De openbare verlichting in Eindhoven bestaat uit ruim 54.000 lichtpunten. Deze lichtpunten worden onderhouden op basis van de uitgangspunten veiligheid (er is voldoende goed werkende openbare verlichting) en betrouwbaarheid. Uitgangspunt bij vervanging is dat armaturen vervangen worden door (duurzame) Led-verlichting.

Civieltechnische kunstwerken

We hebben rond de 300 kunstwerken in beheer, deze worden jaarlijks geschouwd (schoon, heel en veilig). Ten behoeve van een doelmatige en efficiënte instandhouding van kunstwerken is in 2022 is een beheerplan opgesteld voor de periode 2022 t/m 2025. Elke 4 jaar wordt dit plan herzien, zo kunnen de consequenties (financieel, technisch en veiligheid) in beeld gebracht worden en kan getoetst worden wat de effecten van het nieuwe beleid op de tevredenheid zijn. We hebben rond de 300 kunstwerken (bruggen en viaducten) in beheer. Deze schouwen we elk jaar (schoon en heel) en iedere drie tot vijf jaar vindt een technische inspectie (schoon, heel en veilig) plaats door een extern bureau (meest recente inspectie 2021). Op basis van de resultaten van deze inspecties wordt een meerjaren onderhoudsplan opgesteld, waarmee regulier en groot onderhoud kan worden ingepland en uitgevoerd.

Jaarlijks wordt regulier (cyclisch) en groot onderhoud/renovatie uitgevoerd aan de bruggen en viaducten. Uit de inspectieresultaten blijkt dat er, onvoorziene omstandigheden uitgezonderd, voor de komende beheerperiode t/m 2025 voldoende dekkingsmiddelen zijn om het onderhoud uit te kunnen voeren. Voor cyclisch onderhoud zijn middelen beschikbaar via het exploitatiebudget. Voor groot onderhoud is er dekking vanuit de exploitatie middelen.

Bij bruggen en viaducten die aangelegd zijn voor 2000 bestaat het risico dat de constructie niet meer voldoet, omdat de verkeersbelasting en -intensiteit sterk zijn toegenomen ten opzichte van de oorspronkelijke situatie en omdat wet- en regelgeving inmiddels aangescherpt zijn. Met technische inspecties kan niet in beeld worden gebracht of de constructie veilig is. Door middel van specialistisch onderzoek, risicoanalyses en herberekeningen wordt nader onderzocht of maatregelen op korte of langere termijn noodzakelijk zijn. Uit de huidige risicoanalyses blijkt dat 69 kunstwerken voldoen, waarbij momenteel conform regelgeving een (technische) restlevensduur van 30 jaar geldt. Er zijn momenteel geen kunstwerken afgekeurd voor gebruik, wel is er op een tiental kunstwerken een gewichtsbeperking ingesteld en vindt er eventueel nog specialistisch onderzoek plaats.

Indien een brug niet tijdig wordt versterkt of vervangen, moeten maatregelen getroffen worden om de veiligheid te waarborgen. Dat kan bijvoorbeeld door een gewichtsbeperking in te stellen of de rijstroken/rijbanen af te sluiten voor zwaar verkeer. Kunstwerken die niet voldoen worden middels periodieke veiligheidsmonitoring gecontroleerd. Eind 2023 zijn de risico's van de kunstwerken voor gemotoriseerd verkeer gebouwd voor 2000 inzichtelijk en is duidelijk welke maatregelen getroffen moeten worden. Op dit moment lopen we geen acuut risico.

Riolering en water

De gemeente heeft, naast de zorgplicht voor afvalwater, ook een zorgplicht om verantwoord om te gaan met hemelwater en grondwater in de openbare ruimte. In de praktijk betekent dit vooral het beperken van hinder, overlast en schade door hemelwater en grondwater. Om te voldoen aan onze zorgplicht, werkt de gemeente met een Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP). Het GRP 2019-2022 en het aankomende GRP 2023-2026 hebben tot doel op gestructureerde wijze te zorgen voor aanleg, beheer, onderhoud en verbetering van het gemeentelijk rioleringsstelsel en hemel- en grondwater voorzieningen gericht op de wet Gemeentelijke watertaken. Vanaf 2023 starten we met een nieuw GRP dat einde 2022 zal worden vastgesteld. Voor het GRP is de voorziening 'riolering' gevormd. Deze voorziening is er speciaal voor vervangings- en verbeteringsinvesteringen met betrekking tot riolering. Om de beleidsdoelstellingen voor het jaarlijks onderhoud te realiseren, voert de gemeente onder meer de volgende maatregelen uit:

- het aanleggen en onderhouden van huisaansluitingen;
- reguliere onderhoudswerken, klachten en meldingen, storingen;
- het inspecteren van riolen, het reinigen van riolering en kolken;
- het onderhouden van rioolgemalen en pompputten drukriolering;
- het structureel vervangen en repareren van riolering;
- het onderhouden van watergangen en waterlossingen;
- het innen van de rioolheffing, rechten huis- en bedrijfsaansluitingen en havengelden.

Het rioolstelsel binnen de gemeente Eindhoven heeft een lengte van ongeveer 1.370 km. Er zijn 87.400 rioolkolken en 210 gemalen. Het oppervlaktewatersysteem in beheer bij de gemeente heeft een lengte van ongeveer 161 kilometer. Er zijn geen onderhoudsachterstanden of specifieke ontwikkelingen. In 2022 vindt reiniging en inspectie plaats in specifieke aandachtsgebieden, droogweer afvoerstelsels en gebieden met een korte levensverwachting van de riolen. Alle overige elementen van onderhoud en de frequentie en wijze van onderhoud (zoals kolken, lijnafwatering, overstorten, gemalen, bergingskelders, zinkers) staan in het meerjarig onderhoudsprogramma.

Voor onderhoud van kapitaalgoederen is in de begroting 2023 een bedrag van € 5,6 miljoen opgenomen. Voor inzicht in de tariefontwikkeling van de rioolheffing, moet jaarlijks het kostendekkingsplan worden geactualiseerd. Hiermee kunnen we schoksgewijze aanpassingen van het tarief voorkomen. In het GRP 2019 – 2022 en het nieuwe GRP 2023-2026 is een strategische langjarige prognose voor vervangingsinvesteringen en verbetermaatregelen opgenomen.

De langjarige prognose bevat een zo reëel mogelijke planning, maar we weten op voorhand niet exact hoe het realisatietraject verloopt. Factoren die van wezenlijke invloed zijn op de planning, zijn: afhankelijkheid van de

voortgang van stedelijke ontwikkelingen en andere projecten, wettelijke procedures, samenspraak, inspraak, marktwerking in de aannemerij en personele capaciteit.

Op grond van de huidige inzichten verwachten we dat het saldo van de voorziening vervanging riolen eind 2023 € 3,2 miljoen is gestegen ten opzichte van de actualisatie voor de begroting 2022 (van € 0,3 miljoen naar € 3,5 miljoen). Dit komt hoofdzakelijk door een geactualiseerde meerjarenplanning van diverse investeringen uit hoofde van het GRP. Op basis van het GRP 2019-2022 en het nieuwe GRP 2023-2026 worden vervangings- en verbeteringsinvesteringen uitgevoerd. Voor de dekking van deze investeringen zijn de begrote investeringen langjarig in het GRP doorgerekend en is een bijbehorend dekkingsplan vastgelegd. De begrote investeringen voor 2023 bedragen € 18,1 miljoen.

Groen

Het groenprogramma kent de volgende kerncijfers:

- Aantal individueel geregistreerde bomen in beheer 109.000 stuks
- Oppervlakte groen in beheer in stedelijk gebied 870 ha.
- Oppervlakte groen in beheer in buitengebied 953 ha.
- Kinderboerderij 1 stuk en 4 bokkentuinen
- Speelplekken 518 stuks en 5 omheinde speeltuinen

Sinds 2020 wordt het onderscheid tussen stedelijk- en buitengebied gemaakt op grond van de bebouwde komgrens (in de zin van de wet natuurbeheer).

De onderhoudskosten voor het taakveld Groen en Recreatie worden voor 2023 begroot op € 13,4 miljoen. In de exploitatiebegroting zijn de benodigde budgetten gelabeld voor cyclisch-, curatief- en groot-onderhoud van groen- en recreatievoorzieningen en deze worden aangewend op basis van de technische staat. Daarbij houden we rekening met de wensen van omwonenden.

De krappe budgetten voor onderhoud blijven in 2023 bepalend voor het onderhoud en de onderhoudsprojecten die kunnen worden uitgevoerd.

Door de krappe onderhoudsbudgetten is de verwachting dat in toenemende mate onderhoud doorgeschoven zal moeten worden naar 2024. De door de raad vastgestelde kwaliteitseisen ten aanzien van de onderhoudstoestand van de bomen en de technische kwaliteit van de beplanting zullen daarmee in 2023 verder onder druk komen te staan. De verwachting is dat de afgesproken kwaliteitsniveaus in de meeste gevallen nog gehaald zullen worden, maar dat met de begrootte budgetten voor onderhoud onderschrijding steeds vaker voor gaat komen. Het vervangen van bomen na uitval zal naar verwachting standaard 3 jaar duren, gelijk aan de afgesproken maximum duur. In sommige gevallen zal overschrijding van de 3 jaar niet vermeden kunnen worden. De vervangingsinvesteringen zijn voor 2023 vooralsnog gedekt middels separaat begrootte kapitaallasten. De onderhoudsbudgetten en budgetten voor kapitaallasten voor vervangingsinvesteringen in 2024 en volgende jaren zijn naar verwachting niet meer toereikend voor de lange termijn. In 2023 zullen daarom aan de raad voorstellen gedaan worden voor bijsturing op het onderhoud en of aanpassing van de budgetten in aanloop naar de begroting 2024.

De beschikbare middelen worden zo optimaal mogelijk ingezet. Zo is vanwege de verwachte levensduur van bomen, beplantingen en andere inrichtingselementen van de openbare ruimte de besteding van middelen aan groen-onderhoudsprojecten het meest efficiënt als deze samen uitgevoerd worden met andere onderhoudsprojecten in de openbare ruimte (water, verharding, etc.). Het groen in integrale onderhoudsprojecten krijgt daarom prioriteit boven het groen in onderhoudsprojecten die alleen op groen betrekking hebben. Bij speeltoestellen kijken we zo nodig eerst naar mogelijke verlenging van de levensduur voordat we in samenspraak met omwonenden kiezen voor vervanging. Waar dat kansrijk is, zetten we, in overleg met omwonenden, de beweging door naar 'natuurlijk spelen' (speelvoorzieningen op basis van natuurlijke elementen).

Ontwikkelingen

Door de intensivering van binnenstedelijk wonen wordt het bestaande groen intensiever gebruikt. Met een hogere dichtheid aan bebouwing en bijbehorende infrastructuur staat de resterende fysieke ruimte voor bomen en beplanting zowel ondergronds als bovengronds in verdichtingsgebieden onder druk, terwijl deze tegelijk aan belang wint. In zulke gebieden is extra aandacht nodig voor onderhoud. En mede onder invloed van bovenstaande ontwikkelingen en de algemene beschikbaarheid van referentiebeelden heeft de burger hogere

verwachtingen van het inrichtingsniveau van de openbare ruimte en het groen en de speelvoorzieningen in het bijzonder. Het blijft daarmee van belang goed in te zetten op kwalitatieve en kwantitatieve versterking van de groene wiggen en het binnenstedelijk groen. In combinatie met de schaa sprong wordt waar mogelijk het groen in projecten uitgebreid om aan de toenemende behoefte aan groen te voldoen.

Risico's

Hoewel de verwachting is dat eind 2023 de bomen het groen de norm net gehaald wordt, zijn voor de middellange termijn bijstellingen en/of meer middelen noodzakelijk om het groen op peil te houden. Door de toenemende hoge druk op het bestaande groen in samenhang met de schaa sprong en de geleidelijke uitbreiding van het groen om te kunnen voldoen aan de vraag, houden de reguliere uitbreidings- en inflatiecorrecties op de onderhoudsbudgetten geen gelijke tred met de werkelijke kostenstijgingen van het groenonderhoud. Mede in het verlengde van de bovenstaande ontwikkelingen wordt op de middellange termijn een te kort op het gebied van de jaarlijks beschikbare investeringsmiddelen voor vervangingen voorzien. Deze investeringskostenstijgingen voor vervangingen worden mede veroorzaakt door het toenemend intensief ruimtegebruik (ook ondergronds) en de vraag om meer flexibiliteit in de openbare ruimte. Steeds meer voorzieningen zijn nodig om bomen en beplanting de kans te geven om op termijn weer net zo groot te worden als in de huidige situatie. Verder krijgen we steeds vaker te maken met de gevolgen van klimaatverandering. Denk daarbij aan kans op schade door hevige weersinvloeden (wateroverlast, storm, hitte, droogte), maar ook aan de invasieve soorten (eikenprocessierups, bruine en zwarte rat, Japanse duizendknoop). Dit vraagt in die gevallen om extra inzet voor opruimen, inboet, bestrijding en communicatie.

Gemeentelijk vastgoed

Beleidskader

De gebouwenportefeuille omvat 480 gebouwen, waarvan 380 in gemeentelijk eigendom (peildatum 1 november 20210). Vanuit de verantwoordelijkheid als eigenaar verzorgt de gemeente het technisch, administratief en juridisch beheer van de in eigendom zijnde gebouwen, niet zijnde de panden waarvoor deze rol is ondergebracht bij derden, zoals o.a. de gemeentelijke parkeergarages en de onderwijspannen waarvan het eigendom bij de scholen ligt. De kantoorpanden voor eigen huisvesting worden structureel beheerd en gerenoveerd vanuit een contract met IMPULS! en vallen ook buiten dit beleidskader.

Conform het vastgestelde beleid "Spelregels vastgoedbeleid 2020" hanteren wij in de gebouwenexploitatie Conditie Afhankelijk Onderhoud (NEN 2767) voor de permanente gemeentelijke gebouwen. Hierbij is tevens het minimaal onderhoudsniveau vastgesteld op conditie 3 'redelijk', wat betekent dat de gebouwen dienen te voldoen aan de gestelde veiligheidseisen ten aanzien van het (beoogde) gebruik.

Actuele staat van onderhoud

De actuele staat van onderhoud van de gemeentelijke gebouwen die permanent bij ons in beheer zijn voldoet, conform het uitgangspunt aan conditieniveau 3. Er is geen sprake van achterstallig onderhoud. Enkel bij de panden die op de verkooplijst worden vermeld of gepland staan voor sloop, is er sprake van een lagere onderhoudsconditie, waarbij geldt dat verloedering niet acceptabel is.

Overzicht onderhoudsbudgetten

x € 1.000	Realisatie 2021	Prognose 2022	Prognose 2023	Prognose 2024	Prognose 2025	Prognose 2026
Dagelijks onderhoud	3.682	2.324	2.323	2.323	2.323	2.323
Groot onderhoud	1.956	2.362	2.362	2.362	2.362	2.362
Investerings	5.473	7.989	4.741	3.279	4.535	3.339
Totaal	11.111	12.675	9.426	7.964	9.221	8.024

3d. Financiering

In deze paragraaf staan het treasurybeleid en het risicobeheer van de financieringsportefeuille centraal. De komende jaren is als gevolg van investeringen een liquiditeitsuitstroom te verwachten. Voor 2023 blijven we binnen de gestelde wettelijke normen op het gebied van de kasgeldlimiet, de renterisiconorm en het schatkistbankieren.

De kaders hiervoor zijn vastgelegd in de wet Financiering Decentrale Overheden (Fido). De belangrijkste doelstelling is het beheersen van de (mogelijk) uit de treasuryfunctie voortvloeiende risico's, zoals grote fluctuaties in de rentelasten van gemeenten. Dit is uitgewerkt in het treasurystatuut van de gemeente Eindhoven.

Wettelijke normen (x € 1 miljoen)	Norm 2022	Prognose 2022	Norm 2023
Schatkistbankieren	<11,0	1,0	<11,2
Kasgeldlimiet	<85	0	<93
Renterisiconorm	<201	32	<218

Liquiditeiten en norm schatkistbankieren

De gemeente Eindhoven werkt vanuit totaalfinanciering. Alle gemeentelijke inkomsten en uitgaven worden hierbij gesaldeerd voordat we ons op de geld- of kapitaalmarkt begeven. De verwachte uitstroom in 2023 bedraagt € 110 miljoen. Bij de investeringen is rekening gehouden met 35% extra temporisering.

Liquiditeitsprognose 2023 (x € 1 miljoen)		
Inkomsten exploitatie	997	
Uitgaven exploitatie	-991	
Subtotaal: kasstroom exploitatie		5
Inkomsten financiële kasstroom	0	
Aflossingen financiële kasstroom	-16	
Subtotaal: financiële kasstroom		-16
Netto Investeringen economisch en maatschappelijk nut	-84	
Strategische verwervingen grond	-15	
Subtotaal: investeringskasstroom		-99
Totaal netto kasstroom (-/- betekent lenen)		-110

We hebben geen structurele liquiditeitsoverschotten. Begin 2023 heeft de gemeente wel een aanzienlijk tijdelijk overschot van naar schatting € 100 miljoen. Dit bedrag staat bij de schatkist van het ministerie van financiën. Wettelijk mag het gemiddelde saldo op de gemeentelijke bankrekeningen per kwartaal niet boven € 11,2 miljoen uitkomen; het meerdere moet verplicht worden afgestort (schatkistbankieren). Door middel van een liquiditeitsplanning op dagbasis wordt bewaakt dat het gemiddelde saldo onder de norm blijft.

Kasgeldlimiet en renterisiconorm

De kasgeldlimiet stelt dat gemeenten maximaal 8,5% van het begrotingstotaal mogen lenen via kortlopende leningen (korter dan 1 jaar). Als de kasgeldlimiet in drie achtereenvolgende kwartalen wordt overschreden, moet de gemeente maatregelen nemen (zoals het aantrekken van langlopende leningen). Voor 2023 bedraagt de kasgeldlimiet € 93 miljoen. Sinds medio 2021 heeft de gemeente geen leningen meer hoeven aan te trekken. De rente op kortlopende geldleningen is niet meer negatief, maar nog steeds historisch laag (ca. 0,5%). Zodra het liquiditeitsoverschot is uitgegeven en extra financiering nodig is, zal daarom de kasgeldlimiet zo goed mogelijk worden benut.

Door de renterisiconorm komen gemeenten tot een dusdanige opbouw van de langlopende leningenportefeuille dat tegenvallers als gevolg van renteaanpassing en herfinanciering in voldoende mate worden beperkt. Het totaal

aan aflossing en herfinanciering mag jaarlijks maximaal 20% zijn van het begrotingstotaal. De renterisiconorm wordt voor 2023 begroot op € 218 miljoen. In 2023 blijven we binnen de norm. De te betalen aflossingen in 2023 bedragen € 16 miljoen en er zijn geen renteherzieningen. We verwachten in 2023 geen nieuwe langlopende leningen af te sluiten aangezien eerst het liquiditeitsoverschot benut wordt en extra financieringsbehoefte met kortlopende leningen ingevuld kan worden. Mocht het toch nodig zijn om langlopende financiering aan te trekken, dan zal de vervaldatum zo worden gekozen dat er een goede spreiding ontstaat over toekomstige jaren. Daardoor wordt flexibiliteit in de toekomst behouden tegen zo laag mogelijke rentekosten. Het streven is om per jaar maximaal € 50 miljoen aflossing van leningen te hebben. Het jaarlijkse renterisico is daardoor beperkt.

BBV en interne rentetoerekening

De rentekosten van het eigen vermogen en de leningenportefeuille worden doorberekend via de interne rekenrente. De commissie BBV heeft in 2016 de berekening van de interne rente exact voorgeschreven. De rentekosten worden omgeslagen over de activa die integraal zijn gefinancierd. Het percentage voor 2023 bedraagt 1,0% en is ongewijzigd ten opzichte van 2022. Het rentepercentage op reserves en voorzieningen is gelijkgesteld aan de interne rekenrente voor de activa. Voor grondexploitaties heeft de commissie eveneens voorgeschreven hoe dit percentage berekend moet worden. Voor 2023 rekenen we begrotingstechnisch met 1,3%. Onderstaand schema geeft inzicht in de rentelasten, het renteresultaat en de wijze waarop rente aan investeringen, grondexploitaties en het taakveld treasury wordt toegerekend.

Schema rentetoerekening begroting 2023 (bedragen x € 1 miljoen)	
Saldo externe rente lasten en baten	-7,3
Rente over eigen vermogen en voorzieningen	-3,5
Totale netto rentekosten op taakveld treasury	-10,8
Doorbelaste rente naar grondexploitaties en projectfinanciering	2,3
Doorbelaste rente naar activa via renteomslag	9,1
Renteresultaat op taakveld treasury	0,5

Verstreckte leningen en garanties aan derden

Het verstrekken van leningen en garanties aan derden is alleen toegestaan voor de publieke taak. Gezien de risico's zijn we hierin terughoudend. Begin 2023 heeft de gemeente voor € 13 miljoen aan leningen verstrekt aan derden. Dit bedrag zal in de loop van 2023 verder dalen als gevolg van reguliere aflossingen. Er resteert nog slechts één lening aan een Eindhovense woningbouwcorporatie van € 1 miljoen. Deze lening is afgesloten voor het jaar 2000. Sinds die tijd lenen woningbouwcorporaties rechtstreeks bij banken met borging van het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Rijk en gemeenten staan samen garant voor het WSW via de achtervangpositie. Indien het garantievermogen van het WSW te laag is (bijvoorbeeld doordat corporaties in andere steden een beroep op het WSW doen) moeten alle deelnemende gemeenten en het rijk aan het WSW renteloze leningen verstrekken. Eindhoven neemt eind 2021 voor een bedrag van € 1,47 miljard de achtervangpositie in. Momenteel zijn er geen signalen dat deze achtervangpositie wordt aangesproken. Begin 2023 is voor een bedrag van € 10 miljoen aan leningen rechtstreeks gegarandeerd aan instellingen die actief zijn op het gebied van gezondheidszorg, welzijn, sport en cultuur. De garanties zijn deels verstrekt met hypothecaire zekerheid. Op de uitstaande leningen en garanties loopt de gemeente risico. Daarom brengen we over (een deel van) de lopende leningen en garanties jaarlijks een risicopremie in rekening bij de geldnemers. Met deze premies voeden we de reserve algemene risico's garanties en geldleningen. Als de gemeente wordt aangesproken op haar garantie, of een lening niet wordt afgelost, komt dit verlies ten laste van deze reserve. Jaarlijks bepalen we de minimale hoogte van de reserve aan de hand van de financiële positie van de geldnemers (solvabiliteit) en de (hypothecaire) zekerheden. De huidige stand van € 3,3 miljoen wordt voldoende geacht voor het afdekken van de risico's.

Opgenomen en verstrekte langlopende geldleningen en overige vaste schulden

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Restant per 1-1-2023	Vermeerdering in 2023	Aflossing in 2023	Restant per 31-12-2023
Opgenomen geldleningen				
Opgenomen leningen (voor gemeentelijke financiering en doorgeleend aan derden)	323.933	-	16.162	307.771
Waarborgsommen van derden	517	-	-	517
Totaal vaste schuld	324.450	0	16.162	308.288

Verstrekte geldleningen

Leningen aan woningbouwcorporaties	1.431	-	71	1.360
Leningen aan deelnemingen	1.563	-	500	1.063
Overige verstrekte leningen	10.019	400	880	9.539
Ontvangen waarborgsommen van derden	25	-	-	25
Totaal verstrekte leningen	13.039	400	1.451	11.988

Gewaarborgde geldleningen

bedragen x € 1.000

Leningen in het kader van:	Oorspronkelijk bedrag lening	Borgstelling per 01-01-2023	Aflossing 2023	Borgstelling per 31-12-2023
Gezondheidszorg	7.562	3.365	-297	3.068
Cultuur	3.912	2.827	-225	2.603
Sport	2.174	574	-74	500
Welzijn	1.000	856	-17	840
Woningbouw	0	0	0	0
Overig	5.000	2.500	0	2.500
Totaal	19.648	10.122	-611	9.511

Per 31 december 2021 verleent de gemeente Eindhoven voor ca. € 1,47 miljard euro achtervang aan het waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW).

3e. Bedrijfsvoering

Inleiding

Zoals in het bestuursakkoord van Eindhoven voor 2022-2026 staat opgenomen vraagt een goed functionerende lokale overheid om een krachtige organisatie waar mensen vol passie werken en waar sprake is van een goede sturing en een optimaal samenspel tussen gemeenteraad, college en ambtelijke organisatie, met respect voor ieders rol en verantwoordelijkheid. Het vraagt onder andere om goed bezette maar vooral ook een kwalitatieve, inclusieve organisatie. Het vraagt ook om een organisatie die de (digitale) informatiehuishouding en voorzieningen op een veilige en verantwoorde manier inzet binnen de daartoe gestelde wetgeving, kaders en richtlijnen. Uit het in 2021-2022 uitgevoerde peilstokonderzoek is gebleken dat de gemeentelijke organisatie niet fit genoeg is om de huidige ambities en de grote opgaven waar we in de stad voor staan op een gezonde manier te realiseren. Investeren in meer ambtelijk leiderschap gericht op de grote opgaven, in te zetten op de begeleiding van de veranderingen in de organisatie, het realiseren van het collegeprogramma, werken aan integraliteit en het behouden van de reeds gerealiseerde basis zijn een must. Ook de rekenkamer gaf een stevige boodschap af met haar rapport Smart& Safe. Door hier middelen voor vrij te maken kunnen we voortborduren op de ingeslagen weg om te blijven voldoen aan wetgeving en het waarborgen van de privacybescherming van onze inwoners. Dat de stad groeit in aantallen inwoners en bijbehorende voorzieningen is geen nieuwe boodschap. Dat betekent dus ook blijvend investeren in de producten en diensten waaronder het tijdig kunnen inschrijven van nieuwe inwoners. In 2023 borduren we voort op de basis die is gelegd met eerder verkregen middelen en de aanvullingen uit het bestuursakkoord waar we vooral extra investeren in de uitwerking van het peilstokonderzoek en de rekenkamerbevindingen. In de uitwerking hierna gaan we specifiek in op de hieruit voortvloeiende thema's.

Richting Eindhoven!

Om de ambities in de stad waar te maken, en de ontwikkelingen in de stad bij te houden, zal de gemeentelijke organisatie zich moeten ontwikkelen. Het peilstokonderzoek laat zien dat de gemeentelijke organisatie niet fit genoeg is. Toekomstbestendig worden vergt doorlopend investeren in een robuuste organisatie en dat doen we onder de vlag van de toekomstvisie van de organisatie "Richting Eindhoven!". We hebben, mede aan de hand van het peilstokonderzoek, inzichtelijk gemaakt welke samenhang er bestaat tussen de opgaven van de stad en die van de organisatie. Door gericht te sturen op het vergroten van de realisatiekracht van de organisatie kan onze organisatie optimale publieke waarde en dienstverlening gaan leveren aan de stad. Dit vraagt om een continu proces van investeren in de ontwikkeling van de organisatie om ook de toekomstige opgaven te kunnen realiseren. In deze begroting zijn middelen opgenomen voor de realisatie van de eerste fase en vooral gericht op investeren in verbindend leiderschap en veranderkundige begeleiding, waardoor de rolvastheid wordt vergroot. In 2023 is de oprichting van de sector Strategie & Opgaven een feit; deze sector vertaalt de lange termijn ontwikkelingen van de stad op een integrale wijze naar uitvoerbaar werk voor de organisatie. Deze sector geeft tevens de aanzet tot een eenduidige lange termijn koers met een stadsvisie voor de stad (regio) in samenwerking met partners.

De ingeslagen weg met leiderschapsontwikkeling zetten we voort, waardoor onze leidinggevenden nog beter in staat zullen zijn om de ontwikkelingen van de stad te vertalen naar de ontwikkeling van hun afdelingen, teams en medewerkers in de organisatie. In de sectoren wordt gewerkt aan vraagstukken van structuur, cultuur, werkprocessen en sturing en niet te vergeten politiek bestuurlijke sensitiviteit. Daarnaast ondersteunt een team organisatieontwikkeling de directieraad bij het sturen op een organisatie die zich ontwikkelt naar een toekomstproof robuust systeem, dat de opgaven van nu en die van de toekomst goed aan kan.

Informatievoorziening

Bij informatievoorziening staat de mens centraal, als sterkste schakel. Informatie begint bij de menselijke behoefte om iets te willen weten. Als organisatie verwerken we veel (gevoelige) informatie van inwoners en organisaties. Informatie(voorziening) is een samenspel van alle sectoren binnen de gemeente én met partners daarbuiten. Informatie wordt steeds meer digitaal, waardoor we inmiddels in een sterk verknoopte digitale omgeving acteren. Als gemeentelijke organisatie is het van belang om zicht en zeggenschap te houden over gegevens, algoritmen, systemen en netwerken. We presenteren ons als één betrouwbare transparante overheid, met samenhangende dienstverlening. Dit stelt hoge eisen aan de informatievoorziening. Hiervoor is intern en extern regie op informatiehuishouding en informatievoorziening nodig.

Digitalisering is een integraal onderdeel van iedere opgave. In elk van de opgaven is er behoefte aan operationele informatie, stuurinformatie en verantwoordingsinformatie. Op vele vlakken is dit in ontwikkeling en dat vraagt om blijvend te investeren in een aantal activiteiten. Hiermee werken we aan optimalere (passende) dienstverlening die aansluit op de behoefte van de inwoner en de samenleving! De nieuwe wetgeving zoals Omgevingswet, Wet elektronische publicaties, Wet open overheid Wet politiegegevens zijn voorbeelden waarin dit wordt nagestreefd.

Op basis van bovenstaande ontwikkelingen richten de sectoren CIO-Office, Informatisering & Beheer (I&B) en FAO-DIV zich op de hierna opgenomen speerpunten. Dit doen we in (Brainport)samenwerking op basis van de maatschappelijke opgaven. Het kunnen beschikken over de juiste informatie ten behoeve van de realisatie van de maatschappelijke opgaven, is een gezamenlijke inspanning. Nieuw beleid heeft in de uitwerking bijna altijd een digitale component. De implicaties daarvan moeten bij de idee-vorming al goed op waarde worden geschat. Zowel ethische vraagstukken als ook (cyber)veiligheid en privacy moeten al geborgd worden bij de inrichting van de informatievoorziening ('b.v. design') en niet pas achteraf. Ethische vraagstukken over datagebruik en algoritmen krijgen aandacht van de Ethische commissie en in handelingskaders voor de ambtelijke organisatie. De gehele organisatie en de stad heeft ermee te maken. Deze (multidisciplinaire) samenwerking en integrale benadering is een van de voorwaarden in het ontwerp van onze organisatie om van procesgericht naar servicegerichte bedrijfsvoering te transformeren. Het peilstokonderzoek heeft laten zien dat we als organisatie nog niet fit genoeg zijn om de huidige ambities op een gezonde manier te realiseren. We gaan dan ook aan de slag om de medewerkers te trainen en de informatievoorziening in lijn te ontwikkelen. Zodat we duurzaam transformeren om de schaalprong van de gemeente Eindhoven mee mogelijk te maken.

Als gemeente voeren wij een omvangrijk en divers takenpakket uit met vele typen producten en diensten. We continueren in het jaar 2023 onze inzet op de ICT gerichte aanbestedingen en de aanbevelingen van de rekenkamer. De toegekende middelen maken het mogelijk om vanaf 2023 de voorgestelde maatregelen voor security en avg wetgeving verder te implementeren. Daarmee blijven we investeren op behoud van de basis en is er nog zeer beperkt ruimte voor vernieuwing en innovatie. In samenwerking met Brainport Eindhoven, een unieke samenwerking tussen bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheden maken wij onderdeel uit van de innovatiemotor en aanjager van de Nederlandse economie. De behoefte aan samenwerking en het besef dat de vraagstukken steeds meer complexiteit en integraliteit met zich meebrengen heeft bewust gemaakt dat de tijd van losse projecten voorbij is. Het hiervoor ingerichte Enterprise Portfolio Management gaat hieraan bijdragen. De Strategische Informatie Managers voeren regie op de prioritering en uitvoering van IV/IT componenten. De servicegerichte uitvoeringsorganisatie sluit steeds beter aan bij de behoeften van de sectoren die vooral verantwoordelijk blijven voor het realiseren van de maatschappelijke opgaven. Samen geven we richting aan de ontwikkeling van de IV/IT organisatie.

Het samenwerken, regionaal, nationaal en internationaal en de prominente positie die data hierin heeft, ten behoeve van de informatievoorziening, verlangt een veilig en betrouwbare data-samenwerkingsruimte (platform). Deze basisvoorziening en nieuwe technieken moeten bijvoorbeeld het realiseren van de Digital Twin mogelijk maken. Het vraagt om een organisatie die digitalisering op een veilige en verantwoorde manier inzet, waarbij de grondrechten van inwoners wordt geborgd. Ditzelfde geldt voor het samenwerken in het Machine Learning Lab. Ook hiervoor en hierin werken we regionaal en (inter)nationaal samen. Het in de samenwerking ontwikkelde moeten schaalbaar en deelbaar beschikbaar te stellen zijn. Dit conform de door de gemeente ondertekende "Join Boost Sustain Declaration". De basis is gelegd en vraagt nog om een verdere uitwerking. Deze zal in 2022-2023 verdere gestalte krijgen.

Openbaarheidsparagraaf

Naar verwachting treedt in 2023 de verplichte actieve openbaarmaking op grond van de Wet open overheid (Woo) in werking. We gaan dan op eigen initiatief tal van documenten publiceren op een landelijk platform. De Woo gaat grote impact hebben op onze werkprocessen en werkwijzen en dat is de reden waarom overheden meerdere jaren de tijd krijgen om de wet te implementeren. Voor de implementatie is in Eindhoven een programma ingericht.

Voor 2023 hebben we ten aanzien van de Woo de volgende doelen:

- Actieve openbaarmaking. We bereiden ons voor op de inwerkingtreding van de actieve openbaarmaking. We inventariseren de impact die de wet op de verschillende onderdelen van onze organisatie heeft en welke aanpassingen er nodig zijn in processen, werkwijzen en systemen. We leggen daarbij tevens de relatie met andere wetgeving (Wet elektronische publicaties).
- Passieve openbaarmaking. We zorgen (zoals toegezegd aan de raad) voor een centraal Woo-bureau. Hiermee verbeteren we de regie, het overzicht en doorlooptijden van Woo-verzoeken. We borgen ook dat informatie over Woo verzoeken straks toegankelijk is voor geïnteresseerden, zoals de wet van ons vraagt.
- Verbetering van de informatiehuishouding. De Woo vraagt ook dat we de informatiehuishouding verder op orde brengen. De implementatie van Digitaal Zaakgericht Werken (DZW) is hiervoor van belang, bijvoorbeeld door heldere kaders en richtlijnen te verschaffen op gebied van (digitale) archivering.
De implementatie van DZW is door begrijpelijke prioritering in 2022 op een laag pitje gezet, waardoor we er slechts een basale invulling aan kunnen geven. Dit kan van invloed zijn op de te bereiken ambities en mogelijk ook de effectiviteit van de implementatie van wetgeving.

Inkoop

We zetten met onze inkoopfunctie in op het bereiken van de doelen uit het bestuursakkoord, de visie op inkoop en het inkoopbeleid. We gaan uit van business gedreven inkoop: dit betekent dat we waardegericht en maatschappelijk verantwoord inkopen en met onze dienstverlening zo optimaal mogelijk aansluiten op de primaire taken van de organisatie en de stad.

De afdeling inkoop en contractmanagement heeft in de afgelopen jaren grote stappen gezet om te zorgen voor een professionele inkoop- en contractmanagementfunctie. Deze lijn zetten we ook komende jaren voort. We zien echter ook dat de druk op de inkoopfunctie toeneemt. Deze is enerzijds het gevolg van de ingezette doorontwikkeling: onze collega's weten onze professionele inkopers en contractmanagers steeds beter te vinden. We worden ook vroeger betrokken bij vraagstukken, waardoor de kwaliteit van onze dienstverlening toeneemt. De druk neemt echter ook toe als gevolg van een groeiend aantal inkoopvraagstukken en de oplopende prijzen. Verder zien we een toename in complexiteit van de inkoopvraagstukken (steeds meer multidisciplinair en innovatief) en hebben we te maken met veranderende marktontwikkelingen. Dat laatste betekent dat afgesloten contracten veel meer aandacht nodig hebben.

In 2022 hebben we onze samenwerking met de sector Informatisering & Beheer versterkt. We zetten in de komende periode voor onze IT-contracten in op uniformiteit in ons contractmanagement en contractbeheer. We zien dat het nodig is om beter grip te krijgen en te sturen op die contracten, om de rechtmatigheid en beveiligingsaspecten te borgen. Zogeheten shadow-IT (aangeschafte IT buiten de inkoopfunctie) brengt risico's met zich mee op gebied van informatiebeveiliging en privacy. Om die risico's (naar de toekomst toe) te kunnen beperken en de rechtmatigheid te borgen blijven we in 2023 met de verkregen middelenstevig investeren in bestaande contracten en nieuwe contracten op gebied van IT. Daarmee krijgen we de basis op orde. We hebben hiertoe voor onze aanbestedingen reeds een zogeheten bouwblokken methodiek ontwikkeld. Deze stelt ons in staat om op eenvoudige wijze eisen op het gebied van informatiebeveiliging en privacy in onze aanbestedingen mee te nemen. Daarmee krijgen we grip op het proces en beperken we de risico's. In het komende jaar bouwen we deze werkwijze en methodiek verder uit.

Er is tevens een noodzaak om te investeren in inkoopintelligence. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om de ontwikkeling van verschillende dashboards (bijvoorbeeld een tenderdashboard, een rechtmatigheidsdashboard en contractmanagementportals). We brengen de rechtmatigheid van onze aanbestedingen en contracten in beeld en kunnen monitoren. Deze inzet op inkoopintelligence betekent dat we zorgen voor (integraal) inzicht rond thema's uit het bestuursakkoord, inkoopuitgaven, rechtmatigheid, doelmatigheid en doeltreffendheid. De ambities vragen om een doorontwikkeling in volwassenheid van zowel inkoop als contract- en leveranciersmanagement. We zien dat we in de afgelopen jaren een flinke doorontwikkeling hebben gemaakt. Om de volgende stap te kunnen zetten en te voldoen aan de vraag van onze sectoren, is een groei naar een

volgens volwassenheidsstadium nodig. De basis ligt er en richting 2024 e.v. zullen hier voorstellen voor worden uitgewerkt.

Financiën en Toekomstvaste Financiële Functie (TFF)

In 2023 gaan wij verder op de ingeslagen weg door het beter toerusten van de leidinggevenden zodat zij hun financiële en budgettaire verantwoordelijkheid goed kunnen waarmaken. Concrete acties zijn het verbeteren van het kennis en vaardigheidsniveau, managementinformatie en de kwaliteit van de ondersteuning door de financieel medewerkers.

Vernieuwing Financieel Systeem (VFS)

We implementeren in 2023 een nieuw Financieel Systeem, ter vervanging van het huidige systeem dat door de leverancier vanaf 2024 niet meer wordt onderhouden. Met de implementatie van het nieuwe systeem kunnen we blijven voldoen aan de wettelijke eisen die er zijn rond inzicht en overzicht van het gemeentelijke financiële informatielandschap. Bovendien zorgen we voor reductie in complexiteit in het applicatie- en integratie landschap. Processen zullen daarbij beter, slimmer, gemakkelijker en meer geautomatiseerd plaatsvinden. We dragen zo bij aan de ontwikkeling van onze financiële functie die gericht is op betere inzichten in financiële prestaties en een meer transparante en efficiëntere overheid.

Rechtmatigheidsverantwoording college van B&W

Vanaf de jaarrekening 2023 is het college van B&W verplicht een rechtmatigheidsverantwoording af te geven bij de jaarrekening. Met deze verantwoording legt het college verantwoording af over de financiële rechtmatigheid van baten, lasten en balansmutaties. De verbijzonderde interne controle (VIC) is het gemeentelijk instrument om te borgen dat het college van B&W in stelling wordt gebracht om met een redelijke mate van zekerheid (getrouw) de financiële rechtmatigheidsverantwoording af te kunnen geven. Vooruitlopend op de komst van de wetwijziging heeft de gemeente Eindhoven de periode 2020-2022 als pilotjaren ingericht, daarmee is de gemeente Eindhoven straks klaar voor implementatie van de nieuwe wet.

Arbeidsmarkt en inclusie

Als werkgever merken we steeds meer de effecten van de krappe arbeidsmarkt. Onze vacatures in te vullen, medewerkers te behouden, interne doorstroom mogelijk te maken, en zo verder is een steeds meer ingewikkelde en steeds meer arbeidsintensieve vraag. Het simpelweg publiceren/adverteren van een vacature is zelden meer afdoende. tot en met 2023 zijn extra middelen beschikbaar gesteld om recruitment /inclusie/ arbeidsmarktcapaciteit te versterken. De krapte op de arbeidsmarkt is na '23 echter niet over, maar eerder heviger. Er is een arbeidsmarktstrategie ontwikkeld met concrete maatregelen voor de komende jaren om een langdurig antwoord te hebben op de groeiende vraag naar kwalitatief personeel. Eindhoven moet de stad van gelijke kansen zijn. En dat geldt ook voor onze interne organisatie. Daarom zetten we onverminderd voort met het investeren in een inclusieve organisatie, met gelijke kansen om een baan bij gemeente Eindhoven te vervullen.. Ongeacht waar je vandaan komt, hoe oud je bent, waarin je gelooft of van wie je houdt. In '23 hebben we de resultaten van het derde onderzoek naar inclusie en diversiteit van onze ambtelijke organisatie. Een spannend moment, omdat we dan met feiten en cijfers onderbouwd krijgen of de effecten van onze ingeslagen weg met objectief selecteren en het verbreden van ons bereik op de arbeidsmarkt, ons nog steeds zo goed vooruit helpen. Daarnaast zetten we de barometer culturele diversiteit in wat ons ook een beeld geeft hoe we er qua aantallen voor staan. We starten met trainingen multicultureel vakmanschap voor onze medewerkers en bouwen verder aan en onderhouden een extern netwerk van kennispartners op het gebied van inclusie en diversiteit

Hybride werken

In de afgelopen jaren hebben we ons voorbereid op hybride werken; werken op kantoor wanneer nodig gecombineerd met werken vanuit huis (met goede thuiswerkfaciliteiten) of vanuit andere plekken in de stad. Dit biedt flexibiliteit voor medewerkers en werkgever. Ook stelt het ons in staat om met relatief weinig m2 kantooroppervlak onze medewerkers te huisvesten. De inrichting en de audiovisuele ondersteuning van het hybride werken zijn gereed, maar de gedragsverandering die hoort bij hybride werken is nog in volle gang. In 2023 en verder blijven we inzetten op een goede verdeling tussen werken op kantoor en op andere plekken, en op een goede dialoog over wat goed werkt en wat beter kan.

De huidige regeling woon-werkverkeer voor onze medewerkers volstaat niet meer in deze arbeidsmarkt. We moeten dus een nieuwe regeling voor woon-werkverkeer ontwikkelen, die aansluit bij de ambitie anders om te gaan met mobiliteit en echte alternatieven voor de auto te bieden.

Vitaliteit

Als goed werkgever vinden we het heel belangrijk dat medewerkers vitaal en gelukkig zijn. Met het programma "Samen Vitaal" investeren we hier samen met onze arbodienstverlener HCC in. In 2023 ligt de focus net als in voorgaand jaar op voldoende bewegen (want we zitten steeds meer stil, en dat is bewezen ongezond) en op 'mentale fitheid'. Want we zien dat de hoeveelheid complex verzuim, met een (deels) werkgerelateerde oorzaak, toeneemt. De tot en met 2023 beschikbaar gestelde middelen helpen hierbij om aan dit groeiende vraagstuk te werken.

Communicatie

We hebben een nieuw stadsbestuur: een nieuwe gemeenteraad, een nieuw college én een nieuwe burgemeester. Wij vergroten de zichtbaarheid van deze bestuurders én wat de gemeente Eindhoven in onze stad realiseert. Dat doen we onder andere via perscontacten, eigen communicatiemiddelen, interactie op sociale media, ontvangsten en werkbezoeken, contacten met inwoners en partners. Daarbij richten we ons op 'buiten naar binnen brengen' en vice versa. In de externe communicatie wordt online communiceren nog belangrijker. We blijven investeren in onze sociale mediakanalen, zowel qua inhoud als qua aantallen volgers. De ambitie is om het huidige aantal volgers van Instagram: 12.000+, Facebook: 20.000+, Twitter: 19.000+, LinkedIn: 29.000+ autonoom te laten groeien met minimaal 10% per kanaal. Op deze manier zorgen we ervoor dat het organisch bereik van onze social-media berichten blijft stijgen. We gaan ook crossmediaal (= via verschillende kanalen, met een belangrijke rol voor online vanwege de mogelijkheid om de doelgroep dan nauwkeurig te bereiken) adverteren om onze boodschappen bij de juiste doelgroepen onder de aandacht te brengen.

Eindhoven.nl is en blijft het belangrijkste online kanaal. Voor de vindbaarheid van informatie op deze website is het belangrijk dat deze site informatie bevat waar de inwoner en ondernemer vooral naar op zoek is. We screenen en passen de informatie, onder andere op basis van data-analyse, doorlopend aan op hun informatiebehoefte. Voor belangrijke specifieke onderwerpen, bijvoorbeeld duurzaamheid en ondernemen, zijn zogeheten subsites gelanceerd. Dat zijn websites in hetzelfde content management systeem als eindhoven.nl, zodat de basisvoorwaarden op het vlak van bijvoorbeeld security, toegankelijkheid, privacy en beheer zijn 'geregeld'. Ook in 2023 zullen er weer enkele subsites gelanceerd worden.

Samenspraaktrajecten vinden zowel online als fysiek plaats of via een combinatie van beiden. Belangrijk is en blijft dat deze trajecten voor iedereen toegankelijk zijn. We leren wat op het vlak van participatie wel werkt én wat niet werkt. Eindhoven gaat de komende jaren flink op de schop. Dat betekent meer participatietrajecten en extra werk voor onze gemeente en in het bijzonder de sector communicatie. Op dit moment vindt dit basic plaats en zullen we ook in 2023 opnieuw onder de aandacht brengen hoe belangrijk het is om de kennis bij onze medewerkers te verhogen.

Eén van de speerpunten uit het bestuursakkoord is het tegengaan van de klimaatverandering. Onder andere dit thema vereist een gedragsverandering van ons allemaal. Communicatie wordt vaak gezien als de heilige graal als het gaat om gedragsverandering. Dat is teveel eer. Wel kan communicatie een steentje bijdragen aan gedragsverandering. Dan heb je wel communicatieadviseurs nodig die kennis hebben van hoe gedragsverandering tot stand komt. We gaan investeren in de kennis van communicatieprofessionals op dat vlak. We blijven de nadruk leggen op de communicatieve organisatie door ambtenaren te trainen helder te communiceren. We blijven onduidelijke brieven herschrijven. Ook in 2023 zullen dat er meer dan honderd zijn. We investeren niet alleen in 'Heldere Taal' maar ook in beeldcommunicatie. We zetten vaker video, foto en infographics in voor communicatie en interactie.

In nauwe samenwerking met Eindhoven365 geven we invulling aan de campagne, samenspraak én communicatie over 'Open Eindhoven': ook al gaat de (binnen)stad op de schop, we blijven 'open en bereikbaar' en staan 'open' voor interactie en suggesties.

Eén van de blijvende effecten van de coronacrisis is dat we elkaar vaker digitaal treffen. Ons intranet Vibes is het belangrijkste interne communicatiekanaal. In samenwerking met de sector I&B maken we het voor sectoren/ afdelingen/ programma's/ projecten mogelijk om Vibes in te zetten voor hun interne communicatieopgave. Dat doen we bijvoorbeeld door de betrokken inhoudsdeskundigen te trainen en te begeleiden in hoe ze dat het beste kunnen aanpakken.

3f. Verbonden partijen

Naam verbonden partij (bedragen x € 1.000)	Taak veld	Resultaat 2021	Vreemd vermogen 31-12 2021	Eigen vermogen 31-12 2021	Financieel belang 2023	Vestigings- plaats	Bestuurlijk belang
Gemeenschappelijke regelingen							
Gemeenschappelijke Regeling Werkvoorziening Regio Eindhoven (GRWRE)	6.4	860	9.272	12.600	47.976	Eindhoven	Lid AB, lid DB
GR Centrum Uitvoering reinigingstaken Eindhoven en omgeving (CURE)	7.3	-1.152	36.001	-1.152	20.702	Eindhoven	Lid AB, lid DB
GR GGD Brabant Zuidoost	7.1	12	29.189	4.707	8.576	Eindhoven	Lid AB, lid DB
GR Metropoolregio Eindhoven	0.1	598	14.427	14.325	3.450	Eindhoven	Lid AB, Lid DB
GR Omgevingsdienst Zuidoost Brabant (ODZOB)	7.4	1.046	8.620	3.266	1.670	Eindhoven	Lid AB, lid DB
GR Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO)	1.1	-73	37.195	2.145	15.942	Eindhoven	Lid AB, lid DB
Vennootschappen en coöperaties							
BNG Bank N.V., gevestigd te Den Haag	0.5	236.000	143.995.000	5.062.000	0	Den Haag	Stemrecht in AvA
Brainport Development N.V.	3.1	27	4.046	3.304	7	Eindhoven	Stemrecht in AvA
Breedband Regio Eindhoven B.V.	3.1	322	3.024	4.215	1.567	Eindhoven	Stemrecht in AvA + bindende voordracht 1 v/d 5 commissarissen
Eindhoven Airport N.V.	7.4	-2.293	36.650	101.325	556	Eindhoven	Stemrecht in AvA + bindende voordracht 1 v/d 4 commissarissen
Enexis Holding N.V.	0.5	199.000	5.154.000	4.241.000	11	Groningen	Stemrecht AvA
Flight Forum Beheer B.V.	3.2	0	31	18	0	Eindhoven	Stemrecht in AvA
Flight Forum C.V.	3.2	-299	22.071	21.773	4.669	Eindhoven	Stemrecht in AvA. Flight Forum BV is beherend vennoot
Muziekgebouw Eindhoven N.V.	5.3	313	7.764	-2.614	0	Eindhoven	Stemrecht in AvA
Park Strijp Beheer B.V.	8.3	nrb	nrb	nrb	10	Eindhoven	Stemrecht in AvA + bindende voordracht 1 v/d 3 commissarissen
Park Strijp C.V.	8.3	nrb	nrb	nrb	1.000	Eindhoven	Stemrecht in AvA
Parktheater Eindhoven N.V.	5.3	-13	4.099	4.050	45	Eindhoven	Stemrecht in AvA
Twice Eindhoven B.V.	3.1	82	11.571	7.094	113	Eindhoven	Stemrecht in AvA + recht tot benoemen, schorsen en ontslag

Gemeenschappelijke regelingen

Gemeenschappelijke Regeling Werkvoorziening Regio Eindhoven (GRWRE) (taakveld 6.4)

Er is sprake van een landelijk risico op het gebied van de WSW vanwege een lagere rijkssubsidie per WSW-werkplek (de zogenaamde efficiëncykorting), vergrijzing van de doelgroep en een lager volume Wsw-werknemers. Op termijn zijn er nog andere risico's die verband houden met Rijksmaatregelen als LKS naar realisatie (macrobudget), hogere begeleidingsvergoeding en uitvoeringskosten.

Inmiddels is een Strategisch plan 2022-2026 vastgesteld om Ergon toekomstbestendig te maken en deze risico's beheersbaar te maken.

GR Centrum Uitvoering reinigingstaken Eindhoven en omgeving (CURE) (taakveld 7.3)

De belangrijkste ontwikkelingen en financiële risico's bij Cure zijn:

- Plan B: Cure werkt vanaf 2020 samen met een aantal andere gemeenten in Noord-Brabant en de provincie een Plan B uit voor het realiseren van nascheiding, waarmee het aandeel restafval kan worden verkleind. Daartoe zijn in 2021 en 2022 vergaande verkenningen en voorbereidingen gedaan. Die worden in 2023 tot besluitvorming gebracht.
- Corona en Cure: Er zijn extra kosten gemaakt (zoals bijvoorbeeld inhuur van professionele papierinzamelaars, desinfectiemiddelen), die binnen de begroting zijn opgevangen. Cure heeft haar dienstverlening in 2022 kunnen voortzetten. Verwacht wordt dat Corona in 2023 geen impact heeft op de taakstelling en begroting van Cure.

GR GGD Brabant Zuidoost (taakveld 7.1)

GGD werkt in algemene zin verband aan de aan hen gegeven bestuursopdracht, de verbetering van de informatieveiligheid, de implementatie van het Lean gedachtengoed, meerjarenagenda monitoring en onderzoek, het inzetten op en doorontwikkelen van de Jeugd Gezondheidszorg (JGZ).

In het meerjarenbeleidsplan dat GGD heeft opgeleverd in 2022 zijn de volgende belangrijkste aandachtspunten genoemd:

1. Effecten van Covid-19 op de volksgezondheid
2. Het verkleinen van gezondheidsverschillen
3. Bevorderen van een gezonde leefstijl in een gezonde leefomgeving
4. Bevorderen van een mentaal gezonde samenleving
5. Een signalerende regionale functie in de openbare geestelijke gezondheidszorg
6. De juiste ambulancezorg als onderdeel van de acute zorgketen.

In Eindhoven wordt daarnaast o.a. ondersteuning geboden bij verschillende gezondheid gerelateerde beleidslijnen en heeft de GGD verschillende projecten en ontwikkelingen in haar portefeuille waaraan uitvoering wordt gegeven

Financieel:

Begin 2022 bedroeg de algemene reserve publieke gezondheid (PG), inclusief voorgestelde resultaatbestemming 2021, ca. € 1.100.000 en was daarmee lager dan de ondergrens van minimaal € 1.500.000. De GGD verwacht dat de Algemene reserve PG begin 2023 uitkomt op € 1.500.000. De benodigde weerstandscapaciteit bedraagt voor PG ca. € 2.250.000. Dit betekent dat de GR-gemeenten gezamenlijk voor ca. € 750.000 een risico lopen.

De algemene reserve ambulance zorg (AZ) bedroeg begin 2022€ 1.400.000 bij een vigerende bandbreedte van minimaal € 1.200.000 en maximaal

€ 1.500.000. De benodigde weerstandscapaciteit bedraagt € 2.200.000. Dit betekent dat de GR-gemeenten gezamenlijk voor ca. € 800.000 een risico lopen.

Kanttekening:

Gelet op de recente inflatieontwikkelingen is de afgesproken indexeringsmethodiek mogelijk onvoldoende, waardoor mogelijk een beroep moet worden gedaan op de algemene reserves van GGD.

GR Metropoolregio Eindhoven (taakveld 0.1)

Metropoolregio Eindhoven: 2023 is het eerste jaar van het nieuwe samenwerkingsakkoord voor de periode 2023 - 2026 dat begin 2023 door het Algemeen Bestuur MRE zal worden vastgesteld, nadat het voor zienswijze aan de 21 raden is aangeboden.

Gulbergen: Vanuit strategische overwegingen heeft de Metropoolregio Eindhoven (MRE) eind 2020 de erfpacht met Attero beëindigd, waardoor de MRE als volledig eigenaar aan de lat staat voor de ontwikkeling van het gebied. In 2021 is in opdracht van het Dagelijks Bestuur MRE een projectteam gestart om met een voorstel te

komen voor de integrale ontwikkeling van het gebied. Begin 2022 zijn vier ontwikkelrichtingen voor het gebied vrijgegeven voor participatie en is een participatieproces doorlopen. Op basis van de opgehaalde input en ideeën voor het gebied zal worden toegewerkt naar een voorkeursalternatief. Dit voorkeursalternatief, dat ter consultatie aan de raden wordt voorgelegd en waarover het AB MRE besluit, zal naar verwachting in 2023 worden aanbesteed.

Naheffingen afval: Er loopt nog steeds een geschil tussen Attero en de en de Brabantse gewesten over de garantieplicht van aanlevering van brandbaar restafval over het jaar 2015 tot en met januari 2017. Momenteel loopt er een cassatieprocedure. Naar verwachting zal over 1,5 jaar helder zijn of de Brabantse gewesten verplicht zijn tot het betalen van een naheffing van € 15 miljoen voor minder levering, waarvan € 5,1 miljoen voor de 21 gemeenten in MRE-verband. Het standpunt van de gemeente Eindhoven is dat bij een succesvolle claim van Attera aan het MRE, deze betaald zou moeten worden door overige gemeenten. De Gemeente Eindhoven heeft namelijk binnen het aandeel restafval van de 21 MRE-gemeenten nagenoeg ongewijzigde hoeveelheden afval geleverd aan Attero geleverd. Indien Eindhoven toch zou moeten meedoen in een regionale verdeling van de claim is het risico maximaal € 1,5 miljoen. Binnen Eindhoven wordt voor deze regionale vordering geen claim op de voorziening afvalstoffen gelegd.

RHCE: De afgelopen jaren is er veel energie gestoken in het terug op orde brengen van de organisatie en dienstverlening van het RHCE. Er zijn goede stappen vooruit gezet, alle vacatures zijn in 2021 ingevuld. In 2022 is gestart met een proces om te komen tot een besluit over de bestuurlijke positionering van het RHCE. In 2023 moet dit, na consultatie van de gemeenteraden, leiden tot definitieve besluitvorming door het AB MRE.

GR Omgevingsdienst Zuidoost Brabant (ODZOB) (taakveld 7.4)

De belangrijkste ontwikkelingen en risico's zijn:

- ODZOB verwacht een omzetstijging vanwege wettelijk verplichte taken, door deelnemers belegde vrijwillige taken en door een structurele impuls ter verbetering en continuering van de dienstverlening (Grip op de samenwerking).
- De algemene reserve van ODZOB is met € 1,9 miljoen (per 31-12-2021 bij jaarrekening 2021) hoger dan de regionale richtlijn die in 4GR-verband is afgesproken op basis van begrote baten; voor ODZOB is deze bandbreedte € 1,2 - € 1,5 miljoen. Deze reservestand is echter onvoldoende groot om de ingeschatte verhoogde risicopositie te kunnen dekken, als in Begroting 2023 van ODZOB aangegeven.
- ODZOB heeft zich voorbereid op de inwerkingtreding van de Omgevingswet (planning 1 januari 2023). Het Plan van aanpak Rekenkameronderzoek ODZOB is in samenwerking met de deelnemers uitgewerkt in 2022. De verbeteracties richten zich op 1. opgave gerichte sturing, 2. verbetering van de slagkracht en 3. verbetering van de communicatie met gemeenteraden en provinciale staten. Implementatie van de maatregelen vindt plaats in 2022 en 2023.
- Corona heeft beperkt impact op de uitvoering van de taken van ODZOB (VTH-taken bedrijven en bodemsanering). Het gaat hier met name over toezicht en handhaving, dat ten tijde van beperkingen door corona meer op afstand en administratief gebeurt in plaats van fysiek binnen het bedrijf.

GR Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO) (taakveld 1.1)

De belangrijkste beleidsuitgangspunten voor VRBZO op gebied van risicomanagement zijn: risico's in een cyclisch proces inventariseren, beoordelen en monitoren via een continuïteitsplan; de instelling van een weerstandsvermogen met als doel om een stabiele (trendmatige) ontwikkeling van de gemeenschappelijke bijdrage te waarborgen en streven naar een ratio weerstandsvermogen van 1 of hoger, waarbij de hoogte van de algemene reserve is vastgesteld op € 2,0 miljoen. Een uitgebreide toelichting staat in paragraaf 5.1 Risicobeheersing en weerstandsvermogen van de Begroting 2023 VRBZO. Voor de financiële ontwikkelingen verwijzen we naar hoofdstuk 2 van de Begroting 2023 VRBZO.

Vennootschappen en coöperaties

BNG Bank N.V., gevestigd te Den Haag (taakveld 0.5)

De naar risico's afgewogen solvabiliteitsratio's van de BNG bank blijven op een hoog niveau. Het leverage ratio van de bank is 10,8%. Dit is een stijging ten opzichte van eerdere jaren als gevolg van de nieuwe Capital Requirements Directive. Kredietbeoordelaar Fitch Ratings geeft de BNG bank AAA rating. De ratings van Moody's, Standard & Poor's en Fitch Ratings zijn nu allemaal triple A. Hiermee behoort BNG bank tot de veiligste banken ter wereld. Voor 2022 verwacht BNG Bank € 10,7 miljard aan nieuwe langlopende leningen te verstrekken. Om aan de vereisten van promotional lender te voldoen, moet minimaal 90% van de totale langlopende kredietportefeuille gegarandeerd worden door of verstrekt worden aan een overheid. Net als

voorgaande jaren blijft het fundingbeleid van BNG bank in 2022 onveranderd gericht op permanente toegang tot de geld- en kapitaalmarkt voor de gewenste looptijden en volumes tegen zo laag mogelijke kosten. Verder zal in 2022, net als in 2021, het renteresultaat onder druk blijven door de lage renteomgeving. De hoogte van het nettowinst is met onzekerheden omgeven, omdat de bank geen voorspelling kan doen over de ontwikkeling van de ongerealiseerde marktwaardeveranderingen.

Brainport Development N.V. (taakveld 3.1)

Regio Deal Brainport Eindhoven: De 'Regio Deal' bevat de kaders waarbinnen partijen zich inspannen om de bijdrage van 130 miljoen euro die het rijk vanuit de Regio Envelop heeft gereserveerd voor Brainport Eindhoven in te zetten. De financiële stroom van middelen loopt via de begroting van gemeente Eindhoven, doordat het geld via een decentralisatie uitkering aan gemeente Eindhoven wordt verstrekt, die het vervolgens doorzet via een incidentele subsidie naar een regiofonds onder beheer en aansturing van Stichting Brainport ('Regiofonds Brainport BV', een 100% dochteronderneming van Brainport Development NV).

De risico's voor de financiële positie van de gemeente zijn over het algemeen beperkt. Voor financiële risico's die voort zouden kunnen komen uit de door de vennootschap ontwikkelde en uitgevoerde projecten wordt binnen de onderneming een weerstandvermogen opgebouwd. Op basis van het risicoprofiel heeft de AvA in december 2019 de hoogte van het weerstandsvermogen bepaald op € 3,2 mln. Ultimo 2020 bedroeg het weerstandsvermogen € 2,5 mln. Positieve resultaten zullen toekomstig dan ook aan het eigen vermogen worden toegevoegd. De Belastingdienst en Brainport Development NV waren in juli 2014 samen het traject horizontaal toezicht ingegaan op basis van een individueel handhavingconvenant voor onbepaalde tijd. Inmiddels heeft de Belastingdienst (eind 2020) de regels voor Horizontaal Toezicht zodanig aangepast dat de vennootschap, op basis van kwantitatieve criteria, niet meer tot de groep mogelijke convenantpartners behoort. Het convenant wordt dan ook beëindigd. Brainport Development onderhoudt nog wel contact met de dienst 'Grote Ondernemingen' van de Belastingdienst, middels reguliere bedrijfs gesprekken of aparte afspraken in het kader van 'Individuele klantbehandeling'.

Breedband Regio Eindhoven B.V. (taakveld 3.1)

Breedband Regio Eindhoven (BRE) heeft in de afgelopen jaren de randvoorwaarden gerealiseerd om haar dienstverlening verder uit te breiden en daarmee een bijdrage te leveren aan hoogwaardige connectiviteit in de Brainportregio. Onder de verhuizing naar de nieuwe locatie en de vervanging van de switch hebben gezorgd voor meer mogelijkheden. Datzelfde geldt voor de overname van Glasvezel Eindhoven waardoor BRE haar diensten aanbiedt op een groot aantal bedrijventerreinen. De ingezette trend van een groeiend klantenbestand en stijgende omzetten zal naar verwachting in 2023 verder doorzetten, net als de verdere professionalisering van de organisatie. Doordat BRE diensten op het gebied van zogenaamde 'laag 2'-verbindingen kan aanbieden, benadert BRE actief de markt met het bieden van hoogwaardige breedbandverbindingen voor maatschappelijke toepassingen als zwaartepunt en ontwikkelt zich tot een maatschappelijke netwerkoperator. Dit heeft naar verwachting zowel een positief effect op het verdienvermogen, als op de maatschappelijke impact van BRE. Op basis van de hoge solvabiliteit en liquiditeit beschouwen we BRE als een zeer gezonde organisatie. Daarnaast is BRE samen met de gemeente Eindhoven aandeelhouder van de BrabantRing (oprichting in 2022).

Eindhoven Airport N.V. (taakveld 7.4)

Corona heeft een enorme impact gehad in 2020 en 2021 en zal ook in 2022 nog van invloed zijn op de resultaten van Eindhoven Airport. Vanwege de coronacrisis en bijbehorende financiële onzekerheden is in de AVA van 2022 bevestigd dat er over het boekjaar 2021 (opnieuw) geen dividend uitgekeerd wordt aan de aandeelhouders. Nu reizen weer mogelijk is geworden in de loop van 2022, is er snel opgeschaald. Dat is terug te zien in de bezettingsgraden en het aantal vliegbewegingen. Als dit herstel zich doorzet, is de verwachting dat het mogelijk is om in 2022 weer positief resultaat te zien.

Per 1 januari 2020 is voor 2 jaar een nieuwe vergunning afgegeven voor 41.500 vliegbewegingen (een zogenoemde stand still), in lijn met het advies van Pieter van Geel. Ook voor 2022 is een maximum aantal van 41.500 vliegbewegingen vergund en geen geplande vluchten na 23:00 uur. In 2022 is verder gewerkt aan de voorbereidingen voor de wijziging van het Luchthavenbesluit Eindhoven. Hiervoor is een nieuwe milieueffectrapportage (MER) nodig en dat traject loopt momenteel.

In 2023 geven we samen met de andere partijen in het Luchthaven Eindhoven Overleg (LEO) uitwerking gegeven aan de thema's en ambities uit het proefcasus rapport van Pieter van Geel.

Enexis Holding N.V. (taakveld 0.5)

Op 1 juli 2021 zijn de Regionale Energie Strategieën (RES) opgeleverd. In plaats van de afgesproken 35 TWh zijn regio's voornemens om voor 2030 maar liefst 55 TWh aan duurzame opwek te realiseren via met name zonne-energie. Bijna de helft van deze RES-opgave valt binnen het verzorgingsgebied van Enexis. In combinatie met verduurzaming van de industrie en het aanleggen van een laadinfrastructuur voor elektrisch vervoer levert dit tot 2030 een gigantische hoeveelheid werk op. Dit werk kan niet allemaal tegelijk uitgevoerd kan worden. Door een tekort aan technisch personeel en lange doorlooptijden door vergunningen en inspraak procedures dreigt een mismatch te ontstaan tussen de regionale ambities en de snelheid waarmee het benodigde werk kan worden uitgevoerd. Op nationaal-, provinciaal- en RES-niveau moeten er keuzes worden gemaakt in de aanpak en/of in de tijd. Enexis steekt veel energie in werving, opleiding en binding van technisch personeel. Er is voor bijna een miljard euro in het elektriciteitsnet geïnvesteerd. Samen met partners wordt gewerkt aan toegepaste innovatie om het netwerk beter te benutten. In april 2021 is een groene obligatielening uitgegeven van € 500 miljoen. Maar Enexis is bezorgd dat de netbeheerders de toenemende investeringen moeten blijven voorfinancieren. De wijze waarop kosten in de tarieven van de komende jaren worden verwerkt, is te traag. Met het oog op de nieuwe reguleringsperiode (ACM) met ingang van 2022 bereidt Enexis een nieuw strategisch plan voor dat in april 2022 in de AvA ter goedkeuring wordt voorgelegd.

Flight Forum Beheer B.V. (taakveld 3.2)

Zie Flight Forum C.V.

Flight Forum C.V. (taakveld 3.2)

Net als in 2020, had Flight Forum ook in 2021 te maken met de gevolgen van het coronavirus. Dit heeft een forse impact op de activiteiten van Flight Forum. Wat voor de langere termijn het huidige "thuiswerkexperiment" zal betekenen voor de vraag naar kantoren in het algemeen en op Flight Forum in het bijzonder - en daarmee voor de resterende ontwikkelopgave van ca. 50.000 m2 BVO - is nog niet duidelijk. Een directe consequentie is dat er de komende periode naar verwachting weinig bereidheid is om te investeren in nieuwe kantoren op businesspark Flight Forum. In de loop van 2020 is er daarom voor gekozen om de versterking van de acquisitie on-hold te zetten. In 2021 zijn alternatieve scenario's ontwikkeld voor de invulling van (een deel van) de resterende uit te geven kantoor kavels. Belangrijke aspecten hierbij zijn de markt, de (beperkingen als gevolg van) regelgeving en een financiële analyse. De aandeelhouders hebben ingestemd met een nieuwe ontwikkelstrategie voor het kantorencluster. Deze is afgestemd op de visie die in 2021 voor het hele luchthavengebied is vastgesteld. De ontwikkelstrategie voorziet erin dat – behalve aan kantoren – ruimte wordt geboden aan andere vormen van bedrijvigheid zoals zorgklinieken, labfuncties en dergelijke. Daarnaast is er ruimte voor kleinschalige publieke voorzieningen zoals een kleine supermarkt, horeca, een kinderdagverblijf, etc. Tot slot wordt de mogelijkheid geboden om een experiment te houden met de woonfunctie 'short stay'. Doel is om een levendiger en daarmee aantrekkelijker kantorencluster te realiseren waartoe bedrijven zich aangetrokken voelen om zich nieuw te vestigen c.q. om er gehuisvest te blijven.

Muziekgebouw Eindhoven N.V. (taakveld 5.3)

Op 30 november 2021 is het ontwikkelplan 'Verbinden en Verbreden' door de gemeenteraad van Eindhoven goedgekeurd. Eén van de doelstellingen is om te komen tot een gezonde bedrijfsvoering van het Muziekgebouw (positieve exploitatie/ het afbouwen van het negatief eigen vermogen). De kern van het ontwikkelplan van Muziekgebouw bestaat uit een ontwikkelprogramma dat bestaat uit zeven elementen die elk voor zich, maar zeker als totaal bijdragen aan de gestelde ambities. Daarnaast heeft de gemeenteraad besloten om in boekjaar 2022 het Muziekgebouw een bedrag van €1.056.000,- (excl. Btw) aan achterstallige huur kwijt te schelden, ten laste van de reeds in dit kader gevormde voorziening voor dubieuze debiteuren. Dit onder voorbehoud dat stichting Brainport positief besluit op de vervolgvraag Regio Deal. Op 9 december 2021 heeft het bestuur van stichting Brainport besloten om een financiële bijdrage van € 2.465.000,- toe te kennen. Hiermee bedraagt de totale rijksbijdrage Regio Deal voor dit project € 3.465.000,-.

Voor het Muziekgebouw geldt dat, met de impuls vanuit de Regio Deal, de komende jaren tot 2026 toegegroeid kan worden naar een situatie waarin de exploitatie weer sluitend is. Uiteraard spelen daarbij ook minder beheersbare factoren een rol (zoals de bereidheid van mensen om na COVID-19 terug te keren naar volle zalen). Een sluitende exploitatie is de zakelijke opmaat voor een verdere groei van de activiteiten die met het ontwikkelplan in gang zijn gezet, maar ook voor een verdergaande ontwikkeling met nog meer efficiency en een nog groter publieksbereik. De vastgestelde jaarrekening 2021 sloot met positief resultaat van € 313.362.

Park Strijp Beheer B.V. (taakveld 8.3)

Zie Park Strijp C.V.

Park Strijp C.V. (taakveld 8.3)

Natuurlijk heeft de ontwikkeling van Strijp-S ook te maken met de momenten van economische recessie. Dit had m.n. effect op het tempo waarin bouwplannen gerealiseerd werden en worden. Maar, hoe vreemd het wellicht ook moge klinken, leverde dit juist ook positieve effecten op; de creatieve kansen, de events, de tijdelijke verhuur etc., accentueerden juist de inhoudelijke meerwaarde voor identiteit en klankkleur van het gebied. Daarnaast had/heeft Strijp-S het voordeel dat mogelijke renteverliezen/vertragingsschade voor een belangrijk deel gecompenseerd werd/wordt door de opbrengsten van de langere tijdelijke verhuur. In zijn algemeenheid kan worden geconcludeerd dat de ontwikkeling van Strijp-S opereert binnen gezonde financiële kaders en verwachtingswaarden.

Parktheater Eindhoven N.V. (taakveld 5.3)

Het Parktheater heeft in 2021 een vierjarige subsidie (2021-2024) ontvangen in het kader van de Verordening Cultuur Eindhoven 2021-2024/Meerjarige subsidie – Eindhovense basis via de stichting Cultuur Eindhoven (SCE). Met de oprichting van stichting SCE heeft de gemeente de uitvoering van haar kunst- en cultuurbeleid verzelfstandigd. Hiermee is een van de rollen die de gemeente had, namelijk subsidieverstrekker, verdwenen. Nu is er sprake van 2 rollen te weten verhuurder en eigenaar/aandeelhouder in de vennootschap. Voor het laatste geldt dat indertijd bij de oprichting van de NV vanwege het publieke belang gekozen is voor de deelneming. Heroverweging op dit punt zou kunnen plaatsvinden.

Hoewel de corona maatregelen (voorlopig; juni 2022) zijn opgeheven, blijft de komende tijd nog (financieel) onzeker. Het Parktheater heeft bestemmingsreserves gecreëerd om mogelijke negatieve financiële gevolgen aan te kunnen.

Twice Eindhoven B.V. (taakveld 3.1)

In 2020 heeft de directie / RvC van Twice aangepaste strategie ontwikkeld, gericht op het verder ondersteunen van de doelgroep bij de groei van hun bedrijf. De start van een nieuwe, vijfde hub vloeit voort uit deze nieuwe strategie. Op de TU/e campus is begin 2021 een leegstaand pand gehuurd en ingericht als nieuw bedrijventercentrum 'Alpha'. Dit centrum is bedoeld om een nieuwe doelgroep te ondersteunen door het aanbieden van huisvesting die goedkoper is dan de vier reeds bestaande Twice-centra.. Voor dit nieuwe bedrijventercentrum is een Besloten Vennootschap Alpha Eindhoven BV opgericht met Twice Eindhoven BV als enige aandeelhouder. Alpha richt zich op jonge startups in de tech-sector, onder andere afkomstig van de TU/e. Omdat het om een ouder, minder luxe gebouw gaat, kunnen de ruimten tegen een relatief lage huur worden aangeboden, waardoor een nieuwe doelgroep van jonge bedrijven wordt bediend. In hetzelfde gebouw is sinds begin 2021 ook 'The Gate' gevestigd, een eerste hulp loket voor startups.

3g. Grondbeleid

Binnen de gemeente Eindhoven is het hebben van grond(posities) een middel om doelen van andere beleidsinhoudelijke domeinen, sectoren en afdelingen te realiseren. Hiermee is het geen doel op zich om posities te hebben. Door de inzet van grond (bijvoorbeeld ten behoeve van herontwikkeling) realiseren we (maatschappelijke) waarde voor de stad.

Ten opzichte van voorgaande jaren zijn de tijden sterk veranderd. Hierdoor is de positie van de gemeente in gebiedsontwikkelingen op onderdelen gewijzigd. Diverse ontwikkelingen zijn van invloed geweest op de wijze waarop wij ons huidige grondbeleid (2017) konden en wilden inzetten voor de stad. Denk hierbij aan de in 2020 vastgestelde Omgevingsvisie, maar bijvoorbeeld ook aan de oververhitte woningmarkt. Dit vraagt om anders denken, handelen en realiseren. In 2022 is daarom gestart met de totstandkoming van een nieuwe Nota Grondbeleid (strategisch beleidsdocument) en Spelregelboek Grondbeleid (tactisch beleidsdocument) die meer recht doet aan de huidige trends en ontwikkelingen. Besluitvorming en vaststelling van beide documenten zal naar verwachting in het eerste kwartaal van 2023 volgen.

Voor monitoring wordt aangesloten bij de reguliere planning- en controlcyclus. Onderdeel hiervan is het jaarlijks herijken van de grondexploitaties en exploitaties voor private ontwikkelingen in de Meerjarenprognose Grondexploitaties en Private Ontwikkelingen (MPG). De resultaten van het MPG verwerken we indien nodig in de jaarrekening en in de daarop volgende (meerjaren-)begroting.

Relatie met taakvelden

Voor het programma grond loopt de financiële verantwoording als volgt:

- Grondexploitatie (actieve rol):
 - niet-bedrijventerreinen op taakveld 8.2
 - bedrijventerreinen op taakveld 3.2
- Private ontwikkelingen (faciliterende rol): op taakveld 8.1

Prognose van de te verwachten resultaten

In onderstaande tabel staan de verwachte resultaten van de grondexploitaties en private ontwikkelingen. Deze zijn gebaseerd op de herijking voor de jaarrekening 2021 (MPG 2022) en de halfjaarlijkse actualisatie die hierop volgde. Het nog verwacht resterend resultaat zal worden gerealiseerd in de periode tot en met 2030.

	Jaarrekening 2021		Begroting 2023
	Tussentijdse winstneming t/m 2021	Verwacht resterend resultaat	Verwacht resterend resultaat
Grondexploitaties	50.600.000	47.500.000	46.000.000
Private ontwikkelingen	1.900.000	3.100.000	1.500.000
Totaal	52.500.000	50.600.000	47.500.000

Uit de halfjaarlijkse actualisatie van de grondexploitaties en private ontwikkelingen is in het project Stationsgebied (District E) een mutatie met een negatief financieel effect van circa € 1,5 miljoen als gevolg van een raadsbesluit (lagere grondopbrengst bij verkoop perceel als gevolg van meer middeldure woningen) naar voren gekomen. Daarnaast zijn in de periode na MPG 2022 exploitaties voor Vonk en Gildebuurt vastgesteld. Deze hebben een negatief financieel effect van circa € 1,6 miljoen. Hiervoor is een voorziening getroffen. Per saldo is het verwacht resterend resultaat van de totale portefeuille circa € 3,1 miljoen lager dan bij de jaarrekening 2021.

In beginsel zijn private ontwikkelingen voor de gemeente saldoneutraal, omdat alle gemeentelijke kosten die samenhangen met de ontwikkeling worden verhaald op de grondeigenaar/initiatiefnemer. Toch is het mogelijk dat er resultaat, zowel positief (bijvoorbeeld GDC Noord) als negatief (bijvoorbeeld Brainport Industries Campus), wordt gehaald. Dit kan bijvoorbeeld door tegenvallers in de projecten of grondverkoop van gemeente aan een private partij.

Resultaat

Jaarlijks levert de portefeuille grondexploitaties en private ontwikkelingen een resultaat op voor de gemeente. Via diverse besluiten is dit resultaat bestemd onderstaande reserves. Een toelichting op deze reserves is opgenomen in bijlage 10.

- Saldireserve specifiek (fietsenkelder Stationsplein Zuid);
- Reserve bovenwijkse voorzieningen;
- Reserve knooppunt XL;
- Reserve huisvesting onderwijs;
- Reserve strategische investeringen.

Grondexploitaties

Conform BBV-regelgeving moet resultaat uit grondexploitaties worden genomen naar gelang de voortgang van het project. De omvang van het te nemen resultaat in 2023 is moeilijk te voorspellen. Deze is sterk afhankelijk van het in 2022 nog te nemen resultaat, de ontwikkeling van het nog verwacht resultaat van grondexploitaties en de realisatie van kosten en opbrengsten in 2023. Daar komt bij dat als het verwachte resultaat van een grondexploitatie daalt, bijvoorbeeld door tegenvallende kosten en/of opbrengsten, de kans bestaat dat eerder genomen resultaat moet worden teruggestort. Dit zorgt ervoor dat resultaatneming risicovol is. Daarom is ervoor gekozen de resultaat uit grondexploitaties niet te begroten.

Private ontwikkelingen

We verwachten in 2023 enkele private ontwikkelingen met een positief resultaat af te sluiten. Daarnaast verwachten we het project Philips Lighting met een negatief resultaat af te sluiten. Hierdoor is het verwacht resultaat uit private ontwikkelingen in 2023 per saldo nihil.

Voorzieningen

Naast projecten met een verwacht positief resultaat zijn er ook projecten (zie hierboven vermeld) met een verwacht negatief resultaat. Ter dekking van dit verwacht negatief resultaat is een voorziening gevormd.

Grondexploitaties

Vooralsnog verwachten we in 2023 geen grondexploitaties met een substantieel verwacht negatief resultaat af te sluiten.

Private ontwikkelingen

In 2023 verwachten we het project Philips Lighting af te sluiten met een totaal negatief resultaat van circa € 0,4 miljoen. De hiervoor getroffen voorziening zal dan ook vrijvallen ter dekking van dit negatief resultaat.

Coronacrisis en oorlog Oekraïne

Het effect van de coronacrisis op onze grondexploitaties is tot nu toe beperkt gebleven. Begin dit jaar is vervolgens de oorlog in Oekraïne uitgebroken en zien we berichtgeving over grote zorgen in de bouw over personeel- en materiaaltekorten. Dit veroorzaakt hoge materiaalprijzen waardoor de bouwkosten hard stijgen. Wat dit exact voor onze grondexploitaties gaat betekenen de komende periode is nu nog lastig te voorspellen. Bij de berekening van het benodigd weerstandsvermogen wordt rekening gehouden met effecten van opbrengstendaling, vertraging, stijgende rente en hogere (bouw)kosten.

Het weerstandsvermogen

De benodigde weerstandscapaciteit voor grondexploitaties en kostenverhaalprojecten bedraagt € 20 miljoen. Dit is gebaseerd op de jaarrekening 2021 en de halfjaarlijkse actualisatie.

De ontwikkeling van de nog te realiseren opbrengsten in de grondexploitaties zijn ingeschat op basis van de huidige inzichten. Ervaring uit de afgelopen jaren heeft ons geleerd dat deze sterk afhankelijk zijn van marktontwikkelingen waar wij als Eindhoven geen invloed op hebben. Een nieuwe economische crisis kan zorgen voor lagere opbrengsten, vertraging in de realisatie hiervan en hogere rentelasten. We hanteren bij de berekening 5-10% opbrengstendaling, 2-6 jaar vertraging en 0,5-1% rentestijging. Voor marktrisico's hebben we circa € 12,3 miljoen weerstandscapaciteit nodig om eventuele effecten van tegenvallende markteffecten op te kunnen vangen.

Het afgelopen jaar zijn we geconfronteerd met sterke kostenstijgingen en is het erg onzeker hoe de kosten zich de komende jaren zullen ontwikkelen. Daarom houden we bij het bepalen van de benodigde weerstandscapaciteit rekening met een kostenrisico. We hanteren bij de berekening 5-8% kostenstijging voor de jaren tot en met 2025. De hiervoor benodigde weerstandscapaciteit bedraagt circa € 1,8 miljoen.

Daarnaast worden projectspecifieke risicoanalyses uitgevoerd om risico's te identificeren, kwantificeren en beheersen. Deze bestaan hoofdzakelijk uit het risico op tegenvallende kosten, bijvoorbeeld als gevolg van sanering, archeologie of explosieven, en contractuele risico's. Om eventuele effecten van deze risico's op te kunnen vangen is een weerstandscapaciteit nodig van circa € 11,6 miljoen.

Conform BBV regelgeving moet jaarlijks winst uit grondexploitaties worden genomen naar rato van de realisatie van kosten en opbrengsten. Dit kan betekenen dat wanneer risico's optreden of kosten en of opbrengsten tegenvallen, een correctie moet worden gedaan op de eerder teveel genomen winst. Om dit te kunnen opvangen is een weerstandscapaciteit van circa € 5,3 miljoen nodig.

Bij de bepaling van de totaal benodigde weerstandscapaciteit wordt rekening gehouden met de mogelijkheid om de financiële effecten van het optreden van risico's gedeeltelijk op te vangen binnen de verwachte resultaten van de projecten zelf voordat het weerstandsvermogen moet worden aangesproken. Dit betreft een bedrag van circa € 11,1 miljoen. Tot slot zijn een aantal projecten in voorbereiding waarvoor bij vaststelling een weerstandscapaciteit van circa € 0,1 miljoen nodig is.

Benodigde weerstandscapaciteit	
Marktrisico's	12.300.000
Kostenrisico	1.800.000
Projectrisico's	11.600.000
Winstneming	5.300.000
Correctie projecten met positief saldo	-11.100.000
Projecten in voorbereiding	100.000
Totaal	20.000.000

Bovenwijkse voorzieningen

In mei 2019 heeft de raad de Nota Bovenwijkse voorzieningen vastgesteld. Daarop volgend heeft het college in april 2020 een uitgewerkte berekeningssystematiek en in januari 2021 enkele aanscherpingen vastgesteld. Hierin is vastgelegd dat zowel private ontwikkelingen als gemeentelijke grondexploitaties bijdragen aan de kosten van de realisatie van bovenwijkse voorzieningen in de stad.

Grondexploitaties

Op basis van het programma in de projecten en de bedragen voor het kostenverhaal van bovenwijkse voorzieningen vindt er net als voor private ontwikkelingen een afdracht voor bovenwijkse voorzieningen plaats. Dit wel alleen als het resultaat van de grondexploitatie dit toelaat (conform BBV-regelgeving mag niet meer uit de grondexploitaties worden bestemd dan het resultaat uit de grondexploitaties toelaat). Als er geen resultaat wordt verwacht, vindt dus geen afdracht plaats.

Private ontwikkelingen

Het gaat hierbij om een afdracht vanuit de private initiatieven waar sprake is van een bouwplan waarvoor een wijziging of afwijking van het bestemmingsplan nodig is (ook kleine plannen conform art. 6.2.1.a BRO1). De bijdrage door private initiatieven dient betaald te worden op het moment van het onherroepelijk worden van het bestemmingsplan. Er moet wel een bankgarantie worden afgegeven om kostenverhaal voor de start van de ruimtelijke ordeningsprocedure (waaronder een bestemmingsplanwijziging) te verzekeren of er moet binnen een maand na ondertekening van de anterieure overeenkomst worden betaald. De bijdrage gaat rechtstreeks naar de reserve bovenwijken.

Verbonden partijen

Voor de ontwikkeling van de projecten Strijp-S en Flight Forum is de gemeente Eindhoven een samenwerking aangegaan met derden. Deze grondexploitaties zijn deels (gemeentelijk deel) opgenomen in de beschreven

resultaten en prognoses. De totale grondexploitatie speelt zich echter af binnen de verbonden partijen, waarover de rechtspersoon van deze verbonden partij zelf verantwoording aflegt. Dit wordt verantwoord in de paragraaf verbonden partijen.

Voorraad en strategische verwervingen

We beschikken nog over meerdere grondposities die mogelijk in de toekomst worden ontwikkeld. Voor enkele van deze grondposities worden momenteel voorbereidingen getroffen om deze tot ontwikkeling te brengen. De meest invloedrijke zijn Brainport Industries Campus (BIC) en Landforum. Met het tot ontwikkeling brengen van bovengenoemde locaties nemen onze strategische grondposities verder af. Om voldoende strategische grondposities beschikbaar te hebben voor realisatie van de toekomstige ambities en doelstellingen van Eindhoven, is het Strategisch Verwervingsplan nader uitgewerkt. Doorontwikkeling is op onderdelen nog noodzakelijk.

3h. Toelichting financiële begroting

Algemeen

De Begroting 2023 is opgesteld volgens de eisen die de Gemeentewet en het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) daar aan stellen. De begroting bestaat uit een algemeen hoofdstuk met de bestuurlijke en financiële hoofdlijn, de (voorgeschreven) programma's en taakvelden, de (voorgeschreven) paragrafen en de bijlagen met financiële specificaties.

De afgelopen jaren zijn verschillende verbeteringen doorgevoerd in onze planning en control instrumenten om de raad beter te faciliteren en de informatie beter aan te laten sluiten op de rol van de raad. Jaarlijks wordt onder andere op basis van feedback van de raad gekeken waarop in te zetten. Een kwaliteitsslag die niet ineens is gerealiseerd maar meerdere jaren in beslag neemt. En waarbij we ook realistisch moeten zijn, bijvoorbeeld niet altijd zijn concrete doelen te stellen, makkelijk te meten of ons handelen direct te koppelen aan het bereiken van doelstellingen. Nadrukkelijke vraag was om het collegeprogramma in de nieuwe bestuursperiode beter te integreren in het P&C-instrumentarium van kadernota, begroting, tussentijdse rapportages en jaarrekening.

Het bestuursakkoord is op hoofdlijnen gemaakt en geeft de ambities weer (het 'wat'). In het collegeprogramma leggen we vast op welke manier we als college de resultaten willen behalen en wat er wanneer in de tijd gerealiseerd moet zijn. Het collegeprogramma is een instrument waarmee het college actief het gesprek met de raad kan aangaan hoe en met welke fasering zij bestuurlijk invulling wil geven aan de ambities en voornemens die in het coalitieakkoord staan. Daarnaast moet het collegeprogramma ook een instrument zijn om de dialoog te voeren over de realisatie van de ambities en de daarvoor benodigde en beschikbare inzet van mensen en middelen.

De invulling van het collegeprogramma is nog in volle gang en zal bij het verschijnen van deze begroting nog niet gereed zijn. De eerste versie op hoofdlijnen verwachten we eind 2022. Dat betekent dit we in deze begroting de koppeling met het collegeprogramma nog niet optimaal kunnen maken. Uiteraard zijn wel de financiële intensiveringen uit het bestuursakkoord verwerkt en voorzien van toelichting. Op deze manier kunnen we in 2023 een vliegende start maken met het realiseren van onze ambities. In de P&C-cyclus 2024 zetten we hierin weer de volgende stap.

Financieel afwegingskader

Het financieel afwegingskader bestaat uit drie stappen. Als eerste maken we inzichtelijk of er extra middelen beschikbaar zijn, zowel structureel als incidenteel. Daarna kijken we of de begroting voor het komende jaar nog reëel sluitend blijft. Hiervoor maken we de noodzakelijke correcties. Tenslotte verdelen we resterende middelen over onze ambities.

Inventarisatie beschikbare middelen (stap 1)

Startpunt van deze begroting is de inzet uit het bestuursakkoord:

<i>x €1 miljoen</i>	<i>incidenteel '23-'26</i>	<i>2023</i>	<i>2024</i>	<i>2025</i>	<i>2026</i>
Inzet bestuursakkoord	43,8	11,4	11,4	11,4	11,4

In de eerste stap van ons financieel afwegingskader inventariseren we hoeveel extra middelen er beschikbaar zijn ten opzichte van het bestuursakkoord. Het financieel beeld is daarvoor aangepast op basis van de meicirculaire 2022. Daarnaast is de jaarlijkse technische actualisatie van de begroting doorgevoerd. Dat leidt tot het volgende overzicht:

<i>Meicirculaire x €1 miljoen</i>	2023	2024	2025	2026
Accres, herijking, algemene mutaties	47,6	61,8	76,3	32,8
Extra indexatie (turap-1 2022)	-6,3	-1,5	-1,4	-1,6
Indexatie 2023	-21,8	-21,8	-21,8	-21,8
Saldo meicirculaire	19,5	38,5	53,1	9,4
<i>Technische actualisaties</i>				
Rente en kapitaallasten	5,4	1,0	0,4	-1,9
Huren sport/cultuur/onderwijs/welzijn (geen verhoging)	-	-	-	-
Overige correcties 'ongewijzigd beleid'	0,5	2,2	1,3	3,4
Egalisatie (saldo nul) in bestuursakkoord elimineren	-1,5	5,0	7,2	-1,7
Saldo na technische actualisatie	23,9	46,7	62,0	9,2
<i>Waarvan structureel</i>	9,2	9,2	9,2	9,2
<i>Waarvan incidenteel</i>	14,6	37,4	52,8	0,0

Uit de meicirculaire blijkt eens te meer dat de financiële situatie voor gemeenten in 2026 verslechtert. Dit wordt ook wel 'het ravijn' genoemd. Dat betekent dat we op basis van de huidige inzichten maximaal het saldo van de jaarschijf 2026 (€ 9,2 miljoen) structureel kunnen inzetten. De saldo's in de jaren daarvoor moeten we vooralsnog als incidenteel beschouwen. Daarvan zetten we in deze begroting nu alleen de jaarschijf 2023 in (€ 14,6 miljoen).

De financiële situatie van de gemeente lijkt in de jaren 2024/2025 heel ruim met een saldo van € 90 miljoen. Dat saldo wordt echter overschaduwd door het ravijn in 2026. Hierdoor wordt de structurele groei van de stad en onze activiteiten ernstig belemmerd. Het Rijk zal hier meer duidelijkheid over moeten verschaffen. Omdat we conform spelregels prudent begroten (en gegeven de macro-economische situatie) is het tot die tijd onverstandig om het eventuele positief saldo van 2024 en 2025 in te zetten. Dat doen we in de Begroting 2023 dan ook niet. Bij de Kadernota 2024 (medio 2023) hopen we meer duidelijkheid te hebben (inclusief een update van de investeringsramingen) om in samenspraak met de raad te komen tot een verantwoorde inzet van de middelen. Het zal voor nu al een enorme opgave worden de huidige geplande uitgaven daadwerkelijk te laten plaatsvinden, mede door enorme uitdagingen op de markt (renteverhogingen, bouwkosten en het tekort aan arbeidskrachten).

Technische actualisaties

Jaarlijks worden de investeringen opnieuw beoordeeld en geactualiseerd. Daarbij schuiven er in de regel investeringen naar achteren. Het jaar 2023 is daarop geen uitzondering. Dat leidt zowel tot minder rentelasten op leningen als minder kapitaallasten op investeringen. Dit voordeel is incidenteel. Op basis van bestaand beleid zouden we verschillende huren moeten verhogen met de Consumenten Prijs Index (CPI). Gezien de hoogte van de index en de problemen die onze huurders (voornamelijk maatschappelijke instellingen) al hebben door de forse prijsstijgingen, kiezen we er voor om die huren niet te verhogen. In 'ongewijzigd beleid' trekken we o.a. vastgestelde begrotingswijzigingen door. De dekking van de projectorganisatie KnoopXL (2022-2025) trekken we 1 jaar door naar 2026 omdat dit een langjarige opgave is die als aanjager fungeert voor de schaa sprong.

Lokale lasten

De lokale lasten bestaan uit drie onderdelen: de OZB, afvalstoffenheffing en rioolrechten. We kennen twee soorten OZB: voor woningen en voor niet-woningen (o.a. MKB). In het bestuursakkoord is afgesproken dat, zolang er substantiële structurele nieuwe middelen te verdelen zijn, de lokale lasten met niet meer zullen groeien dan met de reguliere inflatie (voor zowel woningen als niet-woningen). Voor 2023 betekent dat een stijging van 2,4% op basis van de eerder dit jaar verwachte inflatie (CPB cijfers van maart 2022). Vanwege de stijgende kosten van het Gemeentelijk Rioleringsplan (een kostendekkend tarief) zit deze 2,4% voor 2023 volledig in de

stijging van de rioolrechten. Voor huishoudens is er dus geen verhoging van de OZB. Dat geeft het volgende plaatje:

<i>Verandering woonlasten 2022-2023</i>		
<i>Onderdelen</i>	<i>Woningen</i>	<i>Niet-woningen</i>
OZB	0,0%	2,2%
Afvalstoffenheffing	0,0%	0,0%
Rioolrechten	11,3%	11,3%
Gemiddelde lasten	2,4%	2,4%

Vanzelfsprekend hebben we oog voor de lasten van inwoners en bedrijven in het huidige economische klimaat van onder meer hoge inflatie en volatiele energieprijzen. Daarom doen we drie dingen:

1. We beperken de groei van de lasten tot de afgesproken 2,4% in plaats van de meest recente inflatieverwachting van 5,3% (CPB cijfers van augustus 2022). We corrigeren dus niet volledig voor inflatie.
2. We gebruiken de middelen om onze kosten van water- en rioolbeheer te dekken en niet om extra inkomstenruimte te genereren. Het gaat dan ook om een beperkt bedrag.
3. We starten met een subsidiefonds van €3 miljoen voor duurzaamheidsmaatregelen van woningen en niet-woningen (MKB), zodat we die inwoners en bedrijven helpen de energiekosten te verlagen.

Noodzakelijke correcties (stap 2)

In de tweede stap van het afwegingskader maken we de correcties die nodig zijn om de begroting realistisch te houden. Dat geeft het volgende beeld:

	<i>incidenteel '23-'26</i>	<i>2023</i>	<i>2024</i>	<i>2025</i>	<i>2026</i>
Beschikbare middelen x €1 miljoen	14,6	9,2	9,2	9,2	9,2
Indexatie	-3,0	-5,0	-5,0	-5,0	-5,0
Wet en regelgeving	-2,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
Aanvulling bestuursakkoord (genoemde onderwerpen)	-1,2	0,0	-1,0	-1,6	-1,6
Bestuursakkoord (organisatie, o.a. follow up peilstok)	-2,1	-0,7	-0,7	-0,7	-0,7
Organisatie ('going concern')	-3,4	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4
Sociaal Domein	-5,0				
Egalisatie (saldo nul)	2,2	-1,6	-0,6		
Saldo na correcties	0,0	1,4	1,4	1,4	1,4

Indexatie

We verhogen de gemeentebudgetten in 2022 gemiddeld met 50% van de inflatie (3,7% op inflatie van 7,2%) en in 2023 met 80% (4,3% van 5,3%). We corrigeren niet alles, omdat onze Rijksinkomsten gebaseerd zijn op de inflatie van maart (2,4%) en omdat we daar de financiële ruimte niet voor hebben. We passen over 2022 wel een 'inhaalindexering' van 1% toe met een structureel effect van €4 miljoen. Na Prinsjesdag kijken we of er extra ruimte is om voor 2023 nog een aanpassing te kunnen doen. Daarnaast nemen we aanvullend een stelpost op voor loonindexering omdat de laatste inzichten laten zien dat er een hoger CAO-effect verwacht wordt. Dat principe passen we ook toe voor WIJJeindhoven (totaal € 1 miljoen extra).

Wet en regelgeving

In het bestuursakkoord is voor de Omgevingswet € 0,8 miljoen structureel toegekend. Uitgangspunt is dat we de structurele uitvoering van de Omgevingswet binnen deze middelen uitvoeren. Het Rijk draagt bij aan de invoeringskosten. Inmiddels is bekend dat deze compensatie lager is geworden dan eerder werd berekend omdat er een andere verdeelsleutel is toegepast. Daarom vullen we €2 miljoen aan.

Security en privacy: De middelen in het bestuursakkoord zijn niet toereikend om alle aanbevelingen uit 'Smart & Safe' uit te voeren. Daarom zetten we hier nu extra op in.

Aanvulling bestuursakkoord (genoemde onderwerpen)

Voor drie knelpunten is in het bestuursakkoord aangekondigd dat deze nog structureel in de begroting moeten worden verwerkt vanaf 2024. We nemen die knelpunten nu mee in de begroting. Bij de bio-energiecentrale valt de subsidie van het Rijk weg. Bij het leerlingenvervoer is de aanbesteding duurder uitgevallen. Voor het Living in programma maken we incidentele dekking nu structureel. In het verlengde van de afspraken in het bestuursakkoord nemen we nu ook de bijstorting in het Leefbaarheidsfonds, gratis OV minima (omdat deze aanbesteding ook iets duurder uitvalt) en een tekort op de programmasubsidies bij cultuur mee.

Bestuursakkoord (organisatie, o.a. follow up peilstok)

- Om invulling te geven aan de conclusies van het peilstokonderzoek zijn incidentele middelen nodig voor o.a. projectmanagement en opleidingen
- In het bestuursakkoord zijn op hoofdlijnen middelen beschikbaar gesteld voor ondersteuning van het bestuur. In de concrete uitwerking is dit niet toereikend. Ook de formatie van de griffie wordt structureel aangevuld.
- Er is een significante groei van inschrijvingen van mensen uit het buitenland; we voldoen niet aan de wettelijke termijn.
- De ambtelijke inzet in de samenwerkingsverbanden MRE en SGE is de afgelopen jaren incidenteel gedekt en zetten we nu voor 4 jaar door
- In november 2021 is het woonwagenebeleid geactualiseerd. Inmiddels is zicht op de kosten voor 2023 en verder.

Sociaal domein

- Er zijn tegenvallers in het verdeelmodel van de BUIG gelden. Een deel kunnen we zelf opvangen door slim om te gaan met onze participatiebudgetten én gezien de grote krapte op de arbeidsmarkt extra ambitie te tonen om mensen vanuit de bijstand aan het werk te helpen. Het resterende nadeel vangen we incidenteel op.
- Voor een betere sturing op het servicebureau om de problemen daar op te lossen en te werken aan de vereenvoudiging van het sociaal domein is een incidentele impuls nodig.
- Voor beschermd wonen worden de rijksmiddelen de komende jaren afgebouwd. In afwachting van de mogelijke scenario's dekken we in 2023 het verwacht incidenteel tekort al af.
- Zoals gezegd voorspelt het CPB dat er in 2023 meer mensen onder de armoedegrens komen. Omdat we nog niet kunnen voorspellen wat de effecten zijn van het koopkrachtpakket van het Rijk nemen we lokaal een stelpost op van €1,75 miljoen om een toename in de vraag naar armoederegelingen op te kunnen vangen.
- we zorgen er voor dat alle nieuwkomers vanaf dag één kunnen meedoen; daarnaast starten we met een bestuurlijke adviesraad bestaanszekerheid.

Inzet resterende middelen (stap 3)

In stap 3 van het afwegingskader verdelen we de resterende middelen. De incidentele middelen zijn geheel besteed, de structurele middelen gaan naar de strategische investeringen inclusief strategische fte's.

	2023	2024	2025	2026
Saldo na correcties	1,4	1,4	1,4	1,4
Toevoeging aan strategische investeringen	-1,4	-1,4	-1,4	-1,4
Saldo begroting	0,0	0,0	0,0	0,0

Strategische investeringen inclusief strategische fte's

Van de resterende structurele middelen reserveren we €1 miljoen voor de strategische investeringen (waarvan 90% kapitaallasten en 10% organisatie). Hiermee doen we een stap in de richting van de afspraak in het akkoord om het budget te verhogen. De opgave is immers enorm (al sprake van €1,3 miljard vanuit het Brainport Bid), waarbij de marges ook nog groot zijn. Ook is in de geschatte investeringen nog geen rekening gehouden met de verhoogde inflatieniveaus. We houden €0,4 miljoen extra vast op een stelpost voor de inzet van strategische Fte's, zoals de nieuwe strategische agenda Brainport, schaa sprong, arbeidsmarkt en mobiliteit (te alloceren in relatie tot de nieuwe sector S&O).

Baten en lasten naar categorieën

Ruim de helft van de baten ontvangt de gemeente van het Rijk. Voor een deel zijn de middelen van het Rijk vrij besteedbaar. Dit is het gemeentefonds en bedraagt in 2023 € 578 miljoen. Daarnaast ontvangt de gemeente Eindhoven € 138 miljoen van het Rijk voor specifieke doeleinden, zoals de bijstand. Van burgers en bedrijven ontvangt de gemeente € 172 miljoen in de vorm van o.a. Onroerende Zaak Belasting, afvalstoffenheffing, rioolrechten en leges bouwvergunningen. We onttrekken € 88 miljoen aan onze reserves voor eerder vastgestelde projecten en storten ook weer € 73 miljoen.

Lasten	2022	2023	Baten	2022	2023
Personeelslasten	208.862	226.269	Uitkering uit gemeentefonds	-524.862	-578.404
Kapitaallasten	45.380	50.873	Overige rijksbijdragen	-144.912	-138.334
Goederen en diensten	221.203	253.726	Belastingen en heffingen	-167.393	-171.893
Subsidies en overdrachten	456.637	464.321	Goederen en diensten	-119.309	-99.002
Overig	29.465	7.809	Overige overdrachten	-8.019	-8.127
Toevoegingen voorzieningen	11.561	12.536	Overig	-4.512	-5.695
Toevoeging reserves	32.062	73.100	Onttrekking reserves	-36.163	-87.179
Totaal	1.005.170	1.088.634	Totaal	-1.005.170	-1.088.634

Saldo structurele baten en lasten

Uitgangspunt voor provinciaal toezicht is de check dat de jaarlijks terugkerende lasten zijn gedekt door jaarlijks terugkerende baten. Hiervoor elimineren we alle incidentele baten en lasten uit het begrotingsbeeld. Het saldo van de incidentele baten en lasten bedraagt in 2023 €7,3 miljoen (meer incidentele lasten dan baten).

Bijbehorende conclusie is dat alle structurele lasten door structurele baten worden gedekt.

Saldo structurele baten en lasten	2023	2026
Eindstand Begroting 2023	0,0	0,0
Incidentele baten en lasten	7,3	-4,4
Saldo structurele baten en lasten	7,3	-4,4

Personeelskosten

De personeelslasten (eigen personeel en inhuur) bedragen € 226,3 miljoen, dit is een stijging van € 17,4 miljoen ten opzichte van 2022. Deze toename wordt als volgt verklaard:

<i>Verloop personeelskosten</i>	<i>x € 1.000</i>
Personeelskosten 2022	208,9
Effecten n.a.v. besluiten in 2022 (o.a. meicirculaire 2022, stimulering woningbouw SGE)	2,2
Actualisaties 2023 (CAO)	2,1
Capaciteitsgroei vanuit bestuursakkoord	2,6
Aanvullende stelpost voor nieuwe CAO (incl. WIJJeindhoven)	4,3
Bijstelling inhuurraming	5,4
Overig	0,8
Personeelskosten 2023	226,3

Van de totale personeelskosten:

- wordt € 138,9 miljoen vanuit sectoren doorberekend naar verschillende taakvelden op basis van urenramingen van sectoren; de overige € 87,4 miljoen wordt direct op de taakvelden begroot. Van de doorberekeningen worden de uurtarieven afgeleid (in verband met tijdschrijven en kostendekkende tarieven) op basis van het maximum van de functionele schalen en een opslag voor concernoverhead (€ 36,20 per uur) en sector-overhead (RD: € 7,84 per uur, sector EC: € 26,01, sector PC: € 3,33, sector VJB € 20,01 en SD: € 18,49).
- heeft € 193,0 miljoen betrekking op eigen personeel (2.101 fte's) en € 33,3 miljoen op inhuur.

In bijlage 7 is de verdeling per taakveld zichtbaar.

Kapitaallasten

Over gerealiseerde investeringen worden afschrijvingen berekend aan de hand van de te verwachten levensduur. De afschrijvingen vertegenwoordigen de waardevermindering in een jaar. De kapitaallasten (afschrijvingen en rente) zijn verwerkt in de meerjarenbegroting.

De kapitaallasten over de investeringen zijn in 2023 39,4 miljoen. Naast kapitaallasten voor investeringen wordt ook rente berekend over het eigen vermogen en grondexploitaties. In 2023 is dit 2,4 miljoen. Overige kapitaallasten ad € 5,6 miljoen zijn budgetten voor rente en afschrijving ten behoeve van toekomstige (strategische) investeringen vanaf 2023.

De ontwikkeling van de kapitaallasten volgt de investeringsplanning. De stijging van de kapitaallasten wordt mede verklaard door de stelselwijziging investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut. Conform Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) activeren we de investeringen in openbare ruimte met maatschappelijk nut vanaf 2017. Tot en met 2016 werden deze investeringen opgenomen in de exploitatiebegroting. Alle nieuwe investeringen in openbare ruimte met maatschappelijk nut worden nu voor het eerst geactiveerd. Dit zorgt voor een stijging van de kapitaallasten de komende jaren als gevolg van nieuwe (vervangings-)investeringen. Over ongeveer 30 jaar zijn alle investeringen maatschappelijk nut in onze activa opgenomen.

Kapitaallasten (x € 1 miljoen)	2023	2024	2025	2026
Rentelasten investeringen	9,1	10,2	10,6	10,7
Afschrijvingslasten investeringen	30,3	34,6	38,0	40,3
Subtotaal: kapitaallasten investeringen	39,4	44,8	48,7	51,0
Rente over eigen vermogen en voorzieningen	3,5	3,3	3,2	3,1
Rente grondexploitaties en projectfinanciering	2,4	2,1	1,9	1,9
Overige kapitaallasten	5,6	7,0	6,0	6,0
Totaal kapitaallasten	50,9	57,2	59,8	62,0

Mutatie reserves

De mutaties reserves maken integraal onderdeel uit van de begroting. De uitsplitsing per taakveld is terug te vinden in bijlage 7. In bijlage 10 is een verloopoverzicht per reserve opgenomen en zijn de doelen per reserves beschreven. Hieronder zijn de voornaamste mutaties toegelicht.

Reserve	Stortingen en onttrekkingen	Storting	Onttrekking
Reserve eigen kapitaal	- Storting n.a.v. wegenbeheerplan 2021-2024 - Onttrekking voor intensiveringen bestuursakkoord - Onttrekking voor saldireserve specifiek - Onttrekking n.a.v. Kadernota 2022	2,0	43,8 4,7 12,0
Saldireserve specifiek	- Storting incidentele intensiveringen €16,2 miljoen, strategische koers Ergon € 0,9 miljoen - Onttrekking woondeal € 0,3 miljoen, uitbreiding huurteam Eindhoven € 0,2 miljoen, collegeondersteuning € 0,6 miljoen, uitbreiding directieraad € 0,4 miljoen, griffie € 0,1 miljoen, eerdere besluiten 2022 € 1,9 miljoen en besluiten 2023 € 0,9 miljoen.	17,1	4,4
Stimuleren energietransitie	- Storting extra middelen klimaat en energie	1,2	
Samen morgen mooier maken (SMMM)	- Storting voor de inzet op incidentele middelen bestuursakkoord 2022-2026 - Onttrekking groenplan centrum € 0,1 miljoen, armoede, energiearmoede, gratis OV minima € 0,3 miljoen, diversiteit en inclusie € 0,1 miljoen, informatiebeveiliging ontwikkelprogramma € 0,2 miljoen en cofinanciering Volkshuisvestingsfonds.€ 3,2 miljoen. NB: na 2023 wordt € 0,7 miljoen onttrokken.	43,8	3,9
Maatschappelijk nut in ontwikkeling	- Storting Omgevingswet € 0,4 miljoen, versterking arbeidsmarktregio's € 0,4, fietsenstalling Neckerspoel € 0,3 miljoen, bijdrage AiReas € 0,2 miljoen, groenarme buurten € 0,1 miljoen, cofinanciering volkshuisvesting € 3,1 miljoen, intentieverklaring internationale Knoop XL € 0,2 miljoen, deelname campusontwikkeling € 0,2 miljoen, groen in de wijken € 0,3 miljoen. - Onttrekking betreft egalisatie jaarschijven van projecten.	5,2	11,5
Internationale School	- Onttrekking tijdelijke huisvesting € 0,1 miljoen, uitbreiding ISE € 3,4 miljoen en jaarlijkse bijdrage € 0,5 miljoen		3,9
Burgerzaken	- Onttrekking organisatie verkiezingen 2023		0,5
CO2-reductie vastgoed	- Onttrekking voor het verduurzamen kernportefeuille vastgoed		0,5
Diverse reserves	- Stortingen, kleiner dan € 0,5 miljoen - Onttrekkingen, kleiner dan € 0,5 miljoen	3,8	2,0
Totaal		73,1	87,2

Incidentele intensiveringen

Voor de incidentele intensiveringen uit het bestuursakkoord is € 43,8 miljoen gestort in de nieuwe reserve Samen Morgen Mooier Maken (SMMM). Uit deze reserve wordt in deze begroting € 3,9 miljoen onttrokken in 2023 en € 0,7 miljoen in 2024 en verder. Naar verwachting zullen in 2023 op basis van collegebesluiten nog aanvullende onttrekkingen plaatsvinden. Er resteert nu € 39,2 miljoen die aan de volgende onderwerpen uit het bestuursakkoord zijn gelabeld:

NB: Het bedrag voor de noodzakelijke correcties van € 14,6 miljoen (zie bovenstaand onder 'financieel afwegingskader') is gestort in de saldireserve specifiek.

Onderwerp	bedragen x € 1.000	Gestort	Onttrokken	Restant
Klimaat, isolatie, verduurzamen vastgoed		5.000		5.000
Groenplan centrum		1.500	75	1.425
Werk		534		534
Onderwijs/arbeidsmarkt		533		533
MKB		533		533
Armoede, energiearmoede, gratis OV minima		2.000	344	1.656
Brainport voor iedereen, inwonersparticipatie		3.500		3.500
Innovatie, digitalisering, launching customer, bedrijventerreinen		2.000		2.000
Mobiliteit, fiets op één, verkeersveiligheid, ring		3.000		3.000
Woningbouw, grond, onrendabele toppen		3.500		3.500
Cofinanciering Volkshuisvestingsfonds		3.200	3.171	29
Wijkagenda, gebiedsgericht werken		5.000		5.000
Wijkeconomie en wijkwinkelcentra		1.000		1.000
Binnenstad		1.700		1.700
Cultuur		667		667
Broedplaatsen/makerspaces		667		667
Nachtlevens		666		666
Diversiteit en inclusie		2.000	600	1.400
Erfgoed		2.000		2.000
Sport		1.000		1.000
Informatiebeveiliging		1.800	440	1.360
Ontwikkelprogramma: Toekomstvaste Financiële Functie (TFF)		500		500
Ontwikkelprogramma: P&O		100		100
Bedrijfsvoering		1.400		1.400
Totaal		43.800	4.630	39.170

Balansbeeld

Balans (x €1 miljoen)	R2021	GB2022	B2023	B2024	B2025	B2026
materiële + immateriële vaste activa	724	775	790	800	805	810
financiële vaste activa (deelnemingen)	8	8	8	8	8	8
financiële vaste activa (doorleningen)	14	13	12	12	12	12
voorraden (grondexploitaties)	73	55	15	15	15	15
voorraden (overig)	3	3	3	3	3	3
vlottende activa overig	177	163	203	203	203	203
balanstotaal activa	999	1.017	1.031	1.041	1.046	1.051
eigen vermogen	394	358	346	348	347	346
voorzieningen	16	14	14	14	14	14
vaste schulden	356	324	308	318	323	328
kasgeldleningen	-	-	50	50	50	50
vlottende passiva overig	233	322	314	312	313	314
balanstotaal passiva	999	1.017	1.031	1.041	1.046	1.051
<i>totale baten excl. reserves</i>	<i>991</i>	<i>969</i>	<i>1.001</i>	<i>1.005</i>	<i>1.043</i>	<i>1.013</i>

Bijlagen

Bijlage 1. Samenstelling van bestuur

Gemeenteraad

Als hoogste bestuursorgaan in de gemeente stelt de gemeenteraad de begroting vast en controleert of het college van burgemeester en wethouders het beleid goed uitvoert. Onze gemeenteraad bestaat uit 45 leden die in maart 2022 zijn gekozen voor een periode van 4 jaar. De raad bestaat uit 12 fracties. GroenLinks, CDA, PvdA en D66 vormen samen de coalitie (peildatum september 2022).

College van burgemeester en wethouders

Jeroen Dijsselbloem

Burgemeester

- Openbare orde en veiligheid
- Toezicht en handhaving (excl. milieu-, bouw- en woningtoezicht)
- Vergunningen evenementen
- Bestuurlijke coördinatie
- Juridische zaken (advies, bezwaar, beroep en klachten)
- Toezicht AVG
- Representatie, Public Affairs en externe betrekkingen
- Internationale aangelegenheden en acquisitie

Rik Thijs

Wethouder van klimaat, energie, grond en vergroening

- Klimaat en energietransitie
- Openbare ruimte: groen en water
- Milieu, externe veiligheid, bodem, geluid en luchtkwaliteit
- Grondzaken
- Vergroening binnenstad
- Verduurzaming vastgoed (inclusief duurzaamheidspact)
- Wielewaal, Genneper Parken en Dommeldal
- Gebiedsontwikkeling Stadhuisplein
- Dierenwelzijn

Stijn Steenbakkers

Wethouder van Brainport, economie, onderwijs, KnoopXL en Eindhoven-Noordwest

- Economie, vestigingsklimaat en internationalisering
- Bedrijventerreinen en campussen (inclusief Ruimtelijke Ontwikkeling)
- Brainport: Brainport Nationale Actieagenda en Regio Deal
- Innovatie en digitalisering (extern)
- Onderwijs VVE, PO-VO (incl. Integraal Huisvestingsplan)
- Gebiedsontwikkeling Spoorzone / KnoopXL
- Gebiedsontwikkeling Noordwest (excl. Wielewaal)

Mieke Verhees

Wethouder van wonen, wijken, ruimte en dienstverlening

- Wonen (excl. enkele gebiedsontwikkelingen)
- Ruimtelijke ordening (excl. enkele gebiedsontwikkelingen) en Omgevingswet
- Verstedelijkingsstrategie
- Maatschappelijk vastgoed
- Bouw- en woningtoezicht
- Vergunningen ruimtelijk
- Wijken en gebiedsgericht werken
- Programma leefbaarheid en veiligheid Woensel-Zuid (pact)
- Bedrijfsvoering inclusief P&O en ICT
- Dienstverlening

Monique Esselbrugge

Wethouder van hoger- en beroepsonderwijs, mobiliteit, binnenstad en Design District

- Onderwijs MBO/HBO/WO
- Arbeidsmarkt
- Mobiliteit en bereikbaarheid (incl. Eindhoven Airport)
- Binnenstadseconomie en centrumontwikkeling
- Design District
- Toerisme en vrije tijd
- Citymarketing en evenementen
- Inwonersparticipatie
- Brede Welvaart / Brainport voor iedereen

Saskia Lammers

Wethouder van welzijn, werk, armoede, cultuur en design

- Werk, inkomen en participatie
- Armoede en schulden
- Welzijn (sociale basis en WIJ Eindhoven)
- Coördinatie 'Huis naar werk'
- Cultuur en design

Maes van Lanschot

Wethouder van financiën, sport, erfgoed en regionale samenwerking

- Financiën
- Sport
- Erfgoed
- Regionale samenwerking
- Deelnemingen

Samir Toub

Wethouder van diversiteit, zorg, jeugd en maatschappelijke ondersteuning

- Maatschappelijke zorg en ondersteuning (WMO)
- Gezondheid
- Jeugd en Jeugdzorg
- Opvang, statushouders en vluchtelingen
- Diversiteit, inclusie en verbinding
- Toegankelijkheid

Angelique Bellemakers

Stadsgezant

- Doorbraak wijkgericht werken

Janneke van Kessel

Stadsgezant

- Brainport voor iedereen en Inwonersparticipatie

Aline Zwierstra

Gemeentesecretaris

- Algemeen directeur

Bijlage 2. Gebiedsgericht werken

In onze groeiende stad is het belangrijk dat iedereen zich thuis voelt en blijft voelen. We willen de sociale cohesie en veerkracht in de wijken verbeteren. Daarmee creëren we verbinding en gaan we polarisatie tegen.

Voor Eindhoven is het zeker niet nieuw dat de gebiedsgerichte benadering meerwaarde brengt in het benutten van kansen en het omgaan met complexe opgaven in de verschillende buurten en wijken van de stad. We hebben inmiddels jarenlange ervaring in het samen optrekken met inwoners en ondernemers, verenigingen en in de buurt werkende professionals. Daarnaast is er de afgelopen jaren in een aantal gebieden op een vernieuwende, intensieve manier samengewerkt. Wat daarin wel nieuw is, is de door het college aangebrachte extra aandacht. Om de wijkenaanpak meer focus te geven, heeft het college een stadsgezant aangesteld. Deze stadsgezant gaat aan de slag met de verbetering en doorontwikkeling van het gebiedsgericht werken in Eindhoven en ziet toe op de uitvoering. Daarbij is de insteek om rondom de complexe opgaven een doorbraak te forceren.

Door de duiding vanuit een drietal focusgebieden in het bestuursakkoord, zijn er delen in de stad aangemerkt om zowel ambtelijk als bestuurlijk invulling te geven aan integraal gebiedsgericht werken en hiermee ervaring op te doen. Het doel is om de hier ingezette aanpak uiteindelijk breder over de stad uit te rollen. Dat gaat uiteraard in afstemming met o.a. de al bestaande aanpak van actiegebieden en reeds ingezette domeinoverstijgende ontwikkelingen.

Maatschappelijke ontwikkelingen

We zien dat er sinds de wereldwijde uitbraak van het corona virus en de geopolitieke spanningen veel veranderd is. Dit heeft ook zo zijn effect op buurten en wijken. In een aantal buurten gaan ontwikkelingen sneller, in andere buurten gaat het minder. Zo is de vermaatschappelijking van de zorg met name in de kwetsbare gebieden zichtbaar: het aantal incidenten, al dan niet veroorzaakt door personen met verward gedrag neemt toe. Het vraagt extra aandacht en handvatten voor de bewoners in de betreffende buurten om daarmee om te gaan en de leefbaarheid in stand te houden. De betaalbaarheid van een aantal basisbehoeften zoals wonen en voedsel staat onder druk. Het veiligheidsgevoel van bewoners in sommige wijken daalt, terwijl de oorzaken hiervan niet direct duidelijk zijn. Daarnaast zijn op diverse vlakken de panelen aan het schuiven. In de samenleving is de nadruk meer op eigen- en samenkracht komen te liggen. Terwijl dit buiten niet altijd direct zichtbaar hoeft te zijn, kunnen in gebieden spanningen ontstaan die mogelijk leiden tot serieuze problemen op het gebied van tolerantie, inclusieve samenleving of eenzaamheid. Door de onzekerheden die inwoners kunnen ervaren, nemen daarin spanningen ook toe. De diverse maatregelen rondom corona die eerder genomen zijn, gaan mogelijk nog een lange tijd een bepalend effect hebben op onder andere werkgelegenheid, financiën en opleiding. We zien dat negatieve economische effecten van corona en prijsstijgingen zich meer manifesteren in kwetsbare gebieden. Als gemeente zijn we aanspreekbaar voor alle wijken, maar we kijken per wijk wat nodig is. Daarbij ligt de focus op gebieden met veel sociale problematiek; we investeren waar dat het hardst nodig is.

Cumulatie problematiek vraagt om integrale aanpak

In onze stad hebben we een aantal gebieden waar sprake is van een domein- en programma-overstijgende cumulatieve en geconcentreerde problematiek. Voor deze gebieden hanteren we sinds jaar en dag de wijkaanpak die op dit moment wordt doorontwikkeld naar integrale stedelijke vernieuwing / wijkgericht werken. Dit alles in verbinding met bewoners en andere (investerende) partners, zoals woningcorporaties, politie, ondernemers, jongerenwerk en zorg(instellingen). Niet alleen in ruimtelijke en duurzaamheids-projecten, maar ook rond actief burgerschap en het aanpakken van problemen zoals armoede, onderwijsachterstanden, werkloosheid, polarisatie, veiligheid en ondermijning.

Inwoners ervaren de stad immers niet als optelsom van sectorale of thematische onderdelen, maar als één geheel. De effectiviteit van ons handelen, onder andere op basis van beleid, hangt af van in hoeverre wij in staat zijn dit beleid passend te maken op het complexe geheel van de stad en haar uiteenlopende behoeften. In het samenspel van gemeente en samenleving wordt daarnaast meer en meer gevraagd om flexibiliteit en het vermogen om snel te kunnen schakelen. Tot slot verhogen de voorbereidingen voor het invoeren van de Omgevingswet - waarbij een aantal thematische wetten worden samengevoegd tot een gebiedsgerichte opgave - ook vanuit het Rijk de urgentie om het gebied nog centraler te zetten.

De vanuit het bestuursakkoord gereserveerde middelen voor het gebiedsgericht werken worden ingezet om doorbraken in gebieden te kunnen bewerkstelligen. Denk hierbij aan het vervolg van de eerder ingezette acties in delen van Oud Woensel, waarbij het Toekomstbeeld Oud Woensel als onderlegger fungeert. Ook het bestendigen van de extra inzet in onder andere de 3 focusgebieden maakt onderdeel uit van de beoogde integrale aanpak.

Pact Woensel Zuid

We zetten in op een structureel (strategisch) budget voor een langjarige wijkaanpak (vergelijkbaar met Nationaal Programma Rotterdam Zuid), in beginsel voor het samenwerkingspact voor Woensel Zuid. Met dit pact willen we meerjarig met partners samenwerken om doorbraken te bewerkstelligen in dit stadsdeel. Woensel Zuid is een (door het Rijk erkend) kwetsbaar stadsdeel. Het stadsdeel Woensel Zuid is daarbij 1 van de 16 stedelijke focusgebieden vanuit het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid.

In het Pact Woensel Zuid gaat om het gezamenlijk bepalen van doelen, de best mogelijke langjarige aanpak en governance en om investeren. Dit alles in verbinding met bewoners en andere (investerende) partners, zoals woningcorporaties, politie, ondernemers, jongerenwerk en zorg(instellingen). Niet alleen in ruimtelijke en duurzaamheids-projecten, maar ook rond actief burgerschap en het aanpakken van problemen zoals armoede, onderwijsachterstanden, werkloosheid, polarisatie, veiligheid en ondermijning.

In 2021 is voor een aantal deelprojecten in Woensel Zuid al een bijdrage vanuit het Rijk toegekend. Deze toekenning vroeg ook om een gemeentelijke cofinanciering waarvoor vanuit het bestuursakkoord op ingezet is.

Randvoorwaarden

Het is nodig om vanuit geformuleerde gebiedsopgaven (de behoeften vanuit het gebied) te kunnen sturen op programmatische keuzen voor het betreffende gebied. Hiervoor is een organisatorische inbedding van de wijkaanpak nodig, maar ook budgetruimte die op basis van de wijkaanpak strategisch kan worden ingezet voor verbetering van leefbaarheid en veiligheid in kwetsbare wijken.

Een eerste aanzet is hiervoor gemaakt door structureel €400.000 hiervoor aan te wenden, maar gezien de complexe opgaven in de wijken en buurten gaat er de komende periode mogelijk meer of anders ingericht moeten worden om daarmee de juiste randvoorwaarden te hebben. Denk daarbij bijvoorbeeld aan (te ontschotten) wijkbudgetten, die gericht kunnen worden ingezet voor zowel activiteiten als investeringen.

Aan het gebiedsgericht werken zijn eerder ook incidentele middelen toegekend: een investering in levendige en leefbare wijken, in 2021 t/m 2023 per jaar €0,7 miljoen. Deze middelen gaan we inzetten op processen en projecten die een bijdrage gaan leveren vanuit de brede, integrale opgave die we zien in wijken. In 2022 lag daarbij de focus op onder andere extra begeleiding rondom bewonersinitiatieven, een eerste aanzet voor extra aandacht in een aantal focusgebieden en uitbreiding van capaciteit voor de wijk-GGD'ers. Ook voor de komende jaren staan integraliteit, samenwerking en co-creatie centraal. De opgaven die we zien zijn onder andere als volgt:

- Aanpak sociaal economische problematiek in buurten voor de korte en lange termijn
- Versterken sociale cohesie en veerkracht in wijken en buurten
- Vergroten verbindingen en tegengaan polarisatie

Voor 2023 is het onze ambitie om het integraal gebiedsgericht werken / wijkgericht werken gemeentebreed steeds beter te borgen, naast het samen gemeentebreed domein overstijgend programmeren. Het gebiedsgericht werken is een van de bouwstenen voor de doorontwikkeling van de gemeentelijke organisatie.

Borging vindt ook plaats met een totaalpakket instrumenten. Hierbij moet gedacht worden aan de doorontwikkeling / verdieping van het meetinstrument op leefbaarheid (in samenhang met de monitor brede welvaart), de gezamenlijke aanpak in de actiegebieden en de integrale opzet van de gebiedsprogramma's/wijkagenda's.

Bijlage 3. Brede Welvaart

De bril van brede welvaart

Brede Welvaart gaat over de vraag hoe het met mensen gaat. Het gaat over de vraag hoe mensen welvaart en welzijn ervaren. Brede welvaart is een hulpmiddel om in de breedte te kijken naar onze huidige impact en die van de toekomst. In Eindhoven noemen we dat kijken “door de bril van Brede welvaart”. Voor het college zijn gelijke kansen, eerlijk delen, brede welvaart, een ‘Brainport voor iedereen’ belangrijk. In het bestuursakkoord 2022-2026 “Samen morgen mooier maken” is afgesproken dat de Stadsgezant gezamenlijk met maatschappelijke partners zich inzet om tot een Sociale Brainport Agenda te komen, hierin worden de onderwerpen onbenut arbeidspotentieel, kansengelijkheid/kansenagenda jeugd, armoede en schulden, woningbouwopgave en voorzieningen vanuit de gemeente meegenomen. De verdere uitwerking van dit proces volgt in een bestuursopdracht. Hieronder wordt een korte omschrijving van het beeld van Brede Welvaart in Eindhoven gegeven op basis van de Regionale Monitor Brede Welvaart.

Regionale Monitor Brede Welvaart – beeld van Eindhoven

We gebruiken de definitie van het CBS om brede welvaart te meten en gebruiken daarvoor de door het CBS ontwikkelde [Regionale Monitor Brede Welvaart](#). In samenwerking met het CBS verrijken we in het Urban Data Center deze monitor, bijvoorbeeld met hoe de [welvaart verdeeld is over bevolkingsgroepen](#). De Regionale Monitor Brede Welvaart geeft ons aan de hand van veertig indicatoren een beeld hoe het gaat met Eindhoven en de Eindhovenaren in het ‘hier en nu’ en ‘later’. Daarmee kunnen we Eindhoven vergelijken met andere gemeenten, andere grote steden en regio’s en met Nederland als geheel.

Bijlage 4. Duurzaamheid

De impact van klimaatverandering wordt steeds zichtbaarder. De gemeente Eindhoven is zich bewust van de toenemende urgentie van het aanpakken van de klimaat- en biodiversiteitscrisis en de opwarming van de aarde die daarmee gepaard gaan. Gevolgen van weersextremen zijn ook in Eindhoven merkbaar.

Al in februari 2016 heeft Eindhoven de klimaatverordening aangenomen met doelstellingen om de CO₂-uitstoot van de stad te verminderen met 55% in 2030 en 95% in 2050 ten opzichte van de uitstoot in 1990. In de klimaatverordening zijn hiernaast procesafspraken opgenomen, waaronder het opstellen van een klimaatplan voor vijf jaar en de jaarlijkse klimaatbegroting. In het Klimaatplan 2021-2025 is de mijlpaal 250 kiloton CO₂ reductie in 2025 opgenomen. Daarnaast is het klimaatplan uitgewerkt in een 2-jarige uitvoeringsagenda 2022-2023. In het vierde kwartaal van 2023 volgt de herijkte uitvoeringsagenda 2024-2025. Ook heeft Eindhoven zich aangemeld voor Missie Europa, een programma vanuit de Europese Unie, waarbij Eindhoven samen met gemeente Helmond versneld gaat verduurzamen. De ambitie is om klimaatneutraal te zijn in 2030.

Als bijlage van deze begroting 2023 is de Klimaatbegroting 2023 toegevoegd, waarin de voortgang van de CO₂-reductie thematisch is uitgewerkt en onze inzet voor 2023 is gespecificeerd. Hieronder een korte samenvatting:

Voortgang CO₂-reductie

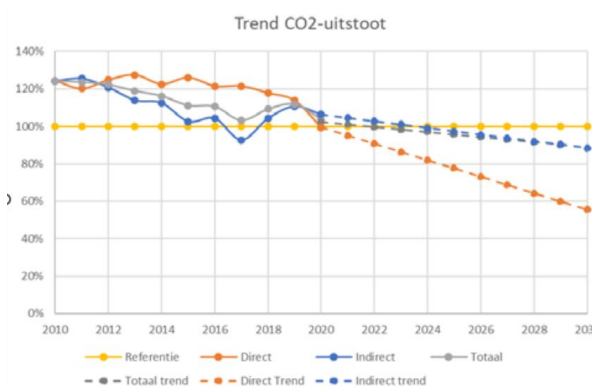
De Eindhovense klimaatdoelen uit de klimaatverordening en mijlpalen uit het klimaatplan zijn gericht op het verminderen van de directe CO₂-uitstoot. Daarnaast zijn ook ambities vanuit Missie Europa opgenomen voor het verminderen van de totale CO₂-uitstoot (direct en indirect samen).

Klimaatdoel 2030 (klimaatverordening 2016)

In 2020 lag de directe CO₂-uitstoot van Eindhoven op 100% t.o.v. de uitstoot in 1990. Dit is het laagste niveau sinds de eerste gedetailleerde gegevens uit 2010. De uitstoot bereikte zijn piek in 2013 met 127% t.o.v. 1990 en daalt sindsdien. Om het klimaatdoel van 2030 te halen is, met de huidige trend, een versnelling van 1,2x nodig. Met huidige trend bedoelen we de gemiddelde trend van de afgelopen vijf jaar. De cijfers vertellen niet het hele verhaal. Het verduurzamen van de nationale energiemix en de coronapandemie zorgen voor een sterkere daling dan we komende jaren waarschijnlijk vol kunnen houden. Tegelijk zullen de stijgende energieprijzen, mede als gevolg van de oorlog in Oekraïne, naar verwachting een extra impuls geven aan besparingsmaatregelen. Nadere specificaties van de indicatoren worden verder uitgewerkt.

Klimaatambitie 2030 (Missie Europa)

In 2020 lag de totale CO₂-uitstoot (direct en indirect) van Eindhoven op 104% ten opzichte van de uitstoot in 1990. Dit is het laagste niveau in de afgelopen tien jaar. De uitstoot bereikte zijn piek in 2010 en lag toen op 124% van het niveau van 1990. Sindsdien is sprake van een dalende trend, waarbij de dalingssnelheid de afgelopen vijf jaar twee gehalveerd is t.o.v. de periode 2010-2015. Dit is met name toe te schrijven aan de stagnerende lijn van de indirecte CO₂-uitstoot. Die is de laatste vijf jaar zelfs weer licht gestegen. De indirecte CO₂-uitstoot betreft de uitstoot van producten en diensten die we importeren van buiten de gemeente. Er zijn nog onvoldoende gegevens om de herkomst verder te specificeren. We zetten in op bewustwording en gedragsverandering op het gebied van consumptie en leefpatronen. Om de klimaatambitie van 2030 te halen, moet het dalingstempo van de totale CO₂-uitstoot 7x zo snel.

	Tussendoel klimaatplan 2020: 117% t.o.v. 1990	Tussendoel klimaatplan 2025: 79% t.o.v. 1990	Klimaatdoel 2030: 45% t.o.v. 1990	Ambitie Missie Europa 2030: 0%
Totale CO ₂ -uitstoot	Geen doel	Geen doel	Geen doel	7x sneller
Directe CO ₂ -uitstoot	Gehaald (100%)	Op schema	1,2x sneller	2,3x sneller
Indirecte CO ₂ -uitstoot	Geen doel	Geen doel	Geen doel	Stijgende trend, moet omgebogen worden naar een sterk dalende trend

Tabel: Status van de totale, directe en indirecte CO₂-uitstoot rondom onze doelen en ambitie

Inzet 2023 per thema

In deze kernachtige omschrijving van onze inzet per thema zijn alleen de highlights genoemd. Onze inzet is dus niet beperkt tot onderstaande projecten en activiteiten. Onder de taakvelden van de verschillende inhoudelijke programma's, zoals 'verkeer, vervoer en waterstaat', 'economie', 'volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing' en 'volksgezondheid en milieu' vindt u inspanningsbijdragen en doelstellingen terug. Voor een uitgebreidere omschrijving wordt u doorverwezen naar de klimaatbegroting in de bijlage.

Thema	Focus inzet
Wonen	<ul style="list-style-type: none"> Energiebesparingsprogramma bestaande uit acties t.b.v. onder andere energiebesparing, onafhankelijke informatievoorziening en een aanpak tegen energiearmoede die structureel verlichting biedt daar waar het hoognodig is. Uitwerken van wijkuitvoeringsplannen aardgasvrij voor wijken 't Ven-Lievendaal en de Generalenbuurt. Verduurzamingsaanpak lage energielabels Woensel Zuidwest. Verduurzamen huurwoningen i.s.m. woningcorporaties onder het samenwerkingsverband van het Pact. Ondersteunen verduurzaming van VvE's middels het VvE Transitie Centrum Brabant. <ul style="list-style-type: none"> Concretiseren van plannen voor collectieve energievoorziening van nieuwbouw in het centrum.
Mobiliteit	<ul style="list-style-type: none"> Uitwerken van maatregelen voor de invoering van de nul-emissiezone voor vrachtauto's, bestelauto's en autobussen in 2025. Pilots en projecten voor groene stadslogistiek middels een subsidieregeling. Verkennen van de mogelijkheden voor het opzetten van bouwhubs aan de rand van de stad. Doorontwikkelen en op de markt brengen van de Turnn-app als onderdeel van de MaaS-pilots (Mobility as a Service). Met de app kan je een duurzame reis plannen, boeken en betalen. Het verhogen van de plaatsingssnelheid van publieke laadpalen in de openbare ruimte.
Industrie en bedrijfsleven	<ul style="list-style-type: none"> De Hurk als 'living lab' en vliegwiel voor verduurzamingsaanpak op andere bedrijventerreinen. Concrete projecten: collectieve aanpak voor energiebesparing, opwekking en uitwisseling, collectief realiseren van vergroening en centraal parkeren. Plan van aanpak aardgasvrij verwarmen en produceren op bedrijventerreinen. Uitwerken energiehandelsplatform op Flight Forum. Concretiseren van afspraken over verduurzaming met partners in klimaatdeals: Green Deal Kantoren, Green Deal Zorg, Green Deal Evenementen. Verkennen van de kansen om de Eindhovense industrie aan te sluiten op landelijke waterstof infrastructuur. Inzet van VTH instrumenten met betrekking tot wettelijke energiebesparingsseisen (taakveld 7.4 Milieu).
Publieke dienstverlening	<ul style="list-style-type: none"> Verduurzamen van onze gemeentelijke gebouwen: Mercado, Stadhuis en Stadhuisplein, NRE, Van Abbe Museum. Verduurzamen van maatschappelijk vastgoed (fase 1): Het verbreden van aanpak naar scholen, rand- en restportefeuilles en afronden uitvoering van de kernportefeuille.

Thema	Focus inzet
	<ul style="list-style-type: none"> • Verduurzamen van maatschappelijk vastgoed (fase 2): Het ontwikkelen en testen van de gebiedsaanpak aardgasvrij en het terugdringen van energieverbruik van grootverbruikers voor de eerste pioniersgebieden in de stad. • Invulling geven aan 'voorbeeldrol' door delen van opgedane kennis en ervaring met partners in de stad. <ul style="list-style-type: none"> • Verduurzamen eigen inkoop: o.a. inkopen van hergebruikt schoon asfalt en het gunnen van projecten en diensten aan inschrijvers/aannemers die duurzame materialen gebruiken en duurzame machines inzetten.
Energiesysteem	<ul style="list-style-type: none"> • Nauwere samenwerkingsafspraken met partners en de markt en een langjarige programmering voor realisatie van duurzame vormen van energie en bijbehorende infrastructuur, in samenhang met de partners in de Regionale Energie Strategie. • Onderzoek naar organisatievormen voor een publiek energiebedrijf en indien opportuun uitwerking en start daarvan. • Starten van pilots voor energiegemeenschappen op buurt- of wijkniveau. • Uitvoering van de strategie om de toegang tot duurzame elektriciteit te borgen, gezien het capaciteitstekort op het elektriciteitsnet (netcongestie) in heel Brabant, met daarbij bijzondere aandacht voor opslagmogelijkheden. • Vertalen van de Transitievisie Warmte naar kaders op gebiedsniveau en het ondersteunen van de gebiedsontwikkeling met advies over planvorming voor energievoorzieningen. Prioriteit in 2023: centrumgebied (Binnenstad en Fellenoord), Eindhoven Noord-West (Vliegveld, BIC, Flight Forum) en Woensel. <ul style="list-style-type: none"> • Het ontwikkelen van nieuwe, duurzame energiebronnen: o.a. zonnewarmte, aardwarmte en restwarmte. Prioriteit ligt bij het verder uitwerken van haalbaarheidsonderzoeken voor het uitfasen van de gemeentelijke biomassacentrale en het uitwerken masterplan aquathermie
Circulariteit	<ul style="list-style-type: none"> • Het in kaart brengen van afval- en materiaal stromen die de stad in gaan, verbruikt worden en de stad weer uitgaan. • Het opstellen van een aanpak op circulariteit die aansluit bij de ambitie van het rijk in 2030 50% minder primaire grondstoffen te gebruiken. • Toewerken naar een reductie van huishoudelijk afval tot maximaal 150 kg. per inwoner per jaar in 2025 (taakveld 7.3 Afval). • Rolbepaling van de gemeentelijke organisatie in de verschillende deelopgaven op circulariteit: wet- en regelgeving, middelen en capaciteit. • Het verder uitbouwen van Cirkelstad Eindhoven als kennisnetwerk tot een regionale strategie voor een circulaire bouwsector. • Circulariteit binnen het Duurzaamheidspact (samenwerking woningcorporaties) versnellen: gezamenlijke taak, methodiek en betrekken ketenpartners. <ul style="list-style-type: none"> • Het creëren van bewustwording en gedragsverandering op het gebied van consumptie en leefpatronen, met campagnes en creatieve ideeën. We benutten daarbij onze partners in de stad zoals culturele instellingen en we versterken het Klimaatnetwerk 040.

Bijlage 5. Investerings

In deze paragraaf worden de huidige investeringen en de toekomstige investeringsopgave toegelicht en verdeeld naar strategische investeringen en vervangingsinvesteringen/investeringen plus (upgrades). Alle geplande investeringen staan -ook per taakveld- in de [overzicht investeringen](#). Alle gerealiseerde investeringen met een boekwaarde staan in de staat van [overzicht vaste activa](#). In onderstaand overzicht is de gemeentebrede planning van de investeringen opgenomen, inclusief strategische verwervingen.

<i>Totale investeringsplanning x€1 mln</i>	2023	2024	2025	2026	2027 ev	Totaal
Bruto vervangingsinvesteringen	156	94	67	30	149	496
Bruto strategische investeringen	37	27	4	3	72	143
Totaal bruto investeringsopgave	193	121	71	33	221	639
Externe dekking	-41	-38	-26	-20	-14	-139
Totaal netto investeringen	152	83	45	13	207	500

Middelen bestuursakkoord strategische investeringen

In het bestuursakkoord zijn middelen beschikbaar gesteld voor de strategische investeringsopgaven. Die middelen zijn over de strategische hoofdogaven verdeeld. In de laatste kolom is globaal aangegeven waar deze middelen voor ingezet worden. Zodra deze opgaven concreet worden en een investeringsbesluit vragen wordt dit voorgelegd en worden de middelen daadwerkelijk toebedeeld aan een project. Gezien de grootte en looptijd van de opgaven hebben deze een grote onzekerheidsmarge.

Strategische hoofdogave	2023	2024	2025	2026	Toelichting op hoofdlijnen
Warmte en energietransitie	900	900	900	900	Verduurzaming van de warmtevraag, aanpak van netschaarste, afdekken van de onrendabele top van warmtenetten
Eindhoven Noord West	400	400	400	400	Wegenstructuur, BIC, luchthavengebied, Groene Raamwerk
KnoopXL	1.000	1.000	1.000	1.000	Gebiedsontwikkeling Fellenoord, Multimodale Knoop Eindhoven Centraal, Projecten Stationsgebied Zuid
Versterking OV	300	300	300	300	Maatregelen mobiliteitstransitie, Hubs, fietspaden, HOV4, Brainportlijn, stadsregionaal OV, snelfietsroutes en fietsparkeerstrategie, Toekomstbeeld OV 2040
Ontvlechting stedelijke en regionale bereikbaarheid	300	300	300	300	Hoofdwegennet en onderliggend wegennet, vergroting capaciteit N2/A2 westkant, Tweede aansluiting Ekkersrijt Noordkant A58-A50 (Middellange) termijn: Noordoostzijde/bundel-route (JF Kennedylaan- noordoostzijde Ring – A270), overige maatregelen Ring en radialen
Wijkvernieuwing 3.0	500	500	500	500	Propositie Volkshuisvestingsfonds, Herinrichten gebied Kruisstraat/Woenselse Markt, Energietransitie gebiedsontwikkeling tracé restwarmte rioolwater zuiveringsinstallatie
Vestigingsklimaat en voorzieningen	200	200	200	200	economische en (sociaal) maatschappelijke basisvoorzieningen, (basis)voorzieningen, culturele voorzieningen en topvoorzieningen Wielewaal, Hotspot, Regiodeal
Organisatie	400	400	400	400	
Totaal	4.000	4.000	4.000	4.000	

In deze begroting voegen we hier nog een bedrag van €1 miljoen structureel aan toe. Vanuit eerdere begrotingen is € 2 miljoen aan kapitaallasten beschikbaar voor strategische investeringen. Deze middelen zijn bestemd voor warmte- en energietransitie (€ 1 miljoen gereserveerd, te onttrekken door middel van concrete voorstellen) en Knoop XL (€ 1 miljoen). Hieronder zijn de 7 strategische hoofdogaven toegelicht.

1. Warmte- en energietransitie

De energietransitie zal de komende dertig jaar een grote invloed hebben op de stad en haar bewoners. Uiterlijk in 2050 worden gebouwen niet meer verwarmd met aardgas of andere fossiele warmtebronnen. Hiervoor in de plaats komen warmtenetten, warmtepompen of duurzame gassen. Er wordt gezocht naar een alternatief voor de biomassacentrale. De verduurzaming van de elektriciteitsvraag pakt Eindhoven samen met de regio op in de Regionale Energie Strategie. Een beperkende factor daarbij is de netcongestie.

2. Eindhoven-Noordwest

De opgave in Eindhoven-Noordwest heeft te maken met het zorgen voor een duurzame en concurrerende economie én de doorontwikkeling van dit gebied tot het 3e stadspark. Concreet gaat het over de toekomst van het Luchthavengebied inclusief Flight Forum (Eindhoven Airport District), de (vervolg)ontwikkeling van de Brainport Industries Campus (BIC) en de realisatie van het groene raamwerk (3e stadspark). Daarnaast wordt er gewerkt aan de wegenstructuur A2/N2, zodat het noordwesten van Eindhoven veel beter bereikbaar wordt. Het gebied wordt ontwikkeld als ecologische, landschappelijke en recreatieve verbinding tussen de stad en het van Gogh Nationaal Park. De recente aankoop van het 142 hectare tellende landgoed De Wielewaal dat op termijn ook (gedeeltelijk) toegankelijk wordt voor publiek draagt hier aan bij.

3. Stationsgebied - Eindhoven Internationale Knoop XL

Het Stationsdistrict, het gebied dat ook bekend is als 'Eindhoven International Knoop XL' wordt getransformeerd tot een hoogwaardig woon- en werkgebied en de plaats waar de mobiliteitstransitie concreet vorm krijgt. Het bestaat uit drie samenhangende deelopgaven:

1 Gebiedsontwikkeling Fellenoord, transformatie naar een levendige stadswijk waar circa 6.500 woningen worden gerealiseerd. Hier zijn binnenplanse investeringsprojecten voor nodig voor circa € 180 mln. Deze worden gedeeltelijk gedekt uit grondopbrengsten binnen de gebiedsontwikkeling, € 75 mln. Rijksbijdrage en een toegezegde Woningbouwimpuls subsidie van € 23 mln. De verwachte jaarlijkse kapitaallasten voor Eindhoven als gevolg van deze investeringen zijn €0,2 tot €1 mln. In 2023 worden de afspraken omtrent cofinanciering verder uitgewerkt.

2 Multimodale Knoop Eindhoven Centraal: dit betreft busstation Neckerspoel, spoor en treinstation Eindhoven Centraal. Rijk en regio moeten overeenstemming bereiken over de oplossingsrichting voor Neckerspoel en treinstation Eindhoven. De totale publieke investering bedraagt circa € 600 mln. De verwachte kapitaallasten voor Eindhoven als gevolg van deze investeringen zijn € 1 tot € 5 mln. per jaar. De grote bandbreedte wordt met name veroorzaakt door onzekerheid in de mate van cofinanciering door publieke en/of private samenwerkingspartijen.

3 Projecten Stationsgebied Zuid: Het betreft onder meer de ondergrondse fietsenstalling aan de Zuidzijde, District E, Lichthoven/the Edge en de herinrichting van de Stationsweg en het Stationsplein.

4. Versterking OV door schaa sprong OV-systeem – mobiliteitstransitie

We willen de verstedelijkingsopgave in samenhang met een mobiliteitstransitie realiseren. Het gaat over HOV-3 (Winkelcentrum Woensel – Eindhoven Airport), een maatregelenpakket mobiliteitstransitie tot 2030 (hubs en fietspaden in de regio). Hierbij hoort cofinanciering voor een gelijk bedrag van de regiogemeenten (inclusief Eindhoven), de provincie respectievelijk derden/private partijen (ieder ook € 46,25 miljoen, in totaal € 185 miljoen). Ook valt de ontwikkelas HOV4 hieronder. Deze wordt op dit moment uitgewerkt.

De verwachte jaarlijkse kapitaallasten voor Eindhoven als gevolg van deze investeringen zijn € 1 tot € 6 miljoen (€ 0,6 tot € 3 mln. eerste maatregelen mobiliteitstransitie, € 0,4 mln. - € 4,5 mln. HOV4). De onzekerheid wordt veroorzaakt door de mate van cofinanciering door publieke en/of private samenwerkingspartijen.

5. Ontvlechting stedelijk-regionale bereikbaarheid

Er is een ontwikkelpad voor de stedelijke en regionale autobereikbaarheid gedefinieerd. Een pakket van maatregelen tot 2030 voor het hoofd- en onderliggend wegennet maakt daar onderdeel van uit. Op basis van de besluitvorming op het BO MIRT in november 2022 staat 2023 in het teken van de uitwerking van de vervolgstappen voor het wegennet. De verwachte jaarlijkse kapitaallasten voor Eindhoven als gevolg van de investeringen in de stedelijk-regionale bereikbaarheid zijn € 1 tot € 5 mln. De onzekerheid wordt veroorzaakt door de mate van cofinanciering door publieke en/of private samenwerkingspartijen.

6. Nationaal Programma Leefbaarheid & Veiligheid – (Wijkvernieuwing 3.0)

Over het algemeen gaat het goed met de leefbaarheid en veiligheid in onze stad. Maar er zijn ook wijken en buurten waar het de verkeerde kant dreigt op te gaan. Deze gebieden hebben te maken met een (uiteenlopende) combinatie en opeenstapeling van problemen met betrekking tot onderwijs, werk/armoede/inclusie, veiligheid/ondermijning, wonen en gezondheid. Maar ook de energieopgave, inrichting van de openbare ruimte en hittestress kunnen een rol spelen. We richten ons al langer op een integrale verbetering van de leefbaarheid en veiligheid in deze gebieden, maar een voortzetten en uitbreiding van de inspanningen is vereist. We werken hier al, met onze partners, aan; bijvoorbeeld de impuls voor het structureel verbeteren van de woonkwaliteit, leefbaarheid en verduurzaming van particuliere woningen gecombineerd met de aanpak van de openbare ruimte in Woensel Zuid, mede bekostigd vanuit de rijksbijdrage uit het Volkshuisvestingsfonds.

7. Vestigingsklimaat en voorzieningen - Programma stedelijke en maatschappelijke voorzieningen

Naast de woningbouwopgave moet ook het voorzieningenniveau voor de bewoners van die woningen op deze groei worden aangepast. We willen ook op dat gebied een hotspot zijn. Met 'voorzieningen' bedoelen we het aanbod van diensten en activiteiten voor de (toekomstige) inwoners, die bedrijvigheid of het leven in een bepaald gebied ondersteunen of plezieriger maken. We onderscheiden (sociaal) maatschappelijke basisvoorzieningen, economische (basis)voorzieningen, culturele voorzieningen en topvoorzieningen. Het voorzieningenniveau moet meeontwikkelen met de veranderende bevolkingssamenstelling en inwoners moeten meeprofiteren, ook om het woon- en leefklimaat attractiever te maken. Dit kan leiden tot een nieuwe Regiodeal. U bent eerder geïnformeerd over de ambities rondom het initiatief Hotspot.

Lopende strategische investeringen

Bovenstaande 7 hoofdopgaven vragen nadere uitwerking en vertaling in concrete projecten. Er zijn daarnaast ook strategische investeringen die in 2023 in uitvoering gaan of al in uitvoering zijn. Voor deze projecten is door de raad in een eerder stadium krediet beschikbaar gesteld. De kolommen van de tabel dienen als volgt te worden gelezen: De investeringsopgave is het totaal beschikbare krediet voor alle jaren, ook voor eerdere jaren en voor jaren na de planperiode. Het investeringssaldo is het beschikbare krediet voor de toekomstige jaren 2023 en verder (excl. realisatie 2022).

Strategische investering	Bedragen x € 1 miljoen	Totale investerings-opgave		Investeringsaldo per 1 januari 2023	
		Uitgaven	Bijdr. derden	Uitgaven	Bijdr. Derden
Eindhoven Noordwest	Wegenstructuur Eindhoven Noordwest	94	65	40	21
Schaalsprong OV	HOV3	30	20	28	20
Internationale Knoop XL	Stationsgebied	3	3	1	1
Vestigingsklimaat en voorzieningen	Strategische verwerving	74	-	74	-
	Totaal strategische investeringen	201	88	143	42

Vervangingsinvesteringen en vervangingsinvesteringen plus (upgrades)

Naast de strategische investeringen kennen we ook reguliere vervangingsinvesteringen en vervangingsinvesteringen plus. In dat laatste geval is er sprake van een duidelijke upgrade van de bestaande situatie. Hieronder het overzicht van deze investeringen, met een toelichting bij een aantal belangrijke projecten.

Beschrijving		Investeringsaldo per 1 januari 2023		Toelichting
Nr	Project	Uitgaven	Bijdr. derden	
	Openbare ruimte	211	77	
1	Centrum gebied	15	1	Het kernwinkelgebied en Stratumseind worden boven- en ondergronds opnieuw ingericht en vergroend. Het project is complex vanwege de beperkte (werk)ruimte waarop veel moet gebeuren, hoge bezoekersaantallen en politieke beeldvorming. Realisatie is in 2022 gestart bij Stratumseind, oplevering verwacht eind 2023. Aansluitend volgt fase 2 (Demer/ Rechtestraat/ Hooghuisstraat) waarvoor Q4 2022 het DO gereed moet zijn. Belangrijke risico's zijn vertraging in werkzaamheden i.v.m. onzekerheden ondergrond en exploitabel houden winkels/ horeca, prijsstijgingen materialen, krapte arbeidskrachten en draagvlak rondom uitvoering en t.z.t. het beschikbaar stellen van het volledige budget voor herinrichting Markt.
2	Maatregelen De Run	14	9	Het maatregelenpakket Bereikbaarheid De Run bestaat uit diverse projecten en activiteiten op het gebied van infrastructuur, gedragsverandering en werkgeversaanpak en zorgen voor een belangrijke verbetering van de bereikbaarheid van De Run en omgeving. Zeker gezien de sterke groei die ASML doormaakt, is het van belang om het gebied duurzaam bereikbaar te houden. Op Eindhovenens grondgebied gaat het om verbeteren van de fietsroute tussen Eindhoven CS - De Run, doorfietsroute HTCE - De Run en Onderdoorgang Beemdstraat. Er zijn risico's als gevolg van de prijsstijgingen en personele krapte. Daarnaast zoeken we samen met partners naar realisatie van (tijdelijke) hubs op korte termijn, zoals op BIC6 en op Westfields in Oirschot. Er is sprake van prijsstijgingen binnen het project, om dit op te vangen is in 2022 het krediet verhoogd.
3	Snelfietsroute Helmond	2	1	Dit betreft de aanleg snelfietsroute Eindhoven- Helmond. Het eerste tracé deel is in uitvoering. Voor het gedeelte buiten de bebouwde kom (langs het spoor) volgt een colledossier over het ontwerp en een raadsvoorstel met bestemmingsplanwijziging in zowel Eindhoven als Nuenen. Er is sprake van prijsstijgingen binnen het project, om dit op te vangen is in 2022 het krediet verhoogd.
4	Mathildelaan	2	2	De gecombineerde herinrichting onder en bovengronds; het aanleggen van het genderriool tussen Victoriapark en 18 septemberplein en bovengronds de oversteekbaarheid van de kruising verbeteren voor langzaam verkeer en doorstroom van HOV bevorderen verloopt volgens planning. Met enkele weken vangt de laatste fase aan; de verbinding Victoriapark - Mathildelaan.
	Onderwijs huisvesting	123	1	
5	Van Maerlant Lyceum	*	*	De (ver)Nieuwbouw van het Van Maerlantlyceum wordt ca. 8.480 m2 en gebouwd voor 1.250 leerlingen. Daarnaast worden er 3

Beschrijving		Investeringsaldo per 1 januari 2023		
Nr	Project	Uitgaven	Bijdr. derden	Toelichting
				gymzalen gerealiseerd. De aanbesteding van het van Maerlant is afgerond. De sloop van het project is gestart in Q 4 2022. Oplevering staat Q4 2023 gepland. (* vertrouwelijk)
6	Lorentz Casimir Lyceum	20		De nieuwbouw voor het Lorentz Casimir Lyceum wordt ca. 7.880 m2 groot en gebouwd voor 1.150 leerlingen. Daarnaast worden er 3 gymzalen gerealiseerd. De nieuwbouw wordt achter de bestaande school aan de Celebeslaan 10-20 gebouwd en de gemeente is bouwheer. De aanbesteding is afgerond en de ontwerpfase van het project loopt tot Q4 2023. Het project zal Q3 2024 worden opgeleverd.
7	Spilcentrum Eckart	6		Nieuwbouw Spilcentrum Eckart wordt gerealiseerd op Weegschaalstraat 1 waar eerst Sporthal Eckart stond. De sloop van de sporthal was eind maart 2021 gereed. In januari 2022 was het project gegund. De realisatie van het project is gestart.
	Vastgoed	65	15	
8	Omvorming Tongelreep	*	*	De afronding van de Definitief Ontwerp fase heeft in 2022 plaatsgevonden. De start van de fysieke werkzaamheden staat gepland voor het 1e (sloop) en 2e kwartaal (start bouw) van 2023 en de oplevering eind 2025. (* vertrouwelijk)
	Sport	27	3	
9	Hard- en software	24		
	SVGG	21		
10	Slim verduurzamen	11		
	Aardgasvrije wijken	6	1	
11	Voorb. Kosten grond	4		
	Overig	4		
	Totaal	496	97	

Tot slot

Als gemeente investeren we in de stad en daarvoor hanteren we een investeringsplanning. Dit betekent echter niet op voorhand dat alle geprognosticeerde investeringen worden gerealiseerd in de beoogde jaarschijf. Dit blijft afhankelijk van meerdere (deels externe) factoren die niet allemaal beïnvloedbaar zijn, zoals afhankelijkheden van derden, gebrek aan personele capaciteit (in- en extern), materiaal schaarste, vertraagde of niet gelukte aanbestedingen en bezwaar en beroep in ruimtelijke procedures. Op basis van ervaring (zowel in Eindhoven als bij andere grote steden) lijkt het aannemelijk dat 25 tot 35% van de investeringen niet in de geplande jaarschijf gerealiseerd wordt. In een groot deel van de gevallen gaat het om een verschuiving tussen jaarschijven, bij een aantal investeringen is sprake van een verschuiving van de einddatum. Daarnaast zien we sinds 2020 een stijging in de prijzen binnen de Bouw en Infra. Belangrijkste reden voor deze prijsstijging is de schaarste van personeel en materiaal op de markt en de forse stijging van gas-, brandstof- en energieprijzen. Het effect van prijsstijgingen raakt met name investeringen met een langere doorlooptijd, zoals grote gebiedsontwikkelingen en grote investeringen in openbare ruimte. We indexeren daarom ook jaarlijks de investeringskredieten zoals we dat doen bij de exploitatiebudgetten.

Overzicht investeringen

Taakveld (bedragen x € 1.000)	Netto investeringen					
	realisatie 2021	begroot 2022	begroot 2023	begroot 2024	begroot 2025	begroot 2026
0.1 Bestuur	-	79	19	113	102	-
0.2 Burgerzaken	4	48	-	-	-	-
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-	-	-	-	-	92
0.4 Overhead	1.837	12.502	15.799	5.617	2.807	5.446
0.64 Belastingen overig	-	32	-	-	-	-
0 Bestuur en ondersteuning	1.840	12.662	15.818	5.729	2.909	5.538
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-	104	-	-	103	221
1.2 Openbare orde en veiligheid	4.415	583	230	410	-	-
1 Veiligheid	4.415	687	230	410	103	221
2.1 Verkeer en vervoer	9.306	29.683	29.782	24.015	13.702	2.679
2.2 Parkeren	-747	-634	427	809	427	441
2.4 Economische havens en waterwegen	-	-	-	-	-	-
2.5 Openbaar vervoer	1.004	145	32	32	2.460	-
5.7 Openb. groen en (openlucht)recreatie	1.646	1.635	2.329	1.940	1.095	295
7.2 Riolering	1.402	24.027	3.869	1.391	694	362
2 Openbare ruimte	12.611	54.857	36.439	28.187	18.378	3.776
3.1 Economische ontwikkeling	290	-	-	-	-	-
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-	152	26	-	-	-
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-	240	-	-	-	-
3 Economie	290	392	26	-	-	-
4.2 Onderwijshuisvesting	26.054	62.861	41.998	11.414	4.077	-
4 Onderwijs	26.054	62.861	41.998	11.414	4.077	-
5.2 Sportaccommodaties	4.489	14.750	17.643	14.030	10.402	1.185
5.3 Cultuurpresentatie,-prod. en particip.	1.732	2.291	1.271	324	4.085	987
5.4 Musea	55	510	437	100	30	33
5.5 Cultureel erfgoed	61	93	18	276	256	-
5 Sport en cultuur	6.337	17.643	19.369	14.731	14.773	2.205
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	1.661	1.756	214	894	409	-
6.3 Inkomensregelingen	-5	-	-	-	-	-
6.81B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	-	-	50	-	112	-
6 Sociaal domein	1.656	1.756	264	894	521	-
7.3 Afval	330	414	298	-	-	-
7.4 Milieubeheer	42	2.768	1.015	370	-	-
7 Volksgezondheid en milieu	372	3.182	1.313	370	-	-
8.1 Ruimte en leefomgeving	-1.837	40.479	11.592	5.617	692	20
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	1.612	22.938	19.639	15.770	1.710	1.097
8.3 Wonen en bouwen	-1.051	10.837	4.762	139	1.943	134
8 Volkshuisvesting, leefomgeving	-1.276	74.254	35.992	21.527	4.345	1.251
TOTAAL	52.300	228.294	151.448	83.261	45.105	12.991

Overzicht vaste activa

Taakveld (bedragen x € 1.000)	Aanschaf waarde		Aanschaf waarde 1-1-2023	bij: bruto investeringen 2023	af: externe dekking 2023	Aanschaf waarde 31-12-2023
	1-1-2022	Mutatie 2022				
0.1 Bestuur	907	79	986	19	0	1.006
0.2 Burgerzaken	373	48	422	0	0	422
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	38	0	38	0	0	38
0.4 Overhead	93.755	12.502	106.257	15.799	0	122.056
0.64 Belastingen overig	1.456	32	1.488	0	0	1.488
0.8 Overige baten en lasten	0	0	0	0	0	0
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	1.259	104	1.363	0	0	1.363
1.2 Openbare orde en veiligheid	6.692	583	7.275	230	0	7.505
2.1 Verkeer en vervoer	55.024	29.683	84.707	42.293	12.511	114.489
2.2 Parkeren	32.918	-634	32.284	427	0	32.711
2.4 Economische havens en waterwegen	4.892	0	4.892	0	0	4.892
2.5 Openbaar vervoer	2.216	145	2.362	70	38	2.394
5.7 Openb. groen en (openlucht)recreatie	13.923	1.635	15.558	2.841	512	17.887
7.2 Riolering	87.383	24.027	111.410	21.363	17.495	115.279
3.1 Economische ontwikkeling	0	0	0	0	0	0
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	45	152	196	26	0	222
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	349	240	589	0	0	589
4.2 Onderwijshuisvesting	327.839	62.861	390.700	43.158	1.160	432.698
5.2 Sportaccommodaties	128.301	14.750	143.050	25.839	8.195	160.694
5.3 Cultuurpresentatie,-prod. en particip.	83.057	2.291	85.348	1.271	0	86.618
5.4 Musea	1.856	510	2.366	437	0	2.803
5.5 Cultureel erfgoed	1.454	93	1.547	18	0	1.566
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	15.169	1.756	16.925	214	0	17.139
6.3 Inkomensregelingen	0	0	0	0	0	0
6.81B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	3.096	0	3.096	50	0	3.146
7.3 Afval	3.064	414	3.477	298	0	3.775
7.4 Milieubeheer	13.457	2.768	16.225	1.215	201	17.239
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	286	0	286	0	0	286
8.1 Ruimte en leefomgeving	10.073	40.479	50.552	11.592	0	62.143
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	97.239	22.938	120.177	20.866	1.227	139.816
8.3 Wonen en bouwen	13.940	10.837	24.777	4.796	34	29.539
Eindtotaal	1.000.059	228.294	1.228.353	192.823	41.374	1.379.802

Taakveld (bedragen x € 1.000)	Afschrij- vingen per 1-1-2023	Afschrij- ving 2023	Boek- waarde 1-1- 2023	Boek waarde 31-12- 2023	Rente- lasten 2023	Kapitaal- lasten 2023	Toelichting
0.1 Bestuur	822	38	164	126	1	39	Dienstauto's van B&W en facilitaire voorzieningen raadszaal
0.2 Burgerzaken	267	26	154	128	2	28	Sectorspecifieke hard- en software
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	76	38	-38	-76	14	52	Vastgoedactiva van enkele gebouwen die geen beleidsveld dienen
0.4 Overhead	46.902	5.194	59.355	54.161	592	5.786	Hard- en software, slim verduurzamen gemeentelijke gebouwen, meubilair gemeentelijke gebouwen en (thuis)werkplekken en postauto's
0.64 Belastingen overig	1.455	7	33	26	0	7	Sectorspecifieke software
0.8 Overige baten en lasten	0	0	0	0	11	11	Deelnemingen
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	607	71	756	685	9	80	Vastgoed van brandweer
1.2 Openbare orde en veiligheid	835	289	6.439	6.150	64	353	Camera's, vervoersmiddelen stadstoezicht en BITE bus en investeringen in fietsdepot
2.1 Verkeer en vervoer	7.959	3.521	76.748	73.227	848	4.369	Activa in de openbare ruimte, zoals wegen, fietspaden, verkeersregelinstallaties, verlichting, bruggen en investeringen in gladheidsbestrijding
2.2 Parkeren	10.791	998	21.493	20.495	232	1.230	Met name parkeerautomaten. Ook de strategische investering in HOV2
2.4 Economische havens en waterwegen	1.991	106	2.901	2.795	29	135	Activa voor (opwaarderen) Beatrixkanaal
2.5 Openbaar vervoer	120	17	2.242	2.225	32	49	Busstation Neckerspoel en de strategische investering HOV3
5.7 Openb. groen en (openlucht)recreatie	3.363	891	12.196	11.305	170	1.061	Openbare speeltuinen en het openbaar groen (groeninrichting en groenvoorzieningen)
7.2 Riolering	22.827	1.607	88.584	86.977	698	2.305	Activa van het gemeentelijk rioleringsplan
3.1 Economische ontwikkeling	0	3	0	-3	17	20	Deelneming
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	47	21	149	128	1	22	Flexibele standplaatsen, zoals toilet- en marktswagen
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	197	40	392	352	4	44	Expatcenter
4.2 Onderwijshuisvesting	89.397	7.306	301.303	293.997	3.374	10.680	Onderwijshuisvesting, inclusief de investeringen slim verduurzamen
5.2 Sportaccommodaties	53.775	4.350	89.276	84.926	877	5.227	Sportparken en sportvelden en wat daarbij hoort, zoals zitmaaiers. Ook de investeringen in het vastgoed van Sport (de accommodaties), inclusief slim verduurzamen
5.3 Cultuurpresentatie,-prod. en particip.	31.971	3.676	53.377	49.701	531	4.207	Vastgoed van de culturele panden, inclusief slim verduurzamen
5.4 Musea	1.071	164	1.295	1.131	12	176	Facilitaire activa voor het Van Abbemuseum (niet het vastgoed, wel de inrichting)
5.5 Cultureel erfgoed	1.013	37	534	497	5	42	Vastgoed van het cultureel erfgoed
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	5.723	445	11.202	10.757	113	558	Vastgoed voor vrije tijdsaccommodaties, inclusief slim verduurzamen
6.3 Inkomensregelingen	0	0	0	0	1	1	
6.81B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	1.739	47	1.357	1.310	14	61	Vastgoed van het opvanghuis aan Kanaaldijk noord
7.3 Afval	700	129	2.778	2.649	28	157	Betonnen buitenbakken en ondergrondse containers
7.4 Milieubeheer	3.795	386	12.429	12.043	160	546	Aardgasvrije wijken en de biomassacentrale Meerhoven
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	110	8	176	168	2	10	Gemeentelijke begraafplaatsen
8.1 Ruimte en leefomgeving	1.296	240	49.256	49.016	399	639	Strategische investering Wegenstructuur Eindhoven Noordwest. Daarnaast activa voor geo-informatie (luchtfoto's, meetapparatuur)
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	58	28	120.119	120.091	670	698	De strategisch verwervingen, vastgoed en voorbereidingskosten voor grond
8.3 Wonen en bouwen	6.887	642	17.890	17.248	156	798	Vastgoed voor overige gemeentelijke eigendommen inclusief slim verduurzamen
	295.794	30.325	932.559	902.234	9.066	39.391	

Bijlage 6. Kerngegevens

Kerngegevens

Kerngegevens per 1 januari	2021	2022	2023
Sociale structuur:			
Aantal inwoners	235.679	238.307	242.335
Inwoners < 20	45.755	46.022	45.400
Inwoners > 64 jaar	39.461	39.725	41.150
Inwoners 65 t/m 74 jaar	21.065	20.942	21.515
Inwoners 75-84 jaar	13.016	13.387	13.995
Inwoners 85 jaar e.o.	5.380	5.396	5.680
Aantal WW-uitkeringen	4.314	2.918	2.400
Aantal bijstandsgerechtigden WWB/Participatiewet ¹	6.476	6.308	6.077
Fysieke structuur:			
Oppervlakte gemeente (in ha)	8.892	8.892	8.936
Lengte wegen (in km)	946	944	944
Aantal woningen	114.363	115.860	118.685
Aantal bewoners per woning	2,06	2,1	2,1
% huurwoning	54	55	55
% eigen woning	46	45	45

¹ Deze indicator komt terug bij [taakveld 6.3 'Inkomensregelingen'](#) als 'aantal verstrekte uitkeringen Participatiewet'.

Algemene gegevens

Algemene gegevens	2021	2022	2023
Personeel:			
Formatie in fte's	2.009	2.053	2.101
Prijspeil	1 jan. 2021	1 jan. 2022	1 jan. 2023
Totaal personeelskosten (x €1.000)	195.910	208.862	226.969
Rente:			
Omslagrente	1%	1%	1%
Rente grondexploitatie	1,5%	1,3%	1,3%
Rente reserves / voorzieningen	1%	1%	1%
Prijsstijging voor:			
Goederen en diensten	2%	1,4%	3,4%
Subsidies oud (van voor de decentralisaties)	2%	1,4%	3,4%
Subsidies nieuw (WMO/Jeugd)	3,4%	2,2%	3,4%
Indexering inkomsten:			
OZB	1,6%	6,6%	0%
Tarieven, belastingen, rechten	2%	1,4%	2,4%
Overige; huren maatschappelijk vastgoed	2%	1,4%	0%

Algemene dekkingsmiddelen

Algemene dekkingsmiddelen zijn middelen die de gemeente naar eigen inzicht mag besteden. Dit betreft onderstaande onderdelen.

Overzicht algemene dekkingsmiddelen (x 1.000)	2023	2024	2025	2026
Lokale heffingen waarvan besteding niet gebonden is				
OZB	84.167	84.167	84.167	84.167
Hondenbelasting	1.221	1.221	1.221	1.221
Precariorechten	1.121	1.121	1.121	1.121
Uitkeringen gemeentefonds				
Gemeentefonds	578.404	612.934	647.312	613.360
Dividend				
BNG	400	400	400	400
Eindhoven Airport	113	113	113	113
Enexis	15	15	15	15
Saldo financieringsfunctie				
Financieringsfunctie	535	-1.655	-1.103	-905
Overige algemene dekkingsmiddelen				
Rente eigen kapitaal	1.519	926	973	961
Rente belegde reserves	1.987	2.387	2.252	2.146
Vennootschapsbelasting	pm	pm	pm	pm
Subtotaal	669.482	701.629	736.471	702.599
Onvoorzien	242	242	242	242
Totaal algemene dekkingsmiddelen	669.724	701.871	736.713	702.841

Bij de lokale heffingen geldt een onderscheid tussen heffingen waarvan de besteding gebonden is en heffingen waarvan dat niet zo is. De belangrijkste niet-gebonden lokale heffing vormt de OZB en in beduidend mindere mate de hondenbelasting en precariorechten. De belangrijkste gebonden lokale heffingen zijn de afvalstoffenheffing, rioolrechten en de legesinkomsten.

De uitkeringen gemeentefonds zijn op basis van de meicirculaire 2021 opnieuw berekend en in de meerjarenbegroting 2022-2025 opgenomen. De weergegeven bedragen zijn inclusief de stelpost BCF-plafond en de stelpost jeugdhulp (vanaf 2023). Het saldo financieringsfunctie betreft het saldo van alle betaalde en ontvangen rente. Er wordt geen rente bijgeschreven op reserves en voorzieningen. Deze rente valt vrij ten gunste van de algemene middelen.

Jaarlijks is in de begroting een bedrag van € 239.000 voor onvoorziene lasten opgenomen, voor niet begrote uitgaven die onvoorzien, onvermijdbaar en onuitstelbaar zijn (de 3 o's).

Herrubricering programma

Wijziging programma-indeling

Zoals in programma 2 is toegelicht zijn er in deze begroting twee taakvelden met betrekking tot de openbare ruimte verplaatst naar programma 2. Dit leidt tot onderstaande wijziging in de totalen per programma (de totalen van de drie programma's blijven uiteraard gelijk):

	Lasten (x € 1 miljoen)				Baten (x € 1 miljoen)			
	2023	2024	2025	2026	2023	2024	2025	2026
<i>Verplaatsing naar programma 2:</i>								
5.7 Openb. groen en (openlucht)recreatie	18,7	18,4	18,3	18,4	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
7.2 Riolering	24,2	28,5	30,7	32,1	-25,8	-29,8	-32,0	-33,5
Totaal verplaatsing	42,9	46,9	49,0	50,5	-26,0	-30,0	-32,3	-33,7
<i>Vóór verplaatsing</i>								
Programma 2: excl. taakveld 5.7 en 7.2	53,0	55,6	58,9	55,1	-5,5	-4,5	-4,6	-6,3
Programma 5: inclusief taakveld 5.7	91,2	90,4	90,7	92,2	-16,6	-16,6	-16,6	-16,6
Programma 7: inclusief taakveld 7.2	81,4	84,1	88,9	88,3	-62,0	-65,0	-68,1	-70,0
Totaal programma 2, 5 en 7	225,5	230,1	238,5	235,5	-84,1	-86,1	-89,3	-92,8
<i>Na verplaatsing</i>								
Programma 2: incl. taakveld 5.7 en 7.2	95,9	102,6	108,0	105,7	-31,6	-34,6	-36,8	-40,0
Programma 5: exclusief taakveld 5.7	72,5	72,0	72,4	73,8	-16,4	-16,4	-16,4	-16,4
Programma 7: exclusief taakveld 7.2	57,2	55,5	58,1	56,1	-36,1	-35,2	-36,0	-36,5
Totaal programma 2, 5 en 7	225,5	230,1	238,5	235,5	-84,1	-86,1	-89,3	-92,8

Bijlage 7. Financieel overzicht

Lasten

LASTEN	perso- neels lasten	kapitaal lasten	goederen en diensten	subsidies en over- drachten	overhead en apparaats- kosten	overig	toevoe- gingen voorzie- ningen	toevoe- ging reserves	totaal lasten
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	102	80	147	15.942	0	0	0	0	16.271
1.2 Openbare orde en veiligheid	16.387	353	3.176	846	67	49	0	0	20.878
1 Veiligheid	16.489	433	3.323	16.788	67	49	0	0	37.149
2.1 Verkeer en vervoer	5.635	5.996	31.533	106	242	-1.415	0	2.000	44.097
2.2 Parkeren	1.206	1.230	6.227	0	32	101	0	318	9.114
2.3 Recreatieve havens	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.4 Economische havens en waterwegen	0	135	132	0	0	0	0	0	267
2.5 Openbaar vervoer	125	349	1.021	0	309	0	0	0	1.804
5.7 Openb. groen en (openlucht)recreatie	3.484	1.703	13.500	241	228	-447	0	400	19.109
7.2 Riolering	1.964	2.305	6.173	266	0	1.625	11.862	0	24.195
2 Openbare ruimte	12.414	11.718	58.586	613	811	-136	11.862	2.718	98.586
3.1 Economische ontwikkeling	698	20	946	1.742	6	0	0	0	3.412
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	173	-415	6.227	0	375	6.658	0	0	13.018
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	686	44	541	0	17	38	0	0	1.326
3.4 Economische promotie	704	0	487	1.772	392	0	0	121	3.476
3 Economie	2.261	-351	8.201	3.514	790	6.696	0	121	21.232
4.1 Openbaar basisonderwijs	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4.2 Onderwijshuisvesting	675	10.680	13.833	0	46	0	0	438	25.672
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	4.739	0	7.690	10.678	79	0	0	0	23.186
4 Onderwijs	5.414	10.680	21.523	10.678	125	0	0	438	48.858
5.1 Sportbeleid en activering	3.596	0	783	574	50	0	0	0	5.003
5.2 Sportaccommodaties	7.161	5.227	9.376	606	199	0	45	107	22.721
5.3 Cultuurpresentatie,-prod. en particip.	1.469	4.207	5.230	25.397	78	0	0	21	36.402
5.4 Musea	3.525	176	2.495	0	4	0	0	582	6.782
5.5 Cultureel erfgoed	563	42	1.058	172	0	0	0	70	1.905
5.6 Media	0	0	0	443	2	0	0	0	445
5 Sport en cultuur	16.314	9.652	18.942	27.192	333	0	45	780	73.258
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	3.972	558	7.668	23.586	679	0	0	9	36.472
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	1.074	0	767	37.999	0	0	0	0	39.840
6.3 Inkomensregelingen	8.945	1	1.364	136.575	940	0	0	0	147.825
6.4 WSW en beschut werk	1.427	0	1.346	31.436	91	0	0	916	35.216
6.5 Arbeidsparticipatie	2.983	0	3.261	10.271	101	0	0	399	17.015
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	2.331	0	33	8.346	93	0	0	0	10.803
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.71A Hulp bij het huishouden (WMO)	895	0	15	21.229	24	0	0	0	22.163
6.71B Begeleiding (WMO)	895	0	78	13.951	23	0	0	0	14.947
6.71C Dagbesteding (WMO)	895	0	15	3.258	23	0	0	0	4.191
6.71D Overige maatwerkarrangementen (WMO)	1.197	0	257	204	23	0	0	0	1.681
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.72A Jeugdhulp begeleiding	218	0	4	5.000	-3	0	0	0	5.219
6.72B Jeugdhulp behandeling	218	0	4	23.186	-3	0	0	0	23.405
6.72C Jeugdhulp dagbesteding	218	0	4	909	-2	0	0	0	1.129
6.72D Jeugdhulp zonder verblijf overig	1.395	0	9.115	23.691	-1	0	0	0	34.200
6.73A Pleegzorg	218	0	4	909	0	0	0	0	1.131

LASTEN	perso- neels lasten	kapitaal lasten	goederen en diensten	subsidies en over- drachten	overhead en apparaats- kosten	overig	toevoe- gingen voorzie- ningen	toevoe- ging reserves	totaal lasten
6.73B Gezinsgericht	218	0	4	1.364	0	0	0	0	1.586
6.73C Jeugdhulp met verblijf overig	217	0	4	454	0	0	0	0	675
6.74A Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	216	0	3	0	0	0	0	0	219
6.74B Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	216	0	3	5.452	0	0	0	0	5.671
6.74C Gesloten plaatsing	216	0	3	2.639	0	0	0	0	2.858
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.81A Beschermd wonen (WMO)	1.087	0	19	32.264	12	0	0	0	33.382
6.81B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	1.086	61	2.130	12.994	12	0	0	0	16.283
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.82A Jeugdbescherming	1.087	0	19	4.194	-19	0	0	0	5.281
6.82B Jeugdreclassering	1.087	0	18	699	-19	0	0	0	1.785
6 Sociaal domein	32.311	620	26.138	400.610	1.974	0	0	1.324	462.977
7.1 Volksgezondheid	2.075	0	9.249	1.187	86	0	0	0	12.597
7.3 Afval	444	157	21.297	0	111	5.124	500	0	27.633
7.4 Milieubeheer	3.540	1.529	10.530	0	51	419	0	3.869	19.938
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	74	10	723	0	80	0	0	0	887
7 Volksgezondheid en milieu	6.133	1.696	41.799	1.187	328	5.543	500	3.869	61.055
8.1 Ruimte en leefomgeving	5.416	1.999	13.972	67	2	746	0	1.965	24.167
8.2 Grondexploitatie (niet- bedrijventerreinen)	1.265	3.699	18.459	0	70	30.192	0	462	54.147
8.3 Wonen en bouwen	28.953	1.298	6.792	0	7.470	-26.228	0	12	18.297
8 Volkshuisvesting, leefomgeving	35.634	6.996	39.223	67	7.542	4.710	0	2.439	96.611
0.1 Bestuur	8.135	39	3.280	2.545	774	0	0	11	14.784
0.2 Burgerzaken	6.780	28	1.774	1.127	376	0	0	486	10.571
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	1.292	52	179	0	305	0	0	0	1.828
0.4 Overhead	80.473	5.786	24.687	0	-14.499	0	0	60.879	157.326
0.5 Treasury	0	3.506	361	0	119	-4.179	0	0	-193
0.61 OZB woningen	1.294	0	112	0	112	0	0	0	1.518
0.62 OZB niet-woningen	754	0	66	0	113	0	0	0	933
0.63 Parkeerbelasting	232	0	20	0	32	0	0	0	284
0.64 Belastingen overig	339	7	307	0	112	0	129	0	894
0.7 Algemene en ov. uitkering gem.fonds	0	0	0	0	116	0	0	0	116
0.8 Overige baten en lasten	0	11	5.205	0	470	-4.874	0	35	847
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0.10 Mutaties reserves	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0.11 Resultaat rek. van baten en lasten	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0 Bestuur en ondersteuning	99.299	9.429	35.991	3.672	-11.970	-9.053	129	61.411	188.908
Eindtotaal	226.269	50.873	253.726	464.321	0	7.809	12.536	73.100	1.088.634

Baten

BATEN	uitkering uit gemeente- fonds bijdragen	overige belastingen rijks- bijdragen	en diensten heffingen	overige overdrachten	overig	Onttrekking reserves	totaal baten	
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	0	0	0	-407	0	0	-17	-424
1.2 Openbare orde en veiligheid	0	0	-461	-949	0	0	0	-1.410
1 Veiligheid	0	0	-461	-1.356	0	0	-17	-1.834
2.1 Verkeer en vervoer	0	-925	-570	-2.018	0	0	-362	-3.875
2.2 Parkeren	0	0	-124	-1.775	0	0	-3.207	-5.106
2.3 Recreatieve havens	0	0	0	0	0	0	0	0
2.4 Economische havens en waterwegen	0	0	-60	-58	0	0	0	-118
2.5 Openbaar vervoer	0	0	-12	0	0	0	-344	-356
5.7 Openb. groen en (openlucht)recreatie	0	0	0	-208	0	0	-897	-1.105
7.2 Riolering	0	-307	-24.989	-532	0	0	307	-25.521
2 Openbare ruimte	0	-1.232	-25.755	-4.591	0	0	-4.503	-36.081
3.1 Economische ontwikkeling	0	0	0	0	0	0	-60	-60
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	0	0	0	-12.065	0	0	0	-12.065
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	0	-44	-670	0	-324	0	0	-1.038
3.4 Economische promotie	0	0	-2.557	-260	0	0	0	-2.817
3 Economie	0	-44	-3.227	-12.325	-324	0	-60	-15.980
4.1 Openbaar basisonderwijs	0	0	0	0	0	0	0	0
4.2 Onderwijshuisvesting	0	0	0	-2.724	-63	0	-4.038	-6.825
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	0	-5.986	0	-37	-298	0	-639	-6.960
4 Onderwijs	0	-5.986	0	-2.761	-361	0	-4.677	-13.785
5.1 Sportbeleid en activering	0	0	0	0	0	0	0	0
5.2 Sportaccommodaties	0	-1.168	0	-9.908	-51	0	-37	-11.164
5.3 Cultuurpresentatie,-prod. en particip.	0	0	0	-4.076	0	0	-97	-4.173
5.4 Musea	0	0	0	-1.046	0	0	-582	-1.628
5.5 Cultureel erfgoed	0	-70	0	-66	0	0	-67	-203
5.6 Media	0	0	0	0	0	0	0	0
5 Sport en cultuur	0	-1.238	0	-15.096	-51	0	-783	-17.168
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	0	-2.293	0	-1.784	0	0	-150	-4.227
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	0	0	0	0	0	0	0	0
6.3 Inkomensregelingen	0	-121.203	0	-80	-2.794	-50	0	-124.127
6.4 WSW en beschut werk	0	0	0	0	0	0	0	0
6.5 Arbeidsparticipatie	0	-297	0	0	0	0	-785	-1.082
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	0	0	0	0	0	0	0	0
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	0	0	0	0	0	0	0	0
6.71A Hulp bij het huishouden (WMO)	0	0	0	0	-2.042	0	0	-2.042
6.71B Begeleiding (WMO)	0	-537	0	0	0	0	0	-537
6.71C Dagbesteding (WMO)	0	0	0	0	0	0	0	0
6.71D Overige maatwerkarrangementen (WMO)	0	0	0	0	0	0	0	0
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	0	0	0	0	0	0	0	0
6.72A Jeugdhulp begeleiding	0	0	0	0	0	0	0	0
6.72B Jeugdhulp behandeling	0	0	0	0	0	0	0	0
6.72C Jeugdhulp dagbesteding	0	0	0	0	0	0	0	0
6.72D Jeugdhulp zonder verblijf overig	0	0	0	-478	0	0	0	-478
6.73A Pleegzorg	0	0	0	0	0	0	0	0
6.73B Gezinsgericht	0	0	0	0	0	0	0	0
6.73C Jeugdhulp met verblijf overig	0	0	0	0	0	0	0	0
6.74A Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	0	0	0	0	0	0	0	0

BATEN	uitkering uit gemeente- fonds bijdragen	overige belastingen rijks- bijdragen	en diensten heffingen	overige overdrachten	overige overdrachten	overig reserves	Onttrekking reserves	totaal baten
6.74B Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	0	0	0	0	0	0	0	0
6.74C Gesloten plaatsing	0	0	0	0	0	0	0	0
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	0	0	0	0	0	0	0	0
6.81A Beschermd wonen (WMO)	0	0	0	0	-850	0	0	-850
6.81B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	0	0	0	-208	0	0	-21	-229
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	0	0	0	0	0	0	0	0
6.82A Jeugdbescherming	0	0	0	0	0	0	0	0
6.82B Jeugdreclassering	0	0	0	0	0	0	0	0
6 Sociaal domein	0	-124.330	0	-2.550	-5.686	-50	-956	-133.572
7.1 Volksgezondheid	0	0	0	0	0	0	0	0
7.3 Afval	0	0	-28.917	-10	0	0	0	-28.927
7.4 Milieubeheer	0	-4.266	0	-2.085	-125	-87	-3.932	-10.495
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	0	0	-648	0	0	0	0	-648
7 Volksgezondheid en milieu	0	-4.266	-29.565	-2.095	-125	-87	-3.932	-40.070
8.1 Ruimte en leefomgeving	0	0	0	-1.853	-145	-1.266	-7.208	-10.472
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	0	-682	0	-51.086	0	0	487	-51.281
8.3 Wonen en bouwen	0	0	-7.276	-2.745	-889	-20	-1.536	-12.466
8 Volkshuisvesting, leefomgeving	0	-682	-7.276	-55.684	-1.034	-1.286	-8.257	-74.219
0.1 Bestuur	0	0	0	-236	-186	0	-245	-667
0.2 Burgerzaken	0	-556	-2.892	-104	0	0	-543	-4.095
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	0	0	0	-95	0	0	0	-95
0.4 Overhead	0	0	0	-1.539	-350	0	-63.206	-65.095
0.5 Treasury	0	0	0	0	0	-4.257	0	-4.257
0.61 OZB woningen	0	0	-39.689	0	0	0	0	-39.689
0.62 OZB niet-woningen	0	0	-44.498	0	0	0	0	-44.498
0.63 Parkeerbelasting	0	0	-16.188	0	0	0	0	-16.188
0.64 Belastingen overig	0	0	-2.342	-535	-10	-15	0	-2.902
0.7 Algemene en ov. uitkering gem.fonds	-578.404	0	0	0	0	0	0	-578.404
0.8 Overige baten en lasten	0	0	0	-35	0	0	0	-35
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	0	0	0	0	0	0	0	0
0.10 Mutaties reserves	0	0	0	0	0	0	0	0
0.11 Resultaat rek. van baten en lasten	0	0	0	0	0	0	0	0
0 Bestuur en ondersteuning	-578.404	-556	-105.609	-2.544	-546	-4.272	-63.994	-755.925
Eindtotaal	-578.404	-138.334	-171.893	-99.002	-8.127	-5.695	-87.179	-1.088.634

Bijlage 8. Incidentele posten en structurele mutaties reserves

Incidentele posten

taakveld	2023		2024		2025		2026		omschrijving
	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	
P0. Bestuur en ondersteuning									
TV01 Bestuur	400	-	-	-	-	-	-	-	- onderzoek toekomstbestendige Griffie stadsgazanten incl. ondersteuning; éénmalige functie voor 4 jaren
TV01 Bestuur	328	-	328	-	328	-	136	-	-
TV04 Overhead	745	-	-	-	-	-	-	-	- Architectuur
TV04 Overhead	717	-	-	-	-	-	-	-	- Governance, Risk, Compliancy; vervolgstap project
TV04 Overhead	307	-	-	-	-	-	-	-	- Procesmanagement/ professionaliseringsslag (van improviseren naar organiseren)
TV04 Overhead	129	-	-	-	-	-	-	-	- Integrale huisvesting: thuiswerkfaciliteiten regeling
TV04 Overhead	110	-	-	-	-	-	-	-	- Richting Eindhoven
TV04 Overhead	292	-	-	-	-	-	-	-	- nieuw financieel systeem (complexe voorbereiding, testen en implementatie)
TV04 Overhead	90	-	-	-	-	-	-	-	- Inbedden CRM-systeem/MS Dynamics;het opstellen van gedegen servicenormen en -afspraken, daarnaast moet het systeem voldoen aan de AVG- en security eisen
TV04 Overhead	209	-	-	-	-	-	-	-	- bevorderen diversiteit in de organisatie
TV04 Overhead	67	-	-	-	-	-	-	-	- Verzuim en re-integratie; versterking om langdurig werk-gerelateerd ziekteverzuim in goede banen te leiden
TV01 Bestuur	67	-	-	-	-	-	-	-	- Formatie BAN op orde
TV04 Overhead	102	-	102	-	-	-	-	-	- Woondeal
mutaties bestemmingsreserves:									
TV01 Bestuur	-	245	-	245	-	245	-	160	saldireserve specifiek
TV04 Overhead	16.185	2.214	-	1.641	-	1.483	-	1.949	saldireserve specifiek
TV04 Overhead	469	-	-	-	-	-	-	-	- reserve duurzaamheidsfonds SVGG
TV04 Overhead	-	200	-	-	-	-	-	-	- reserve reserveringen
TV04 Overhead	43.800	185	-	85	-	85	-	85	reserve samen morgen mooier maken
mutaties algemene reserves:									
TV04 Overhead	-	60.469	2.742	-	-	1.178	-	1.156	reserve eigen kapitaal
Totaal P0. Bestuur en ondersteuning	64.017	63.313	3.172	1.971	328	2.991	136	3.350	
P1. Veiligheid									
mutaties bestemmingsreserves:									
TV11 Crisisbeheersing en brandweer	-	17	-	17	-	17	-	17	reserve vastgoed eigenaarsonderhoud
Totaal P1. Veiligheid	-	17	-	17	-	17	-	17	
P2. Openbare ruimte									
TV21 Verkeer en vervoer	1.248	1.007	202	-	15	-	-	-	- projecten maatschappelijk nut (dekking uit reserve)
TV22 Parkeren	3.207	-	6.719	-	5.049	-	2.294	1.725	- projecten maatschappelijk nut (dekking uit reserve)
TV25 Openbaar vervoer	-	-	-	-	1.330	-	-	-	- projecten maatschappelijk nut (dekking uit reserve)
TV25 Openbaar vervoer	344	-	-	-	-	-	-	-	- gratis openbaar vervoer minima
TV57 Openb. groen en (openlucht)recreatie	565	-	285	-	-	-	-	-	- projecten maatschappelijk nut (dekking uit reserve)
TV72 Riolering	-	307	-	-	-	-	-	-	- projecten maatschappelijk nut (dekking uit reserve)
mutaties bestemmingsreserves:									
TV21 Verkeer en vervoer	-	76	-	36	-	36	-	36	reserve groot onderhoud
TV21 Verkeer en vervoer	-	241	75	202	-	15	-	-	reserve maatschappelijk nut projecten i.o.
TV22 Parkeren	300	3.207	-	6.719	-	5.049	-	569	reserve maatschappelijk nut projecten i.o.
TV22 Parkeren	18	-	18	-	18	-	18	-	reserve vastgoed eigenaarsonderhoud
TV25 Openbaar vervoer	-	-	-	-	-	1.330	-	-	reserve maatschappelijk nut projecten i.o.
TV25 Openbaar vervoer	-	344	-	-	-	-	-	-	reserve samen morgen mooier maken

taakveld	2023		2024		2025		2026		omschrijving
	lasten	batens	lasten	batens	lasten	batens	lasten	batens	
TV57 Openb. groen en (openlucht)recreatie	400	565	225	285	-	-	-	-	reserve maatschappelijk nut projecten i.o.
TV57 Openb. groen en (openlucht)recreatie	-	3	-	3	-	3	-	3	reserve vastgoed eigenaarsonderhoud
TV57 Openb. groen en (openlucht)recreatie	-	-	-	4	-	-	-	-	reserve groot onderhoud
TV57 Openb. groen en (openlucht)recreatie	-	225	-	225	-	-	-	-	saldireserve specifiek
TV57 Openb. groen en (openlucht)recreatie	-	75	-	-	-	-	-	-	reserve samen morgen mooier maken
TV72 Riolering	-	-307	-	-	-	-	-	-	reserve maatschappelijk nut projecten i.o.
mutaties algemene reserves:									
TV21 Verkeer en vervoer	2.000	-	2.000	-	-	-	-	-	reserve eigen kapitaal
Totaal P2. Openbare ruimte	8.082	5.743	9.524	7.474	6.412	6.433	2.312	2.333	
P3. Economie									
TV32 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	5.876	11.986	3.472	9.875	2.139	14.549	2.139	14.549	grondexploitatie projecten bedrijventerreinen
TV32 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	6.110	-	6.403	-	12.410	-	12.410	-	grondexploitatie projecten bedrijventerreinen/ mutatie boekwaarden
mutaties bestemmingsreserves:									
TV31 Economische ontwikkeling	-	60	-	-	-	-	-	-	reserve reserveringen
Totaal P3. Economie	11.986	12.046	9.875	9.875	14.549	14.549	14.549	14.549	
P4. Onderwijs									
TV43 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	795	795	795	795	-	-	-	-	regionaal programma 'Naar de juiste plek'
TV42 Onderwijshuisvesting	3.400	-	-	-	-	-	-	-	incidentele bijdrage uitbreiding ISE (Y2/Y3)
TV43 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	2.440	1.920	854	826	-	-	-	-	plan van aanpak jongeren en corona
mutaties bestemmingsreserves:									
TV42 Onderwijshuisvesting	-	100	-	1.430	-	100	-	100	reserve huisvesting onderwijs
TV42 Onderwijshuisvesting	2	7	2	6	2	6	2	6	reserve CO2-reductie
TV42 Onderwijshuisvesting	-	3.400	-	-	-	-	-	-	reserve internationale school
TV43 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-	639	-	-	-	-	-	-	saldireserve specifiek
Totaal P4. Onderwijs	6.637	6.861	1.651	3.057	2	106	2	106	
P5. Sport en cultuur									
TV53 Cultuurpresentatie,-prod. en particip.	243	-	-	-	-	-	-	-	eenmalige bijdrage tbv muziekgebouw en opstarten futurelab
mutaties bestemmingsreserves:									
TV52 Sportaccommodaties	25	-	25	-	-	-	-	-	reserve sport gebruikersonderhoud
TV52 Sportaccommodaties	82	37	84	17	87	17	87	17	reserve CO2-reductie
TV53 Cultuurpresentatie,-prod. en particip.	-	95	-	95	-	95	-	95	reserve vastgoed eigenaarsonderhoud
TV53 Cultuurpresentatie,-prod. en particip.	21	2	21	2	21	2	21	2	reserve CO2-reductie
TV54 Musea	232	232	232	232	232	232	232	232	reserve aankoop kunstvoorwerpen
TV54 Musea	350	350	350	350	350	350	350	350	reserve tentoonstelling Van Abbemuseum
TV55 Cultureel erfgoed	70	67	70	67	70	67	29	67	reserve vastgoed eigenaarsonderhoud
Totaal P5. Sport en cultuur	1.023	783	782	763	760	763	719	763	
P6. Sociaal Domein									
TV65 Arbeidsparticipatie	1.082	297	399	-	399	-	-	-	projecten maatschappelijk nut (dekking uit reserve)
mutaties bestemmingsreserves:									
TV61 Samenkracht en burgerparticipatie	1	-	1	-	1	-	1	-	reserve vastgoed eigenaarsonderhoud
TV61 Samenkracht en burgerparticipatie	8	-	8	-	9	-	9	-	reserve CO2-reductie
TV61 Samenkracht en burgerparticipatie	-	150	-	150	-	150	-	150	reserve samen morgen mooier maken
TV64 Begeleide participatie	916	-	-	179	-	1.689	-	1.273	saldireserve specifiek
TV65 Arbeidsparticipatie	399	785	399	399	399	399	-	-	reserve maatschappelijk nut projecten i.o.
TV681B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	-	21	-	21	-	21	-	21	reserve vastgoed eigenaarsonderhoud
taakveld	2023		2024		2025		2026		omschrijving

	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	
Totaal P6. Sociaal Domein	2.406	1.253	807	749	808	2.259	10	1.444	
P7. Volksgezondheid en milieu									
TV74 Milieubeheer	5.449	3.521	2.037	633	3.199	617	139	-	projecten maatschappelijk nut (dekking uit reserve)
mutaties bestemmingsreserves:									
TV74 Milieubeheer	309	-	334	32	334	32	333	32	egaliseringsreserve transitievisie warmte
TV74 Milieubeheer	2.175	1.928	111	1.404	4	2.582	-	139	reserve maatschappelijk nut projecten i.o.
TV74 Milieubeheer	1.144	-	-	-	-	-	-	-	reserve stimuleren energietransitie
TV74 Milieubeheer	-	-	-	-	-	-	2	-	reserve gebiedsgericht grondwaterbeheer
TV74 Milieubeheer	-	2.000	-	-	-	-	-	-	reserve samen morgen mooier maken
TV74 Milieubeheer	-	4	-	4	-	4	-	6	reserve WKO's
Totaal P7. Volksgezondheid en milieu	9.077	7.453	2.482	2.073	3.537	3.235	474	177	
P8. Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing									
TV81 Ruimte en leefomgeving	5.689	66	2.204	66	1.025	66	264	-	projecten maatschappelijk nut (dekking uit reserve)
TV81 Ruimte en leefomgeving	2.451	1.185	1.933	3.176	42	1.038	42	1.038	projecten faciliterend grondbedrijf
TV81 Ruimte en leefomgeving	-	1.266	-	-1.243	-	-996	-	-996	projecten faciliterend grondbedrijf/mutatie boekwaarden
TV81 Ruimte en leefomgeving	500	-	-	-	-	-	-	-	Leefbaarheidsfonds, project om leefbaarheid rondom Eindhoven Airport te verbeteren
TV82 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	-	487	-	24	-	-	-	-	projecten maatschappelijk nut (dekking uit reserve)
TV82 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	19.679	47.369	13.406	17.551	9.298	14.559	9.298	14.559	grondexploitatie projecten nietbedrijventerreinen
TV82 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	27.690	-	4.145	-	5.261	-	5.261	-	grondexploitatie projecten nietbedrijventerreinen/mutatie boekwaarden
TV83 Wonen en bouwen	734	-	-	-	-	-	-	-	levendige en leefbare wijken: impuls conform coalitieakkoord
TV83 Wonen en bouwen	1.254	-	-	-	-	-	-	-	Slim verduurzamen vastgoed; geprognostiseerde desinvesteringen
TV83 Wonen en bouwen	156	-	156	-	-	-	-	-	Woondeal
TV83 Wonen en bouwen	838	838	-	-	-	-	-	-	provinciale bijdrageregeling stimulering woningbouw NoordBrabant;
mutaties bestemmingsreserves:									
TV81 Ruimte en leefomgeving	-	200	-	200	-	200	-	-	reserve niet te activeren invester.(vh MIP)
TV81 Ruimte en leefomgeving	1.965	5.623	644	2.138	544	959	130	264	reserve maatschappelijk nut projecten i.o.
TV81 Ruimte en leefomgeving	-	214	-	214	-	214	-	-	reserve knooppunt XL
TV81 Ruimte en leefomgeving	-	1.171	-	-	-	-	-	-	reserve samen morgen mooier maken
TV82 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	-	-487	-	-24	-	-	-	-	reserve maatschappelijk nut projecten i.o.
TV83 Wonen en bouwen	-	476	-	11	-	30	-	30	reserve CO2-reductie
TV83 Wonen en bouwen	12	-	12	-	12	-	12	-	reserve vastgoed eigenaarsonderhoud
TV83 Wonen en bouwen	-	1.060	-	890	-	500	-	-	saldireserve specifiek
Totaal P8. Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	60.968	59.468	22.500	23.003	16.182	16.570	15.007	14.895	
Totaal saldo incidentele baten en lasten	164.196	156.937	50.793	48.982	42.578	46.923	33.209	37.634	

Toelichting incidentele baten en lasten

Het saldo van de incidentele baten en lasten bedraagt in 2023 €7,3 miljoen (meer incidentele lasten dan baten). Bijbehorende conclusie is dat alle structurele lasten door structurele baten worden gedekt. Hieronder volgt per programma een toelichting op de incidentele baten en lasten. Bedragen onder de € 0,5 miljoen worden niet separaat toegelicht, evenals de incidentele bedragen waartoe in voorgaande begrotingen voor 2023 al is besloten.

Het resultaat op projecten maatschappelijk nut in ontwikkeling (MNIO) lichten we in algemene zin toe. Op diverse beleidsterreinen voeren we activiteiten projectmatig uit (bijvoorbeeld groot onderhoud, revitalisering bomen, verbeteren luchtkwaliteit). Bij de start van een project worden de beschikbare middelen samengebracht in de reserve MNIO. De lasten en baten en mutaties in de reserve merken we als incidenteel aan.

Op programma 0 ontstaat een saldo van €0,7 miljoen, o.a. door de kosten voor de stadsgezanten. Vanuit het weerstandsvermogen wordt een bedrag van €43,8 miljoen gestort in de nieuwe reserve Samen Morgen Mooier Maken (SMMM). Deze reserve bevat de middelen voor de incidentele intensiveringen uit het bestuursakkoord. In paragraaf 3h staat een uitsplitsing van dit bedrag naar de diverse onderwerpen. In deze paragraaf worden ook de andere mutaties reserves toegelicht.

Op programma 2 ontstaat een saldo van €2,3 miljoen, met name door een overboeking naar het weerstandsvermogen van €2 miljoen en gratis OV minima van €0,3 miljoen.

Op programma 6 ontstaat een saldo van €1,2 miljoen. Het budget Sociale werkvoorziening (WSW) wordt jaarlijks naar beneden bijgesteld door ministerie SZW (sterfhuisconstructie). Via een reserve worden voordelen uit de jaren 2022 t/m 2024 ingezet voor tekorten in de jaren daarna.

Op programma 7 ontstaat een saldo van €1,6 miljoen. In de reserve stimuleren energietransitie wordt een bedrag gestort van €1,1 miljoen.

Op programma 8 ontstaat een saldo van €1,5 miljoen. De (budgettair neutrale) mutaties grondexploitaties niet-bedrijventerreinen worden als incidenteel aangemerkt. Er vindt een desinvestering plaats van €1,2 miljoen en een storting in het Leefbaarheidsfonds van €0,5 miljoen.

Structurele mutaties reserves

Omschrijving	2023		2024		2025		2026	
	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten
0. Bestuur en ondersteuning								
- reserve opkomst verkiezingen	11		11		11		11	
- reserve burgerzaken	486	543	486	7	486	7	486	7
- reserve onderzoek en ontwikkeling	425		425		425		425	
- reserve kredietrisico's garanties geldleningen	35		35		35		35	
- reserve duurzaamheidsfonds SVGG		138		13		157		157
2. Openbare ruimte								
- reserve bovenwijkse voorzieningen		45		44		44		44
3. Economie								
- reserve strategische sportevenementen	121		121		121		121	
4. Onderwijs								
- reserve internationale school	436	531	436	483	436	479	436	479
- kapitaallastenreserve uitbreiding ISE				115		115		115
5. Sport en cultuur								
- reserve bovenwijkse voorzieningen		29		29		29		29
7. Volksgezondheid en milieu								
- reserve bodemsanering	241		241		270		270	
8. Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing								
- risicoreserve PSV	398		398		398		398	
- reserve bovenwijkse voorzieningen	64		85		118		118	
Totaal structurele mutaties aan reserves	2.217	1.286	2.238	691	2.300	831	2.300	831

Structureel begrotingssaldo

Omschrijving	2023			2026		
	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
P1 Veiligheid	37,1	-1,8	35,3	36,3	-1,8	34,5
P2 Openbare ruimte	95,9	-31,6	64,3	105,7	-40	65,7
P3 Economie	21,1	-15,9	5,2	23,7	-18,5	5,2
P4 Onderwijs	48,4	-9,1	39,3	41,1	-6,2	34,9
P5 Sport en cultuur	72,5	-16,4	56,1	73,8	-16,4	57,4
P6 Sociaal Domein	461,6	-132,6	329,0	435,6	-133,5	302,1
P7 Volksgezondheid en milieu	57,2	-36,1	21,1	56,1	-36,5	19,6
P8 Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	94,2	-66,0	28,2	48,3	-29,8	18,5
P0 Bestuur en Ondersteuning	30,9	-20,3	10,6	102,1	-25,5	76,6
Totaal van de programma's	918,9	-329,8	589,1	922,7	-308,2	614,5
Algemene dekkingsmiddelen	-	-669,7	-669,7	-	-702,8	-702,8
Overhead	96,4	-1,9	94,5	94	-1,8	92,2
Vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-	-
Onvoorzien	0,2	-	0,2	0,2	-	0,2
Mutaties reserves	73,1	-87,2	-14,1	3,5	-7,6	-4,1
Geraamd resultaat	1.088,6	-1.088,6	-	1.020,4	-1.020,4	-
Incidentele baten en lasten			7,3			-4,4
Structureel begrotingssaldo			-7,3			4,4

Bijlage 9. Meerjarenraming 2023-2026

Taakvelden (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
LASTEN						
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	15.609	15.592	16.271	16.261	16.033	16.036
1.2 Openbare orde en veiligheid	25.424	19.768	20.878	20.443	20.444	20.281
1 Veiligheid	41.033	35.360	37.149	36.704	36.477	36.317
2.1 Verkeer en vervoer	31.438	38.712	42.097	41.290	44.420	44.581
2.2 Parkeren	5.321	9.608	8.796	12.585	11.275	8.589
2.4 Economische havens en waterwegen	185	264	267	266	265	264
2.5 Openbaar vervoer	2.272	1.456	1.804	1.475	2.959	1.691
5.7 Openb. groen en (openlucht)recreatie	15.408	17.787	18.709	18.427	18.312	18.400
7.2 Riolering	19.069	21.443	24.195	28.514	30.719	32.128
2 Openbare ruimte	73.693	89.270	95.868	102.557	107.950	105.653
3.1 Economische ontwikkeling	2.989	3.254	3.412	3.311	3.307	3.301
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	9.569	7.084	13.018	10.892	15.563	15.561
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	3.050	2.048	1.326	1.605	1.604	1.604
3.4 Economische promotie	5.339	3.247	3.355	3.243	3.250	3.250
3 Economie	20.946	15.633	21.111	19.051	23.724	23.716
4.2 Onderwijshuisvesting	18.752	22.297	25.234	23.423	22.253	22.414
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	25.548	27.209	23.186	20.633	18.725	18.725
4 Onderwijs	44.300	49.506	48.420	44.056	40.978	41.139
5.1 Sportbeleid en activering	3.255	3.231	5.003	4.720	4.712	4.699
5.2 Sportaccommodaties	24.547	24.102	22.614	23.244	23.756	24.923
5.3 Cultuurpresentatie,-prod. en particip.	38.083	34.032	36.381	35.684	35.602	35.805
5.4 Musea	7.384	5.914	6.200	6.073	6.071	6.068
5.5 Cultureel erfgoed	751	1.678	1.835	1.804	1.811	1.811
5.6 Media	420	431	445	445	445	445
5 Sport en cultuur	74.440	69.388	72.478	71.970	72.397	73.751
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	28.869	32.524	36.463	36.225	36.177	36.133
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	31.141	32.441	39.840	39.809	39.811	39.811
6.3 Inkomensregelingen	151.102	141.985	147.825	145.722	146.261	146.231
6.4 WSW en beschut werk	34.842	34.018	34.300	33.408	32.766	31.296
6.5 Arbeidsparticipatie	15.816	16.580	16.616	16.889	17.181	16.707
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	7.917	8.388	10.803	10.661	10.666	10.651
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	46.186	47.127	0	0	0	-2
6.71A Hulp bij het huishouden (WMO)	0	0	22.163	22.137	22.139	22.139
6.71B Begeleiding (WMO)	0	0	14.947	14.921	14.923	14.923
6.71C Dagbesteding (WMO)	0	0	4.191	4.165	4.168	4.168
6.71D Overige maatwerkarrangementen (WMO)	0	0	1.681	1.638	1.638	1.634
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	59.363	70.376	0	0	0	0
6.72A Jeugdhulp begeleiding	0	0	5.219	4.649	4.649	4.340
6.72B Jeugdhulp behandeling	0	0	23.405	20.779	20.780	19.350
6.72C Jeugdhulp dagbesteding	0	0	1.129	1.020	1.021	964
6.72D Jeugdhulp zonder verblijf overig	0	0	34.200	22.752	21.669	19.745
6.73A Pleegzorg	0	0	1.131	1.022	1.023	966
6.73B Gezinsgericht	0	0	1.586	1.425	1.426	1.341
6.73C Jeugdhulp met verblijf overig	0	0	675	618	618	590
6.74A Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	0	0	219	213	213	213
6.74B Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	0	0	5.671	5.665	5.665	5.665
6.74C Gesloten plaatsing	0	0	2.858	2.852	2.852	2.852
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	52.181	51.655	0	0	0	0

Taakvelden (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
6.81A Beschermd wonen (WMO)	0	0	33.382	32.550	32.553	32.553
6.81B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	0	0	16.283	16.252	16.254	16.261
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	12.394	9.920	0	0	0	0
6.82A Jeugdbescherming	0	0	5.281	5.249	5.251	5.251
6.82B Jeugdreclassering	0	0	1.785	1.752	1.755	1.755
6 Sociaal domein	439.812	445.014	461.653	442.373	441.459	435.537
7.1 Volksgezondheid	10.737	10.920	12.597	12.537	12.542	12.542
7.3 Afval	26.163	27.044	27.633	28.998	30.506	31.612
7.4 Milieubeheer	14.847	12.375	16.069	13.124	14.208	11.099
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	894	863	887	883	882	881
7 Volksgezondheid en milieu	52.642	51.202	57.186	55.542	58.138	56.134
8.1 Ruimte en leefomgeving	14.730	12.564	22.202	15.757	13.391	12.521
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	42.925	75.430	53.685	23.971	21.112	21.108
8.3 Wonen en bouwen	17.376	14.644	18.285	15.175	14.921	14.697
8 Volkshuisvesting, leefomgeving	75.030	102.638	94.172	54.903	49.424	48.326
0.1 Bestuur	31.452	13.786	14.773	14.346	14.384	14.327
0.2 Burgerzaken	10.001	9.452	10.085	10.599	10.717	10.970
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	1.927	1.633	1.828	1.823	1.823	1.823
0.4 Overhead	81.226	88.368	96.447	92.246	93.645	94.030
0.5 Treasury	-244	2.313	-193	1.965	1.410	1.212
0.61 OZB woningen	1.126	1.323	1.518	1.513	1.517	1.546
0.62 OZB niet-woningen	1.049	893	933	931	934	950
0.63 Parkeerbelasting	353	380	284	283	284	289
0.64 Belastingen overig	1.143	987	894	894	893	900
0.7 Algemene en ov. uitkering gem.fonds	114	116	116	116	116	116
0.8 Overige baten en lasten	-4.404	-4.154	812	24.420	47.521	70.152
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	1.794	0	0	0	0	0
0.11 Resultaat rek. van baten en lasten	32.707	0	0	37.440	52.813	0
0 Bestuur en ondersteuning	158.243	115.097	127.497	186.576	226.057	196.315
Mutatie reserves	137.570	32.062	73.100	9.591	4.383	3.526
Saldo LASTEN	1.117.710	1.005.170	1.088.634	1.023.323	1.060.987	1.020.414

Taakvelden (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
BATEN						
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-658	-407	-407	-407	-407	-407
1.2 Openbare orde en veiligheid	-8.184	-1.399	-1.410	-1.410	-1.410	-1.410
1 Veiligheid	-8.842	-1.806	-1.817	-1.817	-1.817	-1.817
2.1 Verkeer en vervoer	-4.855	-3.001	-3.513	-2.506	-2.506	-2.506
2.2 Parkeren	-1.745	-2.992	-1.899	-1.899	-1.945	-3.670
2.4 Economische havens en waterwegen	-77	-118	-118	-118	-118	-118
2.5 Openbaar vervoer	-126	-12	-12	-12	-12	-12
5.7 Openb. groen en (openlucht)recreatie	-572	-206	-208	-208	-208	-208
7.2 Riolering	-20.129	-22.452	-25.828	-29.840	-32.045	-33.454
2 Openbare ruimte	-27.504	-28.781	-31.578	-34.583	-36.834	-39.968
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-10.598	-6.356	-12.065	-9.954	-14.628	-14.628
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-1.819	-1.823	-1.038	-1.038	-1.038	-1.038
3.4 Economische promotie	-2.425	-2.817	-2.817	-2.817	-2.817	-2.817
3 Economie	-14.842	-10.996	-15.920	-13.809	-18.483	-18.483
4.2 Onderwijshuisvesting	-4.465	-2.739	-2.787	-2.822	-2.822	-2.822
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-13.012	-12.502	-6.321	-5.131	-3.430	-3.430
4 Onderwijs	-17.478	-15.241	-9.108	-7.953	-6.252	-6.252
5.1 Sportbeleid en activering	-1.398	0	0	0	0	0
5.2 Sportaccommodaties	-11.287	-11.035	-11.127	-11.134	-11.143	-11.143
5.3 Cultuurpresentatie,-prod. en particip.	-3.766	-4.013	-4.076	-4.076	-4.070	-4.066
5.4 Musea	-1.633	-1.016	-1.046	-1.046	-1.046	-1.046
5.5 Cultureel erfgoed	-720	-136	-136	-136	-136	-95
5 Sport en cultuur	-18.803	-16.200	-16.385	-16.392	-16.395	-16.350
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-2.769	-3.150	-4.077	-4.263	-4.263	-4.263
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-865	0	0	0	0	0
6.3 Inkomensregelingen	-133.038	-121.049	-124.127	-123.872	-123.639	-123.639
6.5 Arbeidsparticipatie	-908	-297	-297	0	0	0
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-3	0	0	0	0	0
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	-2.029	-2.667	0	0	0	0
6.71A Hulp bij het huishouden (WMO)	0	0	-2.042	-2.042	-3.527	-3.511
6.71B Begeleiding (WMO)	0	0	-537	-537	-537	-537
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	-1.076	-478	0	0	0	0
6.72D Jeugdhulp zonder verblijf overig	0	0	-478	-478	-478	-478
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	-1.342	-1.030	0	0	0	0
6.81A Beschermd wonen (WMO)	0	0	-850	-850	-850	-850
6.81B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	0	0	-208	-208	-208	-208
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	-2.206	0	0	0	0	0
6 Sociaal domein	-144.235	-128.671	-132.616	-132.250	-133.502	-133.486
7.3 Afval	-27.807	-28.587	-28.927	-30.675	-32.183	-33.289
7.4 Milieubeheer	-4.650	-14.570	-6.563	-3.847	-3.203	-2.586
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	-706	-648	-648	-648	-648	-648
7 Volksgezondheid en milieu	-33.163	-43.805	-36.138	-35.170	-36.034	-36.523
8.1 Ruimte en leefomgeving	-7.728	-3.957	-3.264	-2.771	-1.266	-1.200
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	-45.336	-72.838	-51.768	-21.638	-18.694	-18.694
8.3 Wonen en bouwen	-12.990	-9.844	-10.930	-9.909	-9.909	-9.909
8 Volkshuisvesting, leefomgeving	-66.054	-86.639	-65.962	-34.318	-29.869	-29.803
0.1 Bestuur	-1.054	-422	-422	-422	-422	-422
0.2 Burgerzaken	-4.368	-3.575	-3.552	-5.493	-5.625	-5.957

Taakvelden (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-173	-87	-95	-95	-95	-95
0.4 Overhead	-2.543	-2.237	-1.889	-1.774	-1.774	-1.774
0.5 Treasury	-3.993	-4.007	-4.257	-4.032	-4.341	-4.223
0.61 OZB woningen	-36.399	-39.189	-39.689	-39.689	-39.689	-39.689
0.62 OZB niet-woningen	-41.504	-43.585	-44.498	-44.498	-44.498	-44.498
0.63 Parkeerbelasting	-11.937	-16.022	-16.188	-17.187	-17.187	-17.187
0.64 Belastingen overig	-2.642	-2.847	-2.902	-2.902	-2.902	-2.902
0.7 Algemene en ov. uitkering gem.fonds	-554.475	-524.862	-578.404	-612.934	-647.312	-613.360
0.8 Overige baten en lasten	-328	-35	-35	-35	-35	-35
0 Bestuur en ondersteuning	-659.415	-636.868	-691.931	-729.061	-763.880	-730.142
Mutatie reserves	-127.374	-36.163	-87.179	-17.970	-17.921	-7.590
Saldo BATEN	-1.117.710	-1.005.170	-1.088.634	-1.023.323	-1.060.987	-1.020.414

Bijlage 10. Reserves en voorzieningen

Reserves

Reserve (x € 1.000)		01-01-2023	Toevoeging	Onttrekking	31-12-2023
Algemene reserves		151.906	2.000	60.469	93.437
Reserve Eigen Kapitaal	Algemene reserve waaraan geen specifieke bestemming is gegeven en dient als buffer voor het kunnen opvangen van tegenvallers.	151.906	2.000	60.469	93.437
Bestemmings reserves		188.016	71.100	26.710	232.406
Bestemmingsreserves met bestedingsfunctie		61.616	63.090	13.184	111.522
Saldireserve specifiek	Bevat middelen voor verschillende specifiek benoemde doeleinden.	25.792	17.101	4.383	38.510
Reserve internationale school	Bouw en exploitatie van de Internationale School.	3.983	436	3.931	488
Reserve bodemsanering	Uitvoeringstaken wet bodembescherming en voorkomen van stagnatie als gevolg van onverwachte verontreiniging en aanpakken acuut optredende risico's van bodemverontreiniging.	2.012	241	0	2.253
Reserve Opkomst verkiezingen	Bij verkiezingen een opkomstcampagne te kunnen voeren.	11	11	0	22
Reserve Burgerzaken	Egaliseren van de kosten van verkiezingen over de jaren.	843	486	543	786
Reserve WKO's	Opvangen aanloopverliezen en tariefegalisatie.	128	0	4	124
Reserve circulaires gemeentefonds	Het administratief verwerken van uitkeringen gemeentefonds die dusdanig laat in het jaar worden ontvangen dat besluitvorming en besteding niet meer in het lopend jaar mogelijk is	2.141	0	0	2.141
Reserve huisvesting/het nieuwe werken	Realisatie van ambtelijke huisvesting en invoering van het nieuwe werken.	40	0	0	40
Reserve Citymarketing, toerisme, recrev	T.b.v. incidentele activiteiten en investeringen op het gebied van citymarketing, toerisme, recreatie en evenementen.	1.290	0	0	1.290
Reserve onderzoek en ontwikkeling	Kosten van o&o voor nog te starten projecten en investeringen en het afboeken voorbereidingskosten die niet leiden tot een investering.	1.035	425	0	1.460
Reserve Duurzaamheidsfonds SVGG	Flexibiliteit om te schuiven in tijd t.b.v. verduurzaming en taakuitvoering en binnen het contract SVGG	3.030	469	138	3.361
Reserve strategische investeringen	Adequaat inspelen op eigen plannen, die van andere overheden en private partijen om strategisch te investeren in de stad ('schaalsprong').	13.480	0	0	13.480
Saldireserve actuele ontwikkelingen	Adequaat inspelen op actuele ontwikkelingen	1.165	0	0	1.165
Reserve reserveringen 2021	Monitoring van in 2021 gereserveerde middelen welke allen specifiek zijn benoemd.	260	0	260	0
Reserve strategische sportevenementen	Investeren in en sparen voor grootschalige sportevenementen.	361	121	0	482
Kapitaallastenreserve uitbreiding ISE	Dekking van de afschrijvingslasten uitbreiding ISE	5.761	0	0	5.761

Reserve (x € 1.000)		01-01-2023	Toevoeging	Onttrekking	31-12-2023
Reserve uitvoeringsplan fietsparkeren	Invulling geven aan het uitvoeringsplan fietsparkeren.	284	0	0	284
Reserve Samen morgen mooier maken (SMMM)	Incidentele middelen bestuursakkoord 2022-2026	0	43.800	3.925	39.875
Bestemmingsreserves met egalisatiefunctie		118.213	7.577	13.526	112.264
Reserve huisvesting onderwijs	Toekomstige tekorten in het budget onderwijshuisvesting op te vangen.	14.569	0	100	14.469
Reserve maatsch nut in ontwikkeling	Financiering van projecten met een maatschappelijk nut in ontwikkeling in de openbare ruimte.	35.107	5.239	11.555	28.791
Reserve aankoop kunstvoorwerpen	T.b.v. aankoop kunst (incl. bijkomende kosten).	984	232	232	984
Reserve tentoonstellingen Van Abbemuseum	Egaliseren kosten voor langlopende voorbereidings- en ontwikkelingskosten voor presentaties.	1.786	350	350	1.786
Egalisatiereserve transitievisie warmte	Egaliseren van de resultaten van projecten en exploitatie, gerelateerd aan warmte en koude voorzieningen, vanuit de warmtevisie 2020 en transitievisie warmte	5.496	309	0	5.805
Reserve niet te activeren investeringen	Dekking van investeringen maatschappelijk nut die niet geactiveerd hoeven te worden en dekking van de gemeentelijke bijdrage aan investeringen van derden.	2.400	0	200	2.200
Reserve Revolving fund monumenten	Met opbrengsten uit monumenten ruimte bieden om aan onderhoudsverplichting en overige kosten monumenten te kunnen voldoen.	1.514	0	0	1.514
Reserve groot onderhoud	Dekking van groot-onderhoudskosten in de openbare ruimte (niet groen en water)	7.301	0	76	7.225
Reserve VVE	Dekking van VVE begroting 2020 tot en met 2026	1.230	0	0	1.230
Reserve knooppunt XL	Opbrengst of winstneming plangebied internationale knoop XL t.b.v. hetzelfde gebied inzetten voor de ontwikkeling van internationale knoop XL.	1.623	0	214	1.409
CO2-reductie vastgoed	Egalisatie van kosten en revolving fund t.b.v. het programma SVV, verduurzamen kernportefeuille vastgoed.	1.387	113	522	978
Reserve bovenwijkse voorzieningen	Dekking voor lasten van bovenwijkse voorzieningen	14.061	64	74	14.051
res. vastgoed eigenaarsonderhoud	Egaliseren van de onderhoudskosten vastgoed	12.381	101	203	12.279
res. onderwijshuisv. eigenaarsonderhoud	Egaliseren van de onderhoudskosten onderwijshuisvesting	512	0	0	512
res. sport gebruikersonderhoud	Egaliseren van de kosten gebruikersonderhoud sport	3.090	25	0	3.115
res. SVGG planmatig onderhoud	Egaliseren van het planmatige onderhoud in het kader van slim verduurzamen gemeentelijke gebouwen	3.294	0	0	3.294
res. Biomassacentr. planmatig onderhoud	Egaliseren van onderhoudskosten Bio Energie Centrale.	211	0	0	211
res. Van Abbemuseum gebruikersonderhoud	Het egaliseren van onderhoudskosten gebruiker van Abbe	759	0	0	759
Reserve Bomencompensatie	Dekking bomencompensatiefonds. Egaliseren van kosten aanplant boom, revitaliseren van het	908	0	0	908

Reserve (x € 1.000)		01-01-2023	Toevoeging	Onttrekking	31-12-2023
	bomenbestand, onderzoek tbv regeling tegemoetkoming particuliere waardevolle bomen.				
Reserve Groencompensatie	Dekking voor kosten groencompensatie u.h.v. regeling groencompensatiefonds.	6	0	0	6
Reserve Mobiliteitsfonds	Voor maatregelen die direct bijdragen aan het verminderen van de parkeerdruk in de openbare ruimte waardoor de kwaliteit van het parkeeraanbod gegarandeerd blijft.	506	0	0	506
Reserve Stimuleren energietransitie	Inzet op CO2 reductie door met name in te zetten op de warmtetransitie.	2.287	1.144	0	3.431
Reserve regiobrede projecten bereikb.heidsagenda ZOB	Cofinancieringsbijdrage aan de regiobrede projecten van de Bereikbaarheidsagenda ZO-Brabant conform de Samenwerkingsovereenkomst	3.564	0	0	3.564
Reserve gebiedsgericht grondwaterbeheer	Beheersmaatregelen en onderzoeken die samenhangen met het GGB-plan Eindhoven-centrum uitvoeren	861	0	0	861
Reserve Transformatieagenda soc.basis	Dekking van projectkosten die jaar overschrijdend worden uitgevoerd. Inzetten op transformatie, vernieuwde samenwerking en alternatieve financieringsvormen.	2.376	0	0	2.376
Bestemmingsreserves met risicodekking		8.187	433	0	8.620
Risicoreserve PSV	Dekking van mogelijke optredende risico's in de financiering en waarde van de gronden PSV.	4.816	398	0	5.214
Reserve risico's garanties geldleningen	Dekking van eventuele aanspraken/claims in verband met verstrekte garanties en geldleningen	3.371	35	0	3.406
TOTAAL RESERVES		339.922	73.100	87.179	325.843

Reserves meerjarig

(x € 1.000)	jaarrekening				prognose	begroting
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Algemene reserve						
1 januari	71.213	55.458	100.031	128.031	139.540	151.906
toevoeging	1.869	2.930	8.462	11.950	4.818	2.000
onttrekking	-14.871	-29.952	-28.086	-39.505	-25.158	-60.469
resultaat jaar x-1	-2.753	71.595	47.624	39.064	32.706	0
31 december	55.458	100.031	128.031	139.540	151.906	93.437
Bestemmingsreserves met bestedingsfunctie						
1 januari	35.797	35.034	36.651	49.854	77.013	61.616
toevoeging	23.920	22.777	81.087	81.617	38.198	63.090
onttrekking	-24.683	-21.160	-54.844	-58.761	-53.595	-13.184
resultaat jaar x-1	0	0	0	4.303	0	0
31 december	35.034	36.651	62.894	77.013	61.616	111.522
Bestemmingsreserves met egalisatiefunctie						
1 januari	60.234	78.293	105.062	122.051	136.501	118.213
toevoeging	31.510	55.015	42.118	43.558	21.448	7.577
onttrekking	-14.884	-28.246	-38.167	-29.108	-39.736	-13.526
resultaat jaar x-1	0	0	0	0	0	0
31 december	76.860	105.062	109.013	136.501	118.213	112.264
Bestemmingsreserves tbv risicodekking						
1 januari	12.115	10.350	7.973	7.309	7.754	8.187
toevoeging	432	2.078	445	445	433	433
onttrekking	-2.197	-4.455	-1.109	0	0	0
resultaat jaar x-1	0	0	0	0	0	0
31 december	10.350	7.973	7.309	7.754	8.187	8.620
Reserves totaal						
1 januari	179.359	179.135	249.717	307.245	360.808	339.922
toevoeging	57.731	82.800	132.112	137.570	64.897	73.100
onttrekking	-56.635	-83.813	-122.206	-127.374	-118.489	-87.179
resultaat jaar x-1	-2.753	71.595	47.624	43.367	32.706	0
31 december	177.702	249.717	307.247	360.808	339.922	325.843

Voorzieningen

Voorziening (x € 1.000)		01-01-2023	Toevoeging	Aanwending	31-12-2023
Voorziening ter egalisering van kosten		1.579	-700	0	879
Voorziening tariefseglisatie riolering	Egalisatie van tarieven om tekorten of overschotten uit riooexploitatie op te vangen.	1.579	-700	0	879
Voorziening voor bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen waarvoor een heffing wordt geheven		7.285	12.562	16.331	3.516
Voorziening Riolen	Wordt ingezet voor vervangings- en verbeteringsinvesteringen uit GRP.	7.285	12.562	16.331	3.516
Voorziening voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is		500	500	0	1.000
Voorziening afvalstoffen	Opvangen schommelingen afvalstoffenheffing (huishoudens) en reinigingsrecht (bedrijven).	500	500	0	1.000
Voorziening voor verplichtingen, verliezen en risico's		1.300	0	425	875
Voorziening risico's schulddienstverlening	Ten behoeve van oninbare leningen verstrekt door Schulddienstverlening (Stadsbank)	83	0	0	83
Voorziening voormalig personeel	Kosten voormalig personeel	341	0	60	281
Voorziening frictiekosten ombuigingen	Financiering van de frictiekosten van boventaligen uit Route 2014 voortvloeiende personele taakstellende bezuiniging.	19	0	19	0
Voorziening sociaal plan medewerkers IJsbaan	Afwikkeling van financiële aspecten n.a.v. overeengekomen sociaal plan medewerkers IJsbaan welke ten tijde van de verzelfstandiging in dienst waren bij de gemeente Eindhoven.	365	0	91	274
voorziening overige WW-ers	Bekostigen WW verplichtingen van voormalige werknemers	140	0	135	5
Voorziening wachtgeld bestuurders	Voldoen aan wachtgeldverplichtingen voormalige bestuurders.	0	0	0	0
Voorziening claims en juridische geschillen	Afwikkelen van lopende claims en geschillen waarbij sprake is van onzekerheid	352	0	120	232
TOTAAL VOORZIENINGEN		10.664	12.362	16.756	6.270

Bijlage 11. Subsidies

Begrotingssubsidies

Voor het verstrekken van subsidie is een wettelijk voorschrift vereist. Artikel 4:23, derde lid, onderdeel c van de Algemene wet bestuursrecht bepaalt dat een wettelijk voorschrift niet vereist is indien de begroting de subsidieontvanger en het bedrag waarop de subsidie ten hoogste kan worden vastgesteld vermeldt. De bedragen in deze lijst zijn ramingen, mede gebaseerd op de gemeentelijke begrotingsrichtlijnen voor subsidies. Via budgettendossiers en door middel van subsidieverlening wordt het te verlenen bedrag bepaald.

Subsidieontvanger	Taakveld	Subsidie 2022 (x €1.000)	Subsidie 2023 (x €1.000)
Economie			
Stichting Glow	3.4	799	827
Federatie Eindhovense Carnaval	3.4	107	110
Stichting Intocht Sint Nicolaas	3.4	19	19
Stichting Lichtjesroute	3.4	92	95
Stichting 18 September	3.4	56	58
Stichting Fakkeltocht	3.4	20	20
Koningsdag	3.4	107	110
Onderwijs			
Bibliotheek VVE in Bieb	4.3	972	999
RSV.VO (trajectbegeleiding 17-)	4.3	110	115
Cultuur			
Stichting Cultuur Eindhoven	5.3	22.607	23.376
Dutch Design Foundation inzake Dutch Design Week	5.3	213	220
Dutch Design Foundation inzake Dutch Design Awards	5.3	213	220
Design Academy Eindhoven inz. Graduation Show	5.3	107	110
Designmuseum/futurelab	5.3	500	517
Media			
Stichting Omroep Eindhoven en omgeving	5.6	424	443
Groen en Recreatie			
Trefpunt Groen Eindhoven	5.7	210	217
Brabants Landschap	5.7	20	20
Sociale basis			
Stichting Vredesburo	6.1	24	25
Stichting Vluchtelingen in de Knel (Bed Bad Brood)	6.1	711	735
Stichting Vluchtelingen in de Knel (Project Toekomstperspectief)	6.1	598	618
WIJeindhoven	6.2	29.711	31.839

Niet-verrekenende gebouwgebonden kosten (x €1.000)

Naam instelling	Gebouw- gebonden kosten ¹	Waarvan verrekenend in huur ²	Bijdrage gemeente ³
Lumens Dynamo	540	198	342
Muziekgebouw Eindhoven N.V.	2.740	1.870	870
Stichting Cultureel Centrum de Effenaar	861	263	598
Parktheater Eindhoven N.V.	2.206	682	1.524
Coöperatieve vereniging Natlab	693	237	456
Stichting Popei	366	155	211
't Akkertje	25	18	7
Stichting Vluchtelingenwerk	60	49	11

¹ Kosten die gemeente maakt met betrekking tot het gebouw.

² De huur die de gemeente in rekening brengt bij de instelling. De Raad heeft besloten de fiscale huur in rekening te brengen. Bij nieuwe contracten passen wij dit toe. Lopende contracten kunnen wij niet eenzijdig aanpassen.

³ De bijdrage van de gemeente bestaat uit de niet via huur verrekenende gebouwgebonden kosten.

Bijlage 12. EMU saldo

Omschrijving	2022	raming 2023	raming 2024	raming 2025	raming 2026
1 Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves	-4.101	-14.079	-8.379	-13.538	-4.064
+2 Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	27.925	30.325	34.620	38.045	40.324
+3 Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	11.432	12.362	16.394	18.520	19.673
-4 Investerings in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	166.934	151.449	83.261	45.105	12.991
+5 Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4	0	0	0	0	0
+6 Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op de exploitatie verantwoord	0	0	0	0	0
-7 Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijpmaken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	0	0	0	0	0
+8 Baten bouwgrondexploitatie: Baten voor zover transacties niet op de exploitatie verantwoord	0	0	0	0	0
-9 Lasten op de balanspost voorzieningen voor zover deze transacties met derden betreffen	14.643	16.756	16.756	16.756	16.756
-10 Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van de bovengenoemde posten	0	0	0	0	0
+11 Verkoop van effecten:					
a. Gaat u effecten verkopen? (ja/nee)	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee
b. Zo ja, wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie ?	-	-	-	-	-
Berekend EMU-saldo	-146.321	-139.597	-57.382	-18.834	26.186

Bijlage 13. Afkortingen

AB	Algemeen Bestuur	BRO	Besluit Ruimtelijke Ordening
ABV	Analyse Begroting en Verantwoording	BRO	Basisregistratie ondergrond
ACM	Autoriteit Consumenten & Markt	BrOS	Brabantse Omgevingsscan
AP	Autoriteit persoonsgegevens	BRP	Basisregistratie Personen
APV	Algemene Plaatselijke Verordening	BS	Basisschool
AU	Algemene Uitkering	BSO	Buitenschoolse opvang
AVA	Algemene Vergadering van Aandeelhouders	BTW	Belasting Toegevoegde Waarde
AVG	Algemene Verordening Gegevensbescherming	BUIG	Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten
AZ	Ambulance zorg	BVL	Brabants VerkeersveiligheidsLabel
B&W	Burgemeester en Wethouders	BVO	bruto vloeroppervlakte
B.V.	Besloten Vennootschap	BZK	Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (Ministerie)
B5	De vijf Brabantse gemeenten Breda, Eindhoven, Helmond, 's-Hertogenbosch en Tilburg	C.V.	Commanditaire Vennootschap
BAG	Basisregistratie Adressen en Gebouwen	CAK	Centraal Administratie Kantoor
BAN	Bureau Agendering en Notulering	CAO	Collectieve ArbeidsOvereenkomst
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten	CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
BCF	BTW CompensatieFonds	CEO	Cliënt ervaringsonderzoek
BIBOB	Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur	CEP	Centraal Economisch Plan
BIC	Brainport Industries Campus	CIO	Chief Information Office
BIG	Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten	CISO	Chief Information Security Officer
BIO	Baseline Informatiebeveiliging Overheid	CKE	Centrum voor de Kunsten Eindhoven
BIS	Culturele basisinfrastructuur	CNV	Christelijke Nederlandse Vakbond
BITE	Bestuurlijk Interventie Team Eindhoven	CO2	Koolstofdioxide
BIZ	BedrijfsInvesteringsZone	COA	Centraal orgaan opvang asielzoekers
BNA	Brainport Nationale Actieagenda	COBIT	Control Objectives for Information and related Technology
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten	COELO	Centrum voor Onderzoek van de Economie van Lagere Overheden
BO	Basisonderwijs	COO	Campusontwikkelingsorganisatie
BO	Bestuurlijk overleg	CPB	Centraal Planbureau
BO MIRT	Bestuurlijk overleg Meerjaren programma Infrastructuur, Ruimte en Transport	CPO	Chief Procurement Officer
BOA	Buitengewoon OpsporingsAmbtenaar	CRK	Commissie Ruimtelijke Kwaliteit
BOD-B5	Voorstel Natuurnetwerk B5-steden (Brabant)	CRM	Customer Relationship Management
BOM	Brabantse Ontwikkelings Maatschappij	CROW	Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechniek
BOTOC	Breed Offensief Tegen Ondernijvende Criminaliteit	CRSD	CliëntenRaad Sociaal domein
BRE	Breedband Regio Eindhoven	CS	Centraal station
		CTO	Centrum voor Topsport en Onderwijs
		CURE	Centrum Uitvoering Reinigingstaken Eindhoven en omgeving
		DAE	Design Academy Eindhoven
		DB	Dagelijks bestuur
		DDF	Dutch Design Foundation
		DDW	Dutch Design Week
		DeDA	De etische Data Assistent
		DGT	De Groene Toren

DIV	Documentaire Informatie Voorziening	GGDBZO	Gemeentelijke Gezondheidsdienst Brabant Zuid-Oost
DPIA	Data Protection Impact Analyse	GGI	Gemeentelijke Gemeenschappelijke Infrastructuur
DPP	Dynamische Personeels Planning	GGZ	Geestelijke GezondheidsZorg
DR	Directieraad	GHOR	Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen
DU	Doel Uitkering	GI	Gecertificeerde instelling
EAD	Eindhoven Airport District	GIDS	Gezond in de stad
EBA	European Banking Authority	GR	Gemeenschappelijke Regeling
EBP	Energiebesparingsprogramma	GRC	Governance, Risk en Compliance
EBS	Evangelische basisschool Eindhoven	GR-MRE	Gemeenschappelijke Regeling Metropoolregio Eindhoven
EC	Sector Economie & Cultuur	GRP	Gemeentelijk RioleringsPlan
ECB	Europese Centrale Bank	GRWRE	Gemeenschappelijk Regeling Werkvoorziening Regio Eindhoven
EFX	Eindhoven Fiber Exchange	GS	Gedeputeerde Staten
EHV	Eindhoven	GWT	Grootschalig Watertransport
EHV-NW	Eindhoven NoordWest	HbH	Hulp bij Huishouden
EJV	Eindhovense Jacht Vereniging	HBO	Hoger Beroeps Onderwijs
EKV	Eindhovense Kano Vereniging	HCA	Human Capital Agenda
EMU	Economische en Monetaire Unie	HECS	Holland Expat Center South
EN	Economisch Nut	HHT	Huishoudelijke Hulp Toelage
Enoll	European Network of Living Labs	HIC	High Impact Crimes
ERRIN	European Regions Research and Innovation Network	HO	Huishoudelijke ondersteuning
ESF	Europees Sociaal Fonds	HOV	Hoogwaardig Openbaar Vervoer
ESRB	Economic Systemic Risk Board	HR	Human resource
EU	Europese Unie	HTCE	High Tech Campus Eindhoven
EZ	Economische zaken	I&B	Informatisering en Beheer (sector)
FAO	Facilitaire en Administratie Ondersteuning	I&W	Ministerie van infrastructuur en waterstaat
FAO-DIV	Facilitaire en Administratie Ondersteuning-Documentaire Informatie Voorziening	i.o.	In oprichting
FIDO	(wet) Financiering Decentrale Overheden	IAM	Identity- en Access management
FNV	Federatie Nederlandse Vakbeweging	ICLEI	International Council for Local Environmental Initiatives
fte	fulltime-equivalent (personeel)	ICS	In Controle Statement
G4	De vier grote gemeenten: Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Utrecht	ICT	Informatie en Communicatie Technologie
G40	Netwerk van 40 (middel)grote steden in Nederland	IHP	Integraal HuisvestingsPlan (onderwijs)
G5	De vijf grote gemeenten: Amsterdam, Den Haag, Rotterdam, Utrecht en Eindhoven	IOP	Inwoners- en overheidsparticipatie
G6	De vier grote gemeenten: Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Utrecht. Samen met Eindhoven en Groningen.	IPCC	Intergovernmental Panel on Climate Change
GB	Gewijzigde begroting	IPO	Interprovinciaal Overleg
GDC	Goederendistributiecentrum Acht	ISE	Internationale School Eindhoven
GFT	Groente-, fruit- en tuinafval	ISV	Internationale sociale voorwaarden
GGD	Gemeentelijke Gezondheidsdienst	IT	Informatie Technologie
		IV	Informatie Voorziening
		IV-3	Informatie voor derden
		IWV	Integrale WijkVernieuwing
		JGZ	Jeugdgezondheidszorg
		JOC	Jeugdoverlast en -criminaliteit
		JOGG	Jongeren op gezond gewicht

KCC	Klant Contact Centrum	OPE	Ontwikkelplan Eindhoven
KIA	Kennis- en innovatieagenda	OR	Openbare Ruimte
KPI	Kritieke prestatie-indicator	OTO	Opleiden trainen oefenen
LEA	Lokale Educatieve Agenda	OV	Openbaar vervoer
LED	LED-verlichting (light-emitting diode)	OVE	Ondernemingsvereniging Eindhoven
LEO	Luchthaven Eindhoven Overleg	OW	Ondersteuning Wonen
LLO	Levens lang ontwikkelen	OZB	Onroerende Zaak Belasting
lo	Leefomgeving	OZL	Ondersteuning Zelfstandig Leven
LSAE	Lokaal Sportakkoord Eindhoven	P&C	Planning & Control
LVV	Landelijke Vreemdelingen Voorziening	P&O	Personeel & Organisatie
MaaS	Mobility as a Service	P+R	Park and Ride
MBO	Middelbaar BeroepsOnderwijs	P4W	Project Passport for work
MDT	Maatschappelijke diensttijd	PAS	Programma aanpak stikstof
MER	Milieueffect rapportage	PBL	Planbureau voor de Leefomgeving
MGE	Muziekgebouw Eindhoven	PC	Sector PublieksContacten
MGR	Milieu-gezondheidslast	PG	Publieke gezondheid
MGRi	Milieu-Gezondheid Risico-indicator	PGA	Persoonsgerichte aanpak
MIP	Meerjaren InvesteringsProgramma	PGB	PersoonsGebonden Budget
MIRT	Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport	PIV4U	Persoonsinformatiesysteem
MJB	Meerjarenbegroting	PMD	Plastic, metalen verpakkingen en drinkpakken
MJOP	Meerjaren OnderhoudsProgramma	PO	Primair Onderwijs
MJPS	MeerjarenProgramma Stedelijk	POLIS	Netwerk rondom innovatieve mobiliteitsoplossingen
MKB	Midden- en Kleinbedrijf	PwC	accountants
MN	Maatschappelijk Nut		PriceWaterhouseCoopers
MNIO	Maatschappelijk Nut In Ontwikkeling	R&D	Research en development
MO	Maatschappelijke opvang	RAV	Regionale ambulance voorziening
MPG	Meerjaren Prognose Grondexploitaties	RBT	Regionale Mobiliteits-teams
MRE	Metropoolregio Eindhoven	RD	Ruimtelijk Domein
MUA	Main Urban Authority	RDW	Rijksdienst voor het Wegverkeer
MVI	Maatschappelijk Verantwoord Inkopen	REP	Regionaal Educatief Plan
MVO	Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen	RES	Regionale EnergieStrategie
MvO	Memorandum van overeenstemming	RHCe	Regionaal Historisch Centrum
N.V.	Naamloze Vennootschap	RIB	RaadsInformatieBrief
Natlab	Natuurkundig Laboratorium	RIEC	Regionale Informatie- en Expertise Centrum
NGA	Netwerk gerichte aanpak	RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
NIEGG	Niet in exploitatie genomen grond	RMC	Regionale Meld- en Coördinatiefunctie (Schoolverlaters)
Nnb	Nog niet bekend	RMT	Regionale MobiliteitsTeams
NRE	Nutsbedrijf Regio Eindhoven	RO	Ruimtelijke Ordening
NSL	Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit	ROB	Raad voor Openbaar Bestuur
Ntb	Nader te bepalen	ROK	Regionaal operationeel kader
ODZOB	Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant	ROW	Regionaal Ontwikkelfonds Werklocaties (bedrijven)
OK de Hurk	Ondernemerscontact de Hurk	RSV.VO	Regionaal samenwerkingsverband voor Passend Voortgezet Onderwijs
OOO	Onontkoombaar, onvermijdelijk, onuitstelbaar	RvC	Raad van Commissarissen
OPC	Ontwikkelplan Centrum	RVMK	Regionale Verkeers-Milieu Kaart
		RVO	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

RWB	Regio West-Brabant	VFS	Vernieuwing financieel systeem
RWZI	Rioolwaterzuiveringsinrichting	VGS4U	Belastingstelsel
S&O	Strategie en Opgaven	VIC	Verbijzonderde interne controle
SALTO	Schoolbestuur voor basisonderwijs in Eindhoven	VIK	Veiligheidsinformatiekoppunt
SBO	Speciaal basis onderwijs	VJB	sector Veiligheid, Juridische Zaken & Bestuur
SCE	Stichting Cultuur Eindhoven	VMBO	Vorbereidend middelbaar beroepsonderwijs
SCP	Sociaal en Cultureel Planbureau	VN	Verenigde Naties
SD	Sociaal Domein	VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
SDE	Stimulering Duurzame Energieproductie en Klimaattransitie	VNO-NCW	Werkgeversorganisatie VNO-NCW
SDG	Sustainable Development Goals	VO	Voortgezet onderwijs
SER	Sociaal Economische Raad	VONK	Museumpark Vonk
SGE	Stedelijk Gebied Eindhoven	VPB	Vennootschapsbelastingplicht
SIR	Startup in Residence Programma	VRBZO	Veiligheidsregio Brabant ZuidOost
SKIA	Strategische Kennis- en Innovatieagenda	VSB	Verenigde spaarbank (fonds)
SKPO	Stichting Katholiek-Protestants onderwijs	VSO	Voortgezet Speciaal Onderwijs
SMMM	Samen morgen mooier maken	VSO	Vaststellingsovereenkomst
SO	Speciaal onderwijs	VSV	Voortijdig SchoolVerlaten
SPIL	SPelen, Integreren en Leren	VTH	Vergunningsverlening, Toezicht en Handhaving
SPUK	Specifieke uitkering	VvC	Vereniging van Contractanten
SROI	Social Return On Investment	VVE	Voor- en vroegschoolse educatie
STS	Stichting Twice Support	VWS	Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
SUVIS	Specifieke uitkering ventilatie in scholen	W&R	Wet- en regelinspecties
SVGG	Slim Verduurzamen Gemeentelijke Gebouwen	WAB	Wet Arbeidsmarkt in Balans
SVV	Slim Verduurzamen Vastgoed	WEB	Wet Educatie Beroepsonderwijs
Szw	Sociale zaken en werkgelegenheid	WEP	Wet elektronische publicaties
TDK	Technologie, Design en Kennis	WGT	Werkgelegenheidsteam
TFF	Toekomstvaste Financiële Functie	WHO	World health organization
TF-RIEC	Taskforce Regionale Inlichtingen en Expertise Centra Brabant-Zeeland	WKO	Warmte-Koude Opslaginstallatie
ToC	Theory of Change	WLZ	Wet langdurige zorg
Tozo	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers	WMO	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
TUe	Technische Universiteit Eindhoven	Wnra	Wet normalisering rechtspositie ambtenaren
Turap	Tussenrapportage	WO	Wetenschappelijk Onderwijs
TV	Taakveld	WOB	Wet openbaarheid van bestuur
TWh	Terawatt-hour (electriciteitsverbruik)	WOO	Wet open overheid
UIA-proeftuin	Urban Innovative Association	WOZ	Waardering Onroerende Zaken
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen	WSD	Sociaal werkbedrijf
VAM	Van Abbemuseum	WSW	Waarborgfonds Sociale Woningbouw
VDMA	Van der Meulen-Ansems	WSW	Wet Sociale Werkvoorziening
		WW	WerkloosheidsWet
		ZZP	Zelfstandige zonder personeel

